

دل پہ مہراں ءچم پمما آزاراں زرننت

شے رگام

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

© شے رگام

2018

اولی چاپ 2012ء دومی چاپ 2019ء، بلوچی اکیڈمی ء چہ شوکت
پرنٹنگ پریس کراچی ء چاپ ء شنگ گتنگ۔

ISBN : 978-969-8557-98-0

نہاد : =/100

نیستی و نام

نخبین

X	بیا کہ قصواں کاراں	1
14	دل پہ مہراں ءچم پہما آزاراں ز رنت	2
16	دل صدقہ، جان صدقہ	3
23	حاکمی ءلڈت	4
26	حون ء ہوشام	5
33	مرگ ء را در دے گوں مبات	6
34	زہر ء پڑیں گلاس	7
35	مارچ ء پانزدہ	8
38	بے عزتیں سوب مندی	9
39	دنیا مکاریں جنینے	10
41	پیغمبر ء با برکتیں پوست	11
42	جن مُرید	12
46	دور کن ات کہ سالونک گوزریت	13
47	من پہ سروزنا زیناں	14
49	قہہنگ	15
51	قرباناں حدائے	16
52	واہے وطن ء خشکیں دار	17
54	سائرس	18

56	بے گیریں دلانی مڑاں	19
58	پاگ ء پڑ کہہ ء چٹی	20
60	سُریّت ء میچ ء بادشاہی	21
62	مُلّائی دز وگ	22
65	پڑ یشنگ ء لگت	23
66	وَت گلاہی	24
69	علم ء زانت ء سَفر	25
72	آدم ء چپیں پہلو	26
75	رُوم ء کتاب دُزیریں بادشاہ	27
76	داغی مدار	28
77	یہودیان ء حداء نواہگ	29
81	ہمایون شمع پوزرانت	30
84	ہمایون ء پوشاک	31
86	خان محمود خان ء جبر تلی	32
88	اکبر ء ہڈانی پُر	33
89	وَش مَحْتی ء واب ء مہ گند	34
90	بیرم خان	35
93	نابکاریں جنک زوال	36
95	آپ کش ء بادشاہی	37
96	لیبی نیں حاکم	38
98	دوڑ بانیں شیر شاہ	39
100	گوہار ء یار	40

102	زُور اکی ءِ آس	41
103	اَرسطو ءِ پینت	42
104	بیامردوقی سُهناں بہ زیر	43
107	سمریت	44
110	بانگیں قہہگ	45
111	گوہتگ	46
116	مردہمانت کہ مردبوکشیت	47
118	جگر سندیں ظلم	48
119	بلطیہ ترا آبادکنات	49
120	آزار بند	50
122	پر دگ	51
125	بندہ شاهی	52
126	دل پہ مدک ءِ بندانت	53
127	لاپ ءِ چکٹ ءِ بادشاہی	54
128	حدادیر گیرے بلے بیر گیرے	55
131	میش دُڑے لنگیں پاد	56
132	ابن ءِ خلدون ءِ چڑوکیں زُبان	57
134	ہر کس کہ وقی زبان ءِ وارت، پہ حاک روت	58
136	تیمور ءِ زارہ	59
138	راست گو شیں بچ	60
140	تیمور ءِ چرپ زُبانی	61
142	دنیا ءِ پلگ گردان انت	62

146	مُغلائی مردِ حوصّیں جِنکِ	63
147	بانک کلو پتر اءِ لوت	64
149	کوٹ سر میں زال زوال	65
150	نیکومیڈیز	66
151	اے ہم الیکز نڈرے	67
153	بیرگوں لغورءِ بات	68
156	بیر پدیری نہ روت	69
157	لیگاریں سیتین	70
158	مڑاہ داری	71
159	ہما کہ بادشاہ گوں بادشاہاں کن آنت	72
161	ایرانیانی سُبکیں کار پد	73
163	زَر تُشتی	74
165	گار کنت حرص ءِ زیاد ہیں جوفہ	75
168	گجر	76
170	حافظ شیرازی ءِ داد ءِ دہش	77
172	حون واریں مُسلمانی	78
178	قُر بانی	79
182	ٹیر اکوٹا ءِ جنگ باز	80
183	اَسپانی کد بئی	81
184	وَفاداری	82
187	خلیفہ ءِ زَر ءِ سُہر	83
188	حونی پنجک	84

189	سُور	85
190	چنگیز خان ۽ چنگی ر پک	86
191	آنوشروان ۽ ظالم	87
194	سرگون، موسیٰ، گل گمش، نوح	88
198	شاهی حرم	89
201	زالانی مراگش	90
202	شکار پلکیں ر ستر	91
204	چنگیز خان آزمانا شت	92
208	سبزر ۽ نیک سختی	93
210	مات ۽ زنا	94
211	من تی موت ۽ حسد واراں	95
213	سبزر ۽ مزین مردی	96
215	منی بچ تو ہم!	97
217	کون بگا	98
218	پہل	99
220	واہمیں جیسز	100
222	شاہ فیروز ۽ مولد میں چنک	101
226	حسسی ربی جل اللہ	102
229	قول انت مناشہ بہک ۽ سر ۽ پوترواں	103
230	آمرگ کہ شپاں نیم بال انت	104
236	کمان میانیں تنک لُنھاں	105
239	چہ بروتان ۽ ہرنگنیں ریٹھاں	106

242	أرواح	107
246	شيطان ءحدرا	108
248	حد اباتى انسانى صفت	109
250	يهودى، عيسىائى، مسلمانى	110
263	Bibliography	111
265	INDEX	12

بیا کہ قصوان کاراں

بنی آدم وتی ہست ء نیست ء حقیقتاں نابلد اِنت، زمین ء زَمان ء رازاں ناسہی اِنت۔
 بڑگی، نادرہی ء موت ء تُرس ء آئی ء رامدام انگڑاں کُتگ۔ آپہ وت ء پہ وتی اوبادگاں وٹی
 لوٹیت، شَتری لوٹیت، نمیرانی لوٹیت۔ آپہ وتی آزموت ء چہ وتی پت ء پیرکانی سرگوست ء
 مارشثانی پُشت گرد ء وتا پچہ آرگ لوٹیت، آجوریت کہ آموت ء چوں مہمیز بہ کنت، ظلم ء
 زوراکیانی دیماچوں داشت بہ کنت، نادرہی ء ناسلامتی ء درداں چہ پیم آسان بہ کنت۔ وتی
 الل، حداء، اہورا مزدا، اللہ، یاوتح ء بھگواناں چوں بزانت ء آہاں چوں چہ وتا راضی ء وٹش بہ کنت
 بلے تاں روچ ء مروچی آئی ء راہچ توجیلے گنگ ء نیت پمیشا آدماد دل تپر کہ ء نوشوا اِنت۔

تاریخ پہ کس ء شَتری یے نیاریت بلے پیریناں چے کُتگ، پرچہ کُتگ، چوں کُتگ ء کدی
 کُتگ، اے احوالاں دَنت، ہے رازاں آشکار کنت۔ بنی آدم ہے واقعاتاں، ہے کرداں مانا
 کنت ء عبرت گپیٹ، یا ملور ء پرد بیت یا وتی ڈیل ء وڈم دَنت ء گل ء شادان بیت۔ چرے
 حالتاں انسان ء بڑگی ء بے وسی، دائی غم ء ظلم ء زوراکی ء تمر دیں احساس ہم پدرا بیت ء ہمیش انسان ء
 مدّی اِنت، آئی ء زانت اِنت ء ہے زانت ء آسرا اِنت ہم۔

بنی آدمؑ گوں بنی آدمؑ، بادشاہؑ گوں غلاماں ء غلاماں گوں واجہاں چوں کتنگ، پرچہ
ہسا بگ ء ہسا بگ پلبیتگ، پرچہ تمردیں راجاں ایردستیں ء نزوریں مخلوق کُشتگ ء گار کتنگ،
پرچہ پہ وتاوشی ء پہ دگراں غم ء اندوہ لوٹ اِتگ ء پرچہ بنی آدم یک نینگے مہر ء دوستی ء ابدمانیں فکر ء
وا بگ دار بُوتگ ء دومی نینگ ء نفرت ء بدبری ء آساں کُشتگ۔ گوں اے لے ریں قصہاں من
انسان ء احوال دَرچتگ ء نوشتہ کُتنگ اُنٹ کہ آئی ء شَرین ء شَرین دَر وشم ء سہرا کن اُنٹ۔ من
زاناں پرے قصوآں کس عبرت نیاریت چیا کہ انسان ء دل ء مدام ہمیش اُنٹ کہ چوشیں حالت ء
واقعہ کہ پیش ء گو سگ اُنٹ، آہا و ہد ء گذر ء لوٹ بُوتگ اُنٹ، اگ ظلمے بُوتگ یا ناروائی یے،
اگ شَری یے یا حرابی یے، اگ مہرے یا نفرتے آئی ء گوں مے نوکیں دور ء نوبتاں چچ نسبتی ء
نیست، زکیں مردم ء ہرچی کُتنگ، پہ وت کتنگ ء شَر کتنگ، بلے بازیں سر پد ء زانکاریں مردم
گوشت کہ باید اُنٹ کہ ہر کس چہ تاریخ ء اے ذرا حیں و ہد ء پاسانی واقعہ ء حالتاں پنت بہ
زوریت ء پہ وتی مرچی ء باندات ء شَریں راہے شو ہاز بہ کنت۔

انسان ء پہ وتا بازیں پُر واکیں حداء قدرت جوڑ کتنگ ء آہاں ء بلے کچھ نہیں نام دا تگ ء ہے
حداء قدرتاں (میاں رودراتک ء یہودی ء مسلمانانی حداہاں) یک نینگے پرائی ء تمدنی ء مزن
مردی ء دومی نینگ ء بڑگی ء بلے وسی ء توجیل ساز اِتگ۔ آہاں زند ء پدنبودی ء باروا گوشتگ ء
مرگ ء زند ء زندمانی ء ہما زندمانی ء وشی ء نمیرانی ء حبر تالان کُتنگ اُنٹ۔ سزاء جزاء نظام ء شون
دا تگ۔ ظلم ء زور اکی کنگ ء نہ کنگ ء سکین دا تگ۔ پہ ہما نوکیں زند ء پُر بہاریں ء چہ محور ء
گلماناں پُر یں ہشتے جوڑ کنگ ء جمبوریں آس ء بلا یں، ابدمانیں ء ترسینا کیں دوز ہے ہم
اڈر یگ ء حال دا تگ (البت ایدگہ راجانی حداہاں چوکہ مصری، ایرانی، ہندوستانی، چینی ء
مایا ہانی حداہاں دوزہ ء بہشت اڈر نہ دا تگ بلے وڑے ناں وڑی ء دومی زند ء دائمی وشیانی احوال

داگ (۔ خدا ہاں پہ بنی آدم ء دل بڈی ء آہانی جوڑ کنگ ء راہ ء راہ بند ء فلسفہ ء چوں ء پرچہ ء ہم مانا کنگ بلے انسان انت کہ پچہر دل ایمن نہ انت ء آنا باور انت ء آئی ء نا باوری ء ابتداء ء انتہا آوت انت ء آئی ء مرگ یا نیستی ء ٹرس یا احساس انت بلے اگس باندا تیں روچ ء ہمے انسان پاد بیت ء وت ء رانمیراں بہ کنت یا چہ وتی علم ء زانت ء وتی وڑیں یا انجیں مردم جوڑ بہ کنت کہ آحداہ بنت یا بہ روت ء چہ جہان ء گنجیں دراں دگہ انسان در بہ گج ایت کہ آچو خدا ہاں نمیراں بہ بنت گڑا بلکیں مردم ء ایمان کالب ء بہ بیت ء آوتار ء وتی انوگیں خدا ہانی راستی ء ناراستی ء سر پد بہ بیت ء قرنانی قرناں رند ء انسان ء انسان بہ بیت ۔

تاریخ گوشتیت کہ انسان ء دومی انسان کُشتگ ء پہ ملک گیری ء ہوس ء علاقہ ء ولایت تباہ ء ویرنداں کُتگ انت ء پہ نفرت ء پہ مہر ہما کار کُتگ کہ کنگی نہ بُوتگ ۔ آچہ اے کار ء کرداں بلکیں پشومان مہ بیت بلے آوشیانی منگیراں یا سکلیانی نہ وشیان بہ بیت ء ناچہ وت ء وٹش انت ء ناچہ دگراں ء آئی ء راوتی نیستی ء احساس ء نَسک ء رَسینتگ بلے انگت ہمیش انت پہ وت انت ء پوشیں حالتاں ہم پہ مڑاہ سُرے میک انت ۔

تاریخ آل مان انت کہ بنی آدم ء خدا ہاں وت ماں وتا ہم جنگ کنگ ء دومی نیگ ء آہان ء بنی آدم ء راہ در بر ء سروکاں انسان ء راہم مرد کوشی ء سکین داگ ۔ بنی آدم ء وت پہ وتی وٹشیں ساعتانی بر جادارگ ء یا خدا ہانی وٹش کنگ ء دگر ء لوگ بُن داگ یا پہ بہشت ء لب ء لالچ ء یاچہ دوزہ ء ٹرس ء ناروا تیں کار کُتگ بلے اگس کسے اے اُمیت ء بہ کُشتیت کہ بنی آدم ولی بوتگ ء نوں توبہ کار انت ء چہ وتی کُتگیناں پشومان انت یا آئی ء حدانوں پراہاں نوکیں توجیلے ساز انت ء انسان ء انسان کن انت ء اے پد نہ بُودیں گئے چیا کہ انسان بدل نہ بُوتگ ء ہما انت کہ ہما انت ء انسان ء خدا ہم بدل نہ بُوتگنت ء ہما انت کہ ہما انت ۔

اے قصہ ہانی آرگ ۽ مقصد بنی آدم ۽ خون داری ۽ رستری ۽ آئی ۽ پرمہری ۽ مڑاہ داری ۽
رازانی سہراکنگ ۽ آئی ۽ بے وسی، نزوری ۽ کم عقلی ۽ توصیف ۽ ثنا آنت۔ منے دست دگہ پچ ۽ نہ
رسیت بیدایشی ۽ کہ پہ بندہ ۽ پہ آئی ۽ حد اہاں اے دعاء بہ لوٹیں کہ حدابندہ ۽ مدام بہ پودیت ۽ بہ
پہریزیت ۽ بندہ پہ وتی خاطر اوتی حد اہاں۔

شہ رگام

مابیلہ، سلطنت عمان

10 مارچ 2012

دل پہ مہران ء چمپمآ آزاراں زرنٹ

مہر، ہمدردی، رواداری، نژدگی ء پہ دگر ایا دگری ء حُب ہما بے مثالیں وا ہگ انت کہ بنی آدم ء توان بخشائیت ء گون دومی ء شتری ء وفاء سکین ء دنت پمیشا گوشنت کہ مہر حد ا انت ء حد امہر -
 گون سرزمین ء، گون قوم ء راج ء، گون پت ء ماتاں، گون بزات ء عزیزاں، گون کس ء وارثاں، گون زال ء زہگاں، گون ہمساہگاں، گون قدرت ء، گون خلقت ء، مہر نمیرا نیں جوز ہے کہ آئی ء دامن پزاه ء شاہگان انت۔ ایش انسان ء وجود ء آئی ء تب ء ہیل ء نشون ء دنت۔ ہے مہر انت کہ آئی ء خون ء مان انت، ہے کہ داغی انت، نمیراں انت۔
 مہر ایوکا یات ء یات گیری ء نام نہ انت۔ ایش گون یک فکری ء ہم بستگی، پیوستی ء نژدگی ء پرمطابیں اومان انت۔ اے پزانت انت، پے قصد انت۔ ایش بنی آدم ء مستریں شتری ء پرمطابیں نزدی انت ہم چیا کہ بنی آدم ء وجود چے یکلیں رگ ء ریشگ ء انت پمیشا گون دگر ء مہر آئی ء فکری ء جسمانی گذرے وگں نامردم چے مردی ء کٹ ء رُج ء روت ء حیوانی یا رستری سیمسراں سر بیت۔
 مہر پے عرض بُوت نہ کنت چیا کہ وتی ء درآمدی ء فکر گون مہر ء پُرشانی ء بندوک نہ انت، چر آئی ء حد اں در انت بلے گون ہے وتی ء پیوستی مہر ء حد اں کیشینیت، گون درآمداں مہر، مہر ء شاہگان ء ابدمانی ء نشون ء دنت۔

جہان ء دُرستیں قوم ء راجاں وتی حدایا حدابان ء مدام پُر مہر پیش داشنگ ء بندہ ء گون بندہ ء مہروانی ء نمیرا نیں جوزہ نشان دا تگ ء ہمیش انت مہر ء آئی ء نمیرا نیں مرؤل۔
 بلوچ مدام زہیر یگ انت، مدام پے یاتاں، پے وٹی ء اُمیتاں ء عثمانی باندا ت ء ز ریت۔ بلوچ

ہما انت کہ وتی وشی ء شاد ہاں، سُور ء سَر بَر ء منگیراں ہم زہیری نالیت۔ وشیانی دیواناں شعراں ہما ہاں
 پر بند کنت کہ جنگ ء تباہی ء یات گیری ء گنت، بے وسی ء نِزوری ء گنت۔ ایشی ء سبب ایش انت
 کہ بلوچ ء وشیں دور ء نوبت نہ دیدتگ، ایردستی ء بڑگی دیدتگ، ظلم ء زوردیتگ۔ آوتی نیستی، وتی
 سرزمین ء پُلگ ء آئی ء ایردستی ء وتی بڑگی ء غماں سر بار انت پمیشا پرائی ء ہروشی غم ء اندوہ ء
 تڑسنا کیں پیغامے۔

دلِ صدقہ، جانِ صدقہ

راجی عزت نام و ننگ و پھریزگ و پوتی ڈیہہ و قربان بونگ مرو چکیں جوڑہ و دودے نہ انت، سکت کوہن انت۔ ہرقومی و تاریخ و انجیں حالت آتنگ انت کہ اقوم و راج و سر و جان و قربانی داتگ۔

ماں فلسطین و جنگ و دوران و گازا (Gaza) و مخلوق و الیگز نڈر (20 جولائی 356 تاں 10 جون 323 BC) و فوجانی دیم داشت۔ یونانیاں کلوه و قاصدکت کہ شہر و مردم سلاہاں ایربکن انت و ایردستی بہ من انت، بلے شہر و حاکم و کماندار بائس و (کہ وت گند چھتگیں بگائے ات) گوشت کہ شہر منے وتی، ملک منے وتی، ماپر چہ سلامی بہ بو؟ الیگز نڈر درآمدے، منے گناہ جی انت کہ اے مرد و منے سرا بیڑ آورنگ و حاکمی و واجہی لوٹیت، ماپہ زند وتی ملک و نہ دیوں۔ جنگ بوت۔ یونانی فوجاں وتی وس کت بلے گاز و ڈرستیں مردم کہ آہاں سلاہ بست کت، آہاں پہ مزہ داری شہر و کلات و پھریزگ و جان و سرانی قربانی دات۔ دزست کشگ بوتنت، یکے ہم پشت نہ کپت۔ کلات گرگ بوت۔ آہانی جنین و چکٹ پہ غلامی و قیدی بہا کنگ بوتنت۔ (1)

54 BC و جولیس سیزر (13 July 100 - 15th March 44 BC) و برطانیہ و سرا اُرش و فیصلہ کت۔ اے و ہداں گال روم و ایردست ات۔ آئی و گال و ڈرستیں میر و امیران و گوشت کہ آے جنگ و گون بہ بنت و ہر یکے وتی قدرت و بساط و لشکر گون وت بیاریت۔ دزستیں سرداراں من ات بلے ایدوتی و سردار و اجہیں ڈومنوریکس و نیمون کت و گوشت کہ آئی و راپہ لہتیں مذہبی رسم و دودانی پیلوکنگ و وتی ہند و ننگی انت بلے سیزر و نہ من ات۔ و ہدے کہ سرگرگ و و ہداتک، سیزر و را حال اش دات کہ سردار ڈومنوریکس گون نہ انت و آشتگ۔ سیزر و حکم کت کہ

مرد گرگ و آرگ بہ بیت و آگس پہ زند دست مہ دنت، کُشگ بہ بیت۔ رومن لشکرے آئی و رندہ
 جُمت ات۔ مرد و راچپ و چاگرد اش کُت و گوشت اش کہ سیزر و حکم انت کہ آواتر بہ بیت۔ مرد و
 درائنت کہ من اید و نیانی سروک و سرداراں۔ اے عزت من و منی قوم و راج و داتگ۔ من سیزر و
 حکم و پابند نہاں و نا آئی و منت و توروانی میار باراں۔ آئی و کوکار کُت و گوشت کہ من شترزاناں کہ
 مرد و جی شما زوراک و طاقتور ات و من نزوراں۔ شما ہرچی بہ لوٹ ات، کُت کن ات بلے باندا باری
 نیگ انت، منی سچانی انت۔ آئی و الگاشت و گوشت کہ ”من آزادیں قومی و آزادیں مردے
 آں۔ من آزاداں“۔ (2) رومن لشکر و گوں مرد و جنگ کُت و مرد کُشگ بوت بلے پہ موت مرد
 نمیران بوت۔ رند و ہدے کہ گالاں روم و خلاف و قتی آزادی و جنگ کُت، آہانی دپ و سردار
 ڈ و منوریکس و ہے نعرہ ات۔ (3)

یونان و سرا BC 460 ایران و زور اوریں شاہ زیر کسسیز۔ (Xerxes-I) و حاکی و دور
 486 (BC 465) و اُرش کت۔ اول سراں ایشی و مقابلہ ماں تھر موپا تلے و
 (Thermopylae) گوں یونان و اسپارٹا (Sparta) یلیں و رناہاں بوت۔ ایرانی
 یک لکھ و باز گوشت کہ سے لکھ فوج و گیش اتنت و یونانی یک صد سپاہدار اتنت کہ آہاں یک
 کوہی گئی کپتگ ات و ایرانیانی راہ اش داشتگ ات۔ ایرانی شاہ و بیہار دات و گوشت
 کہ قتی سلاہاں دور بہ دینت، یونانیاں جواب گردینت کہ ”سلاہاں لوٹے، بیابہ گراش“۔ ایشاں
 تاں ہفت روچ و ایرانی بلاہیں لشکر و دیم داشت۔ اے ہفتیں روچاں آخری سے روچاں جنگ
 بوت و اسپارٹا و مزہ داریں سر مچا ریک یک و کُشگ بوتنت۔ یونان و اے کسانیں لشکر و
 کماندار اسپارٹا و اجہیں حاکم لمونائیڈیز (lemonides) و حاکی و دور (BC 489-480)
 ات۔ اے جنگ 7 تاں 10 اگست BC 480 و جاری بوت، چما و ہداں کہ یونان و اے
 یلیں پُستگ و رست کُشگ بوتنت۔ آہاں شترزانتگ ات کہ آہانی اے یک صدیں مردم یک لکھ
 تیار و سلاہ بندیں لشکر و دیم و تاں دیراں داشت نہ کن انت و جنگ بنت بلے آہاں پلو بست،

سوگند وارت، قول کت کہ آپہ زند دژمن، فوجاں یونان، نیمگ، رَوگ، نیلنت۔ اے ہے جنگ ات کہ ایرانی لشکر چہ اکروپولس (Acropolis) دے دیواراں دور کنت، شہر، آس دنت، سوچیت۔ یونان دے اے پڑھاہیں سچانی پہ وتی ڈیہہ، جان، سر، تاوان دیگ، حُب، واہگ، نمیراں بہادری، سرچاری تاریخ، دل، نقش، آنت۔

ہندوستان دے بادشاہ، ظہر الدین محمد بابر (14 فروری 1483 تاں 26 دسمبر 1530 AD) دے گوریچانی علاقہ مالو، چندیری، سر اُرش کت۔ مغل، لشکر، راجپوتانی سردار، مدینی رانی، کلات چپ، چاگرد کت۔ راجپوتاں دیست کہ مغل تیار تر آنت، آہانی دیم دارگ نہ بیت، آہاں دیوان کت، میر، امیراں وت ماں وت، صلاہ، شور کت۔ پراہاں دوراہ اتنت، یکے ایش کہ مغلانی بادشاہ دے دیماسلامی بہ بنت، ایردستی بہ من آنت، وتی ڈیہہ، آوانی دست، بہ دینت، وتی عزت، ننگ، نام، ہم۔ دومی ایش کہ پہ مردی جنگ بہ کن آنت، پہ وتی ڈیہہ، جان، سر، تاوان، بہ دینت۔ آہاں پہ وتا موت گچین کت۔ آہاں وتی زال، کسانیں چکت کشت آنت یا آہاں وتا راسوتک، قربان کت، مرداں زحم کش ات، چہ کلات، دراتکنت، مغلانی سر اُرش کت۔ آہاں شہزانت کہ آجنگ بنت، کُشگ بنت بلے پراہاں سلامی بونگ یادست گیری بے عزتی یے ات پمیشا آہاں ”جاہوہر“ دود، رد، اے مزن مردی، بہادری کت۔ راجپوتاں پہ مرگ وتی ننگ، نام، عزت، شان رکینت، مغلاں آہان، کشت، آہانی کلات گپت۔ (4)

گول انگریزاں اٹب، جنگ، (اپریل 1918 AD) مریاں پٹنوبست، یکت، یکت، کُشگ بوتنت بلے سلامی نہ بوتنت، ایردستی اش نہ من ات۔

کلات، سر انگریزاں 5 مئی 1839 AD، اُرش کت، کلات چپ، چاگرد کت۔ خان میر مہراب خان، را حال دیگ بوت کہ آئی، میری چپ، چاگرد کنگ بوتگ، انگریز گول ٹوپ، ٹینگ، فوج، پلٹناں پہ جنگ، تیار آنت۔ کلات، رسگ، ساری یا گول رسگ، انگریز کماندار، خان، را گلوہ، قاصد کت کہ خان سلامی بہ بیت، وتا را انگریز، دست، بہ دنت۔ خان، جواب دات

کہ نا اسلامی بیت و ناتارا پہ زندانگریز و دست و دنت۔ اے دوران و خان و راگوٹشگ بوت کہ آئی و راچہ در و بلوچانی ہنچ و وڑیں مدت و کھمکی و امیت نیست چیا کہ انگریزاں راہ بستگ و آنت و چوش زوت و بلوچ سردار و میر پہ خان و ملک و سر بوت نہ کن آنت۔ خان میر مہراب خان و آوہداں ماں میری و موجودیں گوں وتی میر و امیراں صلاہ کت۔ لہتین و گوشت کہ ماے حالتاں گوں انگریز و تیاریں فوجاں جنگ دات و سوہیں بوت نہ کنوں۔ چراہاں باز و دل و آت کہ جنگ و بدل و خان سلامی بہ بیت و ناتارا انگریز و دست و بہ دنت۔ وہدے کہ خان و تزان کت، آئی و گوشت کہ من زاناں کہ انگریز طاقتور و من نزوراں، من زاناں کہ اے و ہداں گوں من چندے مردم آنت، منی گورا زورا و تیاریں لشکرے نیست، منی سلاہ انگریزانی ٹوپ و ہنڈنگانی برابر و ہم مٹ نہ آنت بلے من و بلوچاں وتی مستر و خان کتنگ کہ من آہانی ڈیہہ و بہ پہریزاں، آہانی عزت و ننگ و نام و بہ پہریزاں، مروچی من بلوچان و ہنچ دات نہ کنناں بلے من چوں وتی پیرینانی قبراں چیدگ بہ کنناں، مرگینان و کم شرف و زندگینان کم نام بہ کنناں، تاریخ و وتارا پولنگ و بلوچانی سرا جہل بہ کنناں و انگریز و دیما سلامی بہ باں و وتی مکھیں ڈیہہ و پہ زند دگرانی دست و بہ دیاں۔ اے چوں بوت کنت۔ من و ہنچ نیست بلے من و ساہے مان انت کہ منی بدن و روت و کیت۔ منی متاہ پہ بلوچاں و بلوچانی ڈیہہ و اے و ہداں منی ساہ انت، ارواح انت، منی زندمانی انت، من دگہ ہنچ کت نہ کنناں ہم بلے من وتی ساہ و قربان کت کنناں و من پہ بلوچستان و، پہ بلوچاں اگس انچو کت مہ کنناں کہ وتی جان و سر و قربانی و بہ دیاں گڑا من بلوچانی چونیں خانے آں۔ نا، مروچی جنگ و روج انت، مرگ و روج انت، عزت و شان و روج انت، لغوری و نامردی و روج نہ انت۔ خان گوں وتی ہے لہتیں ہمراہ و گوں انگریزاں جنگ کنت، ذرہ کٹشگ یا پٹی بنت۔ نا کسے انگریز و دیم و سلامی بیت و ناچیت۔ انگریز کلات و میری و گپیت و بلوچاں ایر دست کنت۔ خان شہید بیت، ہما با عزتیں و مڑاہ داریں شہیدی کہ تاں بلوچ ہست انت، آئی و عزت و شان برج انت۔

امیر ہوش محمد شیدی بلوچ (ہوشو شیدی) کہ سندھ و تالپور فوج و کماندرا ت، گوں انگریزاں

24 مارچ AD 1843ء ڈبوء جنگ ء شہید بوت۔ مرگ ء وہاں آئی ء جسم 54 ٹپٹ مان
 ات۔ ودے کہ جنرل چارلس نیپیر (Charles Napier) ء کیپٹن ریچرڈس
 (Richardson) ء ڈیمیسرس (Demisrus) امیر ہوشو ء نیمگ ء تیمچہ کن انت، گرا
 امیر ہوشو ہے پٹی ٹوری جا گہا جبرہ کنت ء گو شیت کہ ”تاں من زندگاں سندھ ء شمارانہ دیاں۔“ ہوشو ء
 یک دستے پٹی ء ناکارہ بیت، آگوں دومی دست ء ڈیمیسرس ء سرا اُرش کنت، آئی ء را پیرے
 جنت۔ ہے دمان ء ریچرڈس ہوشو ء را کارچ یا خنجرے ماں دل بند ء جنت، جنرل ہوشو ہے کارچ ء
 در کنت ء ریچرڈس ء سرا جنت کہ آمریت۔ چد ء بعد ہوشو نیپیر ء نیمگ ء دو در کنت بلے آئی ء ٹپ گر
 انت، کپیت ء شہید بیت۔

انگریزوں نے سندھ ء ٹالپور جت ء پز وشت انت۔ ماں بلوچستان ء خان کلات، میر مہراب خان
 جت ء نوں مری ء بگٹی ء کھیتر ان ء علاقہ بان ء گرگ لوٹ ات ء پرے مقصد ء ڈیرہ غازی خان ء
 لشکرے چ کنگ ء ات۔ بگٹی، مری، کھیتر ان ء دگہ ہسا بگیں راجانی سردار، میر ء امیر یکجا بوتنت ء
 آہاں فیصلہ کت کہ گوں انگریزوں جنگ دیگ بہ بیت ء پرے مقصد ء ڈیرہ غازی خان ء سرا اُرش
 کنگ بہ بیت، آہاں زانت کہ انگریزوں زور اور انت، آئی ء فوج تیار تر انت، بلے آہاں گوشت کہ
 چوں پزند انگریزوں ء وتی پاکیں ڈیرہ ء قدم ایر کنگ ء حاکی ء بل انت۔

چرے قنبیاہاں 1500 بلوچانی لشکرے چ کنگ بوت ء اے لشکر ء کماندار سردار میر غلام
 حسین مسوری بگٹی ات۔ 26 جنوری AD 1867ء بلوچاں انگریزانی ایر دستیں ڈیرہ غازی خان ء
 سرا الگار کت ء علاقہ جت ء پز وشت بلے ودے کہ اے لشکر و تر بوت، انگریز فوج ء آہانی راہ
 بست۔ بلوچاں جنگ دات۔ 257 بلوچ شہید بوت کہ آہانی تہا 92 بگٹی، 70 مری ء
 45 کھیتر ان ء 50 دگہ لشکری انت۔ 24 بلوچ دستگیر بوتنت ء لشکر ء گیشتری بہر پٹی ء ٹوری
 بوت۔ کماندار سردار میر غلام حسین مسوری بگٹی شہید بوت کہ آئی ء سر بگ ء انگریز ء حاکم رابرٹ
 سنڈین ء را پیش کنگ بوت۔

گول انگریزاں 30 جنوری AD 1898 ء ماں گوک پزوش ء جنگ ء سردار میر بلوچ خان ء انجیپس پڑھائیں جنگے دات۔ کچھ ء سردار ء حاکم، مہراب خان گچگی جنگ ء بندات ء ء ساری چہ جنگ ء پڑ ء گول وتی لشکر ء تچیت۔ میریں بلوچ گندیت کہ مہراب ء وتی پونز بُرات، تنگ۔ آئی ء زانت کہ جنگ ببادیگ بُوت بلے گوشت ءے کہ من پہ وتی ڈیہہ ء پھریزگ ء لانک بستگ، پندے بُراتگ ء گوک پزوش ء سر بوتگاں۔ نون موت ء ترس ء من کجام دپ ء آپ ء پد بہ پز شاں ء وتار ء بلوچان ء پولنگ بہ کناں۔ میر بلوچ خان جنگ دنت ء گول وتی ہماہاں شہید بیت۔ گول آئی ء شہید بووکیں سر نیں مرداں، میر حیاتاں بوہیر، میر شکر اللہ واڈیلہ، حاجی یعقوب زرگر، میر ڈراخان، میر رستم خان، میر صاحب داد ء واجہیں ملا عیسیٰ اتنت۔

AD 2003 ء پاکستانی فوجاں بلوچستان ء سرا پنچی فوجی کاروائی بنا کتگ ات۔ مری ء گلی ء دمگاں فوج مان رتگ ات۔ 3 جنوری AD 2005 ء شپ ء پاکستانی فوج ء کیپٹن حمنا د ماں سوئی ء ڈاکٹر شازیہ خالد مین ء سرا کپتگ ات ء آئی ء را بے پردگ ء زناء کتگ ات۔ بگلیاں پرے جبر ء بدبری درشان کت ء گول فوج ء جنگ دات، 9 فوجی کتگ بوت۔ 17 مارچ AD 2005 ء پاکستانی فوج ء نواب محمد اکبر گلی (12 جولائی 1927 تاں 26 اگست AD 2006) ء کلات ء مہمان خانہ ء سرا ٹوپ باراں کت۔ اے ٹوپ گواری ء 70 گلی کہ آبانی تہا جنین ء چک ء ہسا گلیں ہندو ہم گول ات، شہید بوتنت ء نواب ء مہمان خانہ را ہم نقصان رس ات۔ نواب ء زانت کہ اے ادار کی جنگے نہ انت، اے جنگ تاں بلوچانی آزادی ء وت واکي ء جاری مانیت۔ آئی ء لانک بست ء پیراں سالی ء 30 دسمبر AD 2005 ء گول بلوچ سر مچاراں کوہاں شت۔ نواب ء تاں 8 پڑیں ماہ ء گول پاکستان ء فوج ء جنگ دات۔ فوج ء بمبور ء دگ ء تراتانی ء کوہاں نواب ء را گیرہ دات ء آئی ء سرا ٹوپ ء باراں کت۔ 26 اگست 2006 AD ء نواب گول 140 بلوچ سر مچار ء شہید بُوت۔ پاکستان ء گوشتگ ات کہ اے جنگ ء چہ فوج ء یک کرنل، 2 میجر ء 3 کپتان ء ہماہی ء 27 فوجی کتگ بوتگ۔

بلوچانی 80 سالہ پیر مردیں نواب ء بلوچانی مزن مری، مرہہ داری ء بہادری ء تاریخ ء دگہ نمیر انیں قصہ یے نوشتہ کُت۔ نواب ء شہر زانگ ات کہ دُژمن زور آور انت، بلوچ کم توان ء بے طاقت انت بلے آئی ء پاکستانی فوج ء دیم ء سلامی بونگ ء سلابانی ایرکنگ پہ و تاء پہ بلوچاں بلا میں عیبے زانت۔ آئی ء گوشت کہ بلوچانی اے جنگ گوں ہما دُژمن ء انت کہ آہاں بلوچانی سرزمین پکار انت، بلوچ سرزمین ء دولت پکار انت۔ دُژمن بلوچان ء جنگ ء آہانی ڈیہہ ء برگ لوٹیت، آہانی قومی پچار ء گارکنگ لوٹیت، اے جنگ بلوچانی ہستی ء نیستی ء جنگ انت۔

نواب پہ مردی کینگ ء بلوچی توکل ء مرہاہ پہ بلوچ ء بلوچستان ء مہران ء آئی ء پانگپانی ء جوزہ ء شہید بوت ء تاں ابدنمیران بُوت۔ فوج ء اے مرہہ داریں بلوچ ء لاش بے عزت کُت، کس ء راپیش نہ داشت، پیتی یے ء قبل کُت ء ڈیرہ بگٹی ء کل کُت۔ تنی و ہدی کس زانت کہ اے پیتی ء نواب اکبر ء لاش مان بوتگ کہ نا۔

انسانی تاریخ ء ہزاراں انجیں واقعہ انت کہ قوم ء راجاں، آہانی سروک ء مستراں، پہ وتی ڈیہہ ء پاسبانی ء، راج ء ننگ ء نام ء پھریزگ ء جان ء سرائی قربانی داتگ ء پہ و تاء پہ وتی راجاں نام ء اشتگ ء ماں تاریخ ء ابدمان بوتگنت۔

-
1. Tsouras, Peter G. Alexander: Invincible King of Macedonia. Macmillan and Co. New Delhi: Pentagon Press, 2009. p:61
 2. Freeman, Philip. Julius Caesar. New York: Simon and Schuster Paperback, 2008. pp.191-192
 3. ibid.
 4. Eraly, Abraham . The lives and Times of The Great Mughals. London: Penguin, 1997. p:33

حاکمی ۽ لذت

اقتدار ۽ حاکمی ۽ چسڪ ۽ وڻڻي ۽ لذت شتر ۽ گندگ نزانن، وڻي ۽ در آمد ۽ فرق ۽ گارڪنٽ - پھ بادشاہي ۽ حاکمی ۽ بازيں بادشاہاں وڻي چڪ ڪشنگ آنت، بازيں چڱاں يا بزاڻاں وڻي بادشاہين پٽ ۽ بزاڻ جنگ آنت - اسيرييا (Assyria) ۽ بادشاہ سرگون (BC II 722-705) ۽ نيچ ۽ مزناين شاہ سنا چرب (Sennacherib 705-681 BC) ۽ را آني چڱاں ڪشت - چوش آت ڪہ بادشاہ ۽ چہ آدگہ چڱاں وڻي مسترين نيچ ڪہ بيبيلون ۽ حاکم ۽ کماندار آت، دوست تراٽ - گرا آني ۽ دوڪسترين چڪ ۽ شورڪٽ ۽ وڻي مزناين پٽ دست ۽ وڻي ڪشت، ھما وھداں ڪہ آپيريں مرد ماں عبادت جاہ ۽ ذڪر ۽ طاعت ۽ آت - پٽ ۽ مرگ ۽ رند چريشاں ڪيلي ۽ وڻي بادشاہي ۽ جارپر بينت بله آہاني دگہ بزاڻي ڪہ نام ۽ اسرہڊون (Esar-haddon) (Ruled : BC 681- 668) آت ۽ ھما آوھداں فوج ۽ ڪماندار ۽ آت ۽ گون ڊري ڊر منناں جنگ ۽ آت، آني ۽ واٽرڪٽ، وڻي بزاڻان ۽ ڪہ پٽ اش ڪشنگ آت، جت ۽ ڪشت ۽ بادشاہي گپت - (1)

ايران ۽ شاہ ۽ بادشاہاں ھم کس نچار اتگ - کسر و II (AD 591-628) ۽ را آني ۽ وڻي جند ۽ نيچ سيروئي (Siroe) يا کباد II (AD 628-629) ۽ گپت ۽ ھما جا گہہ ۽ قيدڪٽ ڪہ اودا آني ۽ وڻي مال ۽ زرز ۽ خزانه ايرڪنگ آت - اے مرد ۽ وڻي پٽ ۽ راناں ۽ آپ ھم ورگ ۽ زندات - وھديڪہ پٽ ۽ گوشت ڪہ من شديگاں يا مٽيگاں گرا اسپاھياں گوشت ڪہ نوکيں بادشاہ، تي وڻي نيچ ۽ حاکم آنت ڪہ ھم زرز ۽ مال ڪہ توپ ۽ ظلم ۽ زوراڪي نيچ ڪنگ آنت، ايشاں بور ۽ سيربو - چار روچ ۽ شديڪٽ ۽

بے عزتیں قید و بند، رند، کسر و IIء را تیر باراں کنگ و کُشگ بُوت۔ (2) پت و کُشگ و رند
 کباد IIء ساسانی پت و بڑات کوشی و دود پہ جوانی بر جاداشت و تى دُرستیں بڑات و بڑات
 زہگ و کسر و IIء خاندان و دُرستیں مردم (لہتیں تاریخ نویس گوشتیت 40، لہتیں گوشتیت 15)
 کُشت اُنت و پورہیں خاندان تباہ و بر باد کُت۔ چرے خاندان و کباد IIء دو گواراں بی بی پُراں
 دوست (Puran docht) و کستریں بی بی ازرمی دوست (Azermi docht) پشت
 کپت اُنت۔ دوئیں تى و ہدی سورنہ کُتگ اُنت و شاہی ماڑی و اُنت۔ بڑات و بڑات زہگانى
 کُشگ و رند، دوئیں گواراں تچاں تچاں و اُنت و تى بڑات کباد IIء دیم و نشت اُنت و فریاداش
 کُت، زارہ اش جت و بڑات و را گوشت اش کہ تو پہ و تى بادشاہی و تماہ و حرص و تى سرداریں پت
 کُشت، تو و تى مزہ داریں بڑات کُشت اُنت بلے حدابہ کنت کہ تو گوں اے بادشاہی و کہ تو گوں
 پت و بڑاتانى حونانى ریچک و کپتگ آرام و دل مگند ات نئے۔ گوں گواراںی ہے بد و عاہاں آئی و
 دل تزک ات، و تى بادشاہی تاج و چہ سرا دوردات و ہیسکارگ و لگ ات و گوں ہے
 گز یوگ و ہیسکارگ و مرد مورت۔ (3)

ماں ہندوستان و مغلانى مَستریں بادشاہ دُرہ پہ بڑات کوشی و کیے دومی و باج نہ بر اُنت۔
 جلال الدین محمد اکبر (1542-1605 AD) و بگرتاں اورنگ زیب و در، دُرستانى چُکلاں
 بغاوت و سرکشی کنگ و پتاں ہم نہ چارا تگ کہ چلے یا بڑاتے، کُشگ اُنت۔ مغلان و پہ حاکمی و
 بادشاہی و راہ و چُکلاں یا بڑاتانى یا پتانی مہر دیم و نیا تگ۔ کس و کسى سرا بڑگ نہ کُتگ۔ جہانگیر و
 گوشتگ ات کہ پہ بادشاہی و ”بادشاہ و بیچ رشتہ دارى گوں کس و نیست“۔ سلیم
 جہانگیر (30 اگست 1569 تاں 7 نومبر 1627 AD) و تى بیچ خسرو و
 (Khusrau) کہ سرکشی کُت، جہانگیر و آئی و دوئیں چم کور کُت اُنت و خرم شاہیجان دُراں
 ڈیہہ کُت۔ شاہیجان و رند آئی و بیچ اورنگ زیب عالم گیر (1619 تاں 1707 AD) و تى

بزات کشت آنت۔ پے دوڑبانی، ڈڑوگ، نمک حرامی، اورنگ زیب وتی مٹ وت ات۔ الیشی ء
گوں وتی بز اتاں ڈڑوگ بست ء آہان ء زردات۔ مراد ء راگوشتے کہ پت ء خلاف ء سرکشی ء مقصد
داراشکوہ ء راپڑوش دیگ انت چیا کہ دارا ہندوانی ہم راہ ء ہم راز انت ء کافرے۔ مراد ء را نوشتہ
ئے کت کہ من ہرچی کنگ ء آں، وتی نا، پے تئی بادشاہی ء کنگ ء آں۔ ہے دوران ء اورنگ زیب ء
پندلے سازات ء مراد ء را دستگیر کت ء بُرت ء گوالیار ء کلات ء بند کت۔ مُراد پے یک ڈڑوگیں
بہتامی ء دسمبر AD 1661 ء کُشگ بُوت۔ مراد ء رند اورنگ زیب ء وتی بزات شجاع ء جنگ ء
پڑوشک ء پندل سازات۔ اے مرد بنگال ء رودرتکی نیمگ ء ماگ قوم ء اراکان (Arakan)
بادشاہ ء میار بُوت، بلے چاودا ہم جنگ ء تاجپینگ بُوت۔ سُرے پے جنگلاں کپت ء پے بے کسی کُشگ
بُوت۔ مَستریں بزات داراشکوہ ہم پے بے عزتی کُشگ ء سرگڈ کنگ بُوت۔

1. Rawlinson, George. The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. (1862-1885) Part II, Assyria. (Reprint) UK: Do do Press, 2010. pp: 477-478

2. Rawlinson, George. The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part VII, Sassanians. p: 317

3۔ لہتیں تاریخ نویس گو شیت کہ کباد II ء را اعلیٰ و ملی ء کپتگ کہ امرتگ بچار:

Rawlinson, ibid. p: 334 George.

حون ۽ هوشام

جنگاني دوران ۽ ناروائين کشت ۽ کوش و تي جا گهڻو ۽ پڙوش وارنگين لشڪرائي لاشاني بے عزت کنگ، مڙنگين مرداني سرائي گڏگ ۽ کوت کنگ يا گپنگين دڙمن ۽ دست ۽ پاداني گڏگ، آهاني جنينان ۽ زنا کنگ، گرگ ۽ برگ ۽ بهبا کنگ يا سمریت کنگ، بلڪ ۽ ميگاني سوچڪ ۽ تباہ کنگ، لٽ ۽ پيل کنگ، ناميارے بُوگ ۽ ناظم ۽ ناروائِي يے زانگ بُوگ۔ چوشين ناروائِي ايوکا يهودي، عيسائي يا مسلمانِي مندھباني منوڪا ن کنگ، ناے کارايوڪا رومنن، مصريا، يونينيان يا ايرانين کنگ نا ايش چنگيز خان، بلاگوخان، تيمورلنگ يا مغل يا افغان حاکميين دنگاں چوڪه محمد غوري، محمود غزنوي يا احمد شاه ابدالي ۽ زمانگ ۽ بُوگ ۽ بس، بلڪن اے پڙاه ۽ شاهگانين جھان ۽ کوھنيس دڙستين حاڪمي ۽ بادشاهياني دوراں چوشين ظلم ۽ زور بوتگ ۽ آدور ۽ بازين شاه، کماندار ۽ حاڪماني گورا رواداري، انصاف ۽ انسانيت ۽ ليڪه ۽ فڪر پھ ملڪ گيري ۽ مقصداں، آهاني نڙيڪ ۽ نه گوستگ۔ اے جبرھم مٿگ لوڻيت كه گوستگين قرناں، بادشاهاني جنگ ۽ ملڪ گيري يا کشت ۽ کوش بازبراں وڙے ناوڙے ۽ پھ جھاد ۽ حداباني وڻ کنگ ۽ هم کنگ بُوگ آنت۔ آدھاں چوشين ظلم ۽ زوراڪي غير مندھبي نه بُوگ يا نلڪ گيراني حداپرے کاراں چرھااں نه وڻ نه بُوگ آنت۔

وھدے كه ايران ۽ شاه كمبيسيز ۽ مصر ۽ سرائش کت گڙا مصر ۽ بادشاہ آني ۽ آستان ۽ فوج ۽ گون دليري ۽ مزنجگري ۽ ايرانياني ديم داشت۔ مصري لشڪر ۽ همساھگين قوماني مردم هم گون اتنت بلے چرے قوماں يڪ بڙي ۽ دڙوھ کت، سست ۽ گون ايرانين يڪ بوت۔ اے گروه ۽ چڪ ۽

جنیں مصرۂ انتنت - مصرۂ بادشاہۂ حکم کت کہ اے غدارانی چُکّاں جنگ ۽ پڑۂ بیارات - چُکّت
 جنگ ۽ اولیٰ سزپ ۽ آرگ بُوت اُنت - مصری لشکرۂ ایشان ۽ آبانی پتانی چم ۽ کل ۽ کہ دومی نیمگ ۽
 گوں ایرانی لشکرۂ اولیٰ سزپ ۽ گوں انتنت، کُشت اُنت، آبانی خون گوں شراباں یکجا کت ۽ گلاط
 انتنت تاں کہ آبانی پت بہ گند اُنت کہ غداری ۽ سزاچی اُنت - (1) ہے جنگ ۽ مصریاں شکست
 بُوت ۽ مصرگرگ بوت -

BC 331 ۽ گاگامیلا ۽ جنگ ۽ ساری ایرانی شاہ داربیس ۽ لشکر یونانیانی فوجی ہسپتالی ۽ سرا
 اُرش کنت ۽ یونانی پٹی ۽ ٹوری نیں سپاہیاں کُشتیت - (2)

BC 73 ۽ روم ۽ غلاماں سرکشی کت ۽ یک بودناکیں، ورنائیں ۽ بہادریں غلام،
 اسپارٹاکس (Spartacus) ۽ کُشگ بیت) ۽ سروکی ۽ بغاوت کت - اے مرد بُن ۽
 اصل ۽ رودراتکی بلکان ۽ مردے اُت - ایشی ۽ رالینٹو لوس (Lentulus
 Batialus) نامیں مردی ۽ بہا زرت ۽ نیپلز (Napales) ۽ جنگی ہیل دات - اے مرد ۽ آدگ
 غلام ۽ بندیاں ۽ گوشت کہ اے غلامی ۽ ایردستی ۽ موت گہہ ترانت کہ یک رندے کیت، ہموروج
 نیت - غلاماں شور کت ۽ بغاوت کت ۽ چہ وتی تمبواں دراتکنت - ہزاراں بندیانی بلاہیں گروہے
 یکجا بوت - ایشاں گوں روم ۽ فوج ۽ لشکراں جنگ دات - دورندا ایشاں رومن پڑوش دات اُنت -
 رندترا ایشاں پڑوش وارت ۽ ایشانی شش ہزار مردم رومناں دستگیر کت - روم ۽ کماندار ۽ اے
 شش ہزاریں جنگی قیدی کُشت اُنت ۽ چون کُشت اُنت کہ یک برے ایشان ۽ سک جت،
 پٹی ۽ جگمی کت ۽ جنگ ۽ رند ہر پنجاہ گام ۽ ذراتک اُنت - صد میل ۽ گیش چہ کیپوا (Capua) ۽
 بگرتاں روم ۽ درا، اے مردم دزنجگ بُوتنت کہ ایشاں ہے دزنجگی جا گہا ساہ دات - (3) جنگی
 بندیانی چوشیں کوش تاریخ ۽ مزنیں مثالاں یکے -

روم ء شاہ کرگلا (Marcus Aurelius Antoninus Caracalla) شاہی ء

دور (AD 211-217) روم ء ظالم ترین بادشاہاں کیے گوشتگ بیت۔ AD 215 ء اے مرد ء ماں الیکزنڈریا ء ہزاراں بے گناہیں مردم کشت چیا کہ آئی ء راگوشتگ بوتگ ات کہ اود ء مردماں آئی ء راچیوہ گتگ ء کلاگ کپتگ۔ ہے بادشاہ ء رارند تر ء ماں کرہئے (Carrhae) ء نژیک ء وتی جند ء پانگپاہاں ہماوہداں کشت کہ مرد دست ء آنجگ ء ات۔ (4)

شاہ پور I (بادشاہی ء دور 240 تاں AD 271) ء ایران ء دُڑستیں ہساہگہیں نلک ء قومانی سراالگارکت۔ اے مرد ء شتر ء گندگ بچ نہ چارات۔ ہر جاگہے کہ شت، ایشی ء آنجیں کشت ء کوش کت کہ گوشتگ نہ بیت۔ ایشی ء شہر ء ولانت لٹ اتنت، ہلک سوتکننت، علاقہبانی علاقہ بر باد کت انت، گوک، پس، اشتر، اسپ، حر، ہریچی کہ دست ء کپت، بُرت۔ گوشت کہ ایشی ء جنگی قیدی چوپس ء گوک ء مہار کنائنت انت ء چودلوت ء روچے یک رندے آپ ء بُرت انت۔ ایشی ء کپتگیں بندی دزہ یا چہ شُد ء تُت ء یا چہ نادر اہیاں مُرت انت۔ جنگ ء دُڑمن ء لشکری کہ کشتگ بوتنت، آہانی سراش یکجا کت انت ء کوت اش کت انت۔ گوشت کہ کپپا ڈوسیا (Cappadocia) ء جنگ ء رند، پہ کور ء گوازینگ ء قیدی آئی ء چہ دُڑمن ء مرگیلانی سر ء جون ء جسم کور ء دَور اش دات انت ء ہمیشانی سراوتی لشکر ء چہ کور ء گوازینت۔ (5)

شاہ پور II (309 تاں AD 379) ء گوشت کہ ہماہساہگہیں راجاں کہ پیش ء زمانگ ء ایرانیانی سرا ارش کتگ ء آہان ء جنگ، ایرانیانی بیر باید انت کہ چہ ہما راج ء ہر کس ء ناکس ء گرگ بہ بیت۔ ایران ء لشکر کہ جنگ ء شت ء دُڑمنیں قوم ء راجاں کہ پزوش وارت، گڑبادشاہ ء حکم کتگ ات کہ چہ اقوم ء مردمان تکی کشتگ بہ بیت۔ شاہ پور ء بادشاہی ء دوران ء ایرانی فوج ء لشکر ء شتر ء گندگ یا گناہ ء بے گناہی نہ چارت، چہ دُڑمن ء ہر کس کہ دپ ء کپت، کشت۔ پشت

کپتگیں مردمانی کو پگ یادگہ اعضا ٹنگ کت آنت، ساد یا زنجیر مان کت آنت، گران گران ء بُرت ء غلام ء بندی کت آنت۔ سیم سری لہتیں قوم چوکہ بنی وئیل، عبدل کیس، طما نطیز (Temanites) ء دگہ بازیں قوم ء راجانی سرا بے بڑا ہیں ظلم ء نا انصافی کنگ بُوت، آہانی بے حسا ہیں مرد مے پے بے عزتی کُشگ ء گار کنگ یا بندی کنگ بُوت۔ ایران ء اُستمان پرے ظلم ء نارروائیاں سکت و ش ات ء وتی ہے بادشاہ ء را ”دولکتا“ بزاں کو پگانی بادشاہ یا کو پگانی ٹنگ کنوکیں شاہ ء لقب اش دات۔ (6)

AD 1014 ء بائیزنٹائن (Byzantine) ء عیسائی بادشاہ باسل (Basil) ء بلغاریہ ء پانزدہ ہزار جنگی قیدیانی چم کشت آنت بلے صد ء تھا یک قیدی بی ء یک چمئی کش ات تاں کہ ہے یک چم دگہ نود ء نوہ قیدیاں ہماہانی ہلک ء میتگاں ببارت تاں کہ اود ء مردم عبرت بیار آنت ء آئی ہے ترس ء ہیتم ہم ہمودا سربہ بیت۔ (7)

عیسائی خدادوستیں ”جہادیاں“ AD 1098 ء ماں شام ء انٹی اک (Antioch) ء AD 1099 ء جیروشلم گپت۔ گرا اے مرداں اے علاقہ ہانی مُسلمان ء یہودی بے حساب ء کشت آنت۔ ایشاں نہ جنیں چارت، نامردیں، ناپیر ء ناورنا، کس پشت نہ گیتک چیا کہ اُمسلمان اتنت یا یہودی ء عیسائیانی دل ء آکافر ء بے دین اتنت ء پے حداء ء ش کنگ ء ایثانی کُشگ ء گار کنگ روا ات۔ (8)

AD 1160 ء جرمنناں اٹلی ء شہر کریمونا (Cremona) ء سرا اُرش کت ء شہر چپ ء چا گرد کت۔ لشکری آل شہر ء دیوارانی گورا اٹلی ء جنگی قیدیانی سر بُرت آنت ء ہے سران ء زحمانی سرا کت، آہاں چندینت ء گوناہاں لیب کت تاں کہ کریمونا ء مردم اش بہ گند آنت۔ کریمونا ء مردماں چوں کت کہ آہاں گوں وت ء داروکیں جرمن قیدی جرمنی ء سپاہیانی دیم ء آورنت، آہانی پاد ء دست گڈ اتنت ء آہانی جون شنکینت آنت، ہرت کت ء چگل دات آنت۔ جرمنناں دگہ آورت، کشت ء دور دات، بدل ء

شہرء پانگ پاہاں جرمئیء قیدی آورتنت، گڈ اتنت ء دوردات انت بلے جرمناں یک دستے پرات۔ آہاں کسانیں چکت، جنکت ء بچک، آورتنت، وتی ٹوپانی دپ ء بست انت ء ٹوپ اش آس دانتت کہ گوں ٹوپانی آس برگ ء ہے زہگ شہرء دیواراں لگت انت ء مرتنت۔ (9)

اپریل AD 1221 ء چنگیز خان ء نیشاپور گپت بلے لہتیں روج ء رند، آشہرء مردماں سرکشی کت ء ہے جنگ ء چنگیز خان ء زامات ء آئی ء جنکت ء مرد توکوچر (Tockuchar) ء تیروارت ء مرت۔ گڑا منگولاں اے شہرء سرادوار ارش کت ء گپت۔ چنگیز ء توکوچر ء جنوزا میں زال ء وتی جنکت کہ آئی ء لاپ پرات، آئی ء را اختیار دات کہ آوتی مرد ء بیر ء چہ اے شہرء مردماں ہروڑی ء لوٹیت، بہ گپت۔ گڑا گوشنت کہ اے زال ء حکم کت کہ شہر ء دُزستیں مردم کُشگ بہ بنت ء آہانی سریکجا کنگ ء سے جاگہ ء کوت کنگ بہ بنت۔ مردینانی یک کوتے، جنینانی یک کوتی ء زہگانی سرگ یک کوتی ء کنگ بہ بنت۔ چد ء بعد زال ء حکم کت کہ شہر ء دُزستیں ساہدار، گوک، پس، اشتر، اسپ، حر، پیشی ء کچک، دزہ کُشگ بہ بنت تاں کہ اے شہر ء بیچ ساہدارے پشت مہ کپیت ء ہمیش آئی ء مرد ء بیر انت۔ (10)

اگست AD 1228 ء منگولاں گوں سلطان جلال الدین ء جنگ کت۔ منگولاں پڑوش وارت ء جلال الدین ء چار صد منگول دست گیر کت ء اصفہان ء بُرت۔ سلطان ء حکم ء پدا ایشان ء اسپانی پشت ء بست ء اصفہان ء شہر ء بازاراں گران کت۔ ہے حالت ء منگول قیدی اں ساہ دات، گڑا جلال الدین ء حکم کت کہ ایشانی حون ء جونان ء کچکاں بہ دیت۔ (11)

دگہ رندے ایرانیوں منگول قیدیانی سران ء پہ میہہ ٹک ات ء کُشت انت۔ (12) AD 1305 ء گوں ہندوستان ء جنگ ء وہداں منگول لشکری گرگ بوتنت گڑا دہلی ء سلطان ء اے قیدی اں ء پیلانی پادانی چیر ء دات ء کُشت، چد ء بعد ایشانی سرگ بُرات انت ء ہے سرگانی بلا ہیں

کوت ۛے جوڑکت کہ مردماں چارات ۛگل کُت۔ (13)

مُغلا نی بادشاہ بابر ۛگوں راجپوتاں جنگ کُت۔ اے جنگ خانو ۛ بُوت کہ چہ آگرہ ۛ
50 کلومیٹر دُور اُت۔ جنگ ۛ راجپوتاں پُڑوش وارت۔ مُغلاں کُشتگیں مردانی سران ۛ بُرات
ۛ یک جاگہ کُت اُت ۛ مزینیں جمپہی ۛ دیم ۛ مُچ کُت اُت ۛ ہے سرانی چیدگ اِش جوڑ
کت۔ (14)

7 مارچ AD 1799 ۛ فرانس ۛ جر نیل ۛ بادشاہ نیولین بونا پارٹ ۛ شام ۛ شہر جعفا گپت ۛ
دوہزار ترک دست گیر کت بلے آہان ۛ یلہ دات ۛ ہے قول گپت کہ آگوں تُرک ۛ فوجاں یکجانہ
بنت ۛ نیولین ۛ فوج ۛ خلاف ۛ جنگ نہ کن اُت۔ گازا ۛ گرگ ۛ دوران ۛ چارہزار تُرک دستگیر بوت
بلے نیولین ۛ 10 مارچ AD 1799 ۛ آہانی کُشتگ ۛ حکم کُت۔ آہان ۛ ہے سبب ۛ کُشت کہ اِینچو
جنگی قیدیاں آورگ دات نہ کن اُت۔ (15)

1. Rawlinson, George. The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part V, Persia. p: 229
2. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 74
3. Freeman, Philip. op.cit. p: 44
4. Axworthy, Michael. Iran: Empire of the Mind. London: Penguin Books, 2007. p. 44
5. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. p :49
6. ibid. pp: 86-87
7. Weatherford, Jack. Genghis Khan and the Making of Modern World. New York: Three Rivers Press, 2003. p: 116

8. ibid.
9. ibid.
10. ibid. p: 117
11. ibid. p: 116
12. ibid. p: 115
13. ibid. p: 116
14. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 26-27
15. Cronon, Vincent. Napoleon Bonaparte: An Intimate Biography. New York: Dell Publishing. 1973. p: 177

مرگ ۽ رادردے گوں مبات

جولیس سیزر ۽ کوش ۽ یک شپے ساری 14 مارچ 44 BC ۽ سیزر ۽ سنگتے لپیڈس شپے ۽ شام ۽ گوں سیزر ۽ بیت۔ گپ گپ ۽ موت ۽ باروا سیزر گو شیت کہ آئی ۽ یک جا گے وبتگ کہ ایران ۽ نامی نیں شاہ، سائرس ۽ مرگ ۽ کئے ساری وتی کفن ۽ کسارت ۽ شششت ۽ شود ۽ باروا حکم داتگ ۽ مردمان ۽ سر پد کتگ ۽ نون مرگت۔ سیزر گو شیت کہ چوشیں موت کہ مردم ۽ بہ کجینیت ۽ مردم ستر ستر بہ جنت ۽ بہ مریت، آئی ۽ دوست نہ بیت۔ مرگ ہما انت کہ یک اناگت ۽ ۽ یلیں دمان ۽ بیت۔ باید انت کہ مرگ ۽ درد گون مہ بیت۔⁽¹⁾ سیزر ۽ موت ہم ہے رنگ ۽ بوت کہ مرد ۽ را سینٹراں سینٹ ۽ دیوان ۽ کارچ ۽ کارچ ۽ خنجر پہ خنجر کت ۽ کشت، سیزر ۽ نادر دمار ات ۽ نامرگ۔

1. Freeman, Philip. op.cit. p: 72

زہرہ پڑیں گلاس

الیگزینڈر ءوتی تڑکیں سنگت ء فوجی کماندارانی سرا انچوستک ء باور ات کہ تاریخ ء چوشیں مثال کم انت۔ میاں ایشیاء سلشیا (Cilicia) ء سرا اُرش ء رند، الیگزینڈر ء پہ جان شودگ ء کور ء سردیں برنی آپاں دورکت۔ مرد ء را سردی ء جت، تپ ء گپت ء نادر اہ بوت ء تاں دیراں وٹ نہ بوت۔ آئی ء ڈاکٹر فیلیپ کر نانیاء مردے ات۔ یک روپے فیلیپ ء گلاس ء پڑیں آپیں درمان الیگزینڈر ء را پہ ورگ ء دات۔ ہے دمان ء یک کا گدے کہ الیگزینڈر ء کماندار پر مینین ء رواں داتگ ات، الیگزینڈر ء وانگ ء ات۔ کا گدے ونت ء ہے کا گدے فیلیپ ء رادات ء وت گلاس ء زرت ء گلاس ء درمان ء ذراہ تنگ انت۔ اے دوران ء ڈاکٹر فیلیپ ء ہے کا گدے ونت ء الیگزینڈر ء را گوشت کہ من اے باروا پچ نہ گوشاں بلے من زاناں کہ گوتی جان ذراہی ء منی سرا جتگیں اے تہمت وت دُور کیت۔ ہے کا گدے پر مینین ء نوشتہ گتگ ات کہ ہڑا رہ بُو کہ ڈاکٹر فیلیپ ترا زہر وارینیت ء کشیت۔ الیگزینڈر ء فیلیپ ء دست گپت ء گوشت ”فیلیپ، بچارا گس حداء حق ء اے پد رکنگی ات کہ من تئی باروا چے نیت داراں گڑا چد ء شتر تریں وقت دگہ کجام ات۔ من ء اے کا گدے رس اتگ ات ء پداہم من تئی جوڑ گتگیں دوادار تنت۔ ”نوں وت بچار کہ ہمینچو کہ من چتئی نام ء سر ء اے ڈوبہ ء بہتام ء دُور بونگ ء واستی مند ء وداری آل، ہمینچو کہ من وتی جان ذراہی ء لوٹاں“ (1)۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 42

مارچ ۽ پانزدہ

ڪوٺينين باريگاڻ روم ۽ (Ides of March) 15 مارچ هموسال مارچ ۽ 13 تاريخ ۽ ڪپنگ بله 44 BC ۽ سال ۽ اے روج 15 تاريخ ۽ آهنگي ات۔ اے هماروج ات كه رومنناں ديوان ۽ مراکش ڪت، فوجي پريڊ بوت ۽ مارس ايس (Mars) حداء نام ۽ حيرات ۽ حسنا هم ڪنگ بوت۔

روم ۽ تاريخ نويس ۽ عالمانى گوشگ انت كه اے ماه ۽ اول سراں بگرتاں جوليس سيزر ۽ ڪوش ۽ بازين انجين ڪار ۽ واقعہ بوتگ انت كه هر ڪس ۽ شڪ بوتگ كه روم ۽ سرا بلاهين مشكله آهنگي انت۔ مثال ۽ حبر ۽ بازين ۽ نوشته گنگ كه شپاں آزمان ۽ روثنا بوتگ، گزانين آواز ۽ توار ۽ بد پالين بالي مرگاني روم ۽ ذرچ ڪنگ ۽ حبراں آو ڪين بلاهين واقعہ يے نشاني ۽ شگون داگ۔ آهاں اے هم نوشته ڪنگ كه هے ماه ۽ سيزر ۽ په قرباني ۽ دلوت ۽ گشتگ بله هے دلوت ۽ لاپ ۽ دل مان نه بوتگ۔
 (1) زربارى اٿلى ۽ شهر ۽ مخلوق ۽ يك قبرستانه پٽيگ كه چودا يك قبرى ۽ يك نوشته ۽ دراتگ كه آنى ۽ سرا نوشته بوتگ كه هر وهديك اے قبر ۽ هڏان ۽ گون جنگ به بيت گرا ٿرائے
 (2) ابيد چريشى ۽ يك استارشناس ياپال جن (Troy) ۽ يك مزاه دارين بچ ۽ گشتگ بيت۔
 نئے كه آنى ۽ نام اسپيورينا بوتگ۔ آنى ۽ روم ۽ دمڪاں گون سيزر ۽ ڏڪ وارنگ ۽ آنى ۽ را گوشگ

کہ سیزر بہ ٹرس چہ 15 مارچ ءِ خطرہ (3) ءِ بلے سیزر ءِ کسی گوش نہ داشتگ، آئی ءِ چہ بر موت ءِ ترس نہ بوتگ۔ سیزر ءِ وتی پانگپا یار کینوک ہم یلہ داتگ آنت ءِ گوشنگ کہ روم ءِ سینٹراں قول کتگ ءِ گوشنگ کہ آہاں سیزر ءِ پانگپانی ءِ رکینگ ءِ ذمہ زرتگ، آہانی سر روت بلے سیزر ءِ نہ روت، ہمیشا نوں دگہ سلاہ بندیں پانگپا ءِ ضرورت نہ انت۔

15 مارچ ءِ سینٹ ءِ دیوان برجم کنگ بوتگ ات۔ صباہ ءِ مہلا سیزر ءِ زال بی کلپر نیا پسونس (Calpurnia Pisonis) دز ہاں دز بان ءِ سیزر ءِ گورا کیت۔ آئی ءِ ہمے شپ ءِ واب دیستگ ات کہ آئی ءِ سیزر ءِ بلے سائیں جون ماں دستان انت۔ زال ءِ سیزر ءِ راحال دات، گزیت ءِ منت کت کہ آمروچی نیں دیوان ءِ مہ روت ءِ دیوان ءِ مہتل بہ داریت۔ سیزر ءِ آئی ءِ حبر گوش داشت ءِ گوشت کہ شتر انت، آاے باروا چاریت۔ ہمے دمان ءِ چہ سازشیاں یکے، ڈیسیموس (Decimus) کیت ءِ رسیت ءِ گندیت کہ سیزر زال ءِ منت ءِ قدرت ءِ سبب ءِ دیوان ءِ آہگ ءِ تیار نہ انت، آسیزر ءِ را گوشیت کہ اگس نیانی ءِ مخلوق سہی بہ بیت کہ تو چہ ٹرس ءِ یا چہ زال ءِ واب ءِ سبب ءِ سینٹ ءِ نیا تلگ ءِ گرامردم چے گوشنت ءِ پے تو چے پشت کپیت۔ (4) سیزر آئی ءِ حبر ءِ زوریت ءِ سینٹ ءِ دیوان ءِ روگ ءِ تیار بیت ءِ زال ءِ را گوشیت کہ آدل تہر کہ مہ بیت، چوشیں واب بازیں کیت ءِ روت۔

سینٹ ءِ سر بوتگ ءِ ءِ ساری یک یونانی فلاسفر ءِ زانتکار آرٹیمیڈورس (Artemidorus) راہ ءِ سیزر ءِ دیم ءِ مان تزیت، آئی ءِ اشکتگ ات کہ سیزر ءِ جنگ ءِ کشگ ءِ پنڈل تیار بوتگ، بلے آئی ءِ سیزر ءِ را اے حبر مخلوق ءِ دیم ءِ گوشت نہ کت۔ آئی ءِ ہما دمان ءِ ہمے گپ نوشتہ کت ءِ سیزر ءِ دست ءِ دات ءِ گوشت ءِ کہ ایشی ءِ انوں بوان کہ اے سکت ضروری انت بلے

سيزر ۽ راموت ۽ زرتگ ات، اشتاپي ات ۽ سينيط ۽ رسكي ات، آئي ۽ مرد ۽ نوشته نہ ومنت ۽ وتي کش ۽ ايرکت۔ (5) سيزر چہ ہمارل جن ۽ گورا گوست ۽ توارے جت ۽ گوشت ۽ کہ ”ہاں اسپيورينا، گندے Ides of March آتنگ بلے من زندگاں“۔ مرد ۽ جواب گردينت کہ واجہ مارچ ۽ پانزدہ آتنگ بلے تني وهدی نہ گوستگ۔ (6)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 356-357

2. ibid. گوشت کہ سيزر ۽ بن پيرک جوليس ہما زمانگ ۽ گوں وتي پت اينياس ۽ (Aeneas) چہ ٹرائی ۽ تنگ ۽ ہبے قبرستان ۽ نوشته ہما قصہ ۽ نیمگ ۽ نشون داتگ۔

3. ibid

4. ibid. pp: 357-358

5. ibid.

6. ibid.

بے عزتیں سوب مندی

BC 331ء گاگا میلہ جنگ کہ الیگزینڈرؑ ایران ء شاہ دار بیس ء نیام ء آخری مستریں جنگ ات، دار بیس ء مزنیں لشکرے مچ کتگ ات۔ یونانیانی یک فوجی یے ء مقابل ء آئی ء چار فوجی اتنت۔ اسپ سوارانی ہم گزانیں لشکرے ات۔ جنگ ء ساری الیگزینڈر ء کمانداریانی دیوان ء جنگ ء باروا تزان بوت۔ دیوان ء دیم ء یونان ء نائب کماندار پر مینین تزان کت ء گوشت کہ دار بیس ء بلاہیں لشکرے۔ دیم پہ دیم ء جنگ دوسر داریت۔ آئی ء صلاہ دات کہ مارا باید انت کہ ما ایرانیان ء شپ جنگے بہ دینیں۔ دزستیں فوجی آفیسر ء سپاہ داراں پر مینین ء صلاہ ء پلہ مرزی کت۔ گدسر ء الیگزینڈر ء تزان کت۔ آئی ء گوشت کہ شپ جنگ نامردی جنگے، ایشی ء ہامردم کن انت کہ دز ء ڈنگ انت، چیر وکائی ء جنگ پرہاں نف انت پمیشا آہان ء دوست بیت۔ ما دز نہ ان، ما میسوڈ و نیاء پرمڑاہیں بچ ان۔ آئی ء گوشت کہ نامردی جنگ پہ من مزنیں عیے۔ اگس من روچ ء رحمانی ء دیم پہ دیمی جنگ ء پزوش وارت ء زندگ بوتان، گڑامن پہ وتی بد قسمتی ء بدطالعی ء سراتان زندگاں موتک کناں بلے من تازندگاں چوشیں دز جنگی ء سوب مندی ء سراتاں، موٹ ء پشومان بونگ نہ لوٹاں۔ (1)

1. Tsouras, Peter G. op.cit. pp: 65-66

دنیا مگاریں جنینے

روم ء شاہ ویلییرین، سلیمیسی لینینیسی ویلییریانوس (AD 260-253) ء شام ء سراسر ایش
 کت۔ شام آوہداں ایران ء ایردست ات۔ ویلییرین ء AD 260 ء انٹی اک (Antioch)
 جت ء گپت ء ایران ء فوجان ء تاجینت ء ایران ء شاہ، شاہ پور I (حاکمی دؤر 240-271 AD)
 ء راجہ شام ء بے دخل کت۔ اے جنگ ء روم ء فوجانی سالار ء کماندار کریانوس (Macrianus)
 مگاریں ء ڈروہ بازیں مردے ات۔ آئی ء دل ء گوشت کہ اگس گول ایرانیان جنگ ء دوران ء شاہ
 ویلییرین کٹش ء گارکنگ بہ بیت گڑا روم ء بادشاہ بوت کنت۔ آئی ء پنڈلے سازات ء ایرانیانی
 خلاف ء روم ء لشکر انچودیمادات کہ شاہ پور ء فوجاں لشکر ء راجہ ء چاگردکت، بادشاہ ء رادر آہگ ء
 راہ نہ بوت، فوج ء پزوش وارت ء شاہ ویلییرین ایرانیان دست گیر کت۔ شاہ پور ء مردے را قید
 کت ء چوغلام ء کاردار ء آئی ء را کار بست۔ اسپ ء سوار بوہگ ء وہداں پادے ویلییرین
 کوپگ ء ایرکت ء سوار بوت۔ 5 سال ء قید ء بے عزتی ء دوران ء اے پیرے مردے 265 یا
 AD 266 وفات کت۔ ایران ء شاہ ء اے مردے پوست کش ات، روم ء لہتیں تاریخ نویس
 گوشتیت کہ ایرانی ویلییرین ء رازندگ ء چرم جن انت، پوست ء گوات دینت یا پگ ءے مان
 کن انت ء عبادت جاہی ء دزنج انت۔ باز گوشتیت کہ شاہ پور ء ہمے پوست گوات دات ء شاہی
 دربار ء ایرکت تاں کہ شاہی مہمان ءے بہ گند انت ء عبرت بیار انت۔
 (1)

شاہ پور ء دگہ ہم انجیں کارے کت کہ تاریخ ء نقش انت۔ آئی ء چوں کت کہ انٹی اک ء یک

میرے کہ آئی نام سائیر یڈیز (Cyriades) آت آشاہ پورے دربارے پناہ گیرے آت، آئی را
 روم بادشاہی پچھ پوٹاک گورا دانت، تاجے سرات، مدام وتی دربارے نادینت آئی را
 سیزریا قیصر روم لقب دات۔⁽²⁾ اے سبکی مقصد روم آئی بادشاہانی بے عزت کم شرف
 کنگ وتی اختیار مزین مردی پیش دارگ آت۔

-
1. Sykes, P.M. A History of Persia. Vol. I. London: Macmillan and limited 1915. pp: 432-433. Axworthy, Michael. p: 48 op.cit. Co.
 2. Sykes, P.M. op.cit.

پیغمبرؐ با برکتیں پوست

شاہ پور Iء دورء اول سراں ایرانء و اجہیں پیغمبر مانی (پیدائشت: اپریل 216 AD)

سک نام آت۔ شاہ پورء اے مردء عزت کت بلہتیں و ہداں رند مانیء و تی قدگار کت ء چہ وتی
 لہتیں بے سریں گوشتن ء کارء کردارانی سبب ء شاہء دل چرائی ء بک ات ء مانیء عزت ء
 شرپ ماں شاہی دربارء کم بوت۔ مانیء ایرانی شاہانی حسب ء نسب زانتگ ات۔ آئی ء زانت
 کہ اے شاہ ہچ چیزء سر نہ گوزانت۔ ہرچی کت کن انت۔ آچہ ٹرس ء تنک ء ہندوستان ء چین ء
 دُوریں دمگاں شت بلے شاہ پورء مرگ ء رند آئی ء بازیں ایرانی مُریداں مانیء سرا کلوه ء
 قاصد کت کہ نوکیں شاہ، شاہ پور II شریں مردے، توئے مانی و اتر بو، مانیء قسمتے دیماآت،
 آواتر بوت۔ نوکیں شاہ ء آئیء عزت کت، بلے سالیء مُدت ء شاہ پور II مُرت ء آئیء جاگہء
 بہرام I (AD 271-275) ایرانء بادشاہ بوت۔ بہرام ہے مانیء سرا سک زہرآت۔
 آئیء گوشت کہ اے مرد پیغمبرے نہ انت، شیطانے، ایشیء فکر ء زانت شیطانی انت، اگس اے
 مرد دارگ مہ بیت، اے ایرانء برباد کنت۔ بہرام ء مانیء راگپت، کشت، آئیء پوست کش
 ات، پگ ء پُر کت ء گند یسا پورء شہر بند یاد یوارء دروزگ ء دز تک۔ ہے دیوار چہ باز دیراں
 مانیء دروازگ ء نام ء آشکارآت۔ (1)

1. Sykes, P.M. op.cit. p: 437

جس مُرید

دنیاۓ بازیر مزان نامیں مرد مُریدؔ زن مُرید دیستگ۔ بازیر زالانؔ پہ مردانی سراءؔ بازیر مردانؔ پہ زالانی سرا شنکؔ کولیک بونگؔ دیستگ۔ جولیس سیزرؔ سنگتؔ کماندار مارک انتونیؔ چہ سیزرؔ کوشؔ رندؔ آئیؔ مصری زال یا یارؔ بانک کلوپترؔ راسانگ کت۔ رومؔ شاہؔ اکتیویس (Octavius)ؔ گوبار انتونیؔ لوگ بانک اتؔ آئے یلہ داتؔ ہبے کلوپترؔ بولاں کپت۔ گوشنت کہ یک دیوانےؔ انتونی پادکیتؔ کلوپترؔ پاداں چکیت۔ انتونی پرگمین (Pergamon)ؔ تیوگیں لائبریریؔ را کہ آودہاں ایشیؔ رادولکھ کتاب مان بیتؔ کلوپترؔ را سوغاتؔ دنت۔ انتونی کلوپترؔ دیما مدام چو خدمت گزارؔ بیتؔ چو جھلکؔ پرتوتیت۔ انتونی وصیت کنت کہ اگس آرومؔ ہم بہ مریتؔ آئیؔ لاش ماں الیگزنڈریاؔ آرگؔ بانکیں کلوپترؔ دستؔ دیگ بہ بیت۔ وہدیکہ رومؔ شاہ اکتیویسؔ ماں اکتیویس (Actium)ؔ جنگؔ کلوپترؔ انتونیؔ را پڑوش دات گزارا جہیں انتونیؔ بانکیں کلوپترؔ وتاراوت کشت۔

وہدیکہ انتونیؔ را اے دزوگیں حال سر بیت کہ کلوپترؔ وتؔ را کشتگؔ آوتؔ را خنجرے جنتؔ وہدیکہ ساہ کندنؔ بیتؔ یکے آئیؔ را گوشیت کہ کلوپترؔ نہ مُرتگؔ زندگ انتؔ انتونی گوشیت کہ منؔ ہمائیؔ گورا بہ برات۔ وہدیکہ انتونیؔ را کلوپترؔ گورا برگ بیتؔ بانک کلوپترؔ آئیؔ را وتی تحتؔ سراء اپینیتؔ تحتؔ چپ و چاگردؔ توتیتؔ وتارا آئیؔ سراسنک جنتؔ وتی گداں دڑیتؔ انتونیؔ پردنتؔ انتونیؔ حوناں وتی دیما مشیتؔ لگاشیتؔ وتی سرؔ دلانؔ جنتؔ موتک کنت۔ آانتونیؔ را وتی میرؔ وتی جودؔ وتی ساہ گوشیتؔ دل بُزیر زارہ جنت۔ چدؔ بعد کلوپترؔ چو بانوری سمبہسیتؔ وتارا مارؔ وارینیتؔ گوشیت کہ من نذر باں پہ انتونیؔؔ اگس انتونی

وتارا پہ من کشت کنت گڑا من ہم مصرء ملکہ آں، من شاہء جنکاں، شاہ باکناں، من چوں وتارا دیم جت بہ کنناں ء زندگ بہ باں۔ نوں من پہ زند ہم مُرتگاں، گڑا شرتز ہمیش انت کہ پہ انتوتی ء مہراں نذر بہ باں۔ آوہداں ہر کس آبانی چوشیں نمیرا نیں مہرء حیران بوت۔ روم ء شاہ اے دو نیں نامی نیں ء مڑاہ داریں دوستانی مہر ء دوستی ء توصیف ء کنت ء حکم کنت کہ کلو پتر ء انتوتی کیے دومی ء نزیک ء کل کنگ بہ بنت۔

ہیبیلون ء مزن نامیں شاہ نبوچدنر (BC: 605-562) چما جن دوستیں مردان ات کہ آئی ء پہ وتی زیبائیں زال بانک امیٹیز (Amyitis) ء ہائی ء نام ء یک ”چر وکیں باغ“ یے اڑدات۔ نبوچدنر ء زال میدیاء بادشاہ ء جنک ات۔ اے زال ء راہیبیلون وٹ نہ بوت ء مدام زرات پہ میدیاء کوہ ء کوہستگی ندرگاں پمیشاوا جہیں بادشاہ ء پہ وتی باکلیں جن ء دل ء وٹ کنگ ء سنگ ء کوہ مچ کت انت، دزچک کشت ء اے باغ ء را انجیں ندرگے دات کہ میدیاء دزچک ء دار ء کوہ ء دگ ء دزوم ء بہ دینت۔ اے مرد ء وتی ہے زال ء نام ء آپ ء یک بلا میں جو ہے ہم اڑدات کہ چار صد میل آئی ء ذرا جی ات، اے جو ء نام ات ”کر یک سیدہ“ بزاں سیدہ یا بانک ء جو۔ ایش چہ یو فر اٹیز ء کور ء شروع بوت ء قبلی ہی نیگ ء ماں سرحد ء سر کنگ بوت۔ (1)

روپ متی شرتز رنگیں ہندو جنکے ات کہ پہ سوت، نازینک، زہیرگ ء ناچ ء وتی مٹ وت ات۔ مالو ء سوری پٹھان حاکم باز بہادر کہ یک دل وٹیں ء ناچ ء ساز دوستیں مردے ات کہ وت وٹ گٹیں سازگرے ات ہم، روپ متی ء سنگت ء بیلی ات۔ اکبر ء کماندار ادہم خان ء پیر محمد ء AD 1561 مالو ء سمر اُرش کت۔ باز بہادر ء پڑوش وارت ء تیک بلے روپ متی دستگیر بوت۔ گوشنت کہ روپ متی ء دز وگیں حالے اشکت کہ باز بہادر جنگ بوتگ، گڑا آئی ء وتارا وت کُشگلوٹ ات بلے نہ مرت ء پٹی بوت۔ ادہم خان ء مزنیں منت ء لیلا یے کت کہ روپ متی آئی ء بہ گیپت یا گوں آئی ء دوستی ء یاری بہ کنت بلے روپ متی ء جواب دات کہ منی زند ء مستریں مدی باز بہادر ء دوستی ء مہر انت، آ کہ نیست انت، منی زند بچ مانا یے نہ داریت۔ من توئے ادہم خان ء بغل ء پیم

نہاں چیا کہ اے پہ من بے عزتی یے۔ من مہرء سوداء نہ کنناں۔ اے زالء پہ شیرزالی ء مڑاہ داری
زہروارت ء وتارا کشت۔ (2)

ماں ہندوستان ء مغلانی نامی نیں شاہ، سلیم جہانگیر ء خرم شاہیجان بلاہیں جن مرید بوتگ
انت۔ جہانگیر ء جن مہرالنسیا نور جہان (1577 تاں 1645 AD) ہما زال ات کہ جہانگیر ء
نام ء تیوگیں ہندوستان ء حاکم ات۔ جہانگیر وتی تریاک ء شراب ء دست گٹ ات۔ جہانگیر آئی ء ہیج
حبرء نا جہر نہ بوت۔ آئی ء دل ء پہ شترنگی ء شیرزالی اگس دنیا ء کسے است ات گڑا آنور جہان ات۔
مغلانی دومی جن مرید خرم شاہیجان ات۔ آئی ء نور جہان ء بزاتک ارجمند بانو بیگم AD 1612 ء
نکاح کت ء آئی ء نام ممتاز کت۔ ممتاز ء پہ شاہیجان ء 14 چکٹ آورت۔ چریشاں ہفت چکٹ
کسانی ء مورت انت۔ ممتاز ء AD 1631 ء دکن ء وفات کت۔ آئی ء راشروع ء ماں برہان پور ء
زین آباد ء باغ ء کل کنگ بوت۔ زال ء مرگ ء شاہیجان یک پورہیں سالے پرسی بوت ء سالی ء
رندوہد یکہ ڈن ء دراتک آئی ء شکل گشتگ ات، پٹ ء اسپیت اتنت ء جند ء گوشے کومپ
ات۔ AD 1631 ء دسمبر ء ماہ ء ممتاز اش چہ قبر ء درکت، آئی ء لاش اش سہر ء پیتی یے ء کت ء
آگرہ ء آورت ء یمینا دریاء نژیک ء یک کسانیں ماڑی یے ء گورا کل کت۔ شاہیجان ء ہے
ارجمند بانو بیگم ء قبر ء سرا 22 سال ء مدت ء بلاہیں ماڑی ء ادیرہ ہے اڑدات کہ آئی ء نام ء
کت ممتاز محل۔ اے ماڑی چہ آئی ء شاہی ماڑی ء نژیک ات ء وہد یکہ شاہیجان ء بادشاہی آئی ء وتی
ہیج اورنگ زیب ء پل ات ء آئی ء اراقید کت گڑا ہموصح ء بیگا ء شاہیجان وتی ماڑی ء دری ء دپ ء
نشت ء ہے ممتاز محل ء چارات۔ مغلانی ماں ہندوستان ء بلاہیں بادشاہی اے دگہ سبہاں
ابید، ہے دوئیں زال، نور جہان ء ارجمند بانو بیگم ء سبب ء دیم پہ تباہی ء بربادی شت انت۔ جہانگیر ء
ہیج ء سڈھ ء بدھ نیست ات ء حاکی نور جہان ء دست ء ات ء شاہیجان پہ ہے ارجمند بانو بیگم ء آئی ء
مرگ ء رندہم گنوک ء بے شہہ ات۔

نیپولین ء ہفت یار ء دو جن اتنت، بلے چوکہ چہ اولی جن بی بی جو سیفین ء نیپولین ء رانچ نہ بوت

پمیشا نپولین آئی ء رایلہ دات ء گوں آسٹریا (Austria) ء شاہ فرانسس II ء جنک بی بی میری لوزی (Marie Louise) ء سورکت۔ اے سورء زال ء راچہ نپولین ء یک بیچ یے بوت، آوہاں زال ء عمر 21 سال ات۔ وہد یکہ نپولین ء پرورش وارت ء الباء زروان یا زرزمین ء جیل بوت، اے زال وتی پت ء گورا شت ء یک ء دو سال ء رند، اے زال ء پہ وت ء یارے داشت۔ اے یار بد شگلیں، یک چمیں فوجی یے ات، بلے آسٹریا ء بادشاہ ء جنک ء فرانس ء نامی نیں بادشاہ ء جن ء ہے مردچہ نپولین ء دوست تر بوت۔ نوں بگند نپولین ء کہ مرگ ء ساعتان (5 مئی 1821) وتی اولی جن جو سیفین ء نام ءے دپ ء ات ء پہ دومی زال، بانک میری لوزی ء ہے وصیت ءے کت کہ منی مرگ ء رند، منی دل ء در بہ کن ات ء پہ بانک میری لوزی ء رواں بہ وصیت تاں کہ آبرانت کہ من ءے نپولین ء آئی ء راسک دوست بوتگ۔ نپولین ء مرگ ء رند وہد یکہ آئی ء دوست ء کماندار برٹریڈ ء کہ مرگ ء دمان ء گوں نپولین ء گون ات، بانک میری لوزی ء را حال دات کہ نپولین ء وصیت انت کہ آئی ء دل تراروان دیگ بہ بیت، گڑا آزال ء گوشت کہ من ء دلی کار نیست، من اے دل ء زرت نہ کناں۔ باز گوشت کہ آئی ء چھے داستہ چوش کت کہ زال ء گوں نپولین ء ذر وہ کتگ ات ء یارے داشتگ ات، پمیشا آئی ء دل ء آوا جہیں نپولین ء دل ء نہ کرزیت، آئی ء دل ء زورگ ء لائق نہ انت۔ (3)

-
1. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part IV. Babylonia. pp. 151 -154
 2. Early, Abraham. op.cit. pp: 132-133
 3. Cronin, Vincent. op.cit. p: 469

دور کن ات کہ سالونک گوزیت

مردء کون بگاء سانگ کنگ کوہنیں دودے۔ پھرومن مرداں بگاء سانگ کنگ عیہ نہ بوتگ۔ نیروکلا ڈییس سیزر ڈروسوز جرمینکوز (37-68 AD نیرو بادشاہی AD-54) 68) ء دو بگاسانگ کنگ۔ یے اسپورس بوتگ کہ نیرو ء ایشی ء گند بڑا نینگ انت ء گپنگ۔ ہے بگاء رابانور کنگ، سمہہیننگ ء چوبانوری سوار کنگ ء شہر ء ترینگ ء راہ ء آئی ء راچگان ء دل ء داران ء شنگ۔ نیرو ہے بگاہیں بانور ء سورء دوداں روم ء درستیں میر ء امیر ء حاکماں بہر زرتگ۔ نیرو حکم کنگ کہ ایشی ء راہما عزت ء بہ دیت کہ حقیں جنینیں بانوری ء را دیگ بیت۔ دومی سور نیرو ء گوں ڈوری فورس نامے دگہ بگایے ء کنگ۔ (1)

روم ء ملکہ یا شاہ بانک، بی بی میسا لینا ء گوں زالی ء نکاح کت کہ آئی ء نام ات بی بی سیلییس۔ شاہ نیرو ء را پہ بگاء نکاح ء کس ء ہچ نہ گوشت بلے بانک میسا لینا ء زال ء گرگ شتر لیکگ نہ بوت ء بڑگیں شاہ بانک ء را ہے جرم ء پاہو دیگ بوت۔ (2)

AD 342 ء روم ء بادشاہاں بگاء سور یا جنین ء گوں دگہ جنینی ء سور ء سرا پابندی جت ء چوشیں سور ء را غیر قانونی قرار دات ء عاشقیں بازیں بگاء کونی ء مردانی دلان ء قہر کت۔

1. Hersch, Karen K. The Roman Wedding. Cambridge: University Press, 1968. pp: 34-35

2. ibid. p: 34

مَن پہ سرورِ نازیناں

اے زمانگ ء سُوراں ڈہل بیت، چاپ بیت، نازینک بیت۔ سالونک ء نازین آنت، پہ
 مزن مردی ء بہادری آئی ء راساڑا آنت، آئی ء سخی گری ء داد ء دہش ء نام ء گرانٹ، آئی ء تیر ء کمان ء
 سیلابانی توصیف ء کن آنت۔ بانور ء پہ آئی ء شتر رنگی، پارسائی ء شیرزالی صفت ء ثناء ء کن آنت، بلے سُور ء
 شپ ء سالونک ء پہ ڈہل ء ساز لوگ ء نہ بر آنت ء نابانور ء۔ ہرچی آنت سُور ء دوران ء سُور ء رند ء
 مبارکی ء روج ء دوران ء۔ بلے گوستگیاں باریگاں ماں روم ء بانور سمبہینگ بوتگ ء پہ ڈہل ء سوت ء
 سُرناء ناچ سالونک ء لوگ ء برگ بوتگ۔ بانور گوں دست گوار ء نژدیکیں جنینانی ٹولی یے ء
 ہماہمی ء گوں سوت ء نازینکاں سالونک ء لوگ ء سرکنگ بوتگ۔ (1)

ڈہل ء چاپ ء رسم جنگانی دوران ہم بوتگ۔ جنگی لشکراں ڈہل ء سُرنائی گوں بوتگ کہ آہاں لشکر ء
 کماندار ء بامردیں جنگی ورنابان ء نازینتگ ء توصیف ء ثنا کتگ۔ ڈہل ء چاپ ء دوران ء راج ء
 قوم ء سراقرباں بوتگیاں یا شہید ء ابدمان بوتگیاں مردان ء ساڑاٹگ ء لشکری آن ء پہ جنگ ء سکین
 داٹگ۔ ہبے ڈہلی ء سوتیاں دومی لشکراں جنگ۔

سوت ء چاپ ء ساز ء سرور نا ایوکا سُور ء ساگاناں مجلس ء بوتگ ء نا جنگانی دوران ء۔ ایشان ء ابید
 ہم وشیانی درگت ء مدام ساز ء سرور بوتگ۔ شاہ ء بادشاہانی دربار ء سوتی ء ساز گر بوتگ آنت کہ آہاں
 شپاں سوت ء ساز ء شعر جنگ۔ میر ء امیرانی بیتگ ء ہلکاں ء آہانی گوارا ہم سوتی ء ساز گر بوتگ کہ آہاں
 ہروشیانی روچاں سوت ء شعر کتگ۔

کوہنیں باریگاں ایشیا، میاں ایشیا، ہندوستان، میاں رودراتک ء افریکہ ء چوشیں مزینں شاہ ء

بادشاہ کم بوتگ کہ آبانی دربارے سوتی ء سازگر ء وش گوشیں پہلوان ء شاعر نہ بوتگ۔ بادشاہاں چہ
 ہمساہگیں ملکاں ہم سوتی ء وش گوش آورتگ ء وتی دربارے داشتگ انت۔ ساسانی شاہ بہرام ء
 گورکش ء گوں ہندوستان ء بادشاہ ء گوشنگ ات کہ چو کہ ایران ء شتریں سازگر، سوتی ء ناچی ء وش
 گوشیں شاعر ء پہلوان کم انت ہمیشا آچہ ہندوستان ء شتریں سازگر ء سوتی ایران ء روان بہ دنت۔
 گوشنت کہ ہندوستان ء بادشاہ ء دوازده ہزار شتریں سازی ء وش گوشیں پہلوان ء سوتی ایران ء
 روان دات کہ ایرانی کُرانی پت ء پیرک بوتگ انت۔ (2)

1. Hersch, Karen K. op.cit. p: 227

2. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. p: 178

قہہبگ

ہندوستان ء شاہ چندرا گپت موریا ء زمانگ ء آئی ء ذاتی پانگپا ء پھریز و کاں جنینانی یک ٹولی
یے ہم بوتگ۔ ایشاں در بار ء ء در بار ء ڈن بادشاہ ء پھریز گ ء رکینگ ء ذمہ زرنگ۔ ہے جنیناں
بادشاہ ء حرم ء ہم نگہ وانی کتگ۔ ہر ورگے کہ پے بادشاہ ء آرگ بوتگ یک برے ہے جنیناں
پشتگ انت کہ باریں ایشاں زہرمان کہ نا۔ دگہ لہتیں زال انچیں بوتگ انت کہ آہاں بادشاہ ء
در بار ء خدمت گزاری کتگ، آہم قہہبگ بوتگ انت۔ آہاں شاہ ء مہمان شوناگ انت ء گوں آہاں
وپت ء واب کتگ۔ (1)

ہندوستان ء مغل بادشاہانی حرم ء داشتہ، سُمریت ء قہہبگانی کمی نہ بوتگ، بلے شاہجیان ء گورا
آئی ء پانگپا جنین بوتگ انت۔ وہدیکہ بادشاہ واب ء گپتگ، مولدیں زالاں آئی ء سراگاٹ داگ ء
پرائی ء پھریز گ ء رکینگ ء ساڑی بوتگ انت۔ اے جنین شتریں کماندار ہم بوتگ انت کہ تیر ء
کمان ء جنگ ء زانکار بوتگ انت۔ (2)

چندرا گپت موریا ء درباری اگدہ داراں قہہبگانی مستر ء یک اگدہ ہے بوتگ۔ موریا ء
سروریر ء مستریں صلاہ کار، چناکیا کالپیا (Chunakya Kautiya) ء کتاب ارتھا
ساسترا (Artha Sastra) ء روء قہہبگانی کماش ء کاراایش بوتگ کہ آپے در بار ء واستہ شتریں ء
بزادہ داریں قہہبگ یا خدمت کار گچین بہ کنت ء بیاریت۔ ہما وہداں اے سمر قہہبگ ء پکار ہما وہد ء زر ء
یک ہزار پتہ بوتگ۔ قہہبگانی نائب کماش ء اگدہ ء نام گانیکا بوتگ۔ آئی ء کار ہے بوتگ کہ آدمام
شتریں ء زیبائیں جنک در بہ چنت ء آہاں ء پے درباری یا شاہی قہہبگی ء خدمت گزاری ء ہیل بہ

دنت۔ آئی۔ را اختیار دیگ بوتگ کہ آکسانیں 14 سال۔ کم زریبا نئیں چنک بیاریت۔ قہبگی۔
 کارندی۔ واستہ تیار بہ کنت۔ (3)

موریاء درباری قہبگانی سئے قسم بوتگ آنت۔ کیئے درستاں شتر، دومی نیام درجہ۔ موریاہ
 کاردار۔ خدمت گزاری قہبگ۔ چریشاں بازیں قہبگ بادشاہ۔ دربار۔ موجود بوتگ آنت کہ
 چراہاں بازیں قہبگے باری باری بادشاہ۔ اسپ یا پیل۔ سواری۔ وہاں گوں بادشاہ۔ گوں بوتگ
 آنت۔ بادشاہ۔ تب۔ رضا بوتگ کہ چرے قہبگان۔ جنین کارندہاں کسی۔ میر۔ امیر۔ بادشاہ۔
 سرداران۔ تحفہ۔ سوغات۔ بہ دنت یا حکم بہ کنت کہ گوں آہاں وپت۔ واب بہ کن آنت۔ موریاہ
 قہبگانی مستر۔ اے ہم ذمہ واری بوتگ کہ آہر شہر۔ بازار۔ قہبگانی حساب۔ بداریت، پرہاں قانون
 جوڑ بہ کنت۔ آہانی آمدن۔ سراسر کاری۔ سنگ بہ گپت کہ آمدن۔ صدہ۔ تہا پانزدہ بوتگ۔ (4)

قہبگی۔ دود مروچی ہم است۔ انت۔ بلے انوگیں دور۔ بازیں ملک۔ راجاں اے غیر قانونی نہ
 انت۔ قہبگ وتی کار۔ بار۔ سراسر سنگ دینت۔ گوشت کہ قہبگانی سر۔ سنگ۔ آمدن کہ سرکار۔
 حکومتاں رسیت آسا لے 100 بلین ڈالر۔ گیش آنت۔

-
1. Thomas, P. Indian Women through the Ages. New York: Asia Publishing House, 1964. p: 71
 2. Eraly, Abraham. op.cit. p: 570
 3. Thomas, p. op.cit p: 71
 4. ibid. p: 72

قرباناں حُداۓ

بنی آدم وشیانی وہداں آؤکیں گزانیں ساعتاں گیرۓ نیاریت بلے وہدیکہ وہدئے زوریت، فریاتانی توارئے عرشۓ آزمانۓ روت۔ چے بادشاہ، چے امیر، چے گزیر، چے وارۓ بڑگ، چے ترمدۓ زوراور، سکلیانی سگگ پہ ہرکسۓ گزان انت۔ مُشکلین وہداں اسیریبیاءِ ظالمۓ حدانترسیں بادشاہاں ہم حکم کتگ کہ مخلوق روچگ بداریت، پری پری بکنتۓ گوں اسیریبیاءِ واجہیں حداشورۓ دست بندیۓ فریات بکنت تاں کہ پہ راجۓ اتلگیں یانوکی آؤکیں ویلۓ جخال آسان بہ بیت۔ چوشیں حکم ہرکسۓ من اتگ۔ مردماں پہ شرکۓ پال یا پہ بڑگیۓ عاجزی شون دیگۓ کوہنیںۓ درتگیں گدۓ جرپوش اتگۓ روچگیۓ دورانۓ چچ وڑیں وردن یا آپ نہ وارنگ۔ لوگاں داشتگیں گوک، اشتر، اسپ یا پسانی سراہم کوہنیں گداتگۓ آہانۓ ہم آپ یا کاہۓ بوج پہ ورگۓ نہ داتگ تاں کہ ہے روچگیۓ مقررکتگیں وہدۓ پاس ہلاں بوتگۓ حدایا اشورۓ آہانی فریات گوش داشتگ۔ روچگۓ آخرۓ مدام ہے گوشگ بوتگ کہ واجہیں حداء آہانی دُعا قبول کتگ یا قبول ۓ کنتۓ نون ہے ویلۓ جخال کہ اتلگ، آگوزیتۓ روت۔ دعا لوٹگۓ راہ بندایش بوتگ کہ ہرکس، مردیں، جنین، پیرین یا زہگانۓ قطارۓ اوشتارینتگ یا آہاں گردگردۓ تڑاتگۓ چوگان کتگ، بڑگیۓ عاجزی نشان داتگ، حداء توصیفۓ ثنا کتگۓ دعا لوٹ اتگ۔ (1)

اشوریانی ذکرۓ فریات یادعاچہ مئے بلوچ ذکر یانی چوگانۓ صفتۓ بازجتانہ بوتگ۔

1. Rawlinson, George. Assyria. op.cit. pp: 369-370

واہے وطن ۽ حشکئیں دار

اے زمانگ ۽ اگس بلوچے جنگ ۽ شدت بہ کنت، حونی دار بہ بیت یا چہ دین داری ۽ وتی
 بیر ۽ گرگ ۽ نیت ۽ بداریت یا آئی ۽ سمرانچیں ڈوبہ یے بہ بیت کہ آوتی جا گہہ ۽ نشت مہ کنت،
 آوتی علاقہ ۽ یلہ دنت ۽ دگہ دمگ ۽ ہندی ۽ سربیت یا چوش ہم بوتگ کہ ناشریں ۽ ڈوز ۽ ڈنگئیں
 مردمان ۽ میر ۽ حاکماں حکم کتگ کہ آچہ آہانی علاقہ ۽ در بیا انت۔ بازنداں طک ۽ قبیلہ ۽ مردمان
 فیصلہ کتگ کہ شترین ۽ شدت کاریں مردمان ۽ وتی علاقہ ۽ جاگہ دیگ مہ بیت ۽ گوں آہاں کلری یا
 راجی نسبت پز وشگ بہ بیت۔ گز اچوشیں مردم چہ علاقہ ۽ در کپتنگ انت، دومی ہند ۽ جاگہاں شتگ
 انت، ہڈاش پز وشگ، وتی طک یا قبیلہ ۽ نام اش یلہ داتگ، گوں ہمساهگئیں یا ڈوریں طک ۽
 قبیلہاں ہوار بوتگ انت ۽ ہماہانی نام اش زرتگ ۽ گوں ہماہانی درد ۽ غماں یک بوتگ
 انت، بلے تیوگئیں نک یا راجی ۽ رایا بلاہیں دمگ ۽ علاقہ ۽ مردمان ۽ پزور گران کنگ ۽ دگہ ہند ۽
 جاگہانی برگ ۽ رسم گوں بلوچاں نہ بوتگ، بلے تاریخ ۽ ذرا جہیں پرگاں دراں ڈیہی ۽ بازیں تور ۽
 وڑ دیتگ۔ اسیریائی شاہ، تلگلات پیلیر II (Tiglathpileser) ۽ شست ۽ پنج
 ہزار میدیائی چہ وتی علاقہاں درکت ۽ آہانی جاگہاں آرمینیا ئی آورتننت۔ ابید
 چریشاں 587، 597 ۽ 582 BC ۽ ہزاراں یہودی چہ فلسطین ۽ درکنگ ۽ بیبیلون ۽ آرگ ۽
 آبادکنگ بوتنت۔ شاہ سرگون II (722-705 BC) ۽ پدژمنیں قومانی پزوش دیگ ۽ آہانی
 قوت ۽ کم کنگ ۽ اے رپک کتگ کہ حساب ۽ شمار ۽ مستریں قومانی مردمان ۽ صد ۽ ہزارانی
 حساب ۽ چہ ہماہانی علاقہاں درکتگ ۽ دور ۽ گستا ئیں دمگاں برتگ ۽ آبادکنگ ۽ اسیرییا ۽ بازیں

شہر ء مینگاں چہ دری ہنداں ہزاراں مردم آورنگ ء آباد ء جہہ منند کتنگ۔ بے وڑ ء دژمنیں دمگاں
دگہ علاقہبانی مردم بُرتنگ ء نادیننگ ء جہہ منند کتنگ ائت۔ اے کار ء مقصد ایش بوتنگ کہ دژمن
قومانی مردمانی حساب کم بہ بیت ء آپہ بغاوت ء بدبری ء سمر اچست کت مہ کن ائت۔ (1)

ایرانی شاہ، سائرس ء ساری ء رند بازریں بادشاہاں دژمنیں علاقہبانی شہر ء بازارانی مردمان ء
دگہ دمگاں بُرتنگ ء آباد کتنگ یا دومی علاقہ ء مردم آورنگ ء دژمنیں مردمانی علاقہاں آباد کتنگ
ائت۔ ابید چریشی ء دومی علاقہبانی ماں جنگاں پڑوش وارنگیں قومانی بندی کتنگیں مردم ہم باز براں
دوریں دمگاں یا دژمنانی علاقہاں بُرتنگ ء آباد کتنگ ائت ء مقصد ہمیش بوتنگ کہ دژمن ء قوت کم
کنگ بہ بیت یا بہ بادشاہ ء ماں ہما علاقہاں شتریں سیاڑی گری ء حال رسانی ء مردم بہ رسیئت۔ (2)

1. Rawlinson, George. Assyria. op.cit. p: 454

2. ibid. p: 80

ساتیرس

ساتیرس (Cyrus) (کوروش وفات 529 BC) ایران ء شاہ کمبیسیر I (BC 559-600 ء نچ آت) (یا ایران ء صوبہ دار ء کماندار اٹراڈیٹیز Atradatae ء نچ آت، پگا نہ انت) بازیں تاریخ نویس گوشتن کہ چہ کسانى ء ساترس میدیاء بادشاہ، استایا گیر ء دربار ء بوتگ۔ آدر بار ء آئی ء کجام میری ء درجہ بوتگ یا پرچہ آدر بار ء بوتگ، اے جبر شری ء پگا نہ انت۔⁽¹⁾ گوشتن کہ ساترس ء وتی پت ء ماں میدیائی ایردستی ء جبرسک تور اتگ ء آئی ء فیصلہ کتگ کہ چوداں بہ تچیت، وتی ملک ء بروت ء چہ میدیائی حاکمی ء بالادستی ء وتار ء وتی قوم ء راہہ چٹینیت۔ ساترس پہ رپکے گوں بادشاہ ء دست بندی کنت ء گوشتن کہ من اشکتگ کہ منی پت نادراہ ء ناسلامت انت ء من لوٹاں کہ آئی ء چارگ ء حال پُرسی ء بہ رواں ء پرے سفر ء من ء شاہ ء رضاء موکل لوٹیت۔ بادشاہ آئی ء راموکل دنت کہ بہ روت، بلے آئی ء روگ ء رند بادشاہ ء راہے ترس جان ء کپیت کہ چوش مہ بیت کہ ساترس اودا کہ سربیت بغاوت ء سرکشی بہ کنت ء ہبے دمان ء آئی ء را اے ہم گیر کیت کہ دیری یک سالے یک نجومی یے ء پیش گوئی کتگ کہ کیت وہدے کہ ساترس ایران ء بادشاہ بیت۔ میدی بادشاہ ء آس ماں جان ء لگیت، آ حکم کنت کہ لہتیں سوار گوں تیزی ء بہ روانت، ساترس ء راہ ء (بیرہ بہ دینت) بگر انت ء بیار انت۔ میدی لشکر ہادگ بیت ء دیر نہ بیت کہ لشکر ساترس ء مان تزوینیت ء گوشتن کہ بادشاہ ء حکم انت کہ آمہ روت ء واتر بہ کنت۔ ساترس ہڑا ریں مردے بیت، آ ساعت ء جنگ ء توان ء نہ دار بیت چیا کہ آئی ء ہمراہ کم بنت ء میدی لشکر باز بیت۔ آ لشکر ء کماندار ء را گوشتن کہ بادشاہ ء حکم سر ء چمان انت بلے چو کہ نون شپ انت، شہام بڑتگ، ماہم دم بڑتگ، شہر ہمیش انت کہ باندا تیں صحب ء واتر کنگ بہ بیت۔ کماندار دل ء شکتے

نیاریت ء سائرس ء حبر ء مئیت - سائرس شپ ء آہاں ء ورگ دنت، شراب دنت ء وہدیکہ لشکری
 واب کپ انت، سائرس گوں وتی ہمراہاں زراب ء دیم پہ وتی ملک ء میل کنت - صحب ء وہدیکہ
 لشکری پادکا انت تاں سائرس گار انت - آاش رند ء کپ انت، سائرس ء رسین انت بلے اے
 وہداں سائرس ء پت ء یک لشکرے پہ سائرس ء مکم ء سربیت - سائرس جنگ دنت - میدی لشکر
 شکست بیت ء سائرس دیم پہ ایران ء ربادگ بیت - (2) اے حال کہ استایا گیز ء سربیت، آئی ء
 زمین نذوریت، آلشکر کنت ء ایران ء سرائرش کنت - جنگ بیت بلے اے جنگاں سائرس ء پت
 کمبیسیر لشگ بیت - سائرس جنگ ء داریت ء آسر ء باقی میدان ء پڑوش دنت، استایا گیز دستگیر
 کنگ ء کشگ بیت - میدیا ء ایران ء استمان سائرس ء راوتی شاہ ء حاکم من انت - (3)
 سائرس کیسپین ء رودراتکی علاقہ ء سرائگار کنت ء گوں مساکیتتی (Massagetae) ء
 ٹک ء شاہ بانک ٹومی رس (Tomyris) ء جنگ ء دوران ء (529 BC) ء کشگ بیت - باز
 گوشتیت کہ سائرس ء لاش ٹومی رس ء دست ء کپیت کہ آاش ء بے عزتی ء کنت، بلے باز تاریخ نویس
 گوشتت کہ آئی ء لاش ء بے عزتی نہ بیت، آٹپی بیت ء رند ء مریت کہ آئی ء لاش ء گوں عزت ء شان ء
 ایران ء آئی ء تحت پسرگدی (Pasargadae) ء کار انت، درمانے مش انت ء ایرکن انت -
 سائرس ء ادیرہ ء قمبر ء سرائستگیں ماڑی کسانیں بلے جلوہ ناک ء پُرشانیں ماڑی یے بوتگ -

1- گوستگین دوراں ہمساکیں ء ایردستیں بادشاہانی بچ مستریں شاہ یا ”بادشاہانی بادشاہ“ ء دربار ء دارگ
 بوتگ انت تاں کہ چوشیں ہمساک ء ایردستیں بادشاہ پہ وتی ولی عہد ء چک ء پھریزگ ء سرکشی کت
 مہ کن انت -

2. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient

—Eastern World. Part III, Media. pp: 126

3. ibid. 129

بے گئیریں دِلانی مُزراں

ایران ءِ شاہ کمبیسز II ءِ (529-522 BC) ءِ وِہدیکہ مصر گپت، آئی ءِ مصریانی سک بے عزتی کت۔ آہانی مذہب ءِ ایمان ءِ راجت، آہانی مُرتگینانی ہڈان ءِ چہ قبراں درکت ءِ چگل دات۔ اے مرد ءِ مصریانی مذہب ءِ ”پاکیں گو سک“ ءِ لاپ درت ءِ ہے گو سک ءِ پانگپائیں مُلا ءِ عالم بے عزت کت انت۔ آئی ءِ ہے ”پاکیں گو سک“ ءِ مذہبی دود ءِ ریدگ بندکت انت ءِ حکم کت کہ ہر کس کہ اے دوداں بہر بزوریت، آئی ءِ دواکشگ انت۔ کمبیسز چد ءِ دیما شت۔ آصریانی مُردگانی آرام جاہ، ممفیہ (Memphis) ءِ شت ءِ آہانی حداءِ مستریاں یات گیری عکس یا نقش فتھا (Phtha) ءِ بے عزتی کت۔ اے مرد کبیری (Cabeiri) ءِ عبادت جاہ یا ذگرانہ ءِ ہم شت ءِ مصری حداہانی سراملنڈ ءِ جت ءِ چپوہ ءِ کت، آہانی بُت یا نقش ءِ سوتک انت۔ اے مرد ءِ چڑے کش اگت۔ گوں چوشیں ناجائیں، سُبکیں ءِ بے عزتیں کرداں آئی ءِ لوٹ ات کہ مصری وتی حاکی، وتی عزت ءِ نام ءِ ننگ ءِ بے حال بہ بنت ءِ ایرانیاںی دائی ایردستی ءِ غلامی ءِ بہ من انت۔ (1)

بلے مصری استمان ءِ میر ءِ امیراں نا اے مرد ءِ عزت کت ءِ نامصراں ایشی ءِ حکومت ءِ بادشاہی پہ دل ءِ سِتک من ات، بلے چُشیں زند ءِ ظاہریں ظلم ءِ ناانصافی ءِ سزا ایران ءِ شاہ ءِ را

زوت رست، آئی ءِ مصریانی حقاں روج ءِ رحمانی گپت۔ اے مرد وہدیکہ چہ مصر ءِ دراتک ءِ دیم
پہ ایران ءِ ربادگ بوت، آئی ءِ راراه ءِ حال اش دات کہ تئی بادشاہی شنگ ءِ تئی برات ملک ءِ بادشاہ
بوتگ۔ گوں اے حال ءِ اشکنگ ءِ آدل ترک بوت، آئی ءِ وتارا کارچے جت ءِ کشت۔ (2)

-
1. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part V, Persia. p: 231
 2. ibid.

پاگ ۽ پڙ کھہ ۽ پڇی

ایران ۽ پارٿویائی بادشاہانی (BC 247-224 AD) پُرشانی ۽ پاگ ۽ پڙ گہی ۽ باروا
 گوشت کہ آہاں اکامینین (Achaemenian) شاہانی وڙ ۽ وتارا کتگ آت۔ یونانی تاریخ
 نویس پلوٹارک ۽ (AD 46-120 Plutarch) ۽ گوشتگ انت و ہدیکہ بادشاہ اروڈیز
 (Orodes) وتی یک جنر لے روم ۽ پروکونسل مارکوس لیسینیس کراسس (BC 115-53)
 ۽ خلاف ۽ جنگ ۽ روان دنت گڑا آئی ۽ ہمراہی ۽ سدانی حساب ۽ داشتہ ۽ سُریت گون آت کہ ہے
 سُریت یک صداسپ ۽ گاڙیاں سوار انتت، یک ہزار اُشتر انتت کہ ہمیشانی تہا جنرل ۽ آئی ۽
 داشتہ ۽ غلامانی سامان ۽ ازباب لڈ اتگ انتت۔ جنرل ۽ پوشاک چومیدیائی (Medes)
 پوشاک ۽ لبیس ۽ انتت۔ آئی ۽ سمر ۽ پٹ توک ۽ گیوار انتت ۽ وتی دیم ۽ نقش ۽ نگار کتگ آت۔ ابید
 چریشاں اے کماندار ۽ ہمراہی ۽ دہ ہزار اسپ انتت کہ آہاں آئی ۽ غلام نوکر ۽ بگا ۽ کونی سوار انتت۔⁽¹⁾
 چریشی ۽ زانگ بیت کہ پارٿویائی بادشاہانی جند ۽ پاگ ۽ پڙ گہی ۽ مزن مڑی چوں بوتگ۔

یزدگرد III (AD 632-651) ۽ AD 641 چہ نوک مسلمان بوتگیں عراقی ۽ یعنی عربانی
 دست ۽ پڙوش وارت ۽ مرد 10 سال ۽ ڈہار پے ڈہار آت ۽ آخر ۽ مرہ ۽ سمر بوت ۽ ادو ۽ بادشاہ ۽ امیران ۽
 منت کنگ ۽ آت کہ آئی ۽ رامال ۽ زر بہ کن انت، فوج ۽ لشکر بہ دینت تاں کہ آوتی بادشاہی ۽ بہ
 گپت۔ ہے دوران ۽ ہمودا یک مردکی ۽ دیست کہ نثریں پوشاک ۽ سہر ۽ سپکھاں یک مردے
 ڈہار پے ڈہار انت۔ مردک ۽ ہے پوشاک ۽ مہرگ ۽ ٹک ۽ لاس دوست بوتنت، یزدگرد III ہے

مردء پہ آئی ء شڑیں پوشا کانی پلگ ء برگ ء کشت۔ اے مردء بادشاہی ء روگ ء در بدری وتی جا گہا بلے ہے دوران ء ہم یزدگرد ء وتی پاگ ء پڑگہی یلہ نہ دات۔ عرباں کہ جت ء کلینت گڑا تاں دیراں اے مردء انگت چار ہزار نوکر، کاردار، سُریت ء دگہ آنچا میں بگا ء کونی گون اتنت ء ترات۔ ایشی ء تاں لب ء قبر شاہی شان ء مزہ داری یلہ نہ دات۔ سردار ء امیر ء حاکمانی گورا پنڈا ات ء بلے پاگ ء پڑگہ ات، ہما شاہی پوشا کاں، ٹل ء مل ات، ہما شاہی مُندر یک ء زور ء مہرگ، آئی ء پرکت اُنت ء گشت۔ (2)

1. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part VI, Parthia. p: 57

2. ibid. p: 347

سُریت ۽ بچ ۽ بادشاہی

ایران ۽ پارٹھیائی شاہ اوروڈیز II (Orodes) ۽ بادشاہی دور 36-55 BC) ۽ سی
 مردیں چُک اتنت کہ چرہاں لائق ۽ مراد اتر پوکورس (Pocorus) ات کہ جنگی ۽ کُشگ بوت۔
 پرانی ۽ کوش ۽ بادشاہ سک لپرزگ ۽ ملور ات۔ حیران ات کہ کئے شاہی تحت ۽ لائق انت ۽ آئی ۽
 مرگ ۽ رند کئے آئی ۽ جا گہہ ۽ بہ گیپت۔ آئی ۽ دل ۽ گوشت کہ آئی ۽ بعد بلکیں آئی ۽ وصیت ۽
 سرا عمل مہ بیت ۽ بزات وت ماں وتا پ بادشاہی ۽ جنگ بہ کن انت، آئی ۽ وتی من ۽ ہزاری
 کت ۽ وتی مستریں بچ کہ سُریت ماتے ات، آئی ۽ راوتی جاہ نشیں قرار دات۔ مرد ۽ وت بادشاہی
 یلہ دات ۽ تحت ۽ تاج ہے بچ ۽ راد اتنت ۽ بچ فراٹیز (Phraates IV) ۽ بادشاہی ۽ دور BC
 36-2 ۽ نام بادشاہ بوت۔ گوں بادشاہی ۽ رسگ ۽ اے مرد ۽ وتی دزستیں 29 نیں برات کشت
 انت۔ چیا کہ آوت مولد ۽ سُریت ماتے ات ۽ آئی ۽ دل ۽ اتک بلکن آدگہ بزات یا ملک ۽ مخلوق
 آئی ۽ بادشاہی ۽ مہ من انت ۽ چہ بزاتاں یکے بادشاہ بہ کن انت۔ پیریں پت ۽ ساری ۽ بادشاہ کہ
 زندگ ات، آئی ۽ وتی بچ ۽ را گوشت کہ تو اے چے کنگ ۽ ۽ کہ وتی بزاتاں کُشگ ۽ ۽
 بادشاہیں بچ ۽ جواب دات کہ تو کئے کہ من ۽ اے جست ۽ کنتے۔ من ملک ۽ بادشاہاں، ہرچی
 کناں، کناں۔ چارت ۽ کہ اے پیریں مرد گوں ٹر نڈ ۽ کپ کنت، جبر باز کنت،
 پیریں اوروڈیز ۽ ہم کشت۔ (1)

ہے فراٹیز IV ۽ را سے بچ است ات۔ آئی ۽ ایشان ۽ روم ۽ روان دات کہ روم ۽ بادشاہ
 آہان ۽ بداریت ۽ بوانینیت ۽ مزن بہ کنت۔ دگہ بچ ۽ آئی ۽ را است ات کہ آئی ۽ نام ات

فرائیسیر: (Phraataces بادشاہیء دور 4 AD 2 BC) - اے چھ اٹلیء مولد ماتیں یک زالیء آت - اے ہما زال ات کہ رومء بادشاہ آگسٹس (Augustus) (AD 27-BC) (14ء پچہ تحفہی رواں داتگ آت - اے زال بادشاہء راسکٹ دوست آت - آپچگانی رومء روگء رند، بادشاہء مسترء کستر ہیمے بچ آئیء ہیمے مولدیں زال آت - ماتء چکٹء چارات کہ اگس آصبر بہ کن انت بلکن بادشاہء آدگہ چکٹ چہ رومء بیا انت، گڑامزنیء بادشاہی جاہ نشینیء پشت پدی ہما ہاں روت - ماتء چکٹء شورکت، بادشاہء رازہر داتء کشتء فرائیسیر ایرانء بادشاہ بوت - ہما بادشاہ کہ آئیء وتی پتء ہرات کشتگ انتتء بادشاہی گپتگ آت، ہمائیء مولد ماتیں بچ آئیء ہیمے پتء رازہر داتء کشت - (2) سنی، بینی -

پتء کشتگء رند، اے مردء وتی ماتء راملکہئیء لقب دات - آئیء عکس زرانی سرانقش کت تاں کہ آئیء سرتی یا مولدیء مولد ماتئیء حقیقت چیر بہ تریت، بلے پار تھیائی مخلوقء اے پت کشتنء بادشاہی نہ من ات - میرء امیرء کماندارء سپاہ دار یکجا بوتنت، اے مردء راگپت، کشتء دگہ مردے اور وڈیزء نامء بادشاہ کت - (3)

1. Rawlinson, George. Parthia. op.cit. p: 120

2. ibid. p: 131

3. ibid. pp: 134-135

مُلا ہی دڑوگ

ساسانی شاہ کباد (501-531 ء 487-498 AD) وتی بادشاہیء اولی دورء (AD 487-498) مزدک نامیں زرتشی مُلا ہے ء گوشتنانی بولاں کپت۔ اے مُلا ء گوشت کہ سُورء سانگ یا کسی ء گوں یک شتر رگلین زالی ء سُور کنگ ء آئی ء راوتی گوشتگ یا کسی ء مال ء زمین ء یکجا کنگ ء دومی ء رانہ دیگ شتر نہ انت چیا کہ حد اوند اے جبر ء وٹش نہ بیت۔ چو کہ حد اوند ہر کس ء را یک حساب ء ء برابر جوڑ کنگ، ادا، ہر شے، ہر چیز، ہر مال، ہر کسی انت، جنینے بہ بیت شتر یا مالے بہ بیت شتر ء ہند ء جاگھے ء زمین ء ڈگارے بہ بیت شتر۔ اے دوران ء ہمے مزدک ء یک رپکے سازات۔ آئی ء بلا ہیں گارے بُرات ء گارے سر بر ء بُزادی ء آسے روک کت ء بادشاہ کباد ء را گوشت کہ بیا ء بچار کہ من ء مزدک چوں گوں حد اوند ء یا ہے آس ء ہم تزان ء ہم جو اباں۔ بادشاہ اتک، دیست ءے کہ آس روک انت ء مُلا ہیں مزدک گوں ہے آس ء تزان ء انت۔ مزدک ہنر سازیں مردے ات، آئی ء چوں کتگ ات کہ ہے گار ء کنڈی ء یک مردے نادینتگ ات کہ پہ حد اوندی آئی ء گپانی جواب ء بہ دنت۔ آمدک ء انچوش کت کہ گوشتگ بوتگ ات۔ بادشاہ ء عقل گشت، گنوک بوت ء ہے ہنر ء پنڈل ء را حقیقت ءے من ات ء مزدک ء مُرید بُوت۔ (1)

مزدک ء تیوگیں ایران ء انجیں دڑوگ، واعظ ء تبلیغ ء ملا ہی چست ء ایر بنا کت انت کہ ملک ء ہراں بُستی بنا بوت۔ ہر کس دل تیر کہ ء لپرزگ بوت، ہر کس ء گوشت کہ آدمی ء مال ء زراں یا زال ء دست بہ جنت ء بہارت۔ میر ء امیر، وزیر ء گزیر نالان ء سوکی بُوتنت۔ اے چست بوتنت ء شاہ کباد اش گپت ء قید کت ء آئی ء جاگہ ء آئی ء ہزات زماسپ (بادشاہی ء دور AD 498-501 اش بادشاہ کت۔ اے مرد ء سے سال ء گیش بادشاہی کت۔ ہے دوران ء کباد چہ

جیل ۽ تنگ (2) ۽ شُت ۽ ہفتا لای بیخانی میار بوت۔ آہاں اے مرد ۽ راسی ہزار لشکری دات۔ گوں
ہے لشکر ۽ کباد ۽ اُرش کت ۽ وتی تحت ۽ گپت ۽ بادشاہ بوت، بلے رند ۽ تو بہ کار بوت ۽ مزد کیانی
مریدی ۽ یلہ دات ۽ گوشت ۽ کہ مذہبی فکر ۽ منوگری ہر کسی وتی تب ۽ رضانت۔ زور ۽ زبردستی
یے نہ انت۔ آئی ۽ مٹا ہی ۽ رایا مذہبی چست ۽ ایران ۽ چہ ملکی یا سرکاری کاراں جتا کت ۽ گوشتے
ملاہاں گوں حاکی کاراں کارمہ بیت۔ گوں اے فیصلہ ۽ مٹا تڑپت ۽ کپت انت۔ (3) بلے مزد کی
انگت لپرزگ انتت کہ کباد ۽ مرگ ۽ رند، آہانی حال باریں چے بیت۔ آہانی دل ۽ اتک کہ چوش مہ
بیت کہ کباد ۽ رند آجنگ ۽ پزوشگ بہ بنت۔ ایشاں چوش کت کہ کباد ۽ یک بچے فیتھا سوار سس
(Phthasuourasas) گوں وت کت۔ اے مرد مٹا تمیں بودلاے ات۔ آئی ۽ لبرکت کہ
اگس آئی ۽ رابادشاہی بہ رسیت گڑا آمزد کی فرقہ ۽ مذہب ۽ ایمان ۽ ر ایران ۽ مذہب قرار دنت۔
پرے مقصد ۽ مزد کی مٹا ہاں سازش ۽ چست ۽ ایر شروع کت کہ کباد ۽ بادشاہی بچ گرگ ۽ آئی ۽ ہے
مٹا ترشیں چُکت ۽ رابادشاہ کنگ بہ بیت۔ دیر نہ بوت ۽ کباد ۽ راگوش مالومی بوت۔ کباد ۽ دزستیں
مزد کی مٹا لوٹانینت انت ۽ کیجا کت انت کہ بیات کہ من وتی بچ فیتھا سوار سس ۽ وتی جاہ نشین
کنگ ۽ جار ۽ جناں ۽ آئی ۽ راہے اگدہ ۽ لقب ۽ دیاں تاں کہ ہر کس سہی بہ بیت ۽ باندا تیں روچی ۽
کس آئی ۽ خلاف ۽ سرکشی ۽ بدبری یے مہ کنت۔ مٹا ہان ۽ حد اگپتگ ات آہاں نزانت کہ کباد
چراہان ۽ چمادیم کیت، آٹچ بوتنت۔ کباد ۽ ساری ۽ وتی فوج ۽ راسو کہ کتگ ات۔ اے کہ مٹچ بوت
انت، لشکر چاریں نیرگاں مان رتک ۽ دزستان ۽ کشت۔ (4)

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 207-213

2۔ کباد ۽ چہ جیل ۽ تنگ ۽ باروا گوشت کہ آئی ۽ جیک کیت ۽ جیل ۽ کماندار ۽ گندیت ۽ لوٹیت کہ گوں وتی
پت ۽ ملاقات بہ کنت۔ کماندار نہ من ایت بلے کباد ۽ جیک پہ لب ۽ لاچ گوں کماندار ۽ وپت ۽ واب

کنت ء آئی ء رارضی کنت ء گوں پت ء ملاقات کنت۔ پورہیں روچ ء گوں پت ء نندیت ء وہدیکہ
 درکیت گوں آئی ء یک کاردارے بیت کہ آئی ء را یک جُلے پتا تگ ء بُد ء بیت۔ کباد ہے جُل ء بیت۔
 کماندار جست کنت کہ اے جُل چہ کجا، چنک گو شیت کہ اے ہما جُل اِنت کہ من آئی ء سرا و پتگاں۔
 آ کماندار ء را گو شیت کہ منی جتینی (ماہواری) آتنگ اِنت ء اے جُل نون حونین ء ناپاک اِنت، ہمیشا
 من ء گوں اِنت کہ من شودان ء پدا کاران ءے بلے بازیں تاریخ نویساں نوشته کتگ کہ کباد ء جند ء زال
 کیت ء گوں کماندار ء و پت ء و اب کنت ء کباد ء گندگ ء اجازت ء گپت۔ بچار:

Axworthy, Michael. op.cit. p:62

3. Rawlinson, George. op.cit.

4. ibid. pp: 220-221

پڑیشنگ ۽ لگت

ايران ۽ شاه يزدگرد I (AD 399-419) خون واريں مردے ات۔ اے چودو ديمیں
آدينڪ ۽ ات، برے شر ۽ برے شر۔ شروع ۽ ايشي ۽ عيسائي مُلا ۽ آهاني مذھب سڪ دوست
بوتنت۔ پميشا آئي ۽ ايران ۽ زرتشتي مُلا ۽ عالم جت ۽ پز وشت انت۔ پداچار ات ۽ بلڪن مخلوق
وش مه بيت، ايشي ۽ عيسائي مُلا ۽ عالمان ۽ دست مان كت ۽ بازينے كشت۔ مخلوق ۽ ايشي ۽ نيم نام
سرگنوك ۽ ظالم لگت ات۔

يزدگرد ۽ موت ۽ قصه هم عجيبين دروگ قصه۔ گوشنت كه يك روچه يك اناگت ۽ يك
مستبين ۽ براه دارين اسپه تگ ۽ پز ۽ كيت ۽ بادشاه ۽ ماڙي ۽ دپ ۽ اوشنيت۔ بادشاه ۽ راحال
ديگ بيت كه چوشين اسپه بارين كجا اتلگ ۽ اوشنا تگ۔ آگوشيت كه اسپ ۽ راه گرات، سنخ ۽
زين به كن ات ۽ تيار به كن ات۔ بله اسپ دست ۽ رانيليت، پزين كنگ ۽ كس ۽ نژو يك ۽
نيليت، چما وهداں كه بادشاه په اسپ ۽ چارگ ۽ وت دركيت ۽ كيت۔ اسپ انچو كه بادشاه ۽
گنديت، ساپ ۽ سارت بيت۔ ايشي ۽ رانخ ۽ زين كنگ بيت بله وهديكه بادشاه ايشي ۽ نژو يك ۽
روت، هه اسپ هتر دنت يك لگت بادشاه ۽ را كه بادشاه هموداديم په چيركپيت ۽ تار بيت ۽ هما
جاگه ۽ ساه دنت۔ گون هه لگت ۽ اسپ پڙيد ه بيت، تزانز كنناں، سپٹ كناں ۽ دور جنان ۽
گار بيت۔ مخلوق گله چنت ۽ گوشيت كه اے پز يشنگ بونگ كه حداء ديم داتگ تاں كه اے
بادشاه ۽ بوشيت ۽ مخلوق ۽ اچراي ۽ ظلم ۽ زور ۽ به ركنيت۔ (1)

وَتِ گَلاہی

ایران ۽ گرگ ۽ رندا لیگز نڈر ۽ سُنٹ میک ات ۽ شراب ۽ مجلس ۽ دیواناں بٹاک ۽ جت ۽
 وت گلاہی ۽ کت کہ چوشیں وت گلاہی یونانیاں دوست نہ بوت۔ یک شپے یک انچیں
 دیوانی ۽ لیگز نڈر وتی گلاہگ ۽ لگ ات ۽ آئی ۽ وتی حد امرزی نیں پت فیلیپ ہم ایرجت، وت ۽
 گلات ۽ گوشت کہ من چہ وتی پت ۽ گیش تر ملک ۽ ولانت گپنگ۔ اے دیوان ۽ لیگز نڈر ۽
 کمانداری ۽ آئی ۽ دوست کلیٹوز (Cleitus) ہم نندوک ات۔ آئی ۽ درانیت کہ لیگز نڈر بچا رترا
 چوشیں جبر جلوہ نہ دنت۔ تی واجہیں پت، فیلیپ یا ایدگہ پیریں مزہ داریں ۽ مزن مریں مرد بوتگ
 انت ۽ توے لیگز نڈر مزن مردی ۽ بہادری ۽ تزان ۽ کننے بلے ترا ہوش نہ کنت کہ من ترا جنگ ۽ پڑ ۽
 چہ موت ۽ رکینت؟ پڑے جبر ۽ لیگز نڈر بڑ انز گپت، دورے کت، زحم ۽ درکت ۽ پھ کلیٹوز ۽
 جنگ ۽ تیمچپ ۽ کت بلے ایدگہ مردمان آئی ۽ راداشت ۽ کلیٹوز ۽ راجہ دیوان ۽ درکت۔ دمانی ۽
 رندا، کلیٹوز پدا تک ۽ کوکارے کت ۽ گوشت ۽ کہ لیگز نڈر تی مزن مردی ۽ بہادری ۽ حال ۽
 من سہی آل۔ اے مناں کہ تی دیم پان بوٹگاں۔ آئی وتی راستیں دست چست کت ۽ گوشت ایش
 انت منی ہما دست کہ ترا چہ موت ۽ رکینتگ ۽۔ لیگز نڈر ۽ جبر ۽ کت، زحم ۽ زرت ۽ زرت ۽
 کیے۔ کلیٹوز ہما جا گہہ ۽ کپت ۽ مروت۔

آئی ۽ مرگ ۽ رند، وہدیکہ الیگز نڈر ۽ ہوش کت، زارہ ۽ جت ۽ گوشت ۽ من گوں وتی
 بزاہدگیں سنگت ۽ راکشت، من گناہ گاراں، ملامتاں۔ ہمدان ۽ الیگز نڈر زحم ۽ کثیت کہ وتا راہم
 بوکثیت بلے آئی ۽ کماندار آئی ۽ رادارانٹ، زحم ۽ پیچ گرانٹ ۽ وتی کٹنگ ۽ نیل انت۔ الیگز نڈر
 گریت ۽ گوشت کہ کلیٹوز ۽ بانکیں گوارہ لینیکے (Lanike) ہما زال انت کہ کسانا ۽ منی دانی
 گری ۽ خدمت ۽ کتگ۔ آئی ۽ زار جت ۽ گوشت کہ اولینیکے من تراچوں وتی دیم ۽ پیش داشت
 کناں، توہمائے کہ من ۽ پچلی رودینت، تئی بزا ت ہما ت کہ آئی ۽ من ۽ چہ موت ۽ رکینت بلے من
 ہماہاں کہ من تئی بزا ت کشت۔ چہ واقعہ ۽ رندا تان سے روج ۽ الیگز نڈر چہ وتی تمبوعہ درنہ کپت ۽ ہیچ
 ۽ نہ وارت ۽ پرسی ات۔ (1) کماندار ۽ سنگتاں پہ مشکلے آئی ۽ راتسلّا دات ۽ ایر مادکت۔ مثلاً ۽
 پیراش آورتنت۔ آہاں حدائی ڈروہی دات ۽ گوشت کہ ہرجی بوتگ آحداند ۽ رضا بوتگ کہ تئی
 دست ۽ اے قضا پاد آتنگ۔ فوجی کمانداراں ہم دیوان کت ۽ فیصلہ کت کہ الیگز نڈر بے گناہ
 انت۔ دومی روج ۽ وہدیکہ کلیٹوز ۽ لاش ۽ الیگز نڈر ۽ دیما کارانت، آلاش ۽ گواراندیت ۽ گزیت ۽
 گوں لاش ۽ انچوتران کنت چو کہ مردم گوں زندگینے ۽ جبر کنت۔ الیگز نڈر حکم کنت کہ لاش گوں
 عزت ۽ شرب ۽ کفن ۽ کسارت بہ بیت۔ (2)

تیمور لنگ چہ کسانا ۽ وت گلاہیں پوچ جبریں بٹاکی ۽ بوتگ۔ آئی ۽ مدام گوں وتی ہم
 سراں ہے گوشتگ کہ آبادشاہے بیت ۽ حاکی کنت۔ یک رندے 9 سال ۽ عمر ۽ گوں وتی ہم عمراں
 لیب ۽ وداں تیمور گوشت کہ منی دل ۽ من بلاہیں مردے آں، عقل مندی ۽ مننی ۽ درستیں نشانی من ۽
 گوں انت۔ دگر رندے گوں میر ۽ امیرانی چگاں لیب ۽ گوازی ۽ وداں تیمور ۽ گوشتگ کہ من شمارا
 حال دیگ لوٹاں کہ منی بٹگ ۽ واب دیستگ کہ کیلے چرائی ۽ چکت ۽ نماسگاں پادکیت، ملک ۽

ولایت فتح کنت ءشاہے بیت کہ بلا ہیں بادشاہ ءامیر آئی ءا یر دست بنت۔ نوں شما بز ان ات کہ ہما
بگ ءنما سگ مناں ءمن ہے درجہ ءرساں، پمیشا نوں و ہڈنڑ یک آگ ءانت ءاتگ کہ من
بادشاہے ہاں۔ شمایا ات نوں گوں من قول بہ کن ات کہ شما گوں من ہما ہداری کن ات، گوں من
گوں پت ءمنی راستیں کو پگ پت ءمن ءچ بر نہ ڈر وہ ات۔ (3)

-
1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 28
 2. ibid.
 3. Marozzi, Justin. Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World. London: Harper Collin Publishers, 2004. p: 28

علم و زانت و سفر

انسانی زانت (Intelligence) یا فہم و تاں روج مروچی دست کپتگیں تاریخ دہ و دوازدہ ہزار سال و کوہن تر نہ انت، ہما زانت یا فکر و فلسفہ کہ انسان و غیر انسان و فرق و پیر و کنت یا ہما کہ بنی آدم و درجہ و مرتبت یا آئی و پیدائشت، ہستی و نیستی و بار و انت۔ اے جہان یا آئی و مدامی بر جہای و فکر و خیال و آئی و بار و اپٹ و پول و جست و پرس و تاریخ ہم کوہن نہ انت۔ تاریخی دپتر کہ کوہنیں دمب، قبرستان و ادیرہ یا کوہنیں بان و ماٹریانی نشان و ہستی و گواہی یا بنی آدم و جوڑ کتگیں حاک و گل و از باب یا جنگی یا شکاری از باب و شکل و یا انسانی اعضا ہانی پُڑشت و پُڑوش و پرورینگ یا آہانی نسبت کہ گوں بنی آدم و زانت و انت، اے علم ہم سکت کوہن نہ انت۔

انسانی تاریخ و بازیں قوم و راجاں، راجی، دود و ریبیدگی و علمی تکاں مزینیں دیری کتگ۔ ہزاراں سال ساری مصر و فرعونانی بادشاہی و مزین مردی و دوران و مردگانی پھریزگ و آہانی نہ سڑگ، درمان و دار و جنگ و آہان و ماں احراماں یا ادیرہاں ایر کتگ و رپک و راہ سانشی و علمی انت بلے مصریانی علم و زانت و اے سفر فرعونان (فیروحاں) و رندتاں دیراں مہتل بیت و یک و ہدے آہانی اے علم گار بیت۔ مردگانی درمان جنگ و چہ نہ سڑگ و پھریزگ و علم و زانت چین ہم سر بوت۔ ہے رنگ و یونانیانی حساب و استارزانتی، آہانی جغرافیہ، فلسفہ و سیاست و علم ہزاراں سال ساری دیری ہیں و شتریں شکلی و بوتگ بلے الیکزنڈر و مرگ و لہتیں صد سالان رند آئی و علم و مدار کیت و آدمیم و نہ روت۔ میسیپوٹیمیا و اکادیانی، بیبیلونیائی، اسیریائی بادشاہانی دور و باریگاں استارزانتی یا فلسفہ و علم کم نہ بوتگ بلے اے بادشاہیانی تباہ بوتگ و رند، علم و زانت و آہانی سفر و مدارے آتگ۔

ایران و میاں ایشیاءِ بازیر دمگانی سمرایرانی بادشاہی، سائرس و زمانگ و بادشاہی، پارٹھیائی، ساسانی و فارسی گوشیں ایرانی بادشاہانی زمانگ و راہم چہ علم و زانت، استازانتی و فلسفہ و دیمیری و پہک و سنگ و دورکنگ نہ بیت۔ رومنانی ماں روم، یورپ و افریکہ، میاں رودراتک و میاں ایشیاءِ مُکانی سمرایرانی و اجہی و زمانگ و علم و زانت و بازیر تک و پہناتاں دیمیری بُوَتگ بلے صداں سالانی اے دیمیری و ذرا جیں سال و ماہانی دوران و یک پارگی و مدارے ہم اتنگ کہ حاکمی و علم و زانت و مرکز و کردار بدل بُوَتگ آنت۔

یک زمانگے چہ درستاں ساری چین و کاگد اڑدات، جنگی شورہ و ٹوپ اڑدات، شتریں حکومتی نظامی و بندات کت بلے لہتیں و ہداں رند چین انچو پشت و پشت کہ کس و نام نہ گپت و اندگہ قومماں ہبے تکاں باج بُرت و گیش تریں دیمیری و کت۔ عرباں عباسی خلیفہانی دوراں (AD 750-1258) ماں بغداد و علمی پڑاں یونان و علمی و فکری کتاب و نوشتاں کانی شتریں رجانک ماں عربی و تیارکنگ بوتنت۔ جان سلامتی و طبیبی و علم و دیمیری کت۔ الجبرا و علم دیم و پشت بلے دواز دہمی صدی و اے بادشاہیانی پشت و پڑوش و بنا بوت و علم و زانت و پڑاں دیمیری و کارمہتل بوتنت۔ رند تر و علم و زانت و فلسفہ و بدل و مسلمانی و ملاہی شدتتاں عرب و اندگہ مسلمانی علمی و فکری جہد و کوشست چیرتوینت آنت و ایشانی جاگہا یورپ دیماتاں و عرباں تاں روج و مروچی علمی و فکری مزان مردی و تزان کت نہ کت۔ ہندوستان و کوہنیں دور و باریکاں اسوکا و چرائی و ہم ساری، علم و فہم و مذہبی و راجی علم و زانت دیمیری و منزلاں بران ات بلے ہندوستان و سراسی و چار ہزار سالانی دوران و ڈٹی قومانی پدماں پد و الگار و جنگاں، سوب مندیں دری کماندار و بادشاہانی کُٹ و پُل و ہندوستان و قدیمیں علم و زانت و ایرجیک و تباہ کنگ و سبب و، ہندوستان و علم و دانش و سفر مہتل بوت۔ اودا ماں لاطین امریکہ و امریکہ و پانزدہ و شانزدہ صدی عیسوی و یورپیاں کاہی پہ کوفہی کت۔ اودا مخلوق جت و پروشت آنت۔ ہبے وڑ و ماں آسٹریلیا و نیوزی لینڈ و مخلوق و راجت و آہانی تاریخی و علمی مددی

تباہ کت انت۔ اے دزستیں دمگاں یورپیاں مخلوق ۽ مذہب، دود ۽ ر بیدگ گار کت انت۔ آبانی کتاب ۽ علم ۽ زانت ۽ تاریخی مدی سوتکننت ۽ آہاں راجی یاسائنسی، علمی ۽ فکری نکاں ہرچ دیر ہی یے کہ کتگ ات، آبانی نشانے ہم پشت نہ کپت۔

مروچی دنیا ۽ علم ۽ زانت، فلسفہ ۽ راجی حکمرانی ۽ فکرسک دیم ۽ شتگ بلے دومی نیمگ ۽ جہان ۽ بازیں دمگاں مذہب ۽ ملا ہی شدت ۽ شتگ نظری گیش بوتگ، کم نہ بوتگ۔ ہزاراں سالانی دوران ۽ حکیمی ۽ طبیی ۽ علم ۽ سک دیری کتگ بلے وہم، تائیت ۽ بند ۽ قصہ ۽ آیات ہم کم نہ بوتگ انت۔⁽¹⁾

1- یونان ۽ واجہیں ہیپک ریٹیز (Hippocrates BC 460-377) ۽ گوشتگ ات کہ مری (Epilepsy) یک نادر ہی یے کہ مردم ۽ دماغ ۽ اثر کنت بلے صداں سالان رند یک انگریز ڈاکٹرے، جان (John of Sadderden) ۽ گوشت کہ پہ اے نادر ہی ۽ علاج ۽ پاکیں بائیل ۽ آیاتاں بوان ات ۽ بیمار ۽ دم بہ کن ات ۽ دومی ایش کہ ہے دم ۽ چوف ۽ دوران ۽ اسپتیں کچی ۽ پٹاں ہے نادر ۽ سرا بہ بند ات یا آئی ۽ گورا بہ کن ات۔ نوں کجا دو ہزار ۽ چار صد سال ساری ۽ واجہیں ہپو کریٹیز ۽ ہے مری نادر ہی ۽ زانگ ۽ علاج ۽ تور ۽ راہ بند ۽ شون دیگ ۽ کجا شانزدہ صد سال ۽ رند ہے نادر ہی ۽ ملا ہی بند ۽ دم ۽ چوف ۽ صلاہ دیگ ۽ آہم چہ ڈاکڑی ۽ نیمگ ۽۔ نوں زانگ بیت کہ انسانی ذہن گوں سائنسی رفتار ۽ حقیقتاں تنی وہدی ہم دپ نہ وارت۔

آدم ۽ چپیس پہلو

انسان ۽ پیدائش یا انسان ۽ جوڑ کنگ ۽ حبر اگس پاکیس بائیبیل ۽ گوشتنانی شتریں حسابے بہ بیت گڑاچہ وا جہیں پیغمبر عیسیٰ ۽ پیدائش ۽ ہشتت دہ ہزار سال پیس رانت، بزاں انسان ۽ بن پیرک، وا جہیں آدم مروچی ۽ ہشتت ۽ دہ ہزار سال ساری حداء جوڑ کنگ۔ اے ہما آدم انت کہ آئی ۽ جوڑ کنگ ۽ رند، آئی ۽ راواب گیجگ ۽ چہ آئی ۽ (چپیس) پہلو ۽ بی بی حوا (بنی آدم ۽ بنگ) جوڑ کنگ بوتگ۔ (1) بلے سائنسی نوکیں علم ۽ زانت کہ آئی ۽ بنیادیر ۽ زمین یا برسر ۽ زمین دمب، لوگ ۽ جا گہہ ۽ انسان ۽ جوڑ کنگیں از بابانی پٹ ۽ پول ۽ وانگ ۽ زانگ انت، ہے ظاہر کنگ ۽ انت کہ انسان ۽ وجود لکھاں سال کوہن انت۔ نوں سوال ایش انت کہ کوہن تریں قومی ۽ مذہبی کتاب یہودیانی بائیبیل ۽ آدم کجام آدم انت چیا کہ حساب ۽ روء اے اولی انسان بوت نہ کنت۔ اولی انسان شست یا ہفتاد لکھ سال ساری انت کہ اے جہان آئی ۽ ہستی ۽ بود ۽ نشان ہم موجود انت۔

نوکیں سائنسی پٹ ۽ پولانی روء 25 یا 27 لکھ یا باز گوشتیت کہ 30 لکھ سال ساری اے جہان ۽ انسانی وجود ۽ پگائیں نشانی موجود انت کہ ہے انسان ۽ وڑے ناوڑی ۽ جہہ منندی یا بود ۽ باش شروع کنگ ۽ پہ ورگ یا وردن ۽ جناور ۽ ساہد رانی شکار ہم زانتگ۔ ایشی ۽ ہستی ۽ شتر تریں نشانی 16 یا 18 لکھ سال ساری ۽ گنت کہ اے انسان چہ ابتدائی انسان ۽ چالاک تر، توانا تر ۽ زانتکار تر انت۔ جہان ۽ بازیں دمب ۽ کوہنیں جا گہاں انسانی نشانیانی پٹ ۽ پول ۽ رند، ہے نشانی پد رانت کہ سی ۽ چار لکھ سال ساری ۽ انسان ۽ نہ ایوکا ایش کہ شکار کنگ بلکیں آئی ۽ ہے شکار ۽ پچگ ۽ ورگ

ہم زانتگ۔ افریکہ، سیزدہ انجیں جاگہ در کپتگ کہ آہے نشانیء دینت کہ چارده لکھ بیست ہزار سال ساری انسانء آس ء روک کتگ ء پوتی ضرورت ء چہ آس ء پتنگیں گل ء گلندی ہم جوڑ کتگ۔ سائنس زانت ء دانا گوشنت کہ انسان ء ابید دنیا ء چشیں ہچ دگہ خلقتے نیست کہ آس در گیتگ بہ کنت، آس روک کت بہ کنت یا آس ء گر ء دار ء کت بہ کنت۔ آس روک ء دگہ مسترین نشانی کہ دست کپتگ انت آ ہفت لکھ ء نو دہزار سال کوہن انت۔ ابید چریشاں ماں برطانیہ ء اسیکس (Essex) ء پے شکار کنگ ء چہ دار ء جوڑ کتگیں نیزہ در گجگ بوتگ انت کہ آچار لکھ ء بیست ہزار سال ساری ء گنت۔ مُردگ ء گل کنگ ء نشانی ہم در گجگ بوتگ انت۔ چہ اسرائیل ء علاقہ قفر یہ ء سَکُل (Qafzeh and Skhul) ء گاراں مُردگانی قبر ء نشانی ہست انت کہ ایک لکھ ء بیست یا نو دہزار سال ساری ء گنت۔ چرے قبراں در اتلگیں ہڈ ء ہوڈ انچوش انت چو کہ مروچگیں انسان ء دگہ ہم انجیں نشانی انت کہ مروچگیں انسان ء وڑیں مردم دولکھ یا یک لکھ سال ساری چہ افریکہ ء چست بوتگ، پند جناں، لڈان ء بوجان ء دنیا ء ایدگہ علاقہاں سر بوتگ انت۔

نوں بانیبیل ء آدم ء دور ء باریگ کجام انت چیا کہ انسان سکت کوہن انت ء بانیبیل ء آدم سرظاہر ء ہشت یادہ ہزار سال ساری انت چیا کہ واجہیں آدم ء آئی ء چکت ء نماسگانی حساب ء کہ جنئے آکوہن نہ انت۔ البت یک جبرے ایش بوت کنت کہ لکھاں سال ساری ء انسان ء ساہدار بلکن قدرتی آفت، ہور ء ہار، وبائی لاعلاجیں نادر اہی یا گزانیں زمین چندانی سبب ء تباہ ء برباد بوتگ انت ء لکھاں سالوں رند انسان دوار جوڑ کنگ یا دوار جوڑ بوتگ ء بلکن بانیبیل ء آدم ہبے دومی، سہمی یا چارمی دور ء انسان انت۔ بانیبیل ء معنا کنوک ء زانتکار زمین ء زمان ء آئی ء خلقت ء انسان ء اڑدیگ ء باروا دگہ یک جبرے ہم کن انت۔ آگوشنت کہ اے زمین ء زمان، دریا، کوہ ء اگار، روشنی ء تہاری،

زمین ۽ سمر ۽ خلقت یا دریائی خلقت ۽ جوڑ کنگ ۽ کارشش روچ ۽ بوتگ ۽ آخری بزاں ششمی
 روچ ۽ حداوند ۽ انسان اژداتگ ۽ ہفتمی روچ آرام ۽ بوتگ کہ حداء اژ کنگ (Creation) ۽
 کارسرجم کنگ ۽ آرام ۽ نشنگ یا دل ایمن بوتگ۔ پاکین بائیبیل ۽ مانا کنوک اے ششیں روچاں
 شش دور یا دوران گوشنت ۽ بقول ۽ ہما اے دور یا دوران ہزاراں یا لکھاں یا کروڑاں سال ۽
 ماہانی بوت کن آنت۔ بزاں روچ ۽ مانا 24 کلاک ۽ شپ ۽ روچ ۽ دمان نہ انت بلکن روچ عہد،
 باریک یا دوران ۽ مانا ۽ دنت کہ اژ کنگ یا Creation ۽ ہر یک کارے یک دورے ۽ دوران ۽
 بوتگ ۽ یک دوران ۽ ۶ چہدومی دوران ۽ لکھ ۽ کروڑاں سال ۽ فاصلہ ۽ مدت بوتگ۔

1. Genesis. 2: 21-22

رومء کتاب دُڑیں بادشاہ

اَرِسْطُو (Aristotle 384-322 BC) ءِ وِہدءِ یِک کسانیں بِلے شَرِّیں کِتاب جاہے
(لائبریری) اڑداتگ اَت کہ آئی ءِ تہا فلسفہ، تاریخ، جغرافیہ، حساب گری ءِ دومی سر حالانی سرا
آوہدءِ بازیں دست نوشتت مان اَت۔ 322 BC ءِ آئی ءِ مرگ ءِ رند، اے کتاب آئی ءِ وارثانی
دست ءِ کپت اَنت کہ آہاں ایشان ءِ پَرگیمم ءِ بُرت۔ ہے ترس ءِ کہ بادشاہے یا میرے پادمنیت ءِ
اے کتاباں مہ پلینت ءِ مبارت، آہاں اے کتابان ءِ زیر ءِ زمین تہہ خانہے ءِ ایرکت، بِلے رند ترا آہاں
اے کتابان ءِ اپیلی کن (Apellicon) نائیں مردے ءِ گورا بہا کت۔ آمدءِ اے کتابان ءِ ایتھنز ءِ
آورت۔ 86 BC ءِ روم ءِ جنرل ءِ حاکم لوسیسی کورنیلیس سلا فیلیکس (82-78 BC)
(Lucius cornelius sulla felix ءِ حاکمی ءِ دور 79-82 BC) ءِ اَرش کت ءِ ایتھنز
گپت۔ کے وہداں رند اپیلی کن مُرت، گڑارو من حاکم سَلا ءِ دزستیں کتابان ءِ سرکاری کت ءِ روم ءِ
روان دانتت۔ ارسطو ءِ کتابانی مدّی آئی ءِ مرگ ءِ دو صد ءِ سی ءِ شش سال ءِ رند روم ءِ حاکم ءِ
آوارجت ءِ بُرت اَنت۔

دائمی مدار

یونان ء فلاسفر سقراط (Socrates BC 470-399) ء گوشگ آت کہ ماں جہان ء شری ء بارو ایک دائمی ء پگائیں نظام یا نسبتے است کہ آمداں برجا انت۔ آئی ء دل ء پہ ہے دائمی نظام (Absolute standard) ء زانگ یا درگیجگ ء ضروری انت کہ مردم وتارا ہجہ بیاریت ء بزانت ء پہ وتی پجارگ ء انسان ہرشی ء ہر کس ء یا ہر کسی بارو اسوال بہ کنت، جست بہ کنت، چیا کہ آئی ء دل ء آزند کہ توئے مہ زانئے یا آئی ء مطلب ء مقصد ء سر پد مہ بئے، آزند پوچ انت ء گوازینگ نہ کرزیت۔ سقراط ء مخلوق ء رامداں سکین دات کہ آجست ء پُرس بہ کن انت، ہر چیز ء اوڑ ء مچار انت کہ گندگ ء کیت بلکن آئی ء بارو اجست ء پُرس ء پُرس ء پول ء بعد فیصلہ بہ کن انت۔ آئی ء دل ء ات کہ آ مخلوق ء راہ پہ یک شریں، باعز تیں ء پُر معنائیں زندگی ء گوازینگ ء مدت بہ کنت بلے آئی ء وانینگ، سکین دیگ یا جست ء پُرس ء راہ ء راہ بند حاکم ء واکداراں دوست نہ بوتنت۔ سقراط ء سرا یونان ء جمہوریت ء سرا ملنڈ جنگ ء مسکرا کنگ ء ڈوبہ جنگ ء سزا ء حق دار قرار دیگ بوت۔ سقراط ء زہر ورگ ء سزا قبول کت، زہر ء وارت ء مُرت۔

یہودیان ۽ حُدا ۽ نواہگ

اندلس ۽ گرگ ۽ رند (1) 31 مارچ AD 1492 ۽ شاہ فرڈیننڈ ۽ شاہ بائک ازبیلہ ۽ یہودیان ۽ چہ اندلس ۽ دراں ڈیہہ کنگ ۽ حکم کت۔ یہودیان ۽ گوٹنگ بُوت کہ یہودی یا وتی مذہب ۽ یلہ بہ دینت ۽ عیسائی بہ بنت یا چہ اندلس ۽ دربیانت ۽ بروانت وگس نا آہان ۽ زندگیں جان نیست۔ ہفتاد ہزار یہودی چہ ترس ۽ عیسائی بُوت ۽ اندلس ۽ منت آنت بلہ ہشتاد ہزار یورپ ۽ نلکاں شت ۽ پنجاہ ہزار ترکی ۽ عثمانیہ بادشاہی ۽ علاقہاں سر بُوت۔ ساری تر ۽ 1378 تاں AD 1391 ۽ سیزدہ سال ۽ دوران ۽ عیسائی فوجاں یہودیانی میتنگ، شہر ۽ بازارانی سرا اُرش کت ۽ یہودی جت آنت۔ عیسائی مُلا ۽ پادریاں یہودی اصل ۽ نسل ۽ خلاف ۽ مذہبی جوش ۽ جذبہ پیداک کت ۽ مخلوق ۽ راہودیانی جنگ ۽ کُشگ ۽ سکین دات۔ آہودی کہ اے ظلم ۽ زور ۽ ترس ۽ عیسائی بُوت آنت، آہان ۽ ہم راجی زندہ زیاد ہیں درجہ ۽ مرکب دیگ نہ بُوت۔ آہان ۽ نوک عیسائی بُوتگیں یا کنورسوز (Conversos) ۽ سرکاری لقب دیگ بُوت بلہ گیشتر عیسائیاں پہ بدنیٹی ۽ نہ وٹی ایشان ۽ مرانوز (Marranos) بزاں لدی ۽ رستر گوشت۔ رند تر ۽ عیسائی فوجاں نوک عیسائی بُوتگیں بازیں یہودی یے کُشت، بازینانی لوگ ۽ جاگہہ سو تکنت ۽ بازین چہ علاقہاں در کت ۽ تاجینت آنت۔ (2)

اسرائیلیلیانی سرا چوشیں ظلم ۽ زوراکی ۽ خلاف ۽ پور ہیں دنیا ۽ یہودی دل تیر کہ، نہ وٹش ۽ پردر بُوتنت۔ یہودیانی دل ۽ رومنانی بادشاہ ۽ AD -70 ۽ حیر و شلم ۽ گرگ ۽ یہودیانی جنگ ۽ واقعہ ۽ رند، اندلس ۽ واقعہ مستریں آفت ۽ مُشکلے آت کہ اسرائیلیلیانی سرا اتلگ آت۔ چہ واقعہ ۽ ساری ۽

رند یورپ ۽ بازيں نلڪاں يهودى جت ۽ پڙ وشت ۽ تاجپنت آنت۔ 1424 ۽ بگرتاں 1489 AD ۽ يورپ ۽ ده علاقه ۽ دمگاں اسرائيلى جنگ ۽ گلينگ بونتنت۔ يهودى سرگردان ۽ ڏهار په ڏهار اتنت۔ ماں يوكرين ۽ AD 1648 ۽ اود ۽ مخلوق ۽ هما علاقه پاني سرا اُرش کُت كه لهتيس وهد سارى آپولينڊ ۽ گپنگ اتنت۔ بورس چمئلنكى (Boris Chmielncki) نائيس مردى ۽ سروكى ۽ اے كشت ۽ كوش تاں 19 سال ۽ جارى آت۔ AD 1667 ۽ اے جنگ بلاس بوت ۽ اے جنگ ۽ يهودياني سے صد بلڪ ۽ ميگ جنگ ۽ پڙ وشت بوت ۽ درستی يك لكه يهودى كشتگ ۽ گاركنگ بوت۔ (3)

يورپ وهد يڪه ترقى ۽ ديمرى ۽ منزلاں گام جنان ات گڙايورپي نلڪاں مردم شناسى ۽ انسانيت ۽ غير مذهبي دودديما آهان بونتنت بله يهودياني خلاف ۽ آهاني بغض ۽ كُت درنيا تڪ۔ يورپ ۽ علمى، ادبى ۽ سياسى تڪاں بلاهين نام انت كه آهاني نوشتانك ۽ كتاب اسرائيليانى خلاف ۽ بدبرى ۽ نه وڻي ۽ سرحالاں پڙ آنت۔ 1700 ۽ بگرتاں AD 1870 ۽ دوران ۽ يورپ ۽ زاننكار، دانشور ۽ شاعر ۽ ادبيباں يهودياني خلاف ۽ نوشته كُت۔ هما نوشته كار كه آهان ۽ انسان دوست اش گوشگ، آهاني په يهودى ۽ دگه قوماں تنگ نظرى، نفرت ۽ بدبرى بچ برکم نه بونگ۔ فرانكونس ميرى والظير (AD 1694-1778) ۽ يهودياني باروا وتى كتاب Dictionnaire Philosophique ۽ نوشته كنگ كه اے سكيں جابليس ۽ ناسر پديں مخلوقے۔ آنى ۽ گوشگ انت كه يهودى قابل ۽ نفرتين كنجوسكيں راجى ۽ هم ناقابل ۽ برداشتين توهم پرست ۽ همى نيين قومے كه هر قوم ۽ راجه كه ايشان ۽ برداشت به كنت ۽ گون وتا بداريت، يهودى گون آهان نفرت ۽ بدبرى كن آنت۔ (4) واجه بيروں ڏي هلباچ (AD 1723-89) كه نامها يورپ ۽ اولى غير فرقه پرست ۽ لادينان يڪه، آنى ۽ گوشگ يهودى انسان ۽ بت ۽ ڏڙ من انت۔ (5) كانٽ ۽ هيگل كه آزمانگ ۽ مزين زاننكار ۽ كو اس زانگ بنت، آهان هم يهودياني خلاف ۽ جبر كنگ ۽ گوشگ كه يهوديت

انچیس کپتگیس، سلیں ۽ ناکاریس مذہبے کہ آئی ۽ گوں دانشمندی ۽ پچ وڈریں نسبتے نیست۔ (6) البت
 ماں فرانس ۽ نیولین بونا پارٹ ۽ زمانگ ۽ لہتیں سالان یهودیاں سارتیں گینے کش ات۔ 29
 جولائی AD 1806 نیولین ۽ یهودیانی شوہوکار ۽ زانکارانی یک دیوانے جم کت ۽ ہمے دیوان ۽
 رند، یهودیانی خلاف ۽ نارواہیں پابندی ۽ گزانیں قانون ختم کنگ بوتنت۔ نیولین ۽ یورپ ۽
 ہر ملک ۽ ولانتے کہ گپت، اوداہم یهودیانی سرابندش ختم کت انت ۽ یهودی اش کار ۽ بار ۽ تجارت ۽
 اشت انت بلے نیولین ۽ رند یورپ ۽ بازیں ملکاں یهودیانی ہما حال ات کہ چہ نیولین ۽ بادشاہی ۽
 ساری آہانی بوتگ ات۔ (7) ماں روس ۽ AD 1881 زار ۽ روس، الیگزندر ۽ I کوش ۽ رند
 یهودیانی سرازین تین بوت۔ آہان ۽ سرکاری کار ۽ حکومتی اگدہ دیگ نہ بوت ۽ ہر کس کہ شتریں
 کاری ۽ ات، آہان اش درکت۔ AD 1891 ۽ ہزار یهودی چہ ماسکو ۽ دراں ڈیہہ کنگ بوت
 1893 ۽ تاں AD 1895 ۽ سے سالانی درمیان ۽ چہ روس ۽ بازیں علاقہ ۽ دمگاں یهودیان ۽
 جنگ ۽ درکنگ بوت۔ یهودیاں چہ روس ۽ لڈ ۽ بار بنا کت ۽ بازیں مغربی ملکان ۽ فلسطین ۽
 امریکہ ۽ شت ۽ جہہ منند بوتنت۔ اے دوران ۽ جرمنی ۽ آسٹریا ۽ یهودیانی خلاف ۽ بدبری ۽ نفرت
 گیش بوت۔ جرمنی ۽ واجہیں اڈلف ہٹلر (AD 1889-1945) ۽ زمانگ ۽ یهودیانی انچیس
 کشت ۽ کوش ۽ بوت کہ تاریخ ۽ ایشی ۽ مثال کم انت۔ یهودی ایشی ۽ راہولو کاسٹ
 (Holocaust) بزاں بلاہیں تباہی یا سوچگ ۽ گارکنگ گوشنت۔ دومی عالمی جنگ ۽ دوران ۽
 جرمنی ۽ (AD 1942-1945) نوہ کیمپ جوڑ کنگ بوت کہ اودا ہفتاد ۽ سے لکھ یهودی قید
 کنگ ۽ دارگ بوتنت کہ چراہاں پنجاہ ۽ نوہ لکھ ۽ کساس ۽ یهودی مٹت انت۔

1- 2 جنوری AD 1492 ۽ شاہ فرڈیننڈ ۽ شاہ بانک ازابیلہ ۽ فوجاں تیوگیس اندلس گپت ۽ عیسائیاں
 بادشاہی ۽ حاکمی برجم بوت۔ مسلمان اش جت ۽ پروشت انت ۽ اگس کسے پشت کپت آچہ ملک ۽ دراتک

ۛتنک۔ ہے حال اش یہودیانی کُت۔ یورپ ۛ عیسائی مخلوق پرے فتح ۛ سوب مندی ۛ اُچووش ۛ شادان
انتت کہ گوں اندلس ۛ گرگ ۛ حال ۛ یورپ ۛ بازیں ملکاں عیسائی چرچ یا عبادت جاہانی گھٹی جننگ
بُوتنت ۛ سوب مندی ۛ شادکامی درشاں کنگ بُوت۔ پراہاں اے مزنیں وشی یے ات کہ صداں سال ۛ
رند آہان ۛ سوب رس اتگ ات ۛ یورپ چہ مسلماناں رکت اتگ ات۔

2. Armstrong, Karen. op.cit. p: 3

3. ibid. p: 25

4. ibid.

5. ibid

6. ibid.

7. ibid. pp: 105-106

ہمایون شمسے پونز انت

AD 1530ء ہندوستان ء مغلانی بادشاہ ظہیر الدین محمد بابر (14 فروری 1483 تاں

26 دسمبر AD 1530ء) دوستی میں بیچ نصیر الدین محمد ہمایون (6 مارچ 1508 تاں 26 جنوری

AD 1556) سکت نادرہ بوت۔ طیب ء ڈاکٹراں جواب دات۔ بابر ء دیوان کت ء چہ وتی

میر ء امیران ء جست گپت کہ چون کنگ بہ بیت کہ ہمایوں جان ذراہ بہ بیت۔ مغلانی یک میری ء

ڈرائینت کہ حد بادشاہیں حدایے، آئی ء قدرت بسیار انت، حد ہمایوں ء پشت گنج ایت بلے شرط

ہمیش انت کہ ہمایوں ء شتر ترس ء دوست ترس یا چہ ڈرستاں شتر ترس مال ء مدی پہ ہمایوں ء

رکینگ ء حد ء نام ء قربان کنگ بہ بیت۔ بابر جہہ سر ات، زانت ء کہ پہ ہمایوں ء شتر ترس

مدی چی انت، آئی ء مرت کہ دگہ چ ششی ء مدی نہ انت، آئی ء پت، بابر ء جند انت۔

بابر ء فیصلہ یے کت۔ آہمایوں ء تحت ء چپ ء چا گرد ء ترات ء گوں حد ء دست بندی یے

کت، دعایے لوٹ ات کہ ہمایوں ء بدل ء آئی ء ساہ ء سر زورگ بہ بنت ء ہمایوں پہریزگ بہ

بیت۔ ہے تحت ء چا گرد ء ترگ ء دوران ء بابر ء الگاشت کہ ”من ہمایوں دووار پیدا کت، من

دوار پیدا کت“۔ بابر ء دعا قبول بوت۔ گوں اے تزان ء بابر ء راتھی ء رپت ء دو سے ماہ ء اندر ء

پہ حاک شت ء ہمایوں ذراہ ء سلامت بوت۔ (1)

مرگ ء ء ساری بابر ء ہمایوں ء رالوٹ ات، میر ء امیر ء فوج ء سالار لوٹ ات انتت۔ دیوان

ات۔ بابر ء تزان کت ء گوشت کہ مدام منی دل ء گوشتگ کہ من حکومت ء بادشاہی ء وتی بیچ ہمایوں ء

بدیان ء وت آرام ء یک کر ء بہ ننداں۔ نوں و ہدا آہتگ ء من روگ ء آں، بلے منی گوں شما ہے

گوشگ انت کہ ہایون شُمتے میار انت، شُمتے پوز انت۔ ہایون ۶ یلہ مہ دبت۔ آئی ۶ رامنی بدل ۶
 وتی مستر ۶ بادشاہ بہ من ات۔ رند ۶ بابر ۶ ہایان ۶ نیمگ ۶ دیم گورکت ۶ گوشت کہ منی وصیت گوں تو
 ایش انت کہ وتی بز اتانی حیال ۶ بدار ۶ آہاں مہ جن، آہانی دل ۶ قہر مہ کن۔ آگس حراہیں کارے بہ کن
 انت کہ آہانی دو جنگ بہ بیت بلے تو مسترے، آہان ۶ پھریز۔ آمنی حون انت، تئی بز ات انت۔
 گوں اے جبراں نندوکیں میر ۶ امیرانی چٹاں ارس گورت ۶ بابر ۶ چم ہم چہ ارس ۶ پُر انتنت۔ (2)
 26 دسمبر AD1530 بابر ۶ اے دنیا یلہ دات۔

ہمایوں چہ پت ۶ پنت ۶ وصیت ۶ تچ بر بے حال نہ بوت۔ آئی ۶ وتی بز ات کامران کابل ۶
 گورنرکت، عسکری ۶ ہندال ۶ راہم حاکمی ۶ مزنی دات بلے اے سے نیں بز اتاں گوں ہمایوں ۶ وفانہ
 کت۔ آمدام پہ ہمایوں ۶ جنگ ۶ گارکنگ ۶ لانک بند بوتنت۔ وہدیکہ ہمایوں گوں شیرشاہ ۶ جنگ ۶
 ات، گزانیں وہدے ات، ہبے مشکلیں وہدہ ہمایوں ۶ کستریں بز ات، ہندال ۶ ہندوستان ۶ سراسر
 وتی بادشاہی ۶ جارجت، لشکرے کت ۶ دیم ۶ پہ آگرہ ۶ دہلی ۶ دات بلے ہندال ۶ پزوش
 وارت۔ چد ۶ بعد وہدیکہ ہمایوں ۶ چہ شیرشاہ ۶ پزوش وارت ۶ آئی ۶ دیم پہ کابل ۶ دات کہ چہ بز اتاں
 مدت بزوراں، گڑا کامران کہ کابل ۶ حاکم ات، آئی ۶ وتی کستریں بز ات عسکری ۶ را حکم کت کہ آ
 گوں لشکری ۶ ہمایوں ۶ دیمامان بہ تزیت ۶ آئی ۶ دستگیر بہ کنت یا بہ جنت ۶ بوکشیت چیا کہ کامران ۶
 دل ۶ اتک کہ بلکن ہمایوں آئی ۶ حاکمی ۶ بہ بارت بلے چہ عسکری ۶ لشکر ۶ آہگ ۶ ساری ہمایوں ۶ را
 گوش مالومی بوت ۶ آئی ۶ کابل ۶ بدل ۶ دیم پہ ایران ۶ دات۔ چہ ایران ۶ واتری ۶ وہداں ہمایوں ۶
 کابل گپت، گڑا کامران ۶ چون کت کہ آئی ۶ جنگ ۶ دوران ۶ ہمایوں ۶ کساں سالیں بچ اکبر کہ آئی ۶
 گورا ات، آئی ۶ راکلات ۶ برجی ۶ سراسر بت تاں کہ ہمایوں ۶ آئی ۶ لشکر اے ترس ۶ دیم کنزات مہ
 کنت کہ اکبر جنگ بیت۔ ہمایوں ۶ کہ اکبر دیست جنگ ۶ بند کت بلے آسر ۶ باقی کابل ۶

گپت ۽ کامران دستگیر بُوت۔ وھدیکہ کامران ہمایوں ۽ گؤرا آرگ بوت، آئی ۽ راپت ۽ وصیت یاد
 آتک، ہمایوں ۽ کامران گلانیث کت ۽ گڑیت۔ ہمایوں ۽ دل ۽ آت کہ کامران ۽ پہل بہ کنت، بہ
 بخشیت بلے میر ۽ امیراں گوشت کہ بڑاتی ۽ گوں حاکمی ۽ نسبت نیست۔ توئے ہمایوں یا بادشاہی ۽
 بُزور یا براتی جوزہ ۽ مہر۔ بلے ہمایوں ۽ انگت کامران ۽ کُشگ ۽ حکم دات نہ کُت، گوشت ۽
 کامران ۽ چٹاں بہ کُش ات ۽ کورئے بہ کن ات بلے ساہ ۽ مہ گرات۔⁽³⁾ ہمایوں ۽ کامران ۽ راپہ
 حج ۽ زیارت ۽ مکہ ۽ روان دات۔ آ AD 1557 ۽ ہمودا مُرت ۽ شت۔ ہندال گوں کامران ۽
 جنگ ۽ دوران ۽ کُشگ بُوت۔

-
1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 35-36
 2. ibid.
 3. ibid. pp: 110-111

ہمایون ء پوشاک

ہمایون استالانی علم ء نجوم ء زانوگریں بادشاہے زانگ بُوتگ اَت۔ اے گوں ہے علم ء انچوش اَت کہ ہے استال زانتی مرد ء موت ء سبب ہم بُوت۔ 24 جنوری AD 1556 ء ہمایون وتی شاہی ماڑی ء بُرزی تنبک ء ثمت کہ استالاں چاران ء شرک ء پال کناں کہ ایر کپگ ء وداں چہ پدا نکاں لگشت ء کپت ء دوروج ء بے ہوشی ء رند 26 جنوری ء مُرت۔ ہمایون ء چوں کتگ اَت کہ ہفتگے ء ہر روج ء کار ء کرد ء حکومتی انتظام استال ء استال زانتی ء حساب ء کُت۔ مثال ء جبر ء یک شنبے ء سے شنبے پہ سرکاری کاران ات۔ پنج شنبے ء شنبے آئی ء پہ مذہبی ء علم ء دانش ء کاراں گیشینت اَنت۔ دو شنبے ء چار شنبے ء روج آئی ء عیش ء نوش، دل وُشی ء شاد ہانی روج اتنت ء جمعہ گوں مخلوق ء گند ء نند ء روج اَت۔ ابید چریشی ء ہمایون ء ہے روجاں ہمارنگیں گد ء پُچّ ہم پوش ات، چو کہ یک شنبے ء روج آئی ء زردیں رنگ ء گد گورا کت۔ دو شنبہانی روج ء سبزیں، ہے وڑ ء ہر روج ء گد ء رنگ، شرک ء پال ء استالانی حساب ء آئی ء گورا اَت۔ (1) یک رندے چوں بوت کہ سے شنبے ء روج اَت ء ہمایون ء جنگلی پوشاک گورا اَت ء بمباں بروت اَت چیا کہ ہے روج پرانی ء جنگ ء مزن مردی ء انصاف ء روج اَت۔ سیاہ ء آس بوت ء لہتیں مردم اش آورت کہ آہاں ہمایون ء فوج یلہ داتگ اَت ء لشکر کتگ اَت کہ آروانت ء دکن ء فتح کن اَنت۔ ایش ہمایون ء دیم ء پیش کنگ

بوتنت۔ آوہداں ہمایون ٹیل ۽ مئل آت ۽ سے شمبے ۽ لباس ۽ آت۔ آئی ۽ حکم کت کہ ایشانی سراں بہ گڈ
ات، دست ۽ پادان اش ہم بہ گڈ ات۔ چریشاں کیے ملائے آت، آئی ۽ را دست گڈ نہ کت،
آئی ۽ را پیل ۽ پادانی چیر ۽ کنگ ۽ کنگ ۽ حکم ۽ کت۔ (2)

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 46

2. ibid. p: 45

خان میر محمود خان ء جبر تلی

چہ کلات ء بلوچ حاکماں خان میر محمود خان (خانی ء دور 10 نومبر 1893 تاں 3 نومبر 1931 AD) ء رنگ ء پرنگی نیں گد پوش ات ء مدام چوسندھ ء قلندر ء پیرانی ادیرہ ء سر ء فقیر ء یا چو بد شکلیں مداری ء ات۔ آئی ء جاگ باز رنگ ء اتنت ء پٹ پٹ اتنت، سہر، زرد، سیاہ ء اسپیت۔⁽¹⁾ بلے ایش ناچومغلانی ہمایون ء استال زانٹے ات ء ناں بڑیں مردے ات۔ زانگ نہ بیت کہ اے چے شوپچی ء کپتنگ ات ء وت ء راچو کلاگی ء کتگ ات۔ ابید چریشی ء اے مرد ء وتی اسپانی لٹک بڑ اتگ اتنت ء زحمانی سر ء تپنگانی نلی آئی سڑک ہم بڑ اتگ اتنت۔ اے مرد ء شڑزاتیں یا نکاحی نیں زال لوگ ء نہ ات۔ ایشی ء سُریت داشنگ ات۔ یک روچے محمود خان ء یک سُریتی جنٹے کہ آئی ء سک دوست ات، مُرت، گڑاخان ء حکم کت کہ ناچی ء چاپیاں بیارات ء چاپ کن ات۔ پرس ء بدل ء چاپ بُوت۔ کسی ء جست کت کہ اے چے رسمے کہ تو بوجگ ء نے کہ پرس ء بدل ء چاپ کنتے؟ اگس پرس نہ دارے بلے چوشیں بلے عزتیں کار جو ان نہ انت۔ گوشت ء پرس ء گوں کیا بہ ننداں؟ بلوچانی میر ء امیر انگریزانی کٹ ء نندوک انت۔ چمن نہ وش انت۔ منی جنک ء پرس ء گوں من نہ نندا انت۔ چہ آ بے عزتی ء کہ گوں لچی داسیاں بہ نندان ء پرس بہ کنناں، چاپ کنناں ء چہ بے عزتی ء بدل ء گنوکی ء نام ء بڑ وراں شڑتر انت۔ خان میر محمود خان ء اے سُبکیں کار پدانی مستریں سبب ایش ات کہ بلوچ سرداراں گوں آئی ء ہمراہ داری نہ کت۔ آئی ء پت خان میر خداداد خان انگریزانی جیل ء ات۔ انگریز قلات ء حاکم اتنت۔ خان ء حکومت ء

سرکار خانہ ایلو کا پہ نام ات، وت خان ۽ جنڈنا بودیں مردے ات۔ ہریچی کہ انگریز ۽ گوشت، آئی ۽ ہماکت۔ پمیشا بلوچ گوں آئی ۽ گون نہ اتنت۔ گوشت کہ ہمے سبب ات کہ خان میر محمود خان ۽ وتا راجوسندھی فقیر ۽ کتگ ات ۽ مدام کلاگی ات۔

1۔ ایرانی بادشاہ ۽ کماند رانی پوشاک ہم عجب رنگ ۽ بوتگ ات۔ ہمے وڑ ۽ پیشی دوراں ہندوستان ۽ راجا بادشاہانی لمیس رنگ ۽ پرنگی بوتگ ات، ذرا جیں پٹ پٹیں پشک ۽ بے وڈ میں کلاہ آہانی پوشاک ۽ بہرے بوتگ۔

اکبرؑ ہڈانی پُر

25 اکتوبر 1605 AD ؑ شاہشاہ جلال الدین محمد اکبر بیراں بُوت۔ اکبر چہ آگرہ ؑ قبلیہ نیمگ ؑ ہشت کلومیٹر دُور ماں سکندر ؑ کل کنگ بُوت۔ قبر ؑ ادیرہ ؑ نقشہ اکبر ؑ وت تیار کنگ ات بلے تنی و ہدی جا گہہ سر پور ہی ؑ تیار نہ ات کہ اکبر مُرت۔ اے جا گہہ ؑ ماڑی اکبر ؑ مرگ ؑ 8 سال رند AD 1613 ؑ تیار بُوت۔ اکبر ؑ قبر ؑ سرانوشہ ات کہ ”اے بہشت انت۔ پہ دائی جہہ مندئی ؑ ادابیا۔“ بلے بچار و ہدی ؑ حالت ؑ بے رحمی ؑ زور اکی ؑ کہ اکبر وتی ہے دائی آرام جاہ ؑ پہ مُردگی ہم و پت نہ بُوت چیا کہ آئی ؑ مرگ ؑ 66 سال ؑ رند AD 1691 ؑ و ہدی کہ آئی ؑ مُلا ترشیں، مگاریں، وتل ؑ دو پوستیں کڑاسگ، اورنگ زیب ماں دکن ؑ جنگ ؑ ات، جاٹانی یک گروہی ؑ اکبر ؑ قبرستان ؑ دورکت، آئی ؑ قبر ایش لُوط ات، پٹ ات ؑ اکبر ؑ ہڈان ؑ ڈن ؑ درکت ؑ سوتکنٹ۔ آہاں قبرستان ؑ اید کہ قبر ہم کرو تکنٹ، لُوط اتنت ؑ مُردگانی ہڈانی بے عزتی کُت۔ ایشاں مُغلانی مستریں بادشاہ ؑ ہڈان ؑ ڈن ؑ درکت ؑ آس دات۔⁽¹⁾ اے وڑ ؑ اکبر ؑ مرگ ؑ 66 سال ؑ رند اکبر ؑ راہندوانی مذہبی دود ؑ وڑیں کفن ؑ کسار تے نصیب ؑ بُوت۔

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 228-229

وش بختی ء واب ء مہ گند

مغلانی بادشاہ اورنگ زیب ء وتی پت، شاہجان AD 1658 ء گپت ء قید کت ء تاں
مُرت ء شُت اورنگ زیب ء نَدیست - AD 1652 ء مرد ء وتی پت ء شکل نَدیستگ
آت - شاہجان یکم فروری AD 1666 ء مُرت - آئی ء بادشاہیں بچّ نا آئی ء قبر کنگ ء شُت ء نا
پُرس ء - کفن ء کسارت ء بند ء بست شاہجان ء چنک، بی بی جہان آراء کت - آئی ء لاش ء ہمراہی ء نَد
میر ء امیر، نا بادشاہ ء حاکم گون اتنت، پہ بے کسی مغلانی مستریں بادشاہان یکے قبر ء ایردیگ
بوت -

وہدیکہ اورنگ زیب ء شاہجان ء کلات ء ماڑی چپ ء چا گرد کنگ اتنت، پت ء اورنگ
زیب ء سرا کا گدے روان دات ء گوشت ء ”زی من ء نوہ لکھ ء مزینں فوجے آست ات،
مروچی من ء کسے نیست کہ پہ من مشکے آپ بیاریت - اومنی واجہیں ء آبادیں بچّ! ماں اے دڑوہ
بازیں جہان ء وش بختی ء نازاں مہ بو ء مزراہ داری ء واب ء مہ گند“ - (1)

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 356

بیرم خان

مُغل بادشاہ، ہمایون ء اکبر ء ابتدائی دوراں بیرم خان مزین نامیں مردے ات۔ آ ایران ء لشکر ء
 شرّیں کمانداراں کیے ات ء پہ ہندوستان ء سرء اُرش ء چہ شاہ ء ایران ء نیمگ ء ہمایون ء گون ات۔
 رند ء ہمایون ء اے مرد ء راگون وت ء داشت ء کابل ء حاکم کت۔ گجرات ء فتح کنگ ء و ہداں بیرم
 خان ء نام در آورد۔ ہمایون ء ناگتیں مرگ ء رند، اے بیرم خان ء مزین مردی، بہادری ء وفاداری ء
 برکت ات کہ ہمایون ء بیچ، جلال الدین محمد اکبر بادشاہ کنگ بوت ء اکبر ء دُژمن جنگ ء ایرجیگ
 کنگ بوتنت بلے اکبر ء بادشاہی ء چار سال ء رند، AD1560 ء بیرم خان ء اکبر ء نیام ء ہم دل ء ہم
 ستکی نہ بوت۔ ایشی ء بازیں سبب اتنت۔ کیے و ایش ات کہ بیرم خان ء کس بے نہ کت، ہر چیز ء
 سرا، ہر کار ء سرا آئی ء معتبری ء حکم ات۔ دومی، بیرم خان ء دُژمن باز اتنت۔ میر ء امیر ء کمانداراں
 پرانی ء سک بداتک۔ اکبر ہم چرائی ء میزارات۔ آئی ء بیرم خان ء راچہ سروزیری ء درکت ء
 گوشت کہ آپ زیارت ء حج ء مکہ ء بہ روت۔ بیرم خان ء بادشاہ ء حکم من ات بلے درباری مردمان ء
 خاص ہماوٹس زبانیں ء چالاکیں ماہم اناگاہ پہ بیرم خان ء بے عزت کنگ ء پندل سازات ء ہنر ء
 حیلہ کت ء پیر محمد نامیں مردے کہ ساری ء بیرم خان ء کاردار ء منشی ات، ایشی ء راروان دات کہ
 ہرچون زوت بہ بیت، بیرم خان ء راچہ ہندوستان ء سرحد اں گوازینگ بہ بیت۔ آئی ء مقصد ایش
 ات کہ بیرم خان بڑا نر بہ گپیت ء مہ روت ء بادشاہ ء حکم ء مہ منیت۔ انچوش ہم بوت۔ پرے جبر ء

بیرم خان سکت پدردء نہ وٹش بُوت ء فیصلہ ءے کت کہ آجنگ کنت تاں کہ اکبرء راچہ ہے درباری
 ہنر بازاں بہ رکینیت۔ (1) جنگ ء بیرم خان ء پڑوش وارت، گزرگ بُوت ء اکبرء گورا آرگ
 بُوت۔ وہدیکہ بیرم خان قیدی ء حالت ء دربار ء آرگی ات، اکبرء حکم کت کہ دزستیں میرء امیر، وزیرء
 گزیر پہ وٹش اتک ء بیرم خان ء دیما درہیا انت۔ دزستیں میرء امیرء سپاہ دارء کماندار دیماشت
 انت ء بیرم خان کہ باغی، سرکش ء قیدی ات، آئی ء راگوں عزت ء شرب ء مطاہ داری ء دربار ء
 آرگ بُوت۔ کجا بیرم خان سر وزیر ء کجا بیرم خان قیدی ء سرکش۔ اکبروت ہم آئی ء دیماشت، دست
 ءے آئی ء سرا ایرمشت، آئی ء را امبازے کت، گوں وتی رومال ء آئی ء ارس ءے پہک کت
 انت ء آئی ء راوتی گورا ہما ڈول ء نادینت کہ ہما وہداں کہ آسروزیرات، نشنگ ات۔ اکبر ء آئی ء را
 دل بڈی دات ء گوشت کہ ہرچی بُوتگ، تو آئی ء بے حال بہ کن چیا کہ اکبر ء دل ء پرانی ء انگت ہم
 بگیرمان نیست۔ اے گندء نندء دوران ء اکبر ء آئی ء را صلاہ جت کہ اگس آگوں آئی ء نندگ
 لوٹیت، بیرم خان، اکبر ء ذاتی صلاہ کارء امیر ء درجہ بہ نندیت، دگہ جاگہے اگدہ ء علاقہ ء زمین
 لوٹیت، آئی ء را دیگ بیت، اگس بیرم خان حج ء روگ لوٹیت ہم آئی ء راموہ انت کہ بہ روت۔

بیرم خان ء چارات کہ وہدء لیٹ کتگ ء آئی ء رایلہ ءے داتگ، آج ء روگ ء واہگ ء
 درشاں کنت ء دوروچ ء رنددیم پہ گجرات ء روت تاں کہ چمودا پہ مکہ ء ربادگ بہ بیت بلے گجرات ء
 ساری پتن ء آمنزل کنت ء گوشت کہ لہتیں روچ ہما آرام کناں۔ یک روچے آگورمے ء
 تڑیک ء تڑگ ء بیت کہ لہتیں اوغان آئی ء را گرانت، پہ کارچ ء خنجر ء جنت ء کشت۔ بیرم خان
 ایوک بیت، آئی ء لاش دوروچ ء ہمودا کپیت۔ رندء لہتیں فقیر ء راہ گوزی آئی ء لاش ء زورنت ء کل
 کن انت۔ گوشت کہ ہے پٹھانانی بیرے بیرم خان ء گون بیت۔ باز ہے گوشت کہ ہے ہنر

بازیں ماہم انا گاء سازش، رپک ۽ حیلہبانی سبب ۽ بیرم خان چوبے کسی ۽ بے پردگی کُشگ ۽
گارکنگ بیت۔ بیرم خان ۽ کُشوک بیرم ۽ دوار ۽ تمبوء ۽ لُٹ اُنت بے آئی ۽ خاندان ۽ زاللاں کارنہ
دار اُنت۔

رندتر ۽ اکبر آئی ۽ چُگال کاریت، بیرم خان ۽ کساں سالیں جنوزا میں زال ۽ سانگ
کنت، آئی ۽ چارسالی بیچ عبدالرحمان خان ۽ راگون و تاداریت ۽ وہدیکہ آردیت ۽ مزن بیت، آئی ۽
را ”خان ۽ خانان“ ۽ لقب ۽ دنت ۽ آئی ۽ راہا عزت ۽ شرپ ۽ دنت کہ آئی ۽ آئی ۽ پت بیرم خان ۽ را
داتگ ات۔ (2) مُغلانی تاریخ ۽ پوشیں واقعہ کم انت بلکیں نیست کہ آہاں سرکشان یا سرکشان
چُگان ۽ پوشیں عزت ۽ شرپ بکشا تگ۔

1. Early, Abraham. op.cit. p: 129

2. ibid. p: 132

نابکاریں جنکِ زوال

مُغلائی بادشاہ، شاہجہان (AD 1592-1666) (بادشاہی دور 1628-1658 AD) نابکاریں مردے ات کہ آئی ء و تہی جنکِ بی بی جہان آراءِ را پہ یاری وتی گوراداشتگ ات ء گون آئی ء و پت ء و اب کتگ ات۔ شاہجہان ء زال ممتاز ء مرگ ء و ہداں جہان آراءِ عمر 17 سال ات۔ آئی ء پت ء چارگ ء و لگوش شروع کت ء تاں پت زندگ ات، گون ہمانی ء ات۔ شاہجہان ء قید ء بندی ء ہشت پڑیں سالاں ہم جہان آرا آئی ء گورا ات۔ آوہداں شاہی حرم ء بازیں مردم ء کارداراں ہے گوشت کہ شاہجہان گون وتی جنک ء و پت ء و اب کنت۔ پت ء جہان آرا چہ وتی دیدگاں دوست تر ات ء جہان آراءِ شاہجہان ہم سک دوست ات۔ شاہجہان ء وتی حد امرزی نیں زال ممتاز ء جائیداد ء ہستی ء گیشتری نیم جہان آراءِ رادات۔ چہ بادشاہ ء نیمگ ء جہان آراءِ راسالے دہ لکھ کلدار پکار دیگ بُوت۔ جہان آرا شاہجہان ء ہست ء نیست ات۔ آئی ء گوشتگیں ہچ حبر پت ء نانہ کت۔

جہان آرا شرنگیں، وش دروشم ء بُرز بالا دیں زالے ات۔ آئی ء باروا گوشت کہ آئی ء پہ وتا یار ہم داشتگ ات کہ آہان ء جنینی پوشاکاں شاہی ماڑی ء آرگ بُوت۔ یک یارے گرگ بُوت، شاہجہان ء ہے مرد ء را کہ آپ ء بلاہیں درپے ء پُشت ء ٹپ اتگ ات، ہما درپے ء آہانی تہاداشت ء کُشت۔ جہان آراءِ دگہ یارے ہم گرگ بُوت ء شاہجہان ء آئی ء راز ہرات ء کُشت۔⁽¹⁾ جہان آراساز ء زمیل ء شراب واری مجلساں مدام گون ات۔ گوشت کہ جہان آراءِ پہ وتی

پتہ دلاری کتگہ ۽ پرائی ۽ شہر رنگیں جنین پٹ ایتگہ ۽ آورتگہ۔ یک رندے آئی ۽ وتی ناکوشا نسنہ
خان ۽ زال پہ مہمانی ۽ ورگہ ۽ نیون ۽ شاہی ماڑی ۽ آورتگہ کہ شاہیجان ۽ اے زال ۽ راحراب
کتگہ۔

4 اپریل AD 1644 ۽ وہدیکہ جہان آراء گداں آس لگیت ۽ آئی ۽ بدن ۽ دیکی ۽ پُشتی
نیمگہ ۽ دست ۽ پوست سچ انت گڑا بادشاہ دگہ کس ۽ را آئی ۽ درمان کتگہ ۽ نیلیت۔ آئی ۽ جہان
آراء بدن ۽ راوت درمان پرکت۔ ہمٹون نایں طیبیہ ۽ زال ۽ را علاج کت ۽ جہان آراوش بوت،
گڑا آئی ۽ جان ذراہی ۽ وشیاں یک ہفتگے ڈہل ۽ سرنائے ناچ ۽ چاپ بوت ۽ بادشاہ ۽ اے طیبیہ ۽ را
گوں سہرہ تورکت ۽ دگہ بازیں زر ۽ مالے ہم دات۔

شاہیجان ۽ پہ جہان آراء مہر ۽ دوستی انچوزیات ات کہ آئی ۽ میارنہ کت ۽ جہان آراء طپان ۽
کہ آئی ۽ پُشتی نیمگہ ۽ دیکی نیمگہ ۽ اتنت، وت درمان ۽ داروکت انت ۽ جہان آراء بادشاہ ۽ آئی ۽
طپانی یاوتی جسم ۽ نازرکیں جاگہانی دست جنگ ۽ میار بوت۔ یک رندے طیبیاں گوشت کہ
جہان آراء وپسگ ۽ نندگہ ۽ جاگہہ بدل کتگہ بہ بیت، جہان آراش دگہ لوگی ۽ بُرت گڑا شاہیجان ۽
وتی ماڑی یلہ دات، اٹ ۽ طیرکت ۽ وت ہما جاگہہ ۽ گوں جہاں آراء شت ۽ نشت۔⁽²⁾

1. Early, Abraham. opcit. p: 659

2. ibid. pp: 305-308

آپ کَشّی ء بادشاہی

ہندوستان ء افغانستان حاکم، گوں شیرشاہ سوری (1486 تاں 22 مئی 1545 AD) ء جنگ ء ہمایون ء لشکر ء پزوش وارت۔ ہمایون تنگ ء پے آدست بونگ ء وتی اسپے گنگا ء کور ء ماں پڑینت بلے چہ اسپ ء سرالگشت ء آپ ء کپت۔ ہے دماناں نظام ناین آپ کَشّی ء گوات (آپ) ء پڑیں یک پوتے ہمایون ء نیمگ ء تیلانک دات کہ ہمایون ہے پوست ء داران ء چہ آپ ء آدست بوت۔ وہدیکہ ہمایون چہ آپ ء گوست، آئی ء نظام ء راگوانک جت ء گوشت کہ من تراپہ یک روچے بادشاہی تحت ء سمرانادیناں۔ جمر بوت ء شت بلے وہدیکہ ہمایون ء وتی تحت ء تاج گپت ء پدا ہندوستان ء بادشاہ بوت، ہما نظام ء دل ء گوشت کہ چاراں باریں ہمایون ء وتی قول یات انت کہ نا۔ نظام ہمایون ء دربار ء شت۔ ہمایون ء کہ چم چست کت انت، پچھے آورت، گوشت ء، بیا نظام، بیا کہ بیا آتے۔ من ء وتی قول یات انت۔ من وتی زبان ء نہ وراں۔ بیا منی بادشاہی تحت ء سمرابہ نند۔ نظام ہمایون ء تحت ء سمرانشت ء ہتیں ساعتاں پے بادشاہی لیکگ بوت۔ اے دوران ء آئی ء دگہ چچ نہ کت البت پے وتا ء پے وتی خاندان ء زرز مال ء یکجا کنگ ء حکم کت۔ (1)

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 55-57

لیبی میں حاکم

شیرشاہ سوری ء رند، سوری خاندان ء آخری بادشاہ فیض خان ات۔ ایشی ء عمر 12 سال ات۔ شیرشاہ ء ہزات نرتک مبارض بادشاہ ء لوگ ء نُشت ء آئی ء مات ء چمائی کل ء اے ورنابیں بادشاہ ء جت ء وت بادشاہ بُوت۔ بادشاہ ء مات ء مبارض ء گوہار بی بی بانی ء مزنیں فریاد ء دست بندی یے کت کہ اے کسانیں چکے، ایشی ء مہ کش۔ من ایشی ء زوران ء ہما جاگے کہ تو گوشے رواں، ایشی ء بیزار انت چہ بادشاہی ء حاکمی ء، ایشی ء ساہ ء مہ گر۔ بلے ہے مبارض ء وتی گوہار تک کشت ء وتی نام عادل شاہ کت ء تاں سے سال ء بادشاہی کت۔

تاریخ ء چوشیں نام بازار انت کہ ہزاراں مردم کش انت، ملک ء ولایت تباہ ء برباد کن انت بلے عادل ء عادل شاہ بنت۔ مبارض عادل شاہ بُوت بلے آئی ء مستر ء کستر ء انتظام کارہیمو بگال ات۔ سے سال ء بادشاہی ء رند AD 1557 ء اے مرد جنگ ء نُشگ بُوت۔ اے مرد ہرچون ات، ایشی ء یک شری یے ایش ات کہ ایک شریں سوتی ء وش گوشیں پہلوانے ات ء انجیں لیبی ء ناپچی یے ات کہ ہندوستان ء شرتریں ناپچی جنک آئی ء دیما گوشے چوری ء نزانکار انت۔ پہ سوت ء سوز ء پہ وش گوشی ء ہے مبارض یا عادل شاہ ء تان سین ء باز بہادر ء آپ گواز کتگ ات۔⁽¹⁾

نوہ سال ء گیش پاکستان ء صدر ء آئی ء فوج ء کماندار پرویز مشرف (صدری ء دؤر AD 1999-2008) ات۔ آہندوستانی مہاجرے ات، مشرف الدین نایں مردی ء بیچ ات۔ AD 1947 ء اے مرد 4 سالی زہگے ات کہ گوں وتی پت ء مات ء چہ دہلی ء کراچی ء سر بُوت۔ ایشی ء مات ء پت پاکستان ء ڈٹی کارانی محکمہ ء نوکر بُوتنت۔ پت مُنشی ء مات ٹائپسٹ یے

آت۔ یک وہدے ایشانی بدلی تُرکی ء بُوت۔ گڑا پرویز مُشرف وتی پت ء ماتاں سکت گلا تیت ء بیان کنت کہ دوئیں شتریں ناچی بُوتگ آنت۔ آگوشیت کہ آئی ء مات بال روم ڈانسنگ ء بے مٹ بُوتگ ء مات ء دست پہ پینا نو ء جنگ ء سکت رچوک بُوتگ آنت۔ پرویز مُشرف وتی کتاب ء نوشتہ کنت کہ منی پت ء مات شتریں سازگر ء ساززانت، ساز دوست ء ناچی بُوتگ آنت، مات شتریں سوتی یے ہم بُوتگ ء گٹ ء ہم سکت و ش بُوتگ۔ مُشرف گوشیت کہ ماں ترکی ء ہما وہداں برطانیہ ء تاج بانک ء تاجپوشی ء درگت ء یک ناچی مراگشے اڑ دیگ بُوتگ کہ اے مراگش ء بازی پہ ناچ ء صوت ء ساز ء منی پت ء ماتاں کٹ اتگ۔ (2)

ناچی ء سوتیانی طالع مدام برجاہ انت۔ ہے ناچیانی بچّ پرویز مشرف کہ وت ہم بلا ہیں ناچی یے ء طبلہ ء ڈ ہلک ء جنگ ء زبر انت، پاکستان ء فوج ء سالار ء پاکستان ء تاں 9 سال ء صدر ء حاکم بُوتگ بلے پہ پاکستانیاں اے میارے نہ انت، انچو پاکستان ء انچو پاکستان ء ناچی نیں حاکم۔

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 98-99

2. Musharaf, Pervaiz. In the line of Fire: A memoir. London, Simonschuster, 2006. p: 20

دوڑ بانیں شیر شاہ

ہندوستان ۽ اوغانیں بادشاہ، شیر شاہ سُوری (22 May 1545 - AD1486) تہہ
 لُپیں، دوتل ۽ دوپوستیں مطلبی نیں مردے ات۔ ایشی ۽ گوں مُغلانی بادشاہ ہمایون ۽ ڈروہ ۽ دوڑ بانیں
 کُت۔ ہمایون ۽ شیر شاہ ۽ راپیغام کت کہ جنگ ۽ نفے نیست، جنگ ۽ من ۽ تو دو نیں کمزور ہیں ۽ منے
 دو نیانی ڈژمن سیٹ کن انت۔ باید انت کہ صلاہ بہ بیت۔ ظاہر ۽ شیر شاہ راضی بُوت بلے آئی ۽ دل ۽
 کوٹ ات۔ اودا ہمایون ایمن بُوت، بلے اے کلوہ ۽ پیغام ۽ لہتیں روچ ۽ رند، شیر شاہ ۽
 25 جون AD1539 ۽ وتی کماندار ۽ سرداران ۽ لوٹ ات ۽ گوشت کہ آئی ۽ صلاہ ۽ بنا ۽ گپت پہ
 ہمایون ۽ دل ۽ واپینگ ۽ من اتگ چیا کہ آروچی منے واروش نہ بُوتگ۔ آئی ۽ گوشت کہ نوں منے
 واروش انت، مارا مُغلانی سرا اُرش کنگی انت ۽ ہمایون ۽ را جنگی انت۔ ہمایون ۽ دل ۽ گواہی نہ
 دات کہ شیر شاہ وتی رُبان ۽ وارت پمیشا آدل ایمن ات۔ شیر شاہ ۽ افغان لشکر ۽ ناگمانی ۽ اُرش کُت ۽
 ہمایون ۽ لشکر جت ۽ پڑ وشت۔ چوشیں ڈروہ ۽ دوڑ بانیں ۽ شیر شاہ ۽ گوشان ۽ مورے ۽ ہم نہ
 وارت۔⁽¹⁾ دگہ رندے ریزن ۽ راجا پُران مل ۽ خلاف ۽ شیر شاہ ۽ اُرش کت۔ راجا ۽ وتی جنگ ۽
 گینگ نہ دیست، گوں شیر شاہ ۽ صلاہ ۽ بنا ۽ عہد ۽ پیمان کت۔ شیر شاہ ۽ قول کت کہ اگس پُران مل
 جنگ ۽ بند بہ کنت، کلات ۽ یلہ بہ دنت، آئی ۽ راء آئی ۽ خاندان ۽ اید کہ حکومتی اُگدہ دار ۽ لشکر یان ۽ ہج
 کنگ نہ بیت۔ راجا ۽ دل پہک ات، آئی ۽ باور بُوت، چہ کلات ۽ ایراتک، بلے شیر شاہ ۽ ایشان ۽
 انچیں جا گہی ۽ بُرت ۽ جا گہہ دات کہ چاریں نیمگاں افغان لشکرات۔ راجا پُران مل ۽ مَرت کہ
 شیر شاہ ۽ نیٹ کوٹ انت، آوتی زبان ۽ وارت ۽ آہان ۽ بے عزت کنت ۽ جنت۔ راجا ۽ وتی

مردمان ء حال دات ء صلاہ کت۔ آہاں وتی جنین ء چُکٹ اُنچو کہ راجپوتانی رسم ات، کشت انت کہ
 ڈژمن ء دست ء مہ کپ انت ء بے عزت ء بے پردگ مہ بنت ء مرد پہ جنگ ء تیار بُوت انت۔
 ہے دوران ء شیرشاہ ء لشکر ء الگار کت۔ راجا ء آئی ء درستیں مردم کشت انت۔ چہ راجا ء خاندان ء لہتیں
 کسانیں زہگ پشت کپت۔ پران مل ء یک جنکے زندگ ء دست کپت کہ شیرشاہ ء آئی ء راناچی ء
 سوتیانی گروہی ء گوں کت کہ آناچی یے جوڑ بُوت۔ پران مل ء سے کسانیں بزات زہگ دستگیر
 بُوتنت کہ گوں شیرشاہ ء حکم ء ایشانی مردینی اعضا ایش بُوت انت ء ایشان ء بگا ء نامرد ایش کت۔ (2)

1- شیرشاہ سوری کہ مرگی ات، آئی ء راجست ایش کت کہ کجام کار انت کہ تو وتی حاکی ء وہد ء کنگ لوٹ
 اِتگ انت بلے تو کت نہ کتگ انت۔ آئی ء گوشت کہ چہ سی ء چار کار ء کیے ایش بوتگ کہ من لاہور ء
 تباہ ء برباد بہ کناں چیا کہ چہ گور بیچان ء ہر لشکرے کہ پہ ہندوستان ء جنگ ء پنگ ء کیت، یک برے
 لاہور ء سرہیت، ہمودا جلیت، دم کنت ء نون ہندوستان ء سرا ایش کنت ء ہے لاہوری الگار کنوکان ء
 مدام مدت ء ملک کن انت ء پراہاں سارتیں ساہگ بنت۔ منی دل ء بوتگ کہ لاہور ء انچیں دستے بہ
 جناں کہ اوداچچ پشت مہ کپیت ء ہندوستان الگار کنوکانی ء چہ لاہوریانی گزار ء بہ چٹیت۔

2. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 91-92

گوہار ۽ یار

63 BC ۽ روم ۽ سینیٹر کیٹیلائن ۽ وڊیکہ گچین کاریاں کونسلی ۽ اُگده ببادات گڙااے مردء گون
 وتی لهتیں سنگت ۽ فوجیاں شورکت که آروم ۽ حکومتی واک ۽ اختیاء به گرانٽ۔ آئی ۽ پنڊلانی روء
 کیٹیلائن وت حاکم بیت ۽ سینیٹ ۽ اختیاراں پیچ گپیت بلے کونسل واجهیں مارکس جولیس
 سیسرو (Marcus Julius Cicero) ۽ رااے سازش ۽ حال معلوم بیت۔ آئی ۽ لهتیں سازشی
 گپت سینیٹ ۽ دست بندی کت که اے ناشر ۽ پنڊل سازان ۽ کُشگ به بیت۔ سیزر ۽ دگه لهتیں
 سینیٹراں گوشت که چوشیں اشتاپی فیصله شرنه انت، ایشاں گوشت که کُشگ ۽ بدل ۽ اے مردمان ۽
 دراں ڏیبه کنگ به بیت بلے سیسرو ۽ کیٹوء ۽ من ات۔ مارکس پورسیس کیٹو (Marcus
 Porcius Cato) (BC 95-46) پاداٽک ۽ سینیٹ ۽ دیماٽزان ۽ کت ۽ سیزر ۽ لهتیں
 دگه سینیٹراں ۽ سکت بد ۽ رد ۽ کت۔ اے دوران ۽ کسے اتک ۽ سیزر ۽ را یک کا گدے دست ۽
 داٽ۔ کیٹوء که گشتانک دیگ ۽ ات، آئی ۽ دیست، آبرانز گپت ۽ گوشتے، بچارات، اے کا گد که
 سیزر ۽ را دیگ بوٽگ، اے الم ۽ هے سازشی کیٹیلائن ۽ رواں داٽگ۔ آئی ۽ گوشت که من دل ۽
 جزماں که سیزر هم اے سازش ۽ گون انت۔ آئی ۽ کوکار کت که اگس چوش نه انت گڙا سیزر هے کا گد
 که آئی ۽ دست ۽ انت، ایشی ۽ درستی سینیٹ ۽ دیم ۽ بوانیت۔ سیزر ۽ پیچ نه گوشت بلے هے
 کا گد ۽ ونت ۽ همیشی ۽ را سینیٹر کیٹوء نیمگ ۽ شهاردات۔ کیٹوء ۽ دست گپت، وتی گشتانک مهتل
 داشت ۽ هے کا گد ۽ ونت۔ گون کا گد ۽ وانگ ۽ مرد ۽ دیم زردتڙاٽ، لپرز گوٽوٽ ۽ هے کا گد ۽
 را سیزر ۽ نیمگ ۽ دورداٽ ۽ چڊ ۽ بعد وتی گشتانک ۽ اے کا گد ۽ بارواٽچ ۽ نه گوشت۔ اصل ۽

اے کاگد چہ ہے کیٹوہ بائلیں گوہارہ نیمگہ اتلگہ ات۔ ہے جنین سیلانوس (Silanus) زال
 اتہ سیزرہ یارات۔ اے زالہ نام اتہ سرویلیا (Servilia)۔ ہے زال مارکوس جونیس
 بروٹس (85-42 BC) ہ مات اتہ، ہما بروٹس کہ رندترہ گون دژمنناں یک بیتہ سیزرہ
 کُشگہ گون بیت۔ (1)

بازیں جنین پہ وتی مرد یاپتہ ہر اتاں بے عزتیہ ہر بدنامی کار انت۔ کیٹو کہ گجہ کپ اتہ،
 سیزرہ خلافہ آس گووارگہ اتہ، آئیہ نہ زانت کہ آئیہ جندہ سوری نیں گوہارہ چو عاشق انتہ
 ہے کاگد چہائیہ نیمگہ ہ مہرہ دوستیہ درشانیہ سیزرہ سرا اتلگہ۔

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 76-78

زُور اکی ء آس

سوب مندیں قوموں مدام ایردستیں قومان ء لُٹ اِنگ ء پُل اِنگ بلے بازیناں آبانی دود ء
 ربیدگی نشان ہم گار کُنگ انت، لائبریری ء کتاب سوتنگ انت، مذہب ء دین بدلینگ انت،
 تاریخی حقیقت مٹ کُنگ انت، مردم کُنگ ء گار کُنگ انت، علاقہ ء ہلک سوتنگ انت، ہر ظلم ء
 زور اکی یے کہ دل ء اُنگ، کُنگ۔ ماں ہندوستان ء مان رچوکیں مُسلمان بادشاہ ء لشکریاں ہندوانی
 ذگرانہ ء عبادت جاہ لُٹینگ ء بُن داگ انت۔ مُسلمان ہر جاگہ کہ شنگ انت، آہاں بچ نیشنگ۔
 یورپیاں افریکہ، امریکہ، لاطین امریکہ، آسٹریلیا، نیوزی لینڈ ء دود ء ربیدگ گار کُنگ انت، مردم
 کُنگ ء آبانی مال ء مڈی بُرنگ انت۔ مایا تہذیب ء کتاب، لائبریری، مذہبی نشان ء ایمان،
 ماڑی ء دوار پروشنگ انت۔ ایران ء سمر اُرش ء وہداں عرباں بلے کسا سیں ظلم ء زور اکی ء ابید
 ایرانیانی کتاب ء لائبریری سوتنگ انت۔ سیزر ء باروا گوشنت کہ الیگزینڈریا ء مستریں ء مشہوریں
 لائبریری کہ ایشی ء تہا آوہداں ہزاراں کوہنیں کتاب ایر بوتگ، سیزر ء حکم ء پدا کتاب ء کتاب جاہ
 سوچک بُوتگ انت۔

یورپیاں ماں ایشیاء میان رودراتک ء ایدگہ ایشیائی مُلک کہ آہاں گپنگ انت ء آبانی سراحا کمی کُنگ،
 اعلیٰ قبہان ء لُٹ اِنگ ء مخلوق ء تہذیب ء دود ء ربیدگ ء دود ء باش ء بدلینگ ء جہد کُنگ۔
 (1)

1۔ رومن تاریخ نویس گوشنت کہ اے لائبریری سیزر ء حکم ء بُن دیگ نہ بُوتگ چیا کہ آئی ء بدن ء آپی جہازانی بُن
 دیگ ء حکم کُنگ کہ پقضائی آس لائبریری ء ماڑی ء سر بُوتگ ء کتاباں بُن کُنگ۔

آرسطو ۽ پنت

مسیڈ و نیاء بادشاہ، فیلیپ II ۽ مدام وتی بیچ الیگزینڈر ۽ جاسو پاسوکٹ۔ یک رندے فیلیپ ۽ را حال دیگ بوت کہ الیگزینڈر چوایدگہ امیرانی ورنائیں بچانی وڑ ۽ مستی ۽ وت گلابی ۽ مجلساں نندوک انت، گڑاپت ۽ الیگزینڈر ۽ رالوٹ ات ۽ گوشت کہ بچار بادشاہی آسانیں کارے نہ انت۔ چمن ۽ بعد مسیڈ و نیاء بادشاہی ۽ امیت واریلیں تونے۔ ہر کسی دل لوٹیت کہ آبادشاہ بہ بیت۔ اے گڑائیں مقابلہ ۽ مرداں گیشی یے۔ چو کہ پہ بادشاہی ۽ تی مقابلہ گوں بازینان انت، پمیشا تو اے ثابت بہ کن کہ تو ہمینچو بہادر، مزہ دار ۽ پاک ۽ صاف نے کہ دگرے ۽ بدل ۽ ترا بادشاہی بہ رسیت۔ پریشی ۽ کہ تو دل ۽ بوگوشتے کہ ”مناں کہ مناں۔ بلکن تو ہمائے کہ توے۔“ (1)

یک رندے الیگزینڈر ۽ استاد ۽ یونان ۽ نامی نیں فلاسفر ۽ زانینکار، واجہیں آرسطو ۽ الیگزینڈر ۽ را نصیحت کت ۽ گوشت کہ واجہی ۽ نامداری ۽ نڑ یک تریں راہ ہمیش انت کہ تی جہد ہمیش بہ بیت کہ تو ہما بہ بے کہ تی واہگ انت۔ تو ہمائے کہ ہمائے ۽ تو ہمائے کہ مخلوق ۽ دیم ۽ ہما زانگ بہ بے یا ہما منگ بہ بے۔ (2) الیگزینڈر تاں مرٹ ۽ شت چرے پنتاں بے حال نہ ات۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 18

2. ibid.

بیامردوتی سہنناں بہ زیر

ہما کارء کہ تو پہ وت میار نہ کنتے، پہ دگراں میارے لیکتے۔ لہتیں سال ساری پاکستانی بلوچستان ء اسمبلی ء مخالف ٹولی ء کماش واجہ کچکول علی پادکیت ء گوشتیت کہ اگس مسلمانیں مرد چار چارجن گپت کن آنت گڑا پارسائیں مسلمانیں زال ہم باید انت کہ چار مرد گپت بہ کن آنت۔ گڑا بگر کہ گپتگ نئے۔ اسمبلی ء تہرہ ء ملٹا بے ملٹا پادکا آنت ء مخالف ٹولی ء کماش ء رابد ء ردکن آنت ء چہ بلوچی ء کٹے بر آنت۔ کس اے جبر ء نہ چاریت کہ تاریخ ء بازیں انچیں قوم گوستگ آنت ء آہانی چک ء پسائندگ انگت ہما نکلاں موجود آنت کہ ہما قوم ء یک جنینی ء چار چار یا گیشتر مرد گپتگ، دزستیں مردان ء پہ دستے داشنگ ء کس ء آہانی پوزنہ بڑ اتگ، ہے بازیں مردوت زال ء قولی بوتگ انت بلے وہد گردان انت۔ ہر کس ء ہما کار کہ زی شتر زانتگ، مرچی ہمانی ء حراب گوشتیت بلے نزانت کہ آکار کہ مرچی چم ء ظاہر شتر انت، کیت روچے کہ ایشی ء احراب گوشتگ ہم بیت۔ اگس باندا انچیں دورے بیت کہ ہزاراں سال ساری ء ہما دود کہ یک زالے باز مرد گپت کنت، پدازورگ بہ بیت، گڑا چون بیت؟ ہے ملٹا، عالم ء زانتکار، ہے میر ء معتبر چار چار، وہ وہ، یک زالی ء قولی بنت۔

کوہنیں باریگاں زرباری ہندوستان ء ٹوڈاس قبیلہ ء مردمانی رسم بوتگ کہ یک جنینے ء بازیں مردے گپتگ ء لوگ ء کتگ یا چوش کہ دو یا چار بڑات ء یک جنینے گپتگ۔ اگس ہے بازیں بڑاتانی ہے یلیں جن ء لاپ پڑ بوتگ گڑا پہ اے جبر ء پڈر کنگ ء پگا کنگ ء کہ لاپ ء چک ء پت چرے بڑاتاں کئے انت، یک دودے دارگ بوتگ۔ یک برے زال ء راجست کنگ

بوتگ ء اگس آئی ء گوشتگ کہ آئی ء گمان انت کہ چُک ء پت چہ بز اتاں فلان بز ات انت، گڑا
 بز اتاں نشنگ ء فیصلہ کتگ ء ہما بز ات کہ جنین ء چُک ء پت انت، رواں داتگ کہ آئی ء ہیہے دود ء
 بہر زرتگ ء پیداک نہ بوتگس چُک ء پت منگ بوتگ۔ دوداے بوتگ کہ لاپ پڑی زال ء
 راہرتگ ء یک دز چکے ء چیر ء نادینتگ ء ہیہے مرداتگ، زال ء گورانتگ۔ رندتر ء آئی ء دز چک ء
 شاہے پز وشتگ، چو کمان ء چنگ کتگ ء دگہ شاہے چو کمان ء تیر ء کتگ ء زال ء راداتگ۔ گوں
 اے دود ء زال ء لاپ ء چُک ء پت ہیہے مرد قرار دیگ بوتگ۔ (1)

دگہ ٹک ءے کہ نام ءے خاسا بوتگ آئی ء ہم یک جنین ءے بازیں مرد بوتگ انت ء زیادہ تر
 بز ات۔ بلے باز براں یک جنین ءے بدل ء بز اتاں دو یا سے جنین ہم لوگ ء آورتگ کہ آدزستیں بز اتاں
 جن بوتگ انت ء گوناہاں وپت ء واب اش کتگ۔ مستریں بز اتاں تاں و ہدیہ کستریں بز اتان ء جن
 نہ داتگ، آہز اتاں گوں مستریں بز ات ء جن ء جن ء مردی کتگ ء اے عیبے نہ بوتگ۔ (2)

ہندوستان ء گوریچانی دمگاں خاسی ٹک ء عجیبیں رسمے بوتگ کہ اگس مرد میراں بوتگ، گڑا
 آئی ء مال ء مڈی ء مستر آئی ء مستریں بیچ نہ بوتگ، آئی ء دزستیں مال ء مڈی ء مستر ء کستر، کس
 تریں جنک بوتگ۔ ہمانی ء پت ء پُرس ء فاتحہ کتگ ء ہما بوتگ پت ء مال ء کماش ء مستر۔ (3)

کیریلہا ء نیا رٹک ء جنیناں کہ سور کتگ، آہاں وتی پت ء لوگ یلہ نہ داتگ ء مرد ء لوگ ء نہ شتگ
 انت، مرد وتی لوگ ء جن وتی یا وتی پت ء لوگ ء، ہر کیلے وتی جند ء لوگ ء نشنگ۔ مرد ء زال ء لوگ ء
 رو ء آ کتگ، جن ء مردی کتگ، بلے چک جنین ء نام ء بوتگ انت ء جنین ء بوتگ انت، مرد ء را
 گوں چُکّاں دست ء داوایے نہ بوتگ۔ جنین ء چہ مرد ء مال ء زرے ہم نہ لوٹ اتگ ء نہ زرتگ ہم
 اگس زال ء بہ لوٹ اتیں کہ مرد ء مہ زوریت، آئی ء مرد ء را ہیہے گوشت کہ نوں تو منی مرد نے ء منی گورا
 رہ ء آء بندکن، تو وتی ء من وتی۔ گوں ہیہے جبر ء جن ء مرد جتا بوتگ انت، بز اں گوں ہیہے جبر ء زال ء

بلے نون کیریلای کنتے یادگہ ہندے، شگر بے کنتے یا مگر ب، مرد زال ء سرء چچی انت۔
زال ہمائی ء، چک ہمائی ء، مرد لوٹیت یلہ دنت، مرد لوٹیت داریت۔ البت یورپ، امریکہ، روس ء دگہ
بازیر نلکاں اگس جن بہ لوٹیت کہ مرد چہ آئی ء سرابہ چٹیت، آے کار ء کت کنت ء ہما نلک ء قانون
آئی ء مدت ء کنت۔ باز جا گہاں ء بازیر مذہباں چو کہ مسلمانا نی اسلام انت، مرد چہ یک جنی ء گیش
گپت کنت ء ہیچ میاری نہ بیت بلے جنین چہ یک مردے ء گیش گپت نہ کنت، چیا کہ حدانا رضابیت
بلے یک مردے ء بازیر جن ء گرگ ء ہے مذہبانی حداء ہم وش ء حداء بندہ ہم وش۔

1. Thomas, P. op.cit. pp: 37-38

2. ibid. pp: 40-41

3. ibid. p: 39

4. ibid.

سُمریت

بے نکاحیں جن داشتہ سُمریتِ انت۔ اے کوہنیں رسمے۔ اش ماں یہودیاں عیبے نہ بُوتگ، آہانی پیغمبرؑ میرؑ امیراں سُمریتِ داشتگ۔ واجہیں سلیمان بن داؤدؑ بے حسابیں زال، سُمریتِ ءداشتہ بُوتگِ انت۔ بلے اسراعیلیائی گورا سُمریتِ ءدرجہ چہ حقی نین زال ء کم تر نہ بُوتگ، البت فرق ایش بُوتگ کہ نکاح کنگتیں زالان ء جہاز ء پرداچ دیگ بُوتگ ء سُمریتان ء دیگ نہ بُوتگ بلے سُمریتِ ء عزت ء ننگ ء نام ہما بُوتگ کہ نکاحی زال ء بُوتگ۔ باز براں زالاں گوں وتی رضاء وتی مردان ء موکل داتگ کہ آگوں مولدیں یا داشتہ نین زالاں وپت ء واب بہ کن انت ء چراباں چُک پیدا کہ بہ کن انت۔ بادشاہ Abimelech سُمریتی بچّ یے بُوتگ۔ اسراعیلی پیغمبرؑ راہ دربر Gideon، واجہ داؤد ء واجہیں سلیمان ء بے حسابیں سُمریتِ بوتگِ انت۔ گوشنت کہ سلیمان ء 700 زال ء 300 داشتہ بُوتگِ انت۔

سُمریتِ دارگ ء مسترین سبباں کیلے ایش بُوتگ کہ سُمریتی زال بلکیں آئی ء راج ء سبب ء یا راجی درجہ ء کم تر بوہگ ء سبب ء گوں ہے واجہ ء نکاح کنگ نہ بُوتگ کہ آسردار، میرؑ بادشاہ ء ساری ء جنین گپتگ یا کجام ہم سبب یے ء کہ نکاح کنگ نہ بُوتگ، گڑاگوں وتی ساری ء زال ء رضامندی ء یا ابید ء رضامندی ء نوکیں زال ء راپہ سُمریتی دارگ بُوتگ۔

روم ء بادشاہانی دور ء باریگاں سُمریتِ ء داشتہ بُوتگِ انت۔ ماں روم ء 18 BC ء جاری بُوتگیں شاہی حکم ء قانون ء سُمریتِ قانونی قرار دیگ بُوتگ ء یہ سُمریتِ ء دارگ ء سزانہ بُوتگ۔ ایرانی ء ہندوستانی شاہ ء بادشاہاں بے حسابیں سُمریتِ داشتگ۔ اکامینی یا اکامینیڈیائی

(Achaemendiae) شاہ و بادشاہ یک جہنی و سلف نہ بُوَتگ اَنت، بے حسابیں سُریتان و ابید ہر بادشاہ و سی و چار جن ہم بُوَتگ اَنت بے ہر کس و را کہ شاہ بانک یا ملکہ تے و لقب دیگ بُوَتگ، آچہ درستاں مستر لیکگ بُوَتگ و شاہ بانکی و تاج ہم آئی و سرا بُوَتگ و آمد ام بادشاہ و کز و گورا بُوَتگ۔ شاہانی بے حسابیں سُریت و داشتہ شاہی ماڑی و یک حاصیں جا گہی و جہہ منند بُوَتگ اَنت۔ آہانی پانگپا و نگہ وان بگا و گند چُتگیں یا گند در کتگیں مردیں بُوَتگ اَنت۔⁽¹⁾ شاہ بانک و بگرتاں بادشاہ و دومی جنان و سُریتان در، دُرستانی پانگپا و نگہ دار بگا بُوَتگ اَنت۔ بادشاہ و سری و دیگی ہم باز براں ہے گو ہتگ بُوَتگ اَنت۔⁽²⁾

ایران و ہندوستان و سُریت و رواج بُوَتگ۔ یونان و کوہن تریں قصہاں بی بی بری سیز (Briseis) نامیں شر رگیں سُریتی و ذکر است اَنت، آچوش کہ وہدیکہ اسٹارٹا و بادشاہ مینیلیوس (Menelaus) و شر رگیں زال بی بی ہیلن (Helen) و ٹرائی و میرے واجہہ پارس (Paris) و دُریت و بارت و ہے سبب و یونان و ٹرائی و وہ سالی جنگ بنا بیت، گڑا ہے Troy یا Trojon جنگ (1194 - 1184 BC) و آخری سال و اگامین (Agamemnon) روت و اچیلیر (Achilles) و سُریت بی بی بری سیز (Briseis) و پہ زور بارت و وتی کنت گڑا پرے بے عزتی و اچیلیر جنگ و یلہ دنت و واتر بیت۔ یونان و سُریت و دود بُوَتگ بے آمولدیں یا جنگاں گپتگیں زال بُوَتگ اَنت۔

بازیں ملک و ولایتاں سُریت و پچان و چہ پت و نیمگ و چہ آئی و مال و مڈی و بچ بھر دیگ نہ بُوَتگ و اگس بُوَتگ گڑا باز کم۔ بازیں قوماں سُریت نیں زال و آدرجہ و عزت نہ بُوَتگ کہ نکاحی نیں زال و بُوَتگ۔ بلوچانی گورا سُریتیں زال و درجہ مدام کم تر بُوَتگ و آئی و چُگان و چہ مرد و مال و بہر نہ بُوَتگ و ناں چوشیں چُگان و بلوچاں سانگ داتگ۔

چین ء میر ء امیر ء بادشاہاں سُریت داشنگ بلے سُریت ء آبانی چُگانی درجہ چہ حقی نیں نکاحی جناں کم تر بُوتگ۔ چین ء باروااے ہم گوشنت کہ بادشاہانی مرگ ء رند بازیں بادشاہانی داشتہ گوں بادشاہ ء لاش ء زندگ ء کل کنگ بُوتگ انت تاں کہ ہے سُریت دومی جہان ء یادومی زندگی ء گوں بادشاہ ء ہمراہ داری بہ کنت۔ چین ء بی بی یہمینارا (Yehenara) نامیں زالے شاہ ژیان فنگ (Xian feng) ء سُریت بُوتگ۔ اے زال ء نیم نام Dowager Empress Cixi ات۔ ایشی ء ہے سُریتی ء زمانگ ء یک بچّ یے پیدا کت کہ آبادشاہ ء ولی و ہد بُوت کہ شاہ تنگ ژی (Tong zhi) ء نام ء ملک ء بادشاہ بُوت۔ آئی ء بچّ ء مرگ ء رند ہم اے زال ء تاں 47 سال ء چین Manchu Qing Dynasty ء سراجکومت کت۔ ابید چریشی ء دگہ یک سُریتے کہ نام ء یا نگ گوئیفی (Yang Guifei) ات، آوتی و ہد ء شاہ تنگ ژوان ژونگ (Tang Xuan zong) ء دل دوستیں سُریتے ات کہ بادشاہ آئی ء جبر ء بچ برنا جبر نہ بُوتگ ات۔

1. Rawlinson, George. Persia. op.cit. pp: 96-97

2- شاہی حرماں چوشیں مردمانی دارگ ء اے مقصد بُوتگ کہ چو کہ اے نامردانت پمیشا جنیناں سوار بُوت نہ کن انت وگس نابے حسابیں زال ء صد ء ہزاراں سُریت کہ پمردی نیادی ء مہتاج بُوتگ انت، اگس ایشانی سری ء دیخی مرد بوتین انت، ایشاں چہ وت کت ء چماہاں کت، پمیشا دزستیں شاہ ء بادشاہانی حرم ء کارکنوک دزہ بے گند ء گوہتگ بُوتگ انت۔

بانگیس قہسبگ

ماں ہندوستان ء قہسبگ انچومزن ء پُرواک بُوتگ انت کہ آہاں باز براں سُلطان ء
 حاکمانی جبر ہم نہ زرتگ۔ گوشنت کہ وسالی ء قہسبگیں زال بانک امباپالی ء واجہیں پیغمبر مہا تما بدھا
 کہ ہما شہر ء آہگی ات ء اے و ہداں بدھا ء عمر 80 سال ات، آئی ء راصلاہ نئے جت کہ و ہدیکہ تو
 وسالی ء کائے کڑامن ء امباپالی ء مہمان بہ بُو۔ واجہیں بدھا ء زال ء دعوت قبول کت ء آئی ء مہمان
 بُوت۔ ہے دوران ء لکچوی ٹک ء سردار کہ ہے شہر ء حاکم ات ہم، آئی ء رامالوم بُوت ء آئی ء
 مہا تما بدھا ء را پیغام کت کہ تو قہسبگیں امباپالی ء مہمان بوٹگ ء بدل ء منی مہمان بہ بُو۔ بدھا ء
 جواب گردینت ء گوشت کہ من امباپالی ء را ز بان داتگ ء من وتی زبان ء نہ وراں۔ کڑا حاکم ء
 امباپالی ء را پیغام کت کہ تو بدھا ء مہمان مہ کن ء چہ آئی ء مہمان کنگ ء مڑا ء بہ بچ۔ امباپالی ء
 ٹیک ء جواب دات کہ من وتی زبان ء نہ وراں ء تئی اے جبر ء نہ ز وراں۔ پرے جواب ء امباپالی ء
 راچہ حاکم ء بچ نقصانے نہ رست۔ (1)

شاہ اسوکا (BC 273-232) ء زمانگ ء ہندوستان ء قہسبگ سکت سیر ء آباد بُوتگ انت،
 مال ء زرش باز بُوتگ۔ آہاں پہ قہسبگی ء پہ ناچ ء صحبت شپے ہزاراں کلدار گپتگ۔ لہتیں انجیں قہسبگ
 بُوتگ کہ آہاں پہ وت لشکر ء فوج داشتگ کہ باز براں ہے لشکراں پہ جنگ ء شدتتاں بادشاہانی مدت
 کتگ۔ اسوکا ء زرد چپانا میں قہسبگے بُوتگ کہ سائنس ء ایدگہ علم ء زانت ء زانوگرے لیکگ بُوتگ، آئی ء
 بازیں زبان ہم زانتگ۔ آئی ء وتی یک ہزار بندی، نوکریا قہسبگانی تیاریں لشکرے بُوتگ۔ آوہد ء بادشاہ ء
 اے زال ء رامزنیں عزت ء شہر پے داتگ۔ (2)

1. Thomas, P. op.cit. pp: 94-95

2. ilbid. p: 113

گوہتگ

گوہتگ ہما انت کہ آئیء نریا مردینی اعضا بڑگ بُوَتگ انت بزاں آئیء گُند درکنگ یا چوپک یا کیر بڑگ بوہتگکہ آدولت ماگیں دلولت ء رائینت مہ کنت یا مرد مرد ء جنی کت مہ کنت۔ نریں دلولت گوہتگ کنگ بوہتگ انت چیا کہ چوشیں گوہتگ کنگیں دلولت کار ء دم دار بنت۔

مردینی اعضا بڑگ ء تاریخ سکت کوہن انت۔ 21 صدی قبل ء مسیح ء سمیرین شہر لاگاش ء اے وڑیں گوہتگ کنگ ء رسم ء نشان موجود انت۔ گوہتگیں 4000 سال ء دوران ء اے وڑیں گوہتگاں بازیں کارکتگ، اے درباری بُوَتگ انت، شاہانی حرم ء پانگپا بُوَتگ انت، سوت گوش ء پہلوواں بُوَتگ انت، سرکاری اگدہ دار ء مذہبی رسمانی نگہ وان بُوَتگ انت ء فوجی کماندار ہم بلے ماں بازیں راج ء ٹک ء ایشانی عزت ء شہر چہ دگہ مردماں کم تر بُوَتگ۔

اسیرین بادشاہانی دور ء (BC 850-622) بگرتاں افریکہ ء مصری فیروحانی آخری دور ء کہ گوں بانک کلوپتر ء زمانگ ء بلاس بیت، ایران ء شاہ ء بادشاہانی زمانگ ء، میدیائی ء ہیبیلون ء اکادیائی دوراں گوہتگانی کار ء کرد نام بوہتگ ء ایشاں پرے بادشاہاں کار ء خدمت گزاری کنگ۔ مصر ء 51 یا 48 BC ء کہ کلوپتر ء حلاف ء جنگ بوت آجنگ ء کلوپتر ء فوج ء کماندار پوتی نوز (Pothinus) ات کہ گوہتگے ات۔

یونان ء روم ء باریگاں گوہتگ بُوَتگ۔ روم ء Cybele ء مٹلا گوہتگے بُوَتگ کہ آئی ء مذہبی رسم ادا کنگ انت۔ بائیزنٹائن بادشاہانی دربار ء انتظامی اگدہانی سرا گوہتگ ہم مقرر کنگ بُوَتگ انت۔ شاہ جسٹینین (Justinian) ء زمانگ ء گوہتگیں نارسیز (Narses) بلا ہیں نامے

کہ آئی، جنگاں بہر زرتگ، سوب مندیں جرنیلے بُوتگ۔ 12 صدی عیسوی، سسیلی، فیلیپ نائیں
 گوہتگے شتریں انتظام کارے بُوتگ و ہدیگہ دگہ نامداریں گوہتگے پیٹر، ملک، سروریر بُوتگ۔

کوریا، گوہتگان، ناسی (Naesi) اش گوشتگ، آہاں سرکاری اگدبانی سراہم
 کارُتگ۔ ترکی، عثمانیہ سلطانی دورے، چہ ڈٹی ٹکاں (1465 AD، بگرتاں 1909 AD)۔
 گوہتگ آرگ، بُوتگ آنت۔ شاہی دربارے مستریں گوہتگ، اگدہ نام کز لراگاسی بُوتگ۔

ہما کہ پہ مذہبی مقصداں وتی مردینی اعضا ہاں بڑانت یا ناکارہ کن آنت، اے دودہم چہ
 کوہنیں زمانگ، موجود آنت۔ عیسائی پادری، مُلاہانی باروا گوشنت کہ ابتدائی دوراں چریشاں
 بازیناں وتی مردینی اعضا بڑاتگ آنت، وتے را پہ چرچ، خدمت گزاری، دانشگ۔ ہزودہ
 نوزدہمی صدی، ماں روس، بازیں مذہبی فرقہ دراتگ آنت کہ آہاں وتارا مذہبی، فکری بنیاداں
 گوہتگ کتگ تاں کہ آچہ، جان، گناہاں، بہ چُٹ آنت۔

یہودیانی پاکس، بائیبیل، Esther، Isaiah، گوہتگانی ذکر آست آنت۔ بائیبیل،
 دومی قومانی گوہتگانی ذکر ہم کتگ، چو کہ ہما زمانگ، مصری، رومن، بیبیلونی، ایرانی شاہانی
 زمانگ۔

ماں چین، گوہتگی، دودسک کوہن آنت۔ منگ شاہانی باری، دارالحکومت، یک کسانیں
 ہسپتال یا درماں جاہے بُوتگ کہ اوداور نائیں یا کساں کسانیں، چچکائی گند در کتگ، کیر بڑگ،
 گوہتگ کتگ بُوتگ آنت۔ اے کسانیں زہگ، غریب، بڑگانی چُٹ یا جنگاں گپتگیں قیدیانی
 چُٹ یا یتیم، بے کسین زہگ بُوتگ آنت۔ گوہتگ بوہگ، رند اے زہگانی نند، نیاد، راہ، بند
 بدل بُوتگ آنت۔ ایشانی آواز بزر بُوتگ، ایشانی طور، طرز، نازرکی چوجنیناں بُوتگ۔ چین، دگہ
 عجب رنگیں رشمے اے بُوتگ کہ گوہتگاں وتی بڑتگیں اعضا دور نہ داتگ آنت، گول وتا ایر کتگ

آنت کہ مرگ ء ء رند ہے بڑھتی گئیں اعضا ہم گوں مُردگ ء کل کنگ بُوتگ آنت تاں کہہئے
گُوہتگ دومی زندہ پداسر پورہیں مرد پیدا ک بہ بنت۔

گُوہتگ بادشاہانی بے حسابیں زال ء سریتانی خدمت کار بُوتگ آنت۔ گُوہتگان ء شاہی
حرم ء کاراں ابید دربار ء انتظام ء کار ء ذمہ واری ہم گوں بُوتگ ء چہ بادشاہ ء مردمان ء کہ سزا دیگ
بُوتگ، ہمیشاں سزا دیگ آنت۔ شاہ ء مخلوق ء نیام ء یاہا مردمانی نیام ء کہ آہاں گوں شاہ ء گند ء نند
لوٹ اتگ، چوشیں ملاقات ء وقت ء شاہ ء رضا مندی ء گرگ ء کار ہے گُوہتگان کتگ۔ شاہ ء ولی
عہد یا ورنابیں بچ یا سچانی بچ ء پودگ ء رودینگ ء ذمہ واری ہم باز بادشاہانی دور ء ہے گُوہتگانی
بُوتگ ء وہدیکہ ہے ولی عہد بادشاہ بُوتگ آنت گرا آچہ گُوہتگانی حبراں ناخبر نہ بُوتگ آنت ء
گُوہتگ میری ء امیری ء اُگد ہاں سر بُوتگ آنت۔ منگ شاہ ون ہی (Wanhi) ء دور ء شاہی
در بار ء 10,000 گُوہتگ شہریں اگدہ ء کارانی سرا بُوتگ آنت ء دگہ ہفتاد ہزار تا یک لکھ
گُوہتگان مزنیں اُگد ہانی سرا کار کتگ۔

چینی گُوہتگ سیر ء آباد بُوتگ آنت۔ گُوہتگ کہ AD 1620 ء دیں سالوں وی
ژنگ ژیان (Wei Zhing Xian) ناہیں گُوہتگے چین ء بادشاہی ء مسٹر ء کسٹر بوتگ ء ہے
وڑ ء AD 1911 ء قن بادشاہی ء پزوشگ ء ساری ہم گُوہتگ چین ء ہست ء نیست ء مالک
بُوتگ آنت۔ AD 105 ء چین ء اولی رند ء کاگد جوڑ کنگ بوتگ ء جوڑ کنوک چین ء نامداریں
گُوہتگ Cai lun بوتگ۔

ماں چین ء پہ سزا ہم مردمان ء گُوہتگ کنگ بوتگ۔ دومی گُوہتگ کنگ ء رسم ء
مسٹر یں سبب ایش بُوتگ کہ گُوہتگان ء شاہی حرم ء شاہی دربار ء کار رس اتگ ء آڑوت سیر ء آباد
بُوتگ آنت ہمیشاں بازیں وار ء بڑگیں مات ء پتاں ہر وہداں ہے لوٹ اتگ کہ آہانی یک چلے

گوہتنگ بہ بیت تاں کہ آسیرؔ آباد بہ بنت۔ سبھی سبب ایش بُوتگ کہ ماں شاہی حرمؔ کارکنوکیں
گوہتنگاں ہر کس دل جم بُوتگ کہ آشاہؔ زالاں یا سُریتاں سوار بُوت نہ کن انت۔ چو کہ گوہتنگانی
ہستؔ نیست ہے شاہی دربارؔ حرم بُوتگ پمیشا آمدام شاہؔ وفادار بُوتگ انتؔ ہر کارے کہ
شاہؔ گوشتنگؔ، آہاں کُتگ۔ ایشانی قدؔ بالاد گوہتنگیؔ سببؔ مستر بُوتگؔ اے ترسناک بُوتگ
انتؔ بادشاہاں باز براں اُنچیں بلاہ قدّیں گوہتنگ وتی پانگپا کُتگ انتؔ جنگاں ہم ایشاں نہ تُرسیؔ
بے رحمی کُتگ۔

ماں ہندوستانؔ ہم گوہتنگاں بادشاہانی دربارؔ حرماں کار کُتگ۔ زر باری ہندوستانؔ عہدی
دوراں کھرا سوتراؔ سبھی جنس یا گوہتنگانی ذکر است انت۔ انوگیں زمانگؔ پے گوہتنگان نہ وٹیں دانک
شاتک کن انت۔ یلمنا دیویؔ مریدؔ پیروکانی تہا بازریں گوہتنگ بوتگ انت کہ آہاں مذہبی رسم پورا
کُتگ انت۔ ہندوستانؔ گر بہاء بادشاہ عہا سایاؔ حرمؔ کار مسترؔ کماشؔ آئیؔ پانگپا ذرہ بُراتگ
دُمبیں بگا بُوتگ انت کہ ہریگیؔ کارؔ خدمت گزاریؔ رددؔ آہاںؔ اُگدہؔ اختیار دیگ بُوتگ۔

1۔ کنوچکنؔ اُگدہ چہ درستاں مستر بُوتگ کہ آبادشاہؔ حال رسانؔ چارو بُوتگؔ آئیؔ را
بادشاہؔ گُورایا آئیؔ واب جاہؔ آگؔ بندش نہ بُوتگ۔

2۔ وریشادھارا بادشاہؔ پانگپا ہانی کماشؔ مستر بُوتگ۔

3۔ ماہا تراؔ کار بادشاہؔ زال یا جنین سنگتؔ یارانی بادشاہؔ واب جاہؔ برگؔ گوں بادشاہؔ
واپینگ بُوتگ۔ آئیؔ دومی کار پے بادشاہؔ زالاں قصہ جنگؔ آہانی دلؔ وٹش کنگ بُوتگ۔

4۔ دندادھاراؔ کار حرمؔ انتظام بُوتگ۔

5۔ دندارا خیاؔ کار بادشاہؔ حکمؔ پداڈٹی جنین یا مردینانی حرمؔ آرگؔ سرکنگؔ پدا
برگؔ رسینگ بُوتگ۔

6۔ دوواریہیاء کارحرم ۽ دروازگ ۽ دیم ۽ نندگ ۽ گاٹ ۽ پانگپانی بوتگ۔ آئی ۽ چار اتگ کہ
کئے شُت ۽ کئے اتگ بلے بغیر آئی ۽ رضا مندی ۽ موکل ۽ کس ناچہ حرم ۽ شُت بوتگ ۽ نا کسے چہ ڈن ۽
ماں حرم ۽ اتگ بوتگ۔ (1)

1. Thomas, P. op.cit. p: 115

مردہما انت کہ مرد بوکشیت

انسان یا انسان دوستی، انصاف، رحم دلی و رواداریء نام شاہء بادشاہانی گورا کم بوٹگ۔
 شر ہما بوٹگ کہ چہ ڈژمن و گیش تر مردم بوکشیت۔ اسیریائی بادشاہانی زمانگ و BC (625-1440 ڈژمن و لشکر و سپاہیانی سرانی بڑگ و کوت کنگ و رسم بوٹگ۔ ہے رسم ایرانی
 بادشاہاں، مغللاں، تاتاریاں و منگوللاں ہم پہ وت و زرتگ۔ اسیریائی دور و باریگ و جنگ و
 دوران و ہول و مال یا مال و غنیمت و بہر و بانگ و عجب رنگیں دود بوٹگ انت۔ ہر ہما جنگول یا سپاہی
 و را سوغات و بخشیش دیگ بوٹگ کہ آئی و دومی لشکر و کماندار یا نائب کماندار و سروکانی یا سپاہیانی
 کشتگ و رند آئی و یا آہانی سر آورتگ و وتی کماندار و را پیش داشتگ۔ گرا آسپاہی و را بازیر
 سوغات و پلے بہر بوٹگ۔ پمیشا ہر وہدے کہ سپاہی بی و جنگی سرو کے کشتگ آئی و کشتگین و
 سرگڈ اتگ و تچان تچان و وتی کماندار و گورا بڑتگ، نشان داتگ و ایر کتگ۔ جنگ و بلاسی و یا
 گوں دومی فوج و پڑوش و رگ و تچگ و اسیریائی لشکر و دور کتگ و مڑتگیں ڈژمن و سپاہیانی
 سرگڈ اتگ و بڑتگ انت۔ ہر کس و کہ سرگون نہ بوٹگ گرا بخشیش و کشتگیں سپاہیانی جنگی سامان
 آئی و بہر و کپتگ انت۔⁽¹⁾ جنگانی دوران و شہر و بازار پڑوشتگ و سوتلگ انت۔ دڑچک
 گڈ اتگ انت و باز رنداں ڈژمن و علاقہ و شریریں دڑچک در کتگ و اسیریاء بڑتگ انت۔
 نیوگ داریں دڑچک چو کہ مچ ہم بڑ اتگ و بے کار کتگ انت۔ شہرانی شہر لٹ اتگ انت۔
 ذگرانہ و عبادت جاہانی سہر و ز و حدابانی نقش ہم زرتگ و بڑتگ انت، ہچی پشت نہ گیتنگ۔
 دستگیر کتگیں لشکری یا شہرانی مردمانی سرا ظلم و زور و حد نہ بوٹگ۔ گپتگیں مردم، میر یا امیر، شر

یا گندگ، بادشاہ یا کماندارؑ گورا آرگ بُوتگ اَنت۔ بادشاہؑ تبؑ رضا بُوتگ کہ کسیؑ کُشتگ، کسیؑ بندیؑ غلام کنگ یا کسیؑ دستؑ پادانی گڈگ ؑ حکمؑ بہ دنت۔ رحمؑ رحم دلیؑ نامؑ نہ گواہتگ۔ سزاہانی تہا پادؑ دستانی گڈگ ؑ بگرتاں گوشؑ پونز کنگ یا کور کنگ، ہوار بُوتگ اَنت۔ برے برے مردمانؑ پہ لٹؑ جتگ ؑ کُشتگ۔ قیدیانؑ قطار کتگ ؑ گران گرانؑ ؑ باز براں لٹؑ جنانؑ برگ بوتگ۔ جنین، مردین یا کسانیں زہگ یا پیریں، ذرہ عذاب بوتگ اَنت۔ ایو کا جنگی قیدی نابلکن آعلاقہؑ پَس، گوک، اُشتر، اسپ، حر، ہرزندگیں ساہدارے کہ کار آمد بُوتگ، آروپانؑ بُرتگ اَنت۔ (2)

چوشیں درندگی، بے رحمی، حدانترسیؑ ظلم کمؑ گیش دزستیں قومؑ راجاں کتگ۔ یورپؑ رومن بادشاہاں بگرتاں مصر، اسیرییا، بیبیلونیائی، کلدیائی، میدی، پارخی، ساسانی، ماں ہندوستانؑ محمود غزنوی یا محمد غوریؑ تارتاریؑ مغلؑ منگولاں ہمارنگؑ ظلمؑ ناانصافی کتگ کہ دردماں دلؑ روت۔ ایشاں ایردستیں قومؑ راج تباہؑ بر باد کتگ اَنت۔ مردم کُشتگ اَنت، علاقہ سوتگ اَنت۔ جنین بے ننگؑ بے عزت کتگ اَنت۔ ظلمؑ زورؑ کسؑ چہ کسؑ باج نہ بُرتگ۔

1. Rawlinson, George. Assyria. op.cit. p: 244

2. ibid. pp: 25-255

جگر سندیں ظلم

BC 330ء الیگزینڈر گوں وتی لشکرء ایرانء تحت پرسپولس (Persepolis)ء

سر بُوت۔ شہرء نزیكء آئیء مزینں مٹی یے دیست۔ حال اش دات کہ اے یونانی آنت کہ الیگزینڈرء گندگ لوٹ آنت۔ وہد یکہ الیگزینڈرء دیمء پیش بُوتنت آئیء دیست کہ ہشت صد یونانی پیریں مردانت کہ آہانی دیمء اعضا، گوش ء پوز بڑا تگ آنت۔ بازینانی دستانی لنکک یا پادگڈگ بُوتگ اتنت۔ اے ہماہانی چُکٹ ء پساندگ اتنت کہ یک صدء پنجاہ سال ساری ایرانیاں یونانء فتح کنگء و ہداں گوں وت آورتگ اتنت۔ اے ازم کار، بان بندء بازیں دگہ کارانی زانوگریں کو اس اتنت کہ نوں آہانی اے حالت ات۔ الیگزینڈرء راحال دیگ بُوت کہ ایشانی گناہ ایوکء ہمیش انت کہ اے یونانی آنت ء ایش ء ایشانی مستریں شریں کارزانت بُوتگ آنت ء ایرانیاں ہمیشا گوش ء پوز ء لنگ ء مُنڈ کتگ آنت کہ اے پداگوں چُشیں حالت ء تتک ء وتی مُلک ء شُت مہ کن آنت ء تاں زندگ انت، ہمید اپہ ایرانیاں کار بہ کن آنت۔ گوں ایشانی گندگ ء الیگزینڈرء زاری گزیوگ جت ء آئیء ہماہانی چماں ارس گورت۔ الیگزینڈرء آہان ء وش اتک کُت، بیاء مُنڈ کُت، دل بڈی دات ء گوشت کہ آہان ء یونان ء دیم دنت بلے ایشاں زارہ جت، گزیت ء دپ یلے کُت ء گوشت کہ آنوں کجام دپ ء آپ ء گوں چوشیں حالتی ء یونان ء شُت کن آنت۔ آہاں گوشت کہ ماکیارا وتی دیمء پیش داشت کنیں۔ پے مانوں ہمد شُر انت، مرگے بیت نوں ہماہا بیت۔ ما پے بے گوش، بے پوزی ء کُری ء مُنڈی چوں یونان ء بروئیں۔ الیگزینڈرء ایشان ء مال ء زُر دات ء حکم کت کہ ایشان ء شُر یں جا گہہ ء ہند دیگ بہ بیت۔ (1)

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 74

بیلٹیز ترا آباد کنات

بیبیلو نیاء شاہی ء حاکمی ء دوراناں (BC 747-625) آوہد ء رسمانی تہا یکے ایش بُوتگ کہ بیبیلون ء چنک، شتر یا گندگ، امیر یا غریب شت ء بیلٹیز (Beltis) ء عبادت جاہ ء نشت آنت ء چہ درء آوکیں در آمداں گوں وپت ء واب اش کت ء پہ ہے وپت ء واب ء زر اش ہم گپت۔ ایش آہانی چہ مذہبی ء راجی دوداں یکے ات کہ پہ کس ء میارنہ ات۔ اے رسم الی ات کہ نوک ورنائیں چنک چہ سورء ساری یک برے ہے عبادت جاہ ء بروانت ء گوں در آمداں وپت ء واب بہ کن آنت۔⁽¹⁾ ایشی ء وڑ چوش ات کہ بیلٹیز ء عبادت جاہ ء ورنائیں زال نشت آنت، امیری، غریبی یا شتر رگی ء بدرنگی ء فرق ء پیرے نیست ات۔ اودا مردمانی بلا ہیں ہجوم یے ات کہ پہ وت ء چنک ء دوست کنگ ء چارگ ء حاطرا اتنگ اتنت۔ ہر مردی ء کہ جنکے دوست بُوت، آئی ء یک زرے، نگرہ یا شہرے، آئی ء کٹ ء دورداں ء گوشت ء بیلٹیز ترا آباد کنات۔ گوں ہے زرء دوردیگ ء ہے گپ ء گوشتگ ء آئی ء ہما زال دست ء گپت ء چہ عبادت جاہ ء درکت، برت، گوں آئی ء وپت ء واب کت ء یلہ دات۔ ہر وہد یکہ مردء زرء دورداں ء ہے گپ گوشت، ہچ زال پہ روگ ء انکاری نہ بُوت۔ پرچہ کہ آوہد ء قانود ء رسم ہمیش ات ء دومی ایش کہ مرداں چھے زالاں پہ وت جن ہم گپین کت۔⁽²⁾ دومی ایش ات کہ بالغیں ء سورنہ کنگیں جنک پہ وپت ء واب ء (بلے مدام پہ زر) تیار اتنت ء آہانی مدام ہے واہگ ات کہ گوں در آمداں سور بہ کن انت۔ زرء ہے کار آسانی ء کت کہ شتر رگیں زال رست۔ گوشت کہ بیبیلو نیائی چنک نازرک، وش اندام ء پہ وپت ء واب ء سکت شتر ء دل آرام بُوتگ آنت۔⁽³⁾

1. Rawlinson, George. Babylonia. op.cit p: 125

2. ibid. p: 132

3. ibid. pp: 51-52

آزار بند

رومنانی دورۂ باریگاں بانورۂ سزین ۽ یک پچی راڈے یا انچیں دگہ چیزے کہ پوست ۽ بہ بیت، بندوک بوتگ کہ سورۂ اولی شپ ۽ سالونک ۽ ہمے پچ یا پوست وش وش ۽ بے توارۂ پچ کنگ ۽ گوں زال ۽ ہم بستری کنگ۔ گوں ہمے پچ یا ”سزین بند“ ۽ دُور کنگ ۽ سورۂ قانونی رسم توام بوتگ ۽ سالونک ۽ بانور جن ۽ مرد بوتگ آنت۔ اے رسم دوہزار سال ۽ گیش کوہنین آنت۔ بازنداں ہمے سزین بند انچوگک اش داتگ تاں کہ الدو پچ مہ بیت۔ اے گک ۽ پچ کنگ ۽ مقصد جن ۽ مردی ۽ ابتدا کنگ ۽ پہ ہمے شرک ۽ پال ۽ بوتگ کہ زال ۽ را حد اولاد بہ دنت، پچ ۽ دنت۔ اے سزین بند زال ۽ نیک ۽ پاک ۽ سورۂ ۽ ساری گوں پچ کس ۽ وپت ۽ واب نہ کنگ ۽ نشانی ہم بوتگ۔ ایشی ۽ پچ کنگ ۽ مطلب زال ۽ تاں تیوگیں زندہ آئی ۽ درستیں مہر ۽ دوستی پہ سالونک یا پہ مردۂ آنت یا بزاں زال وتی شرتریں ۽ پھریزنگیں چیز ۽ وتی مردۂ حوالہ ۽ کنگ ۽ آنت۔ اے درگت ۽ بازیں تاریخ نویس گوشت کہ سورۂ شپ ۽ سالونک ۽ سزین ۽ ہم یک سزین بندے بندوک بوتگ ۽ زال ۽ سزین بند ۽ پچ کنگ ۽ رند مرد ۽ وتی سزین بند پچ کنگ کہ ایشی ۽ مطلب ہم چہ سالونک ۽ نیمگ ۽ مہر ۽ دوستی ۽ شروعات ۽ مرد جن ۽ ہمے واہگ کہ حد آہان ۽ چک ۽ پساندگ بہ دنت یا آہانی چک ۽ پساندگاں باز بہ کنت۔⁽¹⁾ زال ۽ سزین بند یا آزار بند پوستے یا پچ ۽ راڈی ۽ سزین ۽ بندگ ۽ رسم ۽ سورۂ شپ ۽ ایشی ۽ بوجگ پیشی بلوچانی گورا ہم بوتگ۔ ایش ہم گوں زال ۽ مہر ۽ دوستی ۽ ہمراہ داری ۽ نمیرانیں دزوشم ۽ واہگ ۽ نشان بوتگ۔ سالونک ۽ ہم وتی سزین ۽ پٹہ یا پوست ۽ راڈے بستگ ۽ سورۂ اولی شپ ۽ گوں بانور ۽ ہم بستری ۽ مرد جنی کنگ ۽ ساری پچ

کٲتگ۔ رندی دوراں سالونک ۽ سرین ۽ خجرے بندوک بوتگ کہ آئی ۽ مقصد ہم ہمیش بوتگ ۽ اے
ہم کہ سالونک بانور یاوتی زال ۽ حفاظت ۽ رکینگ ۽ ذمہ وارانٹ ۽ آئی ۽ ننگ ۽ نام ۽ دیپانی
سالونک ۽ فرض انت۔

1. Hersch, Karen K. op.cit. pp: 109-111

پردگ

جنینانی پردگ کنگ یادیم ء سمر ء چیردیگ ء رسم نوکیں رسمے نہ انت۔ کوہنیں دور ء باریگاں رومن، یونانی، ایرانی، اسیریائی، یہودی ء عیسائیاں پردہ کتگ۔ چوشیں پردہ ء راہ ء رسم ہر علاقہ ء ہرمذہب ء جتا بُوتگ بلے گوشنت کہ چوشیں پردگ غریب ء بڑکاراں نہ کتگ، سیریں ء آبادیں زالاں کتگ البت آزمانگ ء سمر ء چا پاداں زالانی وتی چیردیگ ء رسم نہ بُوتگ۔ لہتیناں وتی دپ چیرداتگ ء چم ڈن ء کتگ انت ء باز کم انچیں علاقہ بُوتگ انت کہ زالاں وتی پورہیں دیم چیرداتگ۔ پہ باز قوم ء راجاں اے رسم پہ حدابانی حکم ء باز براں پہ دود ء ربیدگانی پہریزگ ء کارمرز بُوتگ۔ اگس ہرت بچارے ایشیا، افریکہ ء یورپ ء تاریخ ء ذرا جیں سال ء ماہاں پہ زالاں پردگ ء رسم وڑے ناوڑے ء موجود بُوتگ۔

گل گمش ء قصہ ء کہ BC 2000 ء گنت گوشگ بُوتگ کہ بی بی سِدُوری (Siduri) باغ ء بانگپا بُوتگ، آئی ء دیم چیر بُوتگ یا آمرنیں برقعہ یا پردگ ء تہا بُوتگ۔ ایش پہ مندہبی یا حدائی فرماناں بلکن نہ بُوتگ بلے اے قصہ ء رو ء آپردہ ء بُوتگ ء گندگ نہ بُوتگ۔ سمیریائی ء قصہہانی یک کردار یا بامرد ایش کیگل (Ereshkigal) کہ آزیر ء زمین مخلوق ء شاہ بانک بُوتگ، آئی ء گوہار انا (Inanna) کہ آئی ء بلا میں چادرے سر بُوتگ کہ آئی ء را گوشگ بُوتگ کہ تو وتی چادرے دُور کن۔ اے قصہ ہما Tablets آں کہ نوشتہ بُوتگ، زانتکار گوشنت کہ BC 1750 ء زمانگ ء گنت انت۔

یہودیانی زالانی پردہ کنگ ء باروا بائیبیل ء نوشتہ انت بلے آہانی پردہ چوش کہ سرء سری
یا آنچیں گدے سرء کنگی بُوتگ کہ سرء پُٹ ڈن ء مہ بنت۔ بلے چوشیں چادرے مان پوشگ کہ
پورہیں دیم چیر بہ بیت، اے یہودی یا اسرائیلی رسمانی تہانہ بُوتگ۔ یہودی ء قانون ہمیش انت کہ
زالانی لباس باعزت ء مناسب بہ بیت، بلے پردگی مہ بیت۔

ماں ایران ء زرتشتی مُلاہاں مذہبی رسمانی ادا کنگ ء وداں اسپتیں گدے دپ ء بستگ یا
دپ ء پوز ء بستگ تاں کہ دومی کس ء بوہ ء بد بوہ آہانی گین ء مہ روانت بلے ایش کہ اے مُلاہاں یا
مخلوق ء چہ حداء ترس ء یا آئی ء حکم ء پردہ کنگ، چوشیں مثالے نیست۔ البت شاہ ء بادشاہانی زالاں وتا
راچہ درآمدیں مرداں دُورداشتگ ء پہ شاہ بانکی بلکیں آنچیں پوشاکے پوش اتگ کہ پردگ گوشگ
بہ بیت بلے پہ مذہبی دود ء رسم، اسلام ء ساری ایران ء پردہ یا برقعہ ء چوشیں رسمے نہ بُوتگ کہ نوں
موجود انت۔

گوشنت کہ مسیچو پیہما ء BC400 ء ساری سُوری زالانی سرء گدے مان پوشگ بُوتگ
کہ سرء سرء مُود اش چیر داتگ انت۔ ہے دور ء یونانی، مصری، یہودی ء ایرانی زالاں سرء گدے یا
چادرے سرء بُوتگ کہ یک حسابی ء پردگ ء بُوتگ بلے پردگ اے وڑ ء نہ بُوتگ کہ انوں میان
ایشیاء ایشیاء بازیں نلکاں بازیں مسلمانیں زالاں وتی کنگ کہ آسر ء چا پاداں سیاہیں، اسپتیں یادگ
رنگیں گدانی تل ء انت ء چم اش ہم ڈن ء نہ انت۔ عیسائیت ء دوراں عیسائی جنین مُلاہاں
(Nun) وتی سرمان پوشگ ء آنچیں ذرا جیں پوشکے گورا کنگ کہ گردن ء تاں پاداں ذراج
بُوتگ۔ ماں کوریا ء مذہبی مُلاہانی زال وہدیکہ پہ گندک ء گذاری ء شتگ انت آہاں جنگوری
(Jangouri) نامیں گدے سرء کنگ کہ آہانی دیم ء پیشانی چیر بُوتگ۔

بازیں راجاں جنین ء وتی دیم ء چیر دیگ یا ہنچیں چیزے دیم ء پردگ کہ دیم ظاہر مہ بیت ء

معنا ایش بُوتگ کہ آزال ۽ سانگ بندی بُوتگ ۽ آئی ۽ نکاح یا سُور بُوتگی انت۔ ماں یورپ ۽ اے رسم روم ۽ اولی شاپانی دور ۽ شروع بُوتگ۔ دیم ۽ ظاہر نہ کنگ ۽ اے ظاہر کنگ کہ زال ۽ نکاح بُوتگی انت یا نکاح بُوتگ یا آئی ۽ سُور ۽ رضا مندی درشاں کنگ بُوتگ ۽ اے زال نوں ”واہندی انت“ ۽ دگہ کس ایشی ۽ سراوتی روزگار ۽ مبارت بلے آدوراں جنین چکٹ یا غیر سُوری نیں زال ۽ ہیج بر پردہ نہ کنگ، بلکن پردہ ہما زال ۽ ہما و ہاں کنگ کہ آئی ۽ نکاح بُوتگی بُوتگ یا چوش کہ آزال ۽ چہ نکاح ۽ اے کے ساری پردہ کنگ تاں کہ ہے ظاہر بہ بیت کہ آسور کنگ ۽ انت۔⁽¹⁾

رومنانی دور ۽ باریک ۽ پردہ گد یا چچ سہر بُوتگ انت یا گلابی۔ اے رنگ زندگی یا سُور ۽ وٹی ۽ مہر ۽ دوستی ۽ نشان بُوتگ یا ہر ہما مہر ۽ واگے کہ نوک سُوریں زال پہ وتی مرد ۽ داریت۔ دومی سبب ایش بُوتگ کہ سہر ہیں رنگ خون ۽ رنگ انت کہ زندگی ۽ نشانی انت ۽ بانور ۽ پہک ۽ پھریز گاری ۽ ہم نشانی انت۔⁽²⁾

بلوچانی گورا زالانی پردہ کنگ ۽ رسم نہ بُوتگ۔ بلوچ مرد ۽ زالاں یکجا کار کنگ ۽ زندگی ۽ ویل ۽ جخال ۽ وٹی ۽ آسودگی ۽ ذمہ واری زرتگ۔ گوستگیں لہتیں صد سال ساری بلوچانی گورا اے رسم چہ ایران یا چہ ہندوستان ۽ آتنگ۔ پاکستان ۽ جوڑ بوتگ ۽ رند پردہ یا برقعہ ۽ رسم ہندوستانی مہاجراں گوں وت ۽ آرتگ ۽ اد ۽ مخلوق ۽ سراچٹی کنگ۔

تاریخ ۽ زور آوریں سال ۽ ماہانی پڑگاں پردہ ۽ کوہنیں رسم ۽ سرگار کنگ کہ دنیا ۽ بازیں دماں ۽ عربانی اسلام ۽ ایش نوں حدائی حکم ۽ ملائی پنتانی منت وارانٹ۔

1. Hersch, Karen K. op.cit. p: 53

2. ibid. p: 97

بندۂ شاہی

ایرانی بادشاہانی شان و مزین مردی و بارو گوشت کہ ہر کسے کہ بے جست و بے موکل و بادشاہ و گورابہ شتیں آئی و سزاموت ات کہ ہمدان و بادشاہ و پانگپاہاں آئی و رادات۔ البت ہفت میر و امیر در ابیدانتت کہ آ بے جست و بادشاہ و گوراشٹ بوتنت۔ اے ہفتیں میر و امیر زیادہ تر چہ شاہی خاندان و بوتگ انت یا ہما کہ آہاں یا آہانی پتاں گوں شاہ و ہمراہ داری و ہم کو پگی کنگ۔ ایسانی پوشاک ہم میری و امیری چو کہ زربستگیں دزاجیں کوٹ و کلاہ بوتگ انت۔ بادشاہ و گندگ و دمان و یا گوں آئی و روبرو بوتگ و وہاں آوکیں مردم و را باید بوتگ کہ آوتی دستان یا مچاں و تی آستونکانی تل و چیر بہ دنت۔ آجمل و گالی و سرا کہ بادشاہ و تی پاداں ایر کنت یاروت، آئی و سرا آوکیں مردم و پادمہ کپیت۔ بادشاہ و تحت یا نندگ و کرسی و سرا دگری و نندگ و سزاموت بوتگ۔ بادشاہ و کوہنیں گد و جزانی دگری و گورا کنگ ہم بلا ہیں جرم و بد اخلاقی یے لیکگ بوتگ۔⁽¹⁾ ہے وڑ و بادشاہ ہم چہ بندشاں آرات نہ بوتگ۔ بادشاہ و را باید بوتگ کہ بے مقصدیں و انچائیں مچی و دیواناں مہ نندیت۔ آئی و بید و ہما و ہداں کہ دگہ بادشاہی و مہمانی کنگ، مدام تہنادرگ و ارتگ۔ پادانی و ہچ بادشاہ چہ و تی ماڑی و درنیا تلگ و نہ ترا تگ۔ بادشاہ و یک برے کہ حکمے داتگ۔ آ حکم و پدانہ زرتگ یا آ حکم و سرا عمل نہ کنگ و حکم و ہچ بر نہ داتگ۔⁽²⁾

1. Rawlinson, George. Persia. op.cit. p: 103

2. ibid.

دل پہ مدک ء بند انت

ایران ء شاہ کمبیسیر II (529-522 BC) ء ارادہ کت کہ آمصر ء بہ گپیت چیا کہ آئی ء مڑاہ
 داریں پت سائرس ء ہجے وا ہگ بوتگ، بلے آئی ء پہ جنگ ء نیونے لوٹ ات۔ اے مرد ء نہ چش
 ات، نہ کل ات ء مصر ء بادشاہ اماسیز (Amasis) ء سرا پیغام کت کہ آمن ء پہ وتی چنک ء
 زامات بہ کنت بلے آ ایران ء شاہ بانک نہ بیت، شاہی حرم ء آئی ء مرکب دومی درجہ ء بیت۔ گوں
 اے پیغام ء ایرانی شاہ ء مقصد ایش ات کہ آبد بہ بارت، مہ منیت ء آئی ء مصر ء سرا ارش ء نیونے
 دست بہ کپیت۔ مصر ء بادشاہ ء وہد یکہ کلورہ رسیت آئی ء پیچ ء تاب وارت بلے اتاں ء کت نہ کت
 چیا کہ آئی ء زانت کہ اے مرد پہ جنگ ء نیونے لوٹیت۔ آئی ء چوں کت، وتی یک زیبا نیں
 مولدے، نیٹیس (Nitetus) پہ ایران ء شاہ ء رواں دات ء گوشت کہ اے آئی ء چنک انت۔
 اے مولد کہ شاہی ماڑی ء رست، وتی مولدی رگ ء شت، آئی ء دپ نہ اوشتاں ء آئی ء شاہ ء راحال
 دات کہ آمولدے، بادشاہ ء چنک نہ انت۔ نوں کمبیسیر ء کجادارے۔ ایشی ء گوشت کہ گوں من
 دڑوہ کنگ بوتگ، منی بے عزتی بوتگ۔ ایشی ء مصر ء سرا ارش کت ء پنج سال ء ذرا حیں مدتی ء
 جنگ ء کوش ء رند، ایرانی فوجاں مصر گیت۔ (1)

1. Rawlinson, George. Persia. op.cit. pp: 228-229

لاپ ۽ چُکٔ ۽ بادشاہی

وہدیکہ ایران ۽ شاہ ہورمیس دس II (Hormisdas II) مُرت، ایران ۽ میر ۽ امیر ۽ کمانداراں آئی ۽ بیچ پہ بادشاہی ۽ ہمیشہ۔ آہاں گوشت کہ اے مرد مغرور ۽ بدماغیں مردی ۽ دوم ۽ دگر آئی ۽ یونانی زبان ۽ لہزا نک و تنگ ۽ چہ ایرانی دود ۽ ریدگاں نابلدانت، اے چوں ساسانی بادشاہ بُوت کنت۔ پت ۽ مرگ ۽ رند میر ۽ امیراں اے مرد ۽ راگپت، کورچاتے ۽ دوردات کہ تاں زندگ انت، ہمے کورچات ۽ بہ بیت۔ نون حیران بوتنت کہ کئے بادشاہ بہ بیت۔ ایشاں دیست کہ بادشاہ ۽ زال ۽ لاپ پُر انت، ایشاں چوں کت کہ بادشاہ ۽ زال آورت، آئی ۽ پُری نیں لاپ ۽ سر بادشاہی ۽ تاج ایرکت ۽ جارجت کہ مرگیں بادشاہ ۽ چُکٔ کہ نوکی پیداک بیت، ملک ۽ بادشاہ انت۔ قدرت ۽ بچار کہ وہدیکہ زال لہتیں ماہ ۽ رند چُکٔ ۽ ذراہ بیت، چُکٔ بچکے بیت کہ آئی ۽ نام اش کت شاہ پور II (AD 309-379) ۽ ہمے شاہ پور ۽ ہفتاد پُریں سالاں ایران ۽ سر بادشاہی کت۔ (1)

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 84-85

خُدا دیر گیرے بلے دیر گیرے

بادشاہی ءِ حاکمی ءِ حرص ءِ واہگ اُنچیں ہوئے کہ وتی ءِ درآمد نہ چاریت۔ اے ہوس ءِ ایوکا
 یک علاقہ، دَمگ یا قوم ءِ نسلی ءِ رانہ گپتگ، جہان ءِ ہر کُنڈ ءِ ہے بُوتگ کہ روج ءِ مرچی موجود
 انت۔ مصر ءِ قدیمی شاہاں یا فرعونان (فیروحاں) بگرتاں اکا دیائی، اسیریائی، بیبیلونی، ایرانی یا
 دنیا ءِ ایدگہ بادشاہیاں چو کہ چین، ہندوستان، یونان، روم، ہرجاہ ءِ ہر کجا ہے بُوتگ ءِ پہ ظلم ءِ
 نارروائی ءِ کس ءِ چہ کس ءِ باج نہ بُرتگ۔ جبر پہ حکم ءِ بادشاہی ءِ بُوتگ گڑاپت ءِ بچہ نیاؤرتگ ءِ بچہ
 پت، بڑات ءِ بڑات۔ حاکم ءِ امیراں وتی کماندار ءِ نژدیکیں دوست ءِ بڑا ہمدگ ہم مدام حاکمی ءِ
 ہوس ءِ وڑالاں داتگ انت، کشنگ ءِ گارکتگ انت ءِ آہانی نیکی ءِ خدمت گزاری بچ بر دیمہ
 نیاؤرتگ انت۔

ہے ظلم ءِ ناانصافیانی سبب ءِ بازیں قوم ءِ راجانی بادشاہی ءِ حاکمی شنگ ءِ گار بُوتگ انت ءِ
 جہان ءِ سیاسی، مذہبی ءِ دود ءِ ربیدگی نقش بدل بُوتگ انت۔ بلوچانی ہمسائگیں قوم ءِ راجاں
 ہندوستان ءِ مسلمان شاہ ءِ سلطان ءِ ایران ءِ بادشاہ یا شاہانی شاہ ہے ظلم ءِ ناحقیانی سبب ءِ پُرتنگ ءِ
 شنگ انت۔ ہے حال مصری، اسیریائی، بیبیلونی، کلدیائی، چینی یا رومنانی حکم ءِ بادشاہی ءِ
 بُوتگ۔ ہندوستان ءِ انوگیں تاریخ ءِ اوغانانی یا مغلانی بلا میں شاہ ءِ بادشاہی انچوشت ءِ گار بُوتنت کہ
 تاریخ نویس حیران انت۔ بلے اے پڑشت ءِ پڑوشانی مستریں سبہاں کیلے مذہبی ءِ دود ءِ ربیدگی
 نارواداری ءِ ظلم ءِ ناانصافی ہم بُوتگ۔ ایران ءِ یمن ءِ عراق ءِ عربانی دستاں کہ نوک مسلمان بُوتگ
 اتنت، پڑوش وارت، ہماہانی دست ءِ کہ صداں سالانی دوران ءِ ہمولہتیں سال ءِ رند، ایرانیان ایشان ءِ

جنگ ۽ ایرجیگ کتگ ات۔ برے اے رومنانی ایر دست اتنت، برے ایرانیانی۔ نوں کہ ایشانی واروش ات ۽ عربستان ۽ عربانی نوکیں اسلامی دین ۽ منوگر اتنت، یعنی ۽ عراقی گوں ایدگہ عرباں یکجا بُوت ۽ چہ ایرانیاں وتی صداں سالانی محکومی ۽ ایردستی ۽ بیراش پہ مردی گپت، ایران اش جت ۽ پڑ وشت۔ ایرانیانی مذہب، دود ۽ ریدگ ۽ تاریخ اش بدل کت کہ تاں روچ ۽ مروچی ایران ۽ آئی ۽ مزن نایں بادشاہی ۽ سلطانی شُت۔ مروچی پہ ہے ایران ۽ پچ نام ۽ ننگے پشت نہ کپت۔ قدرت ۽ چہ ایرانیاں درستانی بیر کپتگ ات۔

رومن، یورپ، افریکہ ۽ بازس دَمگ ۽ میاں رودراتک ۽ ایشانی بازدمگانی سراحاکم اتنت۔ ایشاں پہ حاکی ۽ بادشاہی ۽ ہوس ۽ نر ۽ گورگ نزانٹ ۽ ایردستی ۽ محکومیں قوم ۽ راجانی سراطلم ۽ ناانصافی کت۔ مصر ۽ واجہیں فرعونانی (فیروحانی) بادشاہی ۽ رند مصریانی حاکی ۽ واجہی شُت ۽ گار بوت۔ چین ۽ مزن نایں شاہ ۽ بادشاہانی نشان نیست انت ۽ نا آہانی شون داتگیں کار ۽ کردے گندگ ۽ کیت۔ اکادیانی، اسیریانی، میدیانی بادشاہی پڑشت ۽ شُت ات۔ ہندوستان ۽ استمان ۽ سرا ایرانی، یونانی، اوغانی ۽ مغلانی بادشاہ ۽ حاکماں ہما زور ۽ ظلم کت کہ تاریخ ۽ دل تڑکیت۔ ہندو ۽ ایدگہ راج جت ۽ پڑ وشت ات، آہانی ذگرانہ ۽ عبادت جاہ لُٹ اتنت، آہانی دود ۽ ریدگ بدل کت ات، بازینان ۽ جت ۽ مُسلمان کت۔ نوں ہے بادشاہ ۽ حاکمانی پشت پد ہندوانی حد ۽ بھگوانانی بدعا آں کپتگ انت کہ در بہ در انت۔ ہزار سال ساری یورپی وارانٹت۔ ایشاں لانتک بست افریکہ، ایشا، امریکہ ۽ میاں رودراتک ۽ بازس راج ۽ قوم جت انت، ایشانی علاقہ گپت ات، ایشانی مال ۽ زر پل اتنت۔ نوں ہے یورپی حاکم روچ پہ روچ شُدی بوآن ات۔

وہد ۽ ذراجیں پڑگاں باز دیستگ۔ راجان ۽ پہ مال ۽ زر ۽ کیے دومی ۽ کُشگ ۽ دیستگ۔ حداہانی نام ۽، اللہ ۽ نام ۽، بھگوان ۽ نام ۽، اِل ۽ نام ۽، اہورامزدا ۽ نام ۽ یا ووح ۽ نام ۽، انسانانی وت ماں

وت ۽ کشت ۽ کوش دیتگ ۽ تاریخ ۽ دوران قومانی، راجانی یا نسلائی نام ۽ جنگ ۽ فتنہ دیتگ۔ بلے ظلم ۽ زور ۽ دور مروچی ہم آسرنہ انت بلکیں کسانیں ۽ ایردستیں قومانی سرا، مستریں ۽ زوراوریں قومانی ظلم ۽ زور ۽ آہانی سرا حکومت ۽ بادشاہی کنگ ۽ واہگ ۽ پندل گیش بوتگ انت، کم نہ بوتگ انت۔ جہان ۽ ہر دگ ۽ کسانیں قوم ۽ راج تئی و ہدی غلام ۽ ایردست انت۔ مذہب ۽ حداہانی نام ۽ یا سلطنت ۽ بادشاہی ۽ نام ۽ ایردستی ۽ غلامی ۽ محکمیں زنجیر زوریں قوم ۽ راجانی گٹ ۽ لوپ انت۔ بلوچ، کرد، سندھی، ایشیا ۽ افریکہ ۽ دگہ بازیں قوم انت کہ ایردست ۽ محکوم انت۔ آہان ۽ وتی گل زمین ۽ سراوت واکی ۽ سیاسی اختیار ۽ اقتدار ۽ حق نیست۔

اے جہان ۽ ہماوہاں امن ۽ ایکنی بیت کہ دزستیں قوم ۽ راجان ۽، کسان چہ مزن، سیاسی، معاشی ۽ راجی وت واجہی ۽ اختیار برسیت ۽ مستریں ۽ زوراوریں قوم دومی قومانی سرا حاکمی ۽ بادشاہی ۽ ارادہ ۽ یلہ بہ دینت۔ آہانی قومی دولت ۽ لوٹگ ۽ واہگ ۽ مہ دارنت ۽ پوشیں واہگ انوگیں دور ۽ باریگاں سیاسی ۽ معاشی واپ انت کہ مانا ایش آسان نہ انت، گزان انت۔

میش دُڑے لنگیں پاد

تیمور لنگ ء یک وہدے میس ء مال دُڑی کتگ ات۔ ایشی ء لنگی ء سبب ہم ہے دُڑی
بوتگ کہ یک رندے ایشی ء یک مردی ء میس دُڑا تگ ء زمببناں کتگ انت۔ آمد ایشی ء رندے
کپتگ ء تیرے جنگ ء کہ تیمور ء پادے لگ اتگ کہ تاں زندگ بوتگ آئی ء پادے لنگ
کتگ۔ ہے دُڑی ء دُنگی ء دوران ء آئی ء راستیں دست ء چنکی لنگ ء گورے لنگ ہم
پُرشنگ۔⁽¹⁾ چوشیں میس دُڑ کہ لنگیں تیمور ء یا چوشیں چورہ ء لاوارث کہ تیموجین ء، بے حسابیں
دُڑے دُنگ شاہ ء بادشاہ بوتگ انت ء بازیں شاہ ء بادشاہ پہ بڑگی ء کم نامی مرتگ ء شنگ انت۔
سُریتی بیچ بادشاہ، گوہتگ ء نامردا گدہ دار ء گنوک ء شپیتال ولی ء بزرگ بوتگ انت۔ اے
جهان مدام گردان انت، کس پہرہ بندیت، ناوش سختی ء بٹاک ء بہ جنت ء نانیزگاری ء غماں غمی بہ
بیت۔ اداہر کس ء رازندمانی ء، موت ء، مزن مردی ء ء وار ء بڑگی ء درداں ایرجیگ کتگ۔ کس
سرء وت نہ انت۔

1. Marozzi, Justin. op.cit. p: 31

ابن خلدون ۽ چچر وکيس زُبان

ابوزاهد عبدالرحمان بن محمد ابن خلدون الحصرمی (27 مئی 1332 تا 19 مارچ 1406 AD) وٽ لسانیں، دپ وٽیں ۽ وانندیں مردے ات۔ اے مرد تیونس ۽ زاننکار، سفارت کار، قاضی ۽ نوشتہ کارے ات۔ آئی ۽ کتاب ”مقدمہ“ یا مقدمات آزمانگ ۽ ہے سرحال ۽ وتی وهد ۽ شریں کتابے۔ تیمورلنگ دمشق ۽ ات ۽ ابن خلدون ہم دمشق ۽۔ AD1401 ۽ یک روچے ابن خلدون ٺشت ۽ تیمورلنگ ۽ دربار ۽ نشت۔ تیمور ۽ را گوشت ۽ کتئی وٽیں شریں دانا ۽ بہادریں بادشاہ تاریخ ۽ کم انت۔ ابن خلدون ۽ یک بلاہیں دزوگے دپ ۽ کت ۽ گوشت کہ آئی ۽ AD1358 ۽ یک بزرگیں نجومی لے دیستگ کہ آئی ۽ گوشتگ کہ چہرودراتکی گوریچان ۽ درکیت یک مرہ داریں مردے کہ ملک ۽ ولایت فتح کنت۔ چو کہ من گندگ ۽ آں، آمر دالما توئے، توجہان ۽ سلطان ۽ بادشاہ ۽۔ ابن خلدون ۽ گوشت کہ چوشیں بادشاہے کہ تئی ۽ چہ و اجہیں آدم ۽ بگرتاں روچ ۽ مروچی من نہ دیستگ ۽ ناتاریخ ۽ ونگ۔ (1)

گول چوشیں دزوگ ۽ گلاہ ۽ ستاء ۽ ابن خلدون ۽ تیمورلنگ ۽ راسک وٽ کت ۽ آئی ۽ ابن خلدون ۽ راوتی گورانا دینت ۽ مدام گول آئی ۽ بحث ۽ تزان کت۔ ابن خلدون ۽ آئی ۽ گلاہگ ۽ دپ نہ داشت ۽ تیمور ۽ پکندگ ۽ سر ۽ چنڈینگ ۽ دم نہ بُرت۔ وهدیکہ ابن خلدون چہ تیمور ۽ دربار ۽ ٺشت ۽ تیمور ہم پھوتی ملک ۽ رهاگ بُوت، گڑاہے ابن خلدون ۽ کہ تیمور ۽ را پھ دز وگیں گلاہ ۽ ستا آزمان ۽ بُرتگ ات، یک کاگدے مگر ب ۽ حاکم ابوسعید اتمان ۽ را نوشتہ کت ۽ گوشت ۽ کت تیمور

تاتاریء حلب ء دگہ بازیں علاقہ کپتگ، جنگ ء پڑوشنگ ء تباہ کتگ انت۔ آئیء لشکرء ظلم ء زورء ناروائی کتگ کہ تاریخ ء آہانی مثال نیست۔ ابن خلدون ء اے ہم نوشتہ کت کہ آئیء دگہ چچ راہے نہ دیتگ ابید چریشی ء کہ آتیمورء گوڑا بہ روت ء گوں آئیء مجلس ء دیوان بہ کنت۔ تیمورء گوڑا روگ آئیء حُب نہ بوتگ، آئیء بے وسی بوتگ۔⁽²⁾

1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 302-305

2. ibid.

ہر کس کہ وتی زبان ء وارت، پہ خاک روت

خوارزم ء یوسف صوفی کہ تیمور ء کماندارے ات، وہدیکہ آئی ء سرکشئی ء بغاوت کت گڑا تیمور ء خوارزم ء سراسر اُرش کُت، ہبے یوسف گوں وتی لشکر ء ارگانچ ء ات۔ تیمور ء لشکر ء ارگانچ ء شہر چپ ء چاگرد کُت۔ یوسف پوچ جبریں ء کم دانشیں مردے ات، آئی ء دل ء گوشت کہ من تیمور ء کم شرف کنناں۔ آئی ء چوں کت کہ تیمور ء را پیغام کت کہ تو ء تیمور یا من ء یوسف پرچہ پہ وتی مستری ء بادشاہی ء ہوس ء حرص ء علاقہ بر باد بہ کنیں، مردم بہ کشیں۔ تو کہ چوشیں بہادر یں مردے نئے گڑا بیا من ء تو دوپہ دو جنگ کنیں، ہر کس گیش بُوت، سو میں بُوت ء دومی جنگ بُوت، اے علاقہ ہمائی ء گنت۔ یوسف ء دل ء آتنگ ات کہ اے مرد کہ پادے ء لنگ انت، جنگ کُت نہ کنت ء ناچوشیں بہادرے کہ ایوک ء دیم ء در بنیت ء دوپہ دوئی ء گوں من جنگ بہ دنت، چو کہ تیمور پہ جنگ درنیت، بے عزت بیت، آئی ء فوج ہم دل پر زوش بیت ء من سو میں ہاں۔

اے کلوہ کہ تیمور ء رسیت، تیمور بڑ انز گپیت۔ وتی جنگی سلاہاں رُوریت، جنگی پوشاکاں گورا کنت، لوہیں کلاہ ء سراسر کنت، اسپ ء سوار بیت ء گوشت کہ من گوں یوسف ء دوپہ دوئی ء جنگ ء رواں۔ میر ء امیر ء کماندار یکجا بنت، دیم ء درکا انت ء گوشت کہ ایوکا روگ ء یوسف ء کلات ء دیم ء، دوپہ دوئی ء جنگ دانشندی یے نہ انت۔ دومی ایش کہ پہ یوسف ء پوچیں ء دل گوتیں جبراں تو چوشیں فیصلہ نئے مہ کن۔ تیمور نہ منیت، وتی کماندار ء میر ء امیران ء چہہا ر دنت ء اسپ ء کڑی کنان ء دیم پہ کلات ء شہر بند ء نیمگ ء روت۔ دیما یوسف ء کماندار ء فوجی اوشتوک بنت، بلے تیمور پرواہ نہ کنت۔ نژیک ء روت، آیوسف ء لشکر ء دیم ء یوسف ء چہہا ر دنت، توار پر جنت ء گوشت

کہ پہ دوپہ دوئی جنگ ء تئی پیغام من ء سر بُوتگ، من اتکگاں، نوں توچہ کلات ء درا کہ من ء تو مقابل
 ہیں، مروچی مرد ء بگا زانگ بیت۔ تیمور ء اے جبر ء اے پہہار دڑستاں اش کت۔ یوسف ء کہ تیمور
 دیست، آئی ء را ایمان ء پہک یلہ دات۔ یوسف ء بٹاک جنگ ات، دومی ایش کہ آئی ء دل ء ہیج بر
 اے جبر ء گواہی نہ داتگ ات کہ تیمور تہنا گوں چوشیں مردی توکلی ء دیما کیت ء آئی ء راتوار پر جنت۔
 یوسف چہ کلات ء درنیا تک۔ گڑا تیمور ء پہ مردی گوانک جت ء گوشت کہ یوسف شتر بچار کہ
 ”ہر کس کہ وتی زبان ء وارت، وتی زند ء وارت“۔ (1)

گوں اے جبر ء تیمور وتی اسپ ء واگاں کجیت، اسپ ء دوراں پادکنت ء وتی لشکر ء گؤرا
 کیت ء سر بیت۔ وہدیکہ تیمور وتی لشکر ء سر بیت، لشکر پر جوش ء پُر واہگ بیت، گوں دلیری ء
 مزن مردی ء مان شانیت ء یوسف ء را پڑوش دنت۔ یوسف تجیت۔ اے جنگ ء لہتیں روچ ء
 رند آئی ء رانادڑا ہی یے گوں کپیت ء سے ماہ ء توک ء یوسف پہ حاک روت۔ (2)

1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 77-78

2. Ibid.

تیمور، زارہ

وتی مرگ، درد دہر کس، توریت۔ ہے تیمور لنگ کہ ایشی، لشکر، اسپانی پادانی چیر، ہزاراں مردم
 مرگ، ہزاراں مردم ایشی، بے گور، کفن دوردا تگ۔ ہزاراں، لکھاں زہگ، چورہ، لکھاں جنین
 جنوزام، لکھاں ماتانی تنگوئیں، کشتنگ، صداں شہر، بازار سوتنگ، پُرگتنگ، بلے ہے تیمور، دل
 رحم نہ شتگ۔ یک و ہدے کہ آئی، مستریں، آئی، ولی عہد، جہانگیر AD 1376، بیران، بوت،
 تپے، گپت، کشت، تیمور، پرانی، مرگ، ہما زارہ کت کہ نبو تگیں۔ تیمور، آوہاں گول، مغلانی
 جنگی، دست گٹ، ات، پُچ، مرگ، حال، سہی نہ ات۔ و ہدیکہ جنگ، واتر، بوت، سمر کند، نژ، یک
 سر، بوت گرا، آئی، میر، امیر، شاہی، اگدہ دارسیا، پو شا کاں، اسپاں سوار، موتکی زارہ جنان، تیمور، دیم
 شت، انت۔ شہر، دزستیں، مردم، شتر، چہ گندگ، ذرہ گول، سیاہیں، گداں، سرگول، چادران، جنان
 پڑوشان، زار جنان، دراتک، انت۔ ہمیں شہر، چاریں، نیگاں، موتکی زار ات۔ (1)

تیمور، اے پُچ، مرہ، داریں، پُرسلا، ہیں، بہادریں، دانشمندیں، ورنہ ہے ات کہ آئی، سور
 لہتیں، سال، ات، آئی، رادو، پُچ، ہم، است، ات۔ گول، آئی، مرگ، حال، اشکنگ، تیمور، چہ ہستاں
 بے ہست، بوت۔ ایشی، چوچنکی، نیگ، دل، پُرمشت۔ ایشی، چمائی، ارس، نہ بداتنت۔ تیمور، پُرسی، گد
 گورا، کت، میر، امیر، کماندار، سپاہ، دار، کس، وتی، گورا، تنیشت۔ ہرچوں، کہ آئی، کماندار، امیراں،
 آئی، مٹا، عالماں، آئی، راتسلا، دات، تیمور، دل، آرام، نہ بوت۔ چہ دیراں، تیمور، پُرسی، ات، اے
 دوران، اتاں، بازو، وہاں، آئی، جنگی، پیکار، شدت، یلہ، دات، انت، مردم، چرائی، ظلم، زوراں، لہتیں، وہاں
 رکت، ات، بلے، اے، مرد، راکس، گوشت، نہ کت کہ تو، تیمور، کہ مردم، کشتے، ہلک، ولایت

برباد کئے، شہر میں گال سوچئے، اے مردماں کہ تو کشتئے، آہم کسے بیچ، کسے پت، کسے ہزات
انت۔ آہانی مرگ۔ آہانی مات۔ گوہارانی، پت۔ ہزاتانی دل ہم بُن بیت۔ وتی درد۔ کہ مارئے گڑا
باید انت دگرانی درد۔ ہم بہ مار۔ بلے جہان۔ تاریخ ہے نہ گوشت کہ مردکش۔ قاتل، ملک۔
ولایتانی جنوک۔ برباد کنوکاں بچ برم رنگینانی درد مار اتگ، بلے وہدیکہ وتی سرئے اش کپتنگ، گڑا
آہانی چماں ارس گورتگ۔

1. Maozzi, Justin. op.cit. pp: 69-70

راست گوشیں بچ

تیمور لنگ ۽ مستریں بچ، میران شاہ ۽ مدام وتی سنگتانا ۽ جست کت کہ من اے سرزمین ۽ مستریں ۽ طاقت ورتیں بادشاہ ۽ پچاں، آخر من چوں بہ کنناں کہ منی نام ہم گرگ بہ بیت، اگس پہ شری ناگڑا پہ شری۔ ایشی ۽ ہمار بودگیں کارکت کہ عقل حیران بیت۔ تیمور کہ ہندوستان ۽ لوٹ ۽ پل ۽ گٹ ات، میران شاہ ۽ حکم کت کہ مزین ماڑی کہ بندگ بوتگ انت، آہان ۽ بہ پڑوش ات کہ پہ پڑوشگ ۽ زوال کاری ۽ آسک نام بہ بیت۔⁽¹⁾ ابید چریشی ۽ AD 1399 ۽ میران شاہ ۽ وتی پت ۽ را کا گدے رواں دات ۽ گوشت کہ تونوں پیر ۽ عاجزے، ترا چوشیں قوت نیست کہ تو چوشیں بلا ہیں ملکی ۽ حاکمی ۽ سروکی ۽ کت بہ کننے۔ ترا بید انت کہ تونوں یک کر ۽ بہ بندی ۽ اللہ اللہ بہ کننے، تاں کہ تئی روج پورا بہ بنت۔ ہے کا گدے آئی ۽ نوشتہ کت کہ تئی مزن مردی ایوک ۽ ایش انت کہ تو کٹنے ۽ کار کننے۔ مخلوق ۽ پلنے ۽ لوٹے، شتر ۽ گندگ پچہ نیارے۔ چد ۽ گیش تر تو کجام کرد ۽ واجہے۔ تو اگس ماڑی یے بندے، آئی ۽ بنیاد ہم مخلوق ۽ نفرت ۽ چہ مخلوق ۽ پل انگلیں زر ۽ مال ۽ سرا ایرانت۔ تو اے جبر ۽ شتر بز ان کہ چہ تو کس وٹ نہ انت، ہر کس چہ تو نفرت کنت، وہد ہمیش انت کہ تو یک کر بہ بو۔ میران شاہ ۽ وتی کا گدے نوشتہ کت کہ ترا چک ۽ نماسگ است کہ آتئی ملک ۽ ولایتانی سرا چہ تو شتر حاکمی ۽ بادشاہی کت کن انت۔⁽²⁾ پیشی دوراں گئے بوتگ کہ آہاں بادشاہانی

دیما راستیں گپ کُت کتگ۔ راستیں یا حقیں گپ ۽ گوشتگ ۽ آہم خون واریں ۽ ظالمیں شاہ ۽
بادشاہانی دیم ۽ گنوکی ۽ وت کُشی یے لیکگ بُوتگ۔ میران شاہ چوکہ بادشاہ ۽ بیچ ات، پرے
راست گوشتی ۽ دپ نہ اوشتی ۽ آئی ۽ راچ کنگ نہ بُوت۔ تیمور ۽ کہ کاگد و نت گوشت ۽ چون
۽ بہ کناں، گنو کے، زہگے، نزانہ۔

-
1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 278-279
 2. ibid.

تیمورء چرپ زبانی

چینء لہتیں علاقہ کہ تیمورء گون اتنت، پراہاں تیمورء مدام سُنک، لگان یازرء مال چینء را
 داتگ ات۔ AD 1394ء تیمورء یک کا گدے چینء بادشاہء سرنوشتہ کتگ ات کہ اے کا گد
 چرپ زبانیء گلاہء ستاءء مستریں مثالے ات۔ آئیء نوشتہ کتگ ات کہ من اے کا گدء را گوں
 ادبء احترامء مزن مر میں شاہء چینء خدمتء نوشتہ کنگء آں، ہما بادشاہء سرا کہ حد اوندء آئیء را
 چینء سراسہایء حاکیء حق داتگ۔ تیمورء نوشتہ کتگ ات کہ ”تئی مزن مردی، تئی سخی گریء
 مزن دلی، تئی نیکیء احوال سچہیں دنیاء آشکارا نت۔ تئی حاکیء بادشاہیء رُژن، چو حدائی رُژنائیء
 تالان ات۔ درستیں کشء گورء ہمساہگیں ملکء قوم تئی مزنیء بادشاہیء منوگر انت۔ دُوریں
 ہمساہگیں قومء راج ہم تئی زانتء تئی رُژنء رُژنائیء برکتء رُژنانا ات۔“ دیم ترء نوشتہ کنتء
 گو شیت کہ ”تئی مرطہ داری، مزن دلیء دست پچیء منی دلء دماغ پچ کتگ انت چیا کہ تئی دل
 چوجامء جمشیدء انت کہ آئیء تہا دنیاء درستیں حالت گندگ بنت۔ من تئی ذرا جیں عمرء و ش حالیء دعا
 لوٹاںء منی دعانت کہ چینء شاہ چوزمینء زمانء ابدمان بہ بیت۔“ (1) بلے ہے تیمور کہ طاقتور
 بُوت، ایشیا، سنٹرل ایشیا، میان ایشیاء ہندوستانء ترکیء ایر دست کت انت، مردء تب تراتء
 و ہدیہ چینء سفیران چی توء لگانء زر لوٹ ات، تیمورء آئیء را یک حسابیء قید کتء ڈہار پے ڈہار
 تزینتء و تئی طاقتء و تئی بادشاہیء مزنیء سیریء مخلوقء مزن مردی نشان دات۔ ایشیء مقصد ایش
 ات کہ نوں چین چہ آوابء در بیت کہ منء تیمور آئیء ایر دستاں۔ (2)

وہدیکہ تیمورء وارش بُوَت آئی ء دل ء اتک کہ آچین ء فتح بہ کنت ء دنیا ء مستریں ملک گیر ء لقب ء واجہہ بہ بیت۔ پرے مقصد ء آئی ء AD 1404 ء وتی میر ء امیر، کماندار ء صلہ کارانی مچی ء دیوانے کت ء گشتائے دات۔ آئی ء گوشت کہ حداء ماراہمت ء توان داتگ ات، ما ایشیا ء ایدگہ ملکان ء گپت، بلے ہے جنگاں خدء بازیں مخلوقی ء خلقتے کُشتگ بُوَت، نون من لوٹاں کہ انچیں کارے بہ کنناں کہ ساری ء گناہ آپ بہ بنت، پمیشامن نون فیصلہ کُتگ کہ چین ء کافرین ء بے حدائیں ملک ء بہ گراں ء اودء کافراں حداء راہ ء بیاراں۔ (3) بلے ہر کس ء زانت کہ چین ء سرء اُرش کنگ ء مقصد مسلمان ء کافر لیکن نہ ات ء نا ”گناہانی آپ کنگ“ ء ”جہاد“ ات بلکن چین ء لوٹ ء پل ات، چیا کہ چین ء باروا آوہداں ہے آشکار ات کہ چین سیریں منکی ء اودء مخلوق آباد ء وش حال انت۔

1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 352-353

2. ibid. pp: 351-352

3. ibid. p: 347

دنیا ۽ ڀلڪ گردان انت

خردم شاهيجان (بادشاهي ۽ دور 1628 تا 1658 AD) ۽ مسترين پنج ۽ ولي عهد داراشڪوه ۽ چي وقتي ڪستريين بزات اورنگ زيب ۽ لشڪر ۽ پڙوش ورگ ۽ رند ديم په اوغانستان ۽ دات - آني ۽ همراه لبتين غلام ۽ گو هتنگ پشت ڪپنگ ات، هر ڪس ۽ يله داتنگ ات - داراما بلوچستان ۽ ڏهاڙ ۽ سربوت - ادا آني ۽ گون يڪ پڙهانه ۽ ڏک وارت - اے پڙهان ملك جوان ات، اے هما مردات كه داراء آني ۽ راجه ڪشنگ ۽ رگيننگ ات - آچوش كه شاهيجان ۽ يڪ زمانگه حكم ڪتنگ ات كه اے مرد ۽ چو كه آني ۽ خلاف ۽ سازش ۽ سرڪشي ڪتنگ، پميشا ايشي ۽ راپيلاني پاداني چير ۽ هرت ۽ آرت به ڪن ات - گڙاداراء گون پت ۽ دست بندي ڪتنگ ات كه اے مردبخشنگ به بيت، ڪشنگ مه بيت - شاهيجان ۽ داراء جبر زرتنگ ات ۽ مردنه ڪشنگ ات - وهديكه ڏهاڙ ۽ داراء اے مرد ۽ را ديست، ملك جوان ۽ داراء را درست ڪت، آني ۽ رابيا ۽ به نند ڪت ۽ گوشت ۽ كه دارا آني ۽ مهبان به بيت، گون آني ۽ اڙ به ڪنت - داراء همراها گوشت كه اے مرد پڙهانه، ايشي ۽ گون شاهيجان ۽ هم دغا ڪتنگ، ايشي ۽ سرايبسه ڪنگ ناداني يے، اے پڙر ۽ مال ۽ هرچي ڪت ڪنت بلے داراء دل پهڪ ات، داراء گوشت كه من ايشي ۽ راجه ڪوش ۽ رگيننگ، اے گون من چوں دروه ڪنت - داراء ههائي ۽ گوراداشت - ايدگه رويچ ۽ 19 جون AD 1659 ۽ دارابولان ۽ راه ۽ ديم په اوغانستان ۽ ربادگ بوت گڙاچ ڏهاڙ ۽ ڪے ڏور، هے مرد ملك جوان ۽ گون لشڪر ۽ داراء راه ۽ سربست ۽ دارا، داراء يڪ پنج يے ۽ دوچنگ دست گير ڪت انت - داراء نيڪي ۽ بدل پڙهانين ملك

جوان پے بدی دات۔

اے پٹھان اورنگ زیب پاسبان دار کہ دارا درندہ اتنت، جسے سنگھ پھار خان دارا حال دات کہ دارا دست گیر بوتگ۔ اے کماندار 3 جولائی 1659ء ڈھاڈرے سر بوت انت دارا اش زرت 2 ستمبر 1659ء دہلی سر بوت انت۔ 8 ستمبر اورنگ زیب حکم پدا دارا آئی اور نائیں بیچ سیفر ما دیں پیلے سوار اش کت انت دہلی بازار تڑینت انت۔ دارا دست پدا بستگ انت، چلیں گدے گور ات، چلیں پاکے سراتے۔ انچیں حالتے آئی بیچ آئی کش انتگ ات، ہمے پیلے کجا بگ راستیں نیمگ اورنگ زیب غلامی زحم کش اتگ اوشتوک ات۔ پیلے پشت پھار خان تیر اندازے بوسوار انت۔ آہان حکم ات کہ اگ کسے ایشانی رکینگ جھد کت، آکشگ بہ بنت دارا آئی بیچ ہم۔ گوں ہمے بے عزتی، بے کسی بے وسی شاہجہان مستریں بیچ ولی عہد، دارا شکوہ راتیوگیں شہرے گردینگ بوت۔ چونیں دل بڑیں حالتے ات پدارا آئی بیچ پھہر کسے کہ آہان مظاہ داریں دارا راے حالت دیست۔ دارا اے حالت گندگ سبب دہلی مردماں فریاد کت، زار جت۔ انچیں زارے فریادے ات کہ ہر کس اشکت، آئی ارسانی سر جہلا د بوت انت۔

دومی روچ ہے پٹھانیں ملک جوان گوں وتی افغان لشکر دہلی سر بوت۔ وہدیکہ اے مرد دہلی شہرے داخل بوت، دہلی مخلوق اے مردانی سرا پہ لٹ، پہ ڈوک، پہ سنگ، پہ گریں آپ ارش کت۔ بازیں مردے ہمے چست ایراں اسپانی پادانی چیرے اتک و مروت۔ ملک جوان پھہرے مشکلی وتارار کینت وتی ساہ پھہرے دربارے سر کت۔ اورنگ زیب مردے راداد دہش کت یک ہزار لشکری سالارے کماندار جوڑ کت۔

دارا شہزاد انت کہ اورنگ زیب چونیں مردی آئی انت جی انت بلے آئی اورنگ زیب

را کا گدے نوشتہ کت ء گوشت کہ ”تو منے بادشاہ نے، من ء تئی بادشاہی پکار نہ انت، حد اے شاہی ء راتئی ء تئی بچانی قسمت ء بہ کنت۔ منی کشگ ء نیت کہ تو داشتگ، نا انصافی یے ء شتریں جبرے نہ انت۔ اگس تو من پے ننگ ء جا گہے بہ دے ء یک کاردارے بہ دیے، من وتی زند ء پشت کپتگیں روچاں ہے رنگ ء گوازیں“ بلے اورنگ زیب ظالم ء دوزبانیں گوچلیں مردے ات۔ آئی ء فیصلہ کنگ ات کہ داراء بوکشیت۔ 9 ستمبر AD 1659 ء شپ ء غلامانی یک ٹولی یے داراء جا گہا پترت، آئی ء راکشت، آئی ء سرائش بُرات ء اورنگ زیب ء گورابرت۔ اورنگ زیب ء وتی مستریں برات ء سرگ یک درپی ء کت ء وتی قید کتگیں پت ء گورارواں دات ء ہے سرگ ء را شاہیجان ء ورگ ورگ ء ٹیبل ء سرائیرکت کہ ورگ ء وداں شاہیجان ء بہ گندیت۔ دومی روچ ء داراء شکوہ ء بے سرگیں جون درستیں بازار ء تزینگ بُوت کہ ہر کس ء دیست آہاں زار ء فریاد کت۔ (1)

یل ایشی ء ء بُزور آئی ء کہ داراء گواہار، بانک روشن آرا وتی مستریں ء مزن مڑیں ہزات ء چوشیں کم شریں ء بے عزتیں کوش ء سرائملو رء رنجیدہ بونگ ء بدل ء آہے شپ ء ورگ ء مزینیں مہمانی یے کنت۔ اورنگ زیب ء بچار کہ گوں وتی زحم ء داراء بُراتگیں سر ء لیٹینیت ء کندیت ء اندگہ روچ ء ہے سرگ ء پے شاہیجان ء روان دنت۔ (2)

اورنگ زیب چرپ زبانیں، دز وگ بندیں، مگاریں ء ملا توشیں مردے ات۔ ایشی ء شپاں بچک ناچ دات ء روچ ء حداترس ء مسلمانے ات۔ شتریں ء حانواد ہی کاریا گوں مخلوق ء مہر ء دوستی ء زانت ء جوزہ آئی ء گورانیست ات۔ مُغل بادشاہی ء بربادی ء تباہی ء مستریں سبباں کیے ہے اورنگ زیب ات۔ زند ء آخری آئی ء مرت کہ آئی ء شتریں ہچ نہ کنگ۔ آمدام ملور ات، گمیگ ات۔ آخری وداں چے وتی کچی ء سبب ء، اے مرد ء کلاہ دوتک ء بہا کت تاں کہ ہے نشان بہ دنت کہ آپار سائے ء وتی دست کٹ ء وارت۔ مرگ ء لہتیں روچ ساری آئی ء وتی بچ

اعظمء را کا گدے نوشتہ کت ء گوشت ءے کہ ”من زاناں من کیاں ء من وتی زندء چے کتگ۔۔۔ زندگی شریں چیزے بلے من الیش پہ مفت گوازینتگ۔ من چہ وتی آسنگ ء پہک دل پزوشاں۔۔۔ من ء ہچ گون نہ بوتگ ء دنیا ء اتلگاں بلے نوں من ء وتی گناہانی حاصل گون انت ء روگ ء آں۔ من زاناں کہ من ء سزارسیت“۔ (3)

3 مارچ AD1707 ء صباہ ء دہدیکہ اے مردمُرت، گوشنت کہ آئی ء مرگ ء وہداں یکت آنجیں ایروپ ء سیاہ گواتی ء سرکتگ ات کہ چم پہ چم میم نہ بوت۔ اے گوات ء آنچو تیزکش ات کہ تمبوئے بال دات انت، بازیں ساہدارمُرتنت، بازیں دزچکے ول گوج بوت ء بازیں ہلک ء میبتگے تباہ بوت۔ اے گوات ء تاں بیگاہ ء یک کجا داشت۔ (4)

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 368-370

2. ibid.

3. ibid. p: 511

4. ibid. pp: 512-513

مُغلا نی مرد حوصیں جنک

مُغل بادشاہ بابر، ہمایون ء اورنگ زیب ء ابید اکبر، جہانگیر ء شاہجہان ء وتی خاندان ء جنین چکٹ سُورنہ داتگ آنت۔ اکبر ء اول سمران وتی یک جنکی ء را سُوردات بلے پدا سُور ء بند کت۔ مردی وشیان ء ابید آہانی جنک ورگ ء سیر بُوتگ آنت، پُچ ء پوشاک شتر ترس ء ڈول داریں بُوتگ آنت بلے مردی وشی آہانی نصیب ء نہ بُوتگ۔ مُغلا نی اے رسم ء مستر سبب یلے و ایش بُوتگ کہ آہاں پہ سانگ بندی ء کس ء را وتی مٹ نہ کتگ، دومی آہانی دل ء ایش بُوتگ کہ اگس جنگان ء سُور بہ دینت گڑا آہانی چکٹ ء پساندگ ہم اگدہ ء منصب لوٹ آنت ء بلکن بادشاہی ہم۔
(1) ایشانی جنک مدام چوبندیاں نندوک بُوتگ آنت ء پہ مردینی ء چارگ ء نیاد ء مُرادی ء ہدوک بُوتگ آنت ء اگس مردے ایشانی دپ ء بہ کپتیں ایشاں وتی حراب کنائینگ ء ء چہ گوہنگیں کارداراں وتی لگا شک ء مُشگ ء پُچ بردل نہ رنجیت۔

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 652

بانک کلوپترا لوت

مصرء شاہ بانک ء بادشاہ ٹول مے ء شیرز لیں گوہار، بانک کلوپترا (BC 69) 12-
 (30 August BC) گوں وتی بادشاہیں بڑات ء مدام کاٹ ء واٹ ات۔ کلوپترا ء واگ ات
 کہ آروم ء حاکم ء کماندار جو بیس سیزر ء بہ گندی ت ء بڑات ء جاگہا ماں مصر ء وتی بادشاہی ء پگا بہ
 کنت ء پرے کار ء آئی ء راسیزر ء مدت ء مکم پکار ات۔ سیزر آوہداں الیگز نڈریا ء ات۔ کلوپترا ء
 بڑات ء زانت کہ اگس کلوپترا سیزر ء گوراسر بہ بیت، آسیزر ء وتی نیگ ء تزینیت، پمیشا آئی ء وتی
 فوج ء را حکم کنگ ات کہ ہچ آپی گراب ء بوجی الیگز نڈریا ء سر بوتگ ء نیل ات۔ کلوپترا چوں پہ
 سیزر ء سر بیت، اے بلا ہیں واقعہ یے کہ ایشی ء مصر ء روم ء تاریخ بدلینت۔

کلوپترا ء یک کسانیں لانچے زرت، یک ہمارا ہے پولوڈورس کہ سسیلیا ء تاجر ء باپاری یے
 ات، گوں وت ء زرت ء ٹپو ٹپو ء الیگز نڈریا ء پہ سیزر ء شت۔ وہدیکہ لانچ الیگز نڈریا ء بدن ء
 رست، کلوپترا ء زانت کہ آپجارگ بیت۔ آئی ء وتارا بلا ہیں چادریا گونی یے ء کت، انجیں
 چادرے کہ شودگی گداں مان کن انت ء شودگ ء بر انت۔ پولوڈورس ء چادریا لوت ء گونی ء
 دوئیں سر بست انت ء کوپگ ء جت، چونکہ شودگی گداں بڈ ء کن انت۔ کس ء شک نہ کت ء اے
 مرد چہ تیاب ء دیم پہ سیزر ء تمبو ء شت۔⁽¹⁾ بچار کہ مصر ء شاہ بانک لوتی ء انت، پولوڈورس ء
 کوپگ ء انت ء روگ ء انت۔ کس ء زانت کہ اے لوت ء تہا مصر ء گزاں نازیں بانک
 کلوپترا انت۔

وہدیکہ پولوڈورس ء بانک کلوپترا ء راسیزر ء دیم ء ایرکت ء کلوپترا چہ لوت ء دراتک،
 سیزر ء دپ ہٹ بوت۔ آحیران ء ہبکہ ات۔ گوشنت کہ کلوپترا ء پہ زانت انچو کنگ ات کہ اول
 آئی ء ڈژمن یا آئی ء بادشاہیں بڑات ء لشکر سہی مہ بیت ء دومی ایش کہ آ انچو بہ کنت کہ روم ء حاکم

واجہیں سیزر حیران بہ بیت ء بزانت کہ کلوپترا آنچائیں شاہ بانکے نہ انت، آزانکار انت ہم ء بہادر انت ہم۔ (2)

کلوپترا چوشیں آہگ سیزر ء راسک دوست بُوت۔ آئی ء مرث کہ آگوں کلوپترا ہم کو پگی ء مصر ء حاکم بُوت کنت، مصر ء روم ء بہرے جوڑ کت کنت یا گوں کلوپترا ء انچیں تعلق ء نسبتے جوڑ بُوت کنت کہ مصر مدام روم ء ایر دست بہ بیت، پمیشا سیزر ء کلوپترا بڑات ء بدل ء گوں کلوپترا ء دوستی شروع کت۔

تنی وہدی تاریخ زانت حیران انت کہ کلوپترا اے کساں عمری ء کہ سیزر چرائی ء عمر ء دوہمینچک ات، پرچہ آئی ء سربے شہہ بیت۔ اے ہم زانگ نہ بیت کہ حق ء دل کلوپترا سیزر ء سراعاشق بیت یا آپہ سیاسی مقصداں پرانی ء ڈروگیں مہر ء دوستی درشاں کنت۔ بلے اے الٰہی انت کہ کلوپترا ء شرزانتگ ات کہ بیدء سیزر ء مدت ء ملک ء آصر ء بادشاہ بُوت نہ کنت، آگوں وتی بادشاہیں بڑات ء ایوک ء جنگ دات نہ کنت۔ آئی ء اے ہم زانتگ ات کہ اگس آئی ء چہ سیزر ء چھلے بہ بیت گڑا سہے چکٹ مصر ء بادشاہ بُوت کنت ء روم ء بادشاہ ہم یا روم ء مصر ء سیاسی ء فوجی نژیک بُونگے شرّیں سبب بُوت کنت پمیشا کلوپترا ء دست سیزر ء گورادوردات انت ء سیزر ء عاشق ء یار بُوت۔

بانک کلوپترا ء روم ء بادشاہی رست۔ آئی ء چہ سیزر ء چھلے بوت بلے بندہ ء ارادہ باطل۔ سیزر روم ء کٹنگ بُوت ء لہتیں سال ء رند کلوپترا ء گوں رومناں جنگ ء پزوش وارت ء وت ء راوت کُشت۔ (3)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 290-291

2. ibid.

3۔ بانک کلوپترا VII مصری فیروح (Pharoah) شاہانی آخری شاہ بانک ات۔ آئی ء چار مرد گپتگ ات۔ آوتی دوئیں بڑاتانی ہم جن ات۔ رند ء آئی ء گوں سیزر ء نُورکت ء سیزر ء رند آئی ء مارک انٹونی گپت۔ آئی ء چہ سیزر ء یک بیچ لے ء چہ انٹونی ء دو بیچ ء یک جنکے بُوت ء۔

گُوٹ سَریں زال زوال

سیزر ء و تی دُژمن پڑوش دانتت۔ پم پے مصریاں کُشت۔ کیٹو ء و تاراوت کُشت۔
سیزر ء فتح ء شات کامی ء مراکش داشت انت۔ ماں روم ء وت یک اسپ گاڑی یے ء سوار
بوت، آئی ء پشت ء مال ء زر ء جنگ ء کپتگیں قیدی ء دُژمنانی میر ء امیر گران انتت۔ گڑا
سیزر ء فوجی پہ وٹی ء مسکرا ء پہ کوہنیں دود، شعر ء سوت جنان انتت ء گوست انت۔ فوجیاں مخلوق ء
نیمگ ء دیم کت ء گوگاردات کہ ”اورومناں، وتی جنانی پردگ ء بہ کن ات۔ مارا گُوٹ سَریں
زال گاہے گون انت۔ اے ہما انت کہ شما ہرچ سہر ء زرے کہ وام داتگ، ایشی ء اے سہر ء
زران ء گال ء قجہگانی سر اشنگ جتگ۔“ (1) فتح ء شات کامی ء وہداں چوشیں گوش کندی تزان ء
سوت، روم ء رسمے بوتگ ء کماندار ء حاکماں پرے مسکراہاں دل ء نیا ورتگ۔

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 328-329

نیکومیڈیز

رومءء حاکم سیزرءء را اے ڈوبہ اش جت ءء کلاگ اش گپت کہ آبتینیا (Bithynia) ءء بادشاہ نیکومیڈیز (Nicomedes) ءء یار بۇتگ۔ روم گوں ایران ءء شاہ متریدٹیز (Mithridates) ءء ماں یونان ءء جنگ ءء آت۔ رومناں مدت ءء مک ءء گذرات۔ رومءء کماندار مارکوس ترموس (Marcus Thermos) ءء سیزرءء را حکم کت کہ آہ روت ءء بتینیا ءء بادشاہ ءء بگوشیت کہ پہ روم ءء مدت ءء جنگی آپی گراب رواں بہ دنت۔ سیزرشت، آبادشاہ ءء مدت کت بلے سیزر ءء اوداں مہمان بۇتگ ءء دوران ءء اے آشکار بۇت کہ سیزر ءء گوں نیکومیڈیز ءء وپت ءء واب کتگ ءء ہے بادشاہ سیزر ءء یار بۇتگ یا باز گوشیت کہ بادشاہ سیزر ءء سوار بۇتگ۔ اے ڈوبہ ءء تاں لب ءء قبر سیزر یلہ نہ دات ءء سیزر ءء مدام گوشت کہ اے دروگیں جبرے۔ آخری وهداں دژ منناں پہ شگان گوشت کہ سیزر بلائیں مردے بلے چے جبردارے کہ آبتینیا ءء ”شاہ بانک“ انت۔ چونابا ہم سیزر ءء کون بگاہی یا سیزر ءء دگہ مردینی ءء سوار بۇتگ ءء جبر بچ بر ثابت نہ بوتگ ءء سیزر ءء پلہ مرز گوشت کہ اے رنگ ءء ڈوبہ، کپتگیں ءء سُبکیں تزان پہ نہ وشی ءء بدبری دژ منناں آشکار کتگ انت۔ (1)

وہدیکہ سیزر ءء گال فتح کت ءء جرمنی ءء بازیں ٹک ءء قبیلہ جت ءء پز وشت انت گڑا سوب مندی ءء شات کامی ءء دماناں سیزر ءء فوجیاں سوت جت ءء گوشت کہ سیزر ءء گال جت انت، جرمن جت انت، ہر کس پز وشت ءء فتح کت بلے نیکومیڈیز ءء سیزر فتح کت۔ (2)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 33-34

2. ibid.

اے ہم الیگزینڈرے

الیگزینڈرےء داربیسء نیامء 333 BC ء اِسوز (Issus) ء جنگء داربیسء پزوش وارت، وتی جن ء چُک ء ایدگہ عزیزے یلہ دات اَنت ء تنگ۔ ہے شپء الیگزینڈرےء زارء فریادے اشکت۔ حال اش دات کہ نژیک ء داربیسء مات، جن ء چُک ء عزیز اَنت کہ آہاں اشکتگ کہ داربیس جنگ بُوتگ، پمیشا زار اَنت۔ الیگزینڈرےء ہامان ء حکم دات کہ آہاں حال بہ دیت کہ داربیس نہ مُرتگ، زندگ اَنت بلے چہ جنگ ء پڑء تنگ۔ آہان ء اے ہم بگوش ات کہ آدل ایمن بہ بنت کہ چراہاں کس ء را بے عزت ء بے پردگ کنگ نہ بیت۔ دومی صباء الیگزینڈرےء داربیس ء چُگانی تمبوء ء شت۔ آئی ء ہمائی ء آئی ء کماندار ہیفیشٹن (Hephestion) گون ات۔ تمبوء کہ سر بوتنت، داربیس ء بانکیں مات، بی بی سسی گمبیس (Sisygambis) دیما دراتک۔ چو کہ ہیفیشٹن چہ الیگزینڈرےء گُشاوتر ء بُزتر ات بی بی ء دل ء گوشت کہ بلکن الیگزینڈرےء ہمیش اَنت، اہیفیشٹن ء پاداں کپت۔ ہیفیشٹن پُشت ء کسزت ء یک کاردارےء (گوہنگیں کاردارےء) بی بی ء را اشارہ کت کہ الیگزینڈرےء اَنت، ایش اَنت۔ بی بی موٹ بُوت چیا کہ پہ ایران ء شاہ ء مات ء شاہی ء کم ترین یے ء پاداں کپگ مزینیں عیب ء کم شرپی یے ات۔ زال پاداںک ء الیگزینڈرےء پادانی دیما کپت ء وتی ہے بے سُدھی ء بخشش ء لوٹ ات۔ الیگزینڈرےء آئی ء رادل بڈی دات ء گوشت کہ بی بی تو رد نہ ء ”اصل ء اے ہم الیگزینڈرےء“ (1)

چو کہ یونانی زبان ء الیگزینڈرےء لبری مانا ء مطلب رکینوک اَنت، پمیشا الیگزینڈرےء گون اے جبرء شرے ء پُرشانیں گپے گوشت۔ دومی ایش کہ چو کہ الیگزینڈرےء نظر ء درستی یونانی فوج ء کماندار

برابر اتنت پمیشا هر کس الیکزنڈر ء مٹ ات، الیکزنڈرات۔ الیکزنڈر ء دار بیس ء مات، زال ء
چُگان ء عزت دات، آہانی کاردار ء نوکر ء چا کرگیش کُت اُنت ء تچ بر آہان ء پہ بدیں نگاہے نہ
چار ات۔ وہدیکہ الیکزنڈر مُرت، گڑابی بی سسی گیمبیس ء پرانی ء زار جت ء گز بیت ء گز یوگی چھے
دل تزک بوت ء مُرت۔ (2)

-
1. Tsouras, Peter G. op.cit. pp: 50-51
 2. ibid.

بیرگوں لغورء بات

ژاگاو (BC 221-207 Zhao Gao) چینء قن بادشاہیء دورانء نامدار ترین سرکاری اُگدہ دارے ات کہ رند ترء ملکء سر وزیر بُوت۔⁽¹⁾ اے مرد ژاوچہ بادشاہانی ٹکء بوتگ کہ قنء بادشاہء آہانی علاقہء سراسر اُرش کنگ، آخاندان جنگء پزوشنگء علاقہء را چینء قن بادشاہیء ہوار کنگ۔

ژاواو ء قی 14 سالء اُگدہ داریء واجہیء زمانگء ہما کار کنگ کہ آہانی مقصد قی خاندانء بیرء گرگء قی ملکء قومء جنگء پزوشنگء عوض کنگ بُوتگ۔ یک رندے شاہ قن ارشیء دیوان ات۔ سرکاری اُگدہ دارء وزیرء گزیر نندوک اتنت۔ ژاواو ء اسکے آورتء گوشت ءے کہ اے اسپے۔ بادشاہء کندراتء گوشت کہ ژاواے اسپے نہ انت، اسکے۔ بادشاہء دلء ات کہ ژاواے جبرء پمسکر اکنگء انت بلے آئیء دلء دگر اتنت۔ بادشاہء دیوانء نندوکیں میرء امیر، وزیرء گزیرانء جست کت، لہتیناں گوشت کہ انچو کہ بادشاہ گوشتیت، جبرہائیء گنت، اے اسپے نہ انت اسکے، بلے آ کہ ہوا ار اتنت آہانی دلء جت کہ ژاواء مقصد چی انت، آدوستء دژمن چاریت، آہاں گوشت واجہ ژاوا راست گوشتیت، اے اسکے نہ انت، اسپے۔ جبر بُوتء گوست۔ رند ترا ژاواو ء آدزستیں میرء امیر، وزیرء گزیرء اُگدہ دار کہ آہاں بادشاہء جبر گپنگ ات، یک یکء چہ شاہی دربارء اُگدہاں درکت انت، دژاں ڈیہہ کت انت یا کشتء گارکت انتء آہانی جا گہاوتی مردم آورتنتء اُگدہء مستری دات انت۔

پہ بیر گیریء بادشاہیء تباہ کنگء نبیتء شاہ قن شی ہوانگء مرگء رند تراواو ء آئیء

خاندان ۽ دزستين شرتريں ۽ سلامت تريں مردم، بچ، چنڪ، وڙ ۽ ناوڙي ۽ ڪوشارينت آنت۔ قن ۽ مستريں بچ ۽ ولي عهد فوسو (Fusu) ۽ فوج ۽ ڪماندار مارشل مينگ تيان (Meng Tian) هم ۽ رپڪ ۽ هنر ڪوشارينت آنت۔ وهد يڪه بادشاه چپوتي دارالحڪومت ۽ ڏورات، 10 ستمبر BC 210 ۽ مرت، گڙاڙا وگا ۽ گول بادشاه ۽ دوستي نين وزير لي سي (Lisi) ۽ شور ڪت ۽ بادشاه ۽ مرگ ۽ جبر چيردات۔ بادشاه ۽ لاش اش زرت، اسپاني گاڙي ي ۽ ڪت ۽ دگه اسپاني گاڙياں سوريں ۽ گهه انگلين ماهيگ لڏات ۽ هما گاڙي ۽ پشت ۽ دات كه آني ۽ لاش مان ات ۽ ديم ۽ دارالحڪومت ڙيان يانگ ۽ رهاگ بوت آنت۔ مقصد ايش ات كه چو كه آهان ۽ ماں حڪومتي تحت ۽ ماڙي ۽ رسگ ۽ دو ماه ۽ سفر لوڻيت ۽ اے دوران ۽ لاش بوه ڪنت ۽ قافلہ ۽ مردم ۽ همراه چرے بوہ ۽ شڪے دل ۽ مييار آنت ۽ بادشاه ۽ مرگ ۽ جبر تالان مه بيت ۽ مستريں بچ ۽ ڪماندار كه دو نين گوريچاني سرحدي دگ ۽ اتنت ۽ دارالحڪومت ۽ موجوده اتنت، سہي مه بنت، پرے مقصد ۽ ڙا وگا و لي سي ۽ سوريں ماهيگاني ماں شاہي اسپ گاڙي ۽ رند ۽ ديگ ۽ پندل سازات۔ اے دوران ۽ لي سي ۽ ڙا وگا و چہ بادشاه ۽ نيمگ ۽ نقلي کاگد ۽ فرمانے جوڙ ڪت كه آني ۽ تها نبشته ڪت كه بادشاه ۽ مستريں بچ فوسو ۽ ڪماندار مينگ تيان وت گشي به ڪن آنت۔ چيا كه ڙا وگا و دل ۽ ات كه آبادشاه ۽ دومي بچ كه ڙا وگا و فرمان ۽ ات ۽ بودلا ۽ نابودے ات، آني ۽ را بادشاه به ڪنت ۽ رند ۽ هرچي كه دل ۽ لوڻيت به ڪنت۔ اے دو نيناني سازش سوبين بوت، بادشاه ۽ ولي عهد ۽ فوج ۽ ڪماندار ۽ وتار اوت ڪشت چيا كه آهان ۽ اے حال نه رس انگ ات كه بادشاه مرنگ ۽ اے کاگد كه چہ بادشاه ۽ نيمگ ۽ نوشته ڪنگ بوتگ، اے دز وگے۔ ڙا وگا و بادشاه ۽ دومي بچ هو هواني (Hu Hai) بادشاه ڪت۔

بادشاه ۽ مرگ ۽ س سال ۽ رند، ڙا وگا و وت بادشاه ڪنگين بادشاه ۽ رالاچار ڪت كه آوت گشي به ڪنت۔ ايشي ۽ مرگ ۽ رند ڙا وگا و فوسو ۽ مستريں بچ ڙي ينگ (Zhiying) بادشاه ڪت۔ اے

مردء بادشاہ کنگ ء رند، ژاواگا وء لوٹ ات کہ اء مردء ہم بہ کُشیت بلے نوکیں بادشاہ اے پندل ء سہی
 بُوت ء و ہدی کہ ژاواگا و شاہی ماڑی ء نپترگ ء ات، بادشاہ ء پانگپا ہاں 207 BC ء آئی ء را
 کُشت۔ چد ء ساری ژاواگا وء درا ء پد راء لی سی ء را 208 BC ء کُشتگ ات۔
 ژاواگا وء وتی معتبری ء وزیری ء دوران ء بادشاہ ء مرگ ء رند ء سینیں سالان قن بادشاہی ء
 بُودناکیں، مزینں ء نامداریں مردم ء اُگدہ دار کُشت ات یا کوشارینت ات۔ شاہی خاندان ء
 لائقیں مردم یکت یکت ء کُشت ء گار کُت ات ء چرے بادشاہ ء بادشاہی ء وتی خاندان ء وتی ملک ء
 ڈیہہ ء بربادی ء بیر شرمی ء دل ء تب ء گپت۔ ژاواگا وء کوش ء یک سالی ء دوران ء قن بادشاہی ہلاں
 بُوت ء آئی ء جا گہہ ہن (Han) ء بادشاہی ء گپت۔

1۔ گوشتت کہ ژاواگا وء خاندان ء جنگ ء ملک ء گرگ ء رند آئی ء را گرانت ء گوہتنگ کن ات بلے
 اے جبر ء پگائیں گواہی نیست چیا کہ تاریخ ء اے ذکر ہم کیت کہ چین ء کماندار مارشل منگ تیان ہے
 جنگ ء دوران ء آئی ء زال ء را پے زور حراب کنت، چھے سبب ء ژاواگا وء کماندار ء کُشتگ ء توجیل ء
 پندل ء سازیت۔

بیرپہ دیری نہ روت

الیکزنڈر BC 330ء ایرانء تحت پرسپولس (Persepolis) گپت۔ آئیء
وتی کماندارانء گوشت کہ ہے شہر انت کہ چمد اشکر یکجا بوتگ انتء یونان اش جنگء
گپتگ۔ شپء شاہی ماڑیء دیوانء مراکشء شراب واریء رند ماڑی بون دیگ بوت۔
یونانی گوشت کہ الیکزنڈر نشہ بوتگء ہے حالتء آئیء ماڑیء بون دیگء حکم کتگ۔ اول
سراں الیکزنڈرء یک درباری زالے، تھائی (Thai)ء آئیء دزگوہاراں ماڑیء را آس
دات۔ گوشت کہ ہے تھائیء الیکزنڈرء راٹوک دات کہ بگداے ماڑیء نندوک زر کسیرء
(465–BC 519) (Xerxesء شاہی دور 486-465 BC) یونان بون داتگ۔
مروچی گوں آئیء ماڑیء بون دیگء کم ترمنی دل سارت نہ بیت۔⁽¹⁾ یونانی ہرجی گوشت،
گٹ نہ انت بلے الیکزنڈرء آئیء کمان دار دلء سکت وشء شادان بنت کہ آہاں یک صدء پنجاہ
سال رند، یونانء بون دیگء بیرچہ ایرانیاں گپتگ۔ دومی ایش کہ گوں اے ماڑیء سوچکء
اے ظاہر کنگی ات کہ ایرانء شاہء بادشاہی ختم کنگ بوتگ۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 75

لیگاریں سییتین

سییتین (Scythian) ء باروا گوشنت کہ اے جنگلی، خون وار، لیگار ء وحشی قومے بوتگ۔
مزن جون ء نگار لاپیں مزن ہڈ ء کم پٹیں مردم بوتگ انت۔ سییتیناں جنگ ء پڑ ء کہ دژمن کشتگ
انت گڑا آہاں دژمن ء زگریں خون تنگ اتگ انت۔ رند ء آہاں کشتگیں دژمن ء سرگ بڑ اتگ ء
وتی کماندار یا بادشاہ ء را پیش داشتگ تاں کہ آداد ء سوغات بہ گرانٹ۔ چد ء بعد آہاں دژمن ء سر
پٹ درکتگ انت ء سر ء را اسپ ء زین ء بڑزی نیمگ ء دژتلگ۔ بازندا ایشاں مُرگیں دژمن ء
دست یادست ء بڑزی نیمگ دُرکتگ ء ہمیشی ء پوست وتی کمان ء دست مُشت ء جا گہاد وتلگ۔
بازندا ایشاں دژمن ء سر بڑ اتگ ء سر ء سری کبہ آپواری درپ کتگ انت۔ ایشانی جنگی از باب
تیر ء کمان ء کسانیں خنجرے بوتگ۔⁽¹⁾

1. Rawlinson, George. op.cit. Assyria. p: 506

مہراہ داری

ماں اوغانستان، علاقہ کُندوز، لیگزنڈر، آئی، فوج سکت عذاب ات چیا کہ اودا آپ، گواہ نہ
 دات۔ یک روچے دیونانی فوجی کہ پیش مردان اتنت، تچان، واتر بوتنت کہ آہانی مشک چہ آپ،
 پڑات۔ آہاں یک درپے، آپ مان کت، لیگزنڈر، رادات۔ آئی، آپان، دست گپت بلے ورگ،
 ساری جست، کت کہ اے آپ شماپہ کیا اورتگ، اتنت۔ آہاں جواب دات کہ ماپہ وتی چُکال کہ
 سکت، ٹینگ، اتنت۔ لیگزنڈر، گوشت کہ من ایشاں نہ وراں، اے شے چُکالی اتنت کہ پر اہاں شما اورتگ
 اتنت۔ لیگزنڈر، آپان، نہ وارت، واتر کت۔ (1)

لیگزنڈر کہ چہ سندھ، بلوچانی، د مگ گدروشیا (مکران)، راہ، پہ ایران، واتر بوت، گڑ اسفر،
 دوران، آئی، لشکر، را آپ، ورگ نہ رس ات۔ پہ اولاکاں کاہ، کدیم، ہم نیست ات۔ چہ شد، ٹینگ،
 آئی، ہزاراں لشکری، مُرت۔ اسپ یا ہما دلت کہ آہاں سامان، اُردل، اتگ اتنت، مُرت اتنت۔
 گوشت کہ بلوچستان، زربار، ماں پسنی، د مگ، دیونانی فوجی لیگزنڈر، گورا اتک کہ آہانی یک
 آسنی کلاہی، آپ مان ات، آہاں اے آپان، لیگزنڈر، رادات۔ آتینگ، ات، ہر کس، ٹینگ، ات،
 ہر کسی چم پہ ہے آپان اتنت۔ لیگزنڈر، اے دیم، اے چار ات، ہے آپان، ریتک، گوشت،
 کہ اے آپان من بہ وراں، گڑ امنی لشکر چہ بہ وارت۔ (2) گول لیگزنڈر، ہے گپ، یونان،
 فوجی پدا پُردل، پُرمہراہ بوتنت، وتی واتری، سفر اش بنا کت۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 81

2. ibid. p: 99

ہما کہ بادشاہ گوں بادشاہاں کن اُنت

سندھء نام آورؓ مڑاں داریں راجا پورسؓ یونانیانی جنگء (BC 326) الیگز نڈرسوہیں بُوت۔ پورسؓ درستیں لشکر یا کُشگ بُوت یا تنک بلے پورسؓ جنگ بندنہ کتؓ میدان ءے یلہ نہ دات۔ الیگز نڈ رحیران ات کہ آئیؓ سرگوں چوشیں مٹیؓ کپتنگ۔ آخرء کار کہ پورس ایوک ء منت۔ الیگز نڈر ءتی کمانداران ء گوشت کہ مردء مہ کُش ات۔ دستگیر ءے بہ کن ات بلے پورسؓ جنگ بندنہ کت ءتی دستگیری نہیشت۔ الیگز نڈر ء پیغام کت کہ تی فوج کُشگ بوتگ ء ہرچی کہ پشت کپتنگ آتنگگ، نون تو ایوک ءے، جنگ کت نہ کُنئے، تو مہربانی بہ کن سلاہاں ایر کن، جنگ ء یلہ دئے۔ اے و ہداں میریں پورس پٹی ات ء سکت ٹینگ ات ہم۔ پورس ء من ات، آئی ءتی پیل جو کینت ء چہ پیل ء ایر آتک۔ واجہیں پورس بُرزیں ء شتاہیں مردے ات۔ الیگز نڈ رحیران ات کہ آئی ء درستیں دژ منانی مقابلہ ء اے مرد پرواک تر، بڑا ہ دارتر ء مزن مڑ انت۔ جنگ ء ء ساری الیگز نڈر ء راجا پورس ء رانپر کُتگ ات ء گوشتگ ات کہ آجنگ مہ کنت ء سلاہاں ایر بہ کنت ء کُئی بہ منیت۔ پورس ء جواب گرد پینگ ات کہ منینگ ء تی فیصلہ جنگ ء پڑ ء بیت۔ راجا پورس کہ الیگز نڈر ء گورا آرگ بُوت، آئی ء جُست کت کہ ”گوں تو چے کنگ بہ بیت“؟ پورس ء در اہینت کہ ”گوں من ہما بہ کن کہ بادشاہ گوں بادشاہاں کن اُنت“۔ الیگز نڈر ء گوشت کہ من تی اے جبر من ات، بلے است دگہ گپے کہ تو گوشتگ بلوٹے یا چوشیں کارے کہ من پہ تو بہ کناں۔ پورس ء جواب گردینت کہ ”منی جبر ہما انت کہ من گوں تو ساری کُت“ (1)

الیکزنڈر حیران آت ہم ء دل ء وٹس آت ہم کہ اے ذرا جیس جنگی مہیم ء اولی رند ء گوں آئی ء
چوشیں پُر مزہ ء بہادریں دُڑ منے دپ کپتنگ۔ آئی ء پورس ء دزستیں علاقہ ء بادشاہی پورس ء را
بخشات ء چہ پنجاب ء وتی کپتنگیں گیش تر علاقہ ہم پورس ء رادات ء چہ سندھ ء واتر بُوت۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 94

ایرانیانی سُبکیں کار پد

ایران ۽ رومناتی جنگ ۽ دوران ۽ (BC 53) پارتھیا نیاں اے آشکارکت کہ ایرانی

(1) جنرل گون روم ۽ کماندار ۽ صلاہ ۽ بناء ۽ تیار انت۔ ہے دماناں ایرانی کماندار نترن (Surren) گون لہتیں سوار ۽ درکیت، وتی سلاہاں جہل کنت ۽ دوئیں لشکرانی نیام ۽ اوشتیت ۽ کوکار کنت کہ من صلاہ ۽ راضی نامہ لوٹاں، جنگ نہ لوٹاں چیا کہ کشت ۽ کوش ۽ نف نیست۔ آگوشیت کہ روم ۽ کماندار جنگ بندی ۽ صلاہ ۽ بناء ۽ باروا گون من جبر ۽ حال بہ کنت۔ روم ۽ لشکر ۽ کماندار پروکونسل کراسس (Marcus Licinius Crassus) ۽ شک بیت ۽ آگوشیت کہ ایرانی بدقولیں مردم آنت، ایشانی سرا بیسہ کنگ نہ بیت، بلے آئی ۽ لشکر ۽ اے دگہ کماندار گوشنت کہ باید انت پروکونسل دیما در بیت ۽ گون آہاں تزان بہ کنت۔ کراسس لاچار بیت، آگون وتی جنرل اکتیویس (Octavius) ۽ لہتیں سوار ۽ دیما کیت، گون ایران ۽ کماندار ۽ جبر ۽ حال بیت بلے ایرانی گوشنت کہ مارا چو باور نہ بیت، صلاہ ۽ عہد نامہ نوشتہ کنگ ۽ دستخط کنگ بہ بیت ۽ پرے مقصد ۽ روم ۽ پروکونسل ۽ کماندار گون ایران ۽ کماندار ۽ ہے عہد نامہ ۽ سرا دستخط بہ کنت۔ ہے نیون ۽ وہدیکہ کراسس وتی اسپ ۽ یلہ دنت ۽ ایرانیانی دانگیں اسپ گاڑی ۽ سوار بیت، گڑ ایرانی اسپ پان، اسپان ۽ گڈی کنت ۽ دیم پہ ایرانی لشکر ۽ نیمگ ۽ روت۔ ہے دوران ۽ نون اکتیویس دیما در کیت، جنگ بیت ۽ دمانی ۽ رند کماندار ۽ پروکونسل کراسس کُشگ بنت چد ۽ بعد جنگ ۽ رومن لشکر پد پز شیت۔ (2) ایران ۽ کماندار پروکونسل ۽ سرا بڑ بیت ۽ گون فتح ۽ سوب مندی ۽ پیغام ۽ دیم پہ شاہ اور یڈیز (Orodes) ۽ روان دنت کہ آے وہداں آرمینیا ۽

بادشاہؓ مہمان بیت۔ وہدیکہ رومؓ کماندارؓ سرؓ فتحؓ احوال سر بیت، ایرانؓ شاہ گول آرمینیاؓ بادشاہ آدمانؓ ایک ڈرامہ یے چارگ ؓ بیت۔ وہدیکہ پیغام رسان حالؓ سر کنتؓ رومن کماندارؓ بُڑا تگیاں سرؓ بادشاہؓ دیما ایر کنت گڑا ہے ڈرامہؓ بہر زور وک حوناں میسؓ ا تگیاں ہے سرؓ وتی سرؓ کن انتؓ دیوانؓ دیمؓ تڑانتؓ سوت کن انت کہ مخلوق پہ گل چاپ کنت۔ ابید چریشیؓ ایرانؓ شاہ سہرؓ زڑا آپ کنتؓ ہے بُڑا تگیاں سرؓ دپؓ دماغؓ مان رتچیت۔ (3)

ایرانی لشکرؓ کماندارؓ جنرل ہم چہ بادشاہؓ کم تر نہ بیت، آپون کنت کہ ہما و ہداں جا رہرؓ بیت کہ کراسس نہ مُرتگ، زندگ انت۔ پدا یک مردے گیپت کہ شکلؓ رومؓ کماندارؓ دوشمؓ دنت، ہے مردؓ راجینی گد گورادنت، ٹوئیں اسپؓ یؓ سوار کنتؓ شہرؓ بازارؓ تڑینیت۔ ایشیؓ ہمراہیؓ ہے اسپؓ دیما سازگرؓ سوتی سوتؓ شعر جنانؓ روانتؓ ہے سوتانی گالاں رومنانؓ بدؓ ردگوشنت۔ اے سوتیؓ سازگرانی دُبلانی نیامؓ چہ رومنانی حوناں میسؓ ا تگیاں تیر بندوک بنتؓ حون چتے تیراں پٹان بنت۔ (4)

1۔ باز تاریخ نویس گوشیت کہ پارتھیائی جنرل سرن ہے رتم انت کہ ایشیؓ ذکر ابوالقاسم فردوسیؓ ماں شاہنامہؓ کتگ۔ گوشنت کہ رتمؓ سوب مندیؓ سببؓ بادشاہؓ آئیؓ سرا زہر کیتؓ آرتمؓ کوشارینیت۔ بچار 37-39 pp. cit. Axworthy, Michael. op.

2. Rawlinson, George. Pathians. op.cit. pp: 105-108

3. ibid.

4. ibid.

زَرْتَشْتِي

ارٹازرکسیز I (BC 465-424) ءِ پھ ایران ءِ زرتشتی مذہب ءِ راجوائیں راہ ءِ راہ
 بنداں کنگ ءِ آئی ءِ اصلی زانت ءِ دژوشم ءِ تالان ءِ برجاہ کنگ ءِ زرتشتی مُلا ءِ عالمانی مزنیں مُچی یے
 کت۔ اول سراں چل ہزار مُلا ءِ عالم یکجا بوت۔ ایشاں چہوتا یک برے چار ہزار، پداچھے چاریں
 ہزاراں چار صد ءِ پداچھے چاریں صداں چل ءِ رند تر ءِ چھے چلاں ہفت عالم، زانیکا ر ءِ مُلا گچین کت
 - چھے ہفتیں مُلا ہاں یک مردے کہ نام ءِ آردا ورف (Ardha viraf) یا ادھر پت
 (Adhurpat) ات گچین اش کت کہ آدگراں گوشت کہ اے شتر تر، زانیکا تر ءِ نیکو کار تر انت۔
 اے مرد ءِ سر ءِ جان شرمی ءِ شودگ بوتنت، صافیں ءِ شرمیں گد گورا دیگ بوت، بوہ ءِ بس اش
 مُشت ءِ یک وابی یا نشہی درمان ءِ مرد ءِ راوارینگ بوت۔ گوش انت کہ اے مرد ہفت
 شپ ءِ ہفت روج ءِ انچو اب کپت کہ آئی ءِ را اے دوران ءِ دنیا ئی سماہ نہ بوت۔ اے مرد ءِ اب ءِ
 دوران ءِ آدگہ ششیں عالم ءِ کو اس ءِ بادشاہ ءِ چند ہم ایشی ءِ سراپا نگ بوت انت۔⁽¹⁾

ہفت شپ ءِ ہفت روج ءِ رند، وہدیکہ اے مرد ءِ در بہگ کت ءِ آگاہ بوت، ایشی ءِ زرتشتی
 مذہب یا ارمزد (Ormazd) ءِ آئی ءِ راہ ءِ راہ بند ءِ ایمانی دژوشمانی بارواتزان کت کہ اے تزان
 ہے ہفتیں مردماں اشکت انت۔ ہے مُلا آردا ورف ءِ زرتشتی دین ءِ ایمان ءِ باروا ہرچی کہ
 گوشت، ایش دژہ نوشتہ کنگ ءِ ایر کنگ بوت انت ءِ ہے مرد ءِ گپ ءِ جبر ءِ علمی تزان زرتشت یا

از مردء مزنی ء ہے مذہبء اصلی بنیادء برکت گوشگ بوتنت۔ (2) زنداوستا (Zend Avesta) ء نوشتہ بوتگیس مذہبی قول ء قرار کہ یکجا کنگ ء نون چاپ کنگ بوتگ انت، اے بن اصل ء ہما تران ء قول ء قرار انت کہ ہے مٹا ہیں ارد اورف ء گوشگ انتت ء نون چریشاں لہنتین کتابی شکل ء دست کپگ ء انت۔ (3)

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 34-35

2. ibid.

3۔ گوشنت کہ آگاہ یونگ ء رندائے مٹا اش آس ء سوگنددات بزاں روکیں آس ء سمر اگوازینت ء نون آئی ء گوشنگیں جبر ء تران نوشتہ کنگ بوت انت۔ بچار : Axworthy, Michael: op.cit. p: 57

گارکنت حرص ۽ زیادہیں جوفہ

پارتھیائی ۽ ساسانی جنگ ۽ ارتازرکسیز: I ۽ پارتھیائی بادشاہ ارتابانوز (Artabanus) ۽ راجت ۽ کشت ۽ ایران ۽ بادشاہی گپت بلے ساسانی مستریں دل تپرکھی ۽ ترس چہ آرمینا ۽ بادشاہ ۽ نیمگ ۽ آت کہ آمد پارتھیائی سیادے آت۔ ترس ہمیش آت کہ آرمینیا ساسانی خلاف ۽ پارتھیائی پلہ مرزی ۽ فوجی مکم مہ کنت۔ پہ ساسانیاں، آرمینیا ۽ سرا ارش ہم گزان ات ۽ آہاں پہ جنگ ۽ وتی طاقت ۽ واک نہ دیست۔ آخر کہ بادشاہ ۽ قوم ۽ کماش ۽ میر ۽ امیر ۽ جنگی کماندار ٹچ کت انت ۽ چراہاں صلاہ ۽ شورلوٹ ات کہ چہ پیم آرمینیا ۽ بادشاہ جنگ بہ بیت ۽ چہ پیم ساسانی بادشاہی محکم کنگ بہ بیت۔ دیوان ۽ شتریں شور ۽ صلاہے دات نہ کت۔ گڈسراں ارتازرکسیز: I ۽ گوشت کہ ہر میر ۽ امیر، کماندار ۽ قومی سروکے کہ آ پہ آرمینیا ۽ بادشاہ ۽ جنگ ۽ شتریں صلاہ بہ دنت یا آے کار ۽ وت بہ کنت، گڑا آہے مرد ۽ ساسانی سرکار ۽ بادشاہی ۽ نیم ۽ اختیار ۽ واجہی ۽ دنت یا چوش کہ آئی ۽ درجہ ۽ مرکب چہ بادشاہ ۽ دومی درجہ ۽ بیت ۽ تیوگیں ملک ۽ آئی ۽ عزت ۽ حکم برجا دارگ بیت، آمد ایران ۽ نیم ۽ مالک بیت۔ گوں ہے جبر ۽ اشکنگ ۽ دیوان ۽ نندوکیں یک میرے کہ آئی ۽ نام ات آنک (Anak)، اے مردیک نیمگے پارتھیائی سیادے ہم، اہوت ۽ بادشاہ ۽ گوراشٹ ۽ گوشت ۽ گس تووتی حکم ۽ بادشاہی ۽ نیم ۽ دیگ ۽ قول ۽ قرار ۽ سراسنتوک نئے گڑامن آرمینیا ۽ بادشاہ ۽ کشاں۔ بادشاہ ۽ یک برے پداوتی گپ گوشت انت کہ منی زبان کیے، تو اگس اے کار ۽ بہ کنتے، ایران ۽ آئی ۽ حکومت ۽ نیم ۽ بادشاہی تی

انت۔ گوں بادشاہ شور و صلاہ آنک گوں وتی بزات جن و چکاں دیم پہ آرمینیا ربادگ بیت۔
 اے دیما ساسانی لشکرے پہ گلاں گلو آئی رندہ کپیت آئی راتاں آرمینیا تی سرحداں سرکنت و
 ہمیش پیش داریت کہ اے مردہ ساسانی بادشاہ خلاف سرکشی، بدبری و بغاوت کتنگ پمیشا ایشی و
 دوا گرگ و کٹنگ انت۔ ہے وڑہ آنک، آئی بزات جن و چکاں آرمینیا سر بنت و گوں
 رسگ و تی ساہ بادشاہ دربارہ برانت۔ آنک بادشاہ دیم و تی دروگیں قصہاں کاریت و چہ
 بادشاہ پناہ و باہوٹی لوٹیت و بادشاہ راگو شیت کہ اگس آبلوٹیت کہ ایرانیانی خلاف جنگ بہ کنت
 گرا من آئی را آہانی فوجی و حکومتی رازاں دیاں و گوں شاہ و لشکر ہم کو پگی و جنگ ہم کناں۔ بادشاہ
 وش بیت، آئی راعڑت دنت و تی گوزا پہ باہوٹی داریت۔ (1)

لہتیں ماہ رندیک روچے بادشاہ گو شیت کہ آپ شادہ و شکار و روگ لوٹیت، توئے آنک
 آئی ہمراہ بہ بو۔ بادشاہ گو شیت کہ شکار و شکار ہے دوران ایران و سراسر ایش و باروا ہم تزان کنگ
 بیت۔ آنک گل بیت۔ آوتی بزات و راحال دنت۔ دوئیں شور و کیے کن انت۔ آبادشاہ ہمراہ بنت
 بلے آنک بادشاہ راگو شیت کہ آئی بزات ایران و خلاف جنگ و باروا جبر و حال کنگ
 لوٹنت بلے انچو کہ بادشاہ ایوک بہ بیت چیا کہ چوش مہ بیت کہ اے راز پاشک بہ بیت و ساسانی وتی
 سرا بہ گرانٹ۔ بادشاہ اے جبر و منیت۔ وہدیکہ شکار دوران سینیئیں مرد، بادشاہ، آنک و آنک و
 بزات یکجا بنت، آنک و آئی بزات بادشاہ کش انت و تیچ انت۔ گوں بادشاہ جنگ و حال و
 شنگ بونگ و آرمینیا چو آس و بز انز گرانٹ، شچگ و دراہیں راہ و رنداں بند کن انت و پہ دوئیں
 بز اتانی گرگ و جنگ و رُمب انت۔ دوئیں بزات اراکسیز (Araxes) و مزنیں کور و دور کن
 انت تاں کہ پہ اوژناگ چہ کور و آدست بہ بنت و چہ آرمینیا تیاں بہ رک انت بلے ایشان و کور و

مستیں چول ایرجیگ کن انت ء کش انت۔ (2) جو فسی آنک وتی شیطانی انجام ء سربیت ء
ساسانی بادشاہ چہ وتی کتگیں قول ء پیلوکنگ ء مشکل ء ہم چٹیت ء چہ وتی آرمینائی دژمن ء ہم۔
پمیشا بلوچ گوشنت کہ زیادہیں حرص ء طمع مردم ء بے بزاہ کنت۔

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. p: 31.

2. ibid.

گجر

گجراں 55 سال ء ایران ء بادشاہی کت۔ گجر یا قاجارانی ماں ایران ء حکم ء بادشاہی ء دوران ء
ایشاں بلوچانی سراسکت ظلم ء زور کتگ۔ بلوچانی گورا ہر ایرانی ءے گجر انت ء ہر گجر ایرانی۔ بلوچ
ایرانی یا گجران ء بدقول، ظالم، احسان فراموش ء حارص گوشت۔

نادر شاہ ء مرگ ء رند (AD 1747) ایران ء ہر کس پہ وت ات، ہر کس ء گوشت
میر مناں، حاکم مناں۔ لہتیں وہاں کریم خان ژند پہ حاکمی ء میری دیم ء دراتک بلے AD 1779 ء
کریم خان ء مرگ ء رند محمد حسن قاجار (گجر) ء بیچ ء آغا محمد خان قاجار حاکم بوت۔ اے ہا مردات
کہ AD 1748 ء عادل شاہ ء دست ء کپتگ ات ء آئی ء اے مرد ء راگوہتگ ء نامرد کتگ
ات۔ بلے کریم خان ء مرگ ء رند آغا محمد خان گوریچانی دگ ء تنک، قاجار ءے یکجا کت انت ء
مزنی ء بادشاہی ءے وتی دست ء کت۔ رند تر ء اے مرد ء ایران ء بازیں علاقے گپت۔ 1789
AD ء کریم خان ژند ء نماسگ لطف علی خان ژند ء کماشی گپت ء گوں قاجاراں جنگ دات
بلے 1794 ء لطف علی چہ کرمان ء تنک ء بام ء شمت بلے دیر نہ گوست ء دستگیر بوت۔ آئی ء دست ء
پاداش بست انت ء آغا محمد خان قاجار ء گورا آورد۔ محمد خان ء حکم کت کہ گوں لطف علی ء آنچو بہ کن
ات کہ لوط ء قوم ء گوں یے دومی یا گوں دژ مناں کتگ۔ آغا محمد خان ء کاردار ء غلاماں لطف علی
خان ء رازناکت، بے پردگ کت۔ زنا ء بے پردگی ء رند لطف علی خان ء دوئیں چم درکنگ ء مرد ء
راکورکنگ بوت۔ ہے کوری جاگہ ء مرد ء راتہران ء رواں دیگ بوت۔ اودالطف علی بے عزت
کنگ ء کشگ بوت۔⁽¹⁾ AD 1796 ء آغا محمد خان ء وت ء راشاہ کت ء شاہی لقب ء اگدہ

زرت بلے سالیء رند جون AD 1797ء وتی جندهء دو پانگپاہ آئیء راجت ء کشت۔ آغا محمد خان ء
ہے دو نیں پانگپاہانی کشتگ ء حکم کتگ ات بلے گوشنگ ات ء کہ ایشان ء شپ ء ناصباہ ء
مہلہ کشتگ بہ بیت۔ پانگپاہاں اے حبر اش کتگ ات، آہاں ہما شپ ء آغا محمد خان قاجار ء را
کشت۔ (2) محمد خان ء مرگ ء رند آئیء بزات زتک فتح علی خان (A D 1797-1834)
بادشاہ بوت۔ اے مرد ء 37 سال ء بادشاہی کت۔ اے مرد ء 158 جنیں
کاح کتگ ات ء لوگ ء ات۔ چرے زالاں مرد ء را 260 چکت آست ات۔ (3)

-
1. Axworthy, Michael. op.cit. pp: 172-173
 2. ibid. pp: 173-174
 3. ibid. p: 179

حافظ شیرازی ء داد ء دہش

وہدیکہ تیمور لنگ ء شیراز فتح کت، گڑا کسے ء حال دات کہ ادایک شاعرے کہ نام ءے حافظ انت، (خواجہ شمس الدین محمد حافظ شیرازی 1325 تاں 1389 AD) ایشی ء شعرے نوشتہ کنگ ء گوشتنگ کہ سمرقند ء بخار ء دوئیں شہر ء دمگاں آپہ وتی دوست ء گل ء جہلی ء لُنغانی کش ء نکت یاٹینگ ء سر ء ندر کنت یا بخشائیت۔ مرد ء گوشت کہ ہے حافظ ء شعر ایش انت کہ ے

اگر آ ترک شیرازی بہ دست آرد دل مارا

بہ خال ہندویش مخشم سمرقند ء بخارارا

تیمور ء حکم کت کہ ہے مرد ء بیارت۔ حافظ گرگ ء آرگ بوت۔ حافظ ء دل ء گوشت کہ نوں پرائی ء زندگیں جان نیست، گوں اے خون وار ء سرگنویں حاکم ء باریں چون کنت آئی ء قسمت۔ وہدیکہ حافظ تیمور ء دربار ء پیش کنگ بوت، تیمور ء آئی ء را گوشت کہ من ملک ء ولایت کپتنگ انت، ہر جا گہی ء مال ء زر سمرقند ء بخار ء برتنگ ء ہر دوئیں شہران ء آباد کنگ کہ منی تحت انت، ترابچار کہ تو دوانک نہ کرزے بلے تو توتوی ء گوشتے کہ ایشان ء تو پہ وتی دوست ء گل ء نکت ء سرا ندر کنتی ء بخشائے؟ حافظ ء دل ء گوشت کہ نوں من شتاں۔ آئی ء مرگ ء رامڑا ہے گون کت ء جواب دات کہ اوباعز تیں ء پرمڑا ہیں باشاہ، تو منی حالت ء گندگ ءے کہ من چونان، درتنگ پچاں، لنگڑاں، گڑنگاں۔ اے ذرا ہیں ویل منی سرا پریشی ء آتنگ انت کہ من سکلیں سخی میں مردے آں۔ دست پیچ ءے آں، وتی ء دگریگ ء نزانان، من کہ بخشنگ ء کاہاں من شہر ء بازار نہ چاراں

ہریجی گنداں بخشاہاں، ہریجی دست ء کیت دیان ء ہریجی دپ ء کیت من دیاں۔ حافظ ء چوشیں نہ
ترسی ء وش گہی ء تیمور ء چکند گے جت ء حافظ چہ تیمور ء گزء چٹ ات۔ تیمور ء حافظ ء راتخفہ ء ٹیکی ہم
(1)
دات۔

1. Marozzi, Justin. op.cit. p: 155

حون واریں مسلمانی

تیمورلنگ ء بارو اے گوٹگ کہ آپکا نیں مسلمانی بُوتگ ء پہ اسلام ء مسلمانی ء جہاد ء کتگ، بلا میں دز وگ ء وش گہی یے چیا کہ اے مرد ء وتی حاکمی ء دوران مسلمانی ء بے مسلمانی پچہ نیا ورتگ۔ آئی ء کشت ء کوش، لُوٹ ء پُل ء ظلم ء ناروائی پہ وتی بادشاہی ء برجاہ دارگ ء بوٹگ آنت، پہ اسلام ء مسلمانی ء نہ بوٹگ آنت۔ آئی ء وتی تیوگیں زند ء چوشیں ہچ کارے نہ کتگ کہ آ اسلامی گوٹگ بہ بیت۔ اے مرد ء نامناز کتگ ء نامسلمانی دین ء اے قانود کہ چار جنین ء گیش تر گرگ مہ بیت، زرتگ۔ ”جہاد“ مقصد پرانی ء کشت ء کوش ء روادیک بوٹگ ء اے کشت ء کوش ء اے پرک ء پیر نہ بوٹگ کہ آ مسلمانی خون انت یا غیر مسلمانی۔ اے مرد ء ہندوستان ء میان ایشیا ء چوشیں ہچ دمگے پہ برباد کنگ ء جنگ ء پڑوشگ ء پشت نہ گیتگ۔ AD 1383 ء تیمور ء فوجاں از فرز (Isfizar) ء شہر ء دو ہزار مردم پہ زند دیواراں دوت آنت۔ AD 1387 ء اصفہان ء اے مرد ء ہفتاد ہزار مردم کشت۔ AD 1401 ء بغداد ء سراسر اُرش ء و ہداں ایشی ء نو دہزار مردم کشت۔ دمشق ء حلب ء ایشی ء ظلم ء زور ء یادگاریں کارکت۔ مسلمانی شہراں مروکیں مردم مسلمان اتنت۔ ہندوستان ء سراسر اُرش ء دوران ء تیمور ء یک لکھ مردم قیدی کت ء دہلی ء رسگ ء ساری اے قیدیان ء ناحق ء کشت۔ تیمور ء چار ہزار آرمینائی زندگ ء درگورکت آنت۔ مسلمانی کتگ ء و ہداں برے اے مرد سٹی یے آت ء برے شیعہ یے آت۔ بلے اے دوئیں فرقہ ء مردمانی

کُشک ۽ ٻچ برچڪ ۽ پڌنه بُوت۔ دهلي ۽ سمر اُرش ۽ نيمون ۽ ايش ات که اود ۽ مسلمانين سلطان
 چه مسلمانى راه ۽ راه بنداں درانت بله اے مرد ۽ مسلمانانى کُشت ۽ کوش هے وڙ ۽ کُت که کس ۽
 گواهي يه نه داتگ ات۔ AD 1404 ۽ تيمور ۽ بلاهين لشکره تيارکت که جهاد کنان ۽ چين ۽
 گران ۽ آملک ۽ مردماں حدائى راه ۽ کاران بله اراد هے ايش ات که چين ۽ مينگ بادشاهي ۽ پلاں،
 ملک ۽ لُٹ ۽ پل کنان بله چين ۽ سرنه بُوت ۽ مُرت ۽ چين چرے ”مسلمان“ ۽ رک ات۔

AD 1400 ۽ شام ۽ شهر حلب ۽ سرا تيمور ۽ الگارکت۔ اود ۽ حاکم دمور داش
 (Damurdash) ۽ تيمور ۽ هر حکم من ات۔ آنى ۽ هرچ زر ۽ مال لوت ات، دات۔ بله
 تيمور حريصين مردے ات، صاف ۽ سارت نه بُوت۔ آنى ۽ لشکر ۽ ناروائى ۽ ظلم ۽ آپ گواز کُت۔ شهر ۽
 ٻچ مردم پشت نه کپت، هر کس که دپ ۽ کپت، کُشت، لوگ سوتک انت۔ شهر ۽ جنين چه ترس ۽
 یک مسييه ۽ مُچ بُوت انت۔ تاتارى لشکر مسييه ۽ مان رتک، ورناهين زال آبانى پيريس پت ۽
 ماتانى ۽ مردانى ديم ۽ زنا کُت انت۔ چمه لشکرى آل يکے شُت ۽ يکے آتک۔ هر کسى ديم ۽ دراء
 پڌرا، جنين چُک يامردى زال، کسان ۽ مزن زنا کُت انت۔ اے ناروائى ۽ رند، لشکر ۽ حلب ۽ مخلوق
 کُشت ۽ گارکت۔ (1)

تيمور ۽ عجب رگلين کردارے ات۔ کُشت ۽ کوش آنى ۽ دل ۽ غير اسلامى نه ات۔ آنى ۽ مدام
 هے گوشت که حداء بادشاه هما وهداں دوست بيت که زحم آنى ۽ دست ۽ به بيت۔ (2) اے روچ ۽
 آنى ۽ هزاراں مردم کُشت گڙ اودى روچ ۽ ملان ملان ۽ مسييه ۽ شُت بله په اے دوئيل کاراں آنى ۽
 دل ۽ آنى ۽ رانچ بر ملامت نه کت۔ بغداد ۽ هے تيمور ۽ چه مسلمانانى گڙ انگلين سراں یک صد ۽ بيست
 جمپ يا چيدگ جوڙ کت، تگر يزه کور چه مسلمانانى حوناں سهر بُوت، گڙا هے دوران ۽ تيمور په مڙا هے

امام حنیفہ ء قبرہ زیارت ء شُنت ء دعاء فاتحہ ء کت۔ ہے رنگ ء شراب ء ورگ ناپرائی ء نا پے
 آئی ء میر ء امیراں عیبی ات۔ دیوان ء مراگاہاں اے مرد ء شراب وارت ء ہر کس ء کہ نہ وارت،
 پرائی ء وٹ نہ بُوت۔ تیمور ء میر ء امیرانی سُوری ء مراگشی دیواناں شرابانی دیوک شرنگیں جنک
 اتنت۔ وہدیکہ تیمور ء علاقہ فتح کت، ملکہ یابادشاہی ء گپت گڑا اے مرد ء وتی کماندار ء
 امیران ء سوغات دات، ٹکی ء تحفہ دات ء شرنگیں جنک رواں دات انت کہ آہاں سہر ء کوپانی تہا
 شراب مان کت ء ہے میر ء امیران ء سپاہ داران ء دات۔ (3)

اصفہان ء سرا اُرش ء وہداں تیمور ء لشکر ء ناجینن پشت گیتک ء نازہگ، ناپیرین ء ناورنا۔
 تیمور ء حکم کت کہ چچ مردم ء ساہدار پشت مہ کپیت۔ آئی ء گوشت کہ ہر سپاہی ء باید انت کہ
 آصفہانی سر بیاریت کہ سر حساب کنگ بنت ء ہے حساب ء رند سپاہیان ء تحفہ ء سوگات ء زرت مال
 دیگ بیت، گڑا مرد ء پے گشاد۔ تیمور ء لشکر ء کس پشت نہ گیتک۔ سپاہی یے ء دست ء کہ کس نہ
 کپت ء آئی ء جنگین ء سر پے پیش دارگ ء نہ بُرت، آئی ء دومی لشکری ء گورا سر بہا زرت یا بدل
 زرت ء آورت۔ ہے رنگ ء کشت ء کوش بُوت کہ لشکری آں پے جنگ ء سر ء گڈگ ء آرگ ء دم
 بُرت۔ تیمور ء حکم کت کہ بازار ء دزستیں زہگاں یک میدانی ء یکجا بہ کن ات۔ زہگ اش گپت ء حُج
 کت انت۔ تیمور ء گوشت کہ چرے زہگاں ہر کسی عمر کہ ہفت سال یا ہفت سال ء گیش انت آہاں
 جتا بہ کن ات۔ وہدیکہ آرزہگ جتا کنگ بوتنت، حکم ء کت کہ آہانی سرا اسپاں بہ تاج ات ء آہاں
 بوکش ات۔ فوجی آں بڑگ بُوت ء یک دمانی ء کس کہ دیدار نیاتک، گڑا ہے تیمور وتی
 اسپ ء کڑی کنان ء شُنت ء ہے زہگان ء اسپ ء پادلپاشاں دات۔ نول ایدگہ لشکری آں وتی اسپ
 ہے زہگانی سر اتا تک انت ء آہان ء کشت۔ اے ڈول ء ہفت ہزار زہگ کُشگ بُوت۔ (4)

AD 1401 ء تیمور دمشق ء سربوت۔ دمشق ء میر ء امیراں تیمور ء راپترو دات ء زڑ ء مال

دیگ ء قول کت چیا کہ بید ء زڑ ء مال ء تیمور چ وڑ ء دمشق ء یلہ دیگ ء تیار نہ ات۔ 10 لکھ دینار ء سودا بوت۔ وہدیکہ 10 لکھ دینار دیگ بوت، تیمور ء گوشت نا آئی ء راصد لکھ دینار لوٹیت۔ وہدیکہ صد لکھ دیگ بوت، تیمور ء زبان تاب دات ء گوشت کہ من ء زڑانی سیک دست ء کپتنگ، آدگہ زڑاں بیارات۔ چد ء بعد آئی ء گوشت کہ دمشق ء ہر چیز آئی ء رادیگ بہ بیت۔ زڑ ء مالانی زورگ ء رند ہم تیمور ء وتی زبان نہ داشت ء دمشق ء لٹ ء پل ء حکم کت۔ تاتاری چو خون واریں رستہ ء مخلوق ء سرا پڈشت انت۔ ساری تر ء شہر ء گورنر ء چارشرنگیں ء سورنہ کنگیں جنک پہ سوغاتی ء تحفہ ہی پہ تیمور ء رواں دات کہ صاف ء سارت بہ بیت بلے تیمور ء دمشق ء جنگ ء پلگ ء ارادہ بدل نہ کت۔ آئی ء اے چاریں جنگان ء کشت ء آہانی جوان ء شہر ء دیوار ء دڑتک۔ (5)

AD 1401 ء تاتاریاں بغداد گپت۔ شہر سوتک۔ ہر کس دپ ء کپت، کشت۔ لوگ ء جاگہہ بُن دات انت۔ مردمانی پلگ وتی جاگہہ ء ہر کس پہ بے عزتی ء کم شرپی کُشگ ء گار کنگ بوت۔ مردمانی دست اش بست انت ء لیٹ دات انت، کسی ء گردن ء راسادمان کت ء دڑتک، کسی ء بدن یا کوپگ کُنگ کت ء گران کت، بازینان ء لوگ ء کت ء سوتک، بازینان ء دڑتک ء کشت۔ ابید چریشی ء اے لشکر ء جنینان ء زنا کت۔ بغداد ء مسیت ہم یلہ نہ دات انت۔ بنو امیہ (AD 661-750) ء زمانگ ء مسیت لے ہم سوتک ء تباہ بوت، شہر ء اے دگہ مسیت ہم سوچک بوت انت۔ بغداد انچو لوٹگ بوت کہ تاریخ ء چوشیں تباہی، بربادی ء لٹ ء پل نہ دیستگ ات۔ اے دوران ء شام ء یک 90 سالی پیر مردیے تیمور ء دیم ء پیش کنگ بوت کہ آئی ء پہ تاتاری لشکر ء دیم ء دارگ ء مخلوق ء راسکین داتگ ات۔ تیمور ء آئی ء راگوشت کہ من تراچو آسانی ء

نہ گشاں، تو منی لشکرء سپاہیانی مٹ بوت نہ کنتے، من ترا انچو بوگشاں کہ ہر کس گوش بہ گپیت، مردء را زمزیل اش مان کت ء دزتک، اے پیر مردء ہے وڑء پہ بڑگی ء شُد ء تَن ساہ دات۔ (6)

AD 1398-1399 ء دہلی ء گرگ ء وہداں تیمور ء ہما کشت ء خون کت کہ صداں سال ء بے حال نہ بوت۔ لشکر ء کس پشت نہ گیتک۔ ورنہ، مزن، پیریں، زہگ، جنین، ہر کس کشت۔ دہلی ء بازار ء دمک چہ انسانی جون ء پڑ اتنت۔ ایشی ء مستریں سبب ایش بوت کہ دہلی ء مردماں تیمور ء سپاہی ء لشکری آنی دستاں وتی جنینانی زنا ء بے پردگی نہ من ات ء گوں تاتاری لشکر ء بند ء گلانش بوت انت۔ ہے سبب ء دہلی ء مخلوق ء سراتاریخ ء بدترین ظلم ء زور اکی کنگ بوت۔ (7)

تیمور ء AD 1402 ء انقرہ ء سرائگار کت۔ سلطان بایزید ء لشکر ء پڑوش وارت ء سلطان دست گیر بوت۔ عثمانیہ بادشاہی ء حاکی ء دوراں (1300 تا AD 1918) اے او لی رندا ت کہ ترکی ء وتی سرزمین ء چوپڑوش وارتگ ات ء آئی ء سلطان ء حاکم دست گیر بوتگ ات۔ تیمور ء ترکانی سربے کسا سیں ظلم ء جبر کت۔ آئی ء سلطان بایزید ء آئی ء زال، بی بی زبینہ ء راکم شرب کت۔ شاہ بانک ء شاہ بانکی ء تاج ایرکنگ بوت ء تیمور ء ہما تاج وتی دوستی نیں زال، بی بی زینو کریٹ ء سربا دات۔ (8) تیمور ء وتی فتح ء شات کامی ء درگت ء مزنیں چُٹی ء میڑی یے کت۔ ہے وٹی ء مراگش ء

یک ڈرامہ ہے کنگ بوت۔ اے ڈرامہ ء دوران ء ترکی ء واجہیں سلطان بایزید ء راماں یک بندیں ڈبہ یا پنجرے ء آرگ بوت ء گوں بے وسی ء بے عزتی ء چہ ڈبہ ء درکنگ، تیلانک دیگ ء نادینگ بوت۔ بایزید ء شاہ بانک ہے وڑء بے عزت کنگ بوت ء آئی ء رابی بی زینو کریٹ ء مولد ء کاردار ء ڈول ء کار بندگ بوت۔ تیمور لنگ ء دگہ مستریں سُبکی یے اے کت کہ وہدیکہ اے ڈرامہ ہلاں بوت بایزید ء رادوار ہما پنجر ء بند کنگ بوت ء تیمور ء لوٹ ات کہ پتنگلیں گوشت وتی

زخم و سراجہ کنت و سلطان و رادپ و بہ دنت و بو و ارینیت۔ پوشیں بے عزتی و کم شری گوں سلطان
بایزید و برداشت نہ بوت و آئی و جیل و تاراوت کشت۔ ہمے وڑ و جیل و بانکیں زبیدہ و ہم و ت و را
وت کشت۔ (9)

-
1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 295-296
 2. ibid. p: 96
 3. ibid. p: 98
 4. ibid. pp: 153-154
 5. ibid. p: 311
 6. ibid. p: 309
 7. ibid. p: 271
 8. ibid. pp: 334-335
 9. ibid.

قربانی

بنی آدمؑ پہ اے زندمانِ ءِوشؑ ءِ آسودگیؑ، پہ وتی رکینتگؑ ءِ پہ وتی آسنگؑ ءِ زندمانی کہ آہانی
 دلؑ اے زندؑ ءِ بعدِ انتؑ، سکت جہد کتنگؑ۔ پہ وہمؑ، پہ قربانی یا پہ اے دگر رسمؑ ءِ راہاں وتی وس کتنگؑ،
 ایشاں پہ روجؑ، پہ ماہؑ، پہ استارؑ، پہ روشنیؑ، پہ ترسناکیں سادہ ارانی گلا ءِ ستا ءِ آہانی عبادت ءِ بندگی ءِ ہم دلؑ،
 نہ رنجینتگؑ ءِ نا پہ وتی حد اہانی ”تب ءِ دارگ“ ءِ ”وش کنگؑ“، کشت ءِ کوش ءِ قربانی ءِ دم بُرتگؑ۔
 اے دُستیں توجیل انسان ءِ بے وسی ءِ چہ ویلؑ، نادر اہی ءِ آفتاں نہ رُگ ءِ سبب ءِ یا موت ءِ ترس ءِ
 آئی ءِ گر ءِ دار نہ بُوگ ءِ سبب ءِ کنگ بُوتگ انت۔

انسانی جانانی یا حیوانانی قربانی پر چہ دیگ بُوتگؑ، اے باروا بازیں سبب پیش کنگ
 بُوتگ ءِ انت۔ مستریں سبباں کیے ءِ ایش انت کہ اے سوغاتے پہ حدایا حد اہاں تاں کہ آوش بہ
 بنت ءِ ہے وٹی پہ انسان ءِ نیکیؑ، وُش حالی ءِ آبدانی بیاریت ءِ ویل ءِ مشکل کہ چہ حدایا حد اہانی نیمگ ءِ یا
 چہ آزماناں پہ بنی آدمؑ کاہنت آدارگ بہ بنت یا سُبک ءِ آسان بہ بنت۔ دومی اے یک رشتہ یا نسبتے
 شون دنت بنی آدمؑ قدرت ءِ نیام ءِ یا بنی آدمؑ ہمانہ دستگیں قوت ءِ نیام ءِ کہ روح گوشگ بیت یا
 چو کہ گوں ہے قربانیاں ہے روح ءِ آئی ءِ ابتداء انتہاء بُنیاداں ءِ منزلاں یک انجییں وُشیں نسبتے
 جوڑ بیت کہ پہ بنی آدمؑ مدام شُر انت۔ مردمانی جان ءِ چوشیں قربانی نوکیں عبادت جاہی ءِ جوڑ
 کنگ ءِ درگت ءِ، بادشاہ ءِ ملک ءِ مزین مذہبی مُلا ءِ عالم یے ءِ مرگ ءِ وہداں یا بلا ہیں سروک ءِ
 کمانداری ءِ موت ءِ درگت ءِ کنگ بُوتگ انت تاں کہ اے قربان کتگیں مردمانی ارواح یا مردم
 دومی زند ءِ گوں ہے بادشاہ ءِ راہ در براں ہمراہداری بہ کن انت یا آہانی ہمراہ بہ بنت۔ قربانی قدرتی

آفت چو کہ زمین چنڈ، خشک سالی ۽ ڈکال ۽ وبا ۽ نادراہی ۽ کم کنگ یا پہ آہانی نیا ہگ ۽ امید ۽ ہم کنگ
بوتگ آنت۔

اے سوال ہم کنگ بیت کہ انسان ۽ ساہداری قربانی پرچہ؟ پرچہ انسان ۽ حدایا حداباں
(انسان ۽ دل ۽) خون دوست بوتگ ۽ مردم ۽ ساہدار پہ کشگ ۽ قربان کنگ ۽ شاتک بوتگ
آنت؟ پرچہ حدایا حداباں چد ۽ کستریں شی ۽ قربانی نہ زرتگ یا پرچہ انسان ۽ دل ۽ اے حبر اتلگ کہ
حدابانی وش کنگ یا آہانی دل ۽ موم تزیگ یا آہان ۽ رد دیگ ۽ مستریں ۽ شترتریں توجیل خون
ریگی ۽ قربانی آنت؟

اے جبر ۽ زائیکار، تاریخ زانت ۽ کو اس من آنت کہ انسانی جان ۽ سرانی قربانی پہ حداء وش
کنگ ۽ یا قدرت ۽ نیمگ ۽ ویل ۽ جنجال ۽ کم کنگ ۽ یا گار کنگ ۽ یا پہ ہور ۽ آبادی ۽ یا پہ ڈکال ۽ خشک
سالی ۽ دور کنگ ۽ دیگ بوتگ۔ اے تاریخ ۽ کو نہیں دودے کہ پیشی مذہب ۽ دود ۽ ر بیدگاں الیشی ۽
اجازت داتگ بلے چوشیں قربانی ۽ راہ بند ہر علاقہاں جتا بوتگ آنت ۽ چوشیں قربانیانی نشانی تہی
وہدی ہست آنت کہ ہزاراں سال ساری بنی آدم ۽ کنگ آنت۔

ماں یونان ۽ کریٹ (Crete) ۽ نوس اس (Knossos) ۽ د مگ ۽ زمین چار ۽ دمب
زانتاں جاگہ پٹ اتگ آنت کہ اوداچہ مروچی ۽ چار ہزار سال ساری ۽ زہگانی ہڈ ۽ ہوڈانی انچیں
نشان در اتلگ آنت کہ زائیکار گوشنت کہ اے زہگ پہ قربانی کشگ بوتگ آنت۔ سومیری،
مصری، موہن جودارو، اسرائیلی، لاطین امریکی ۽ چینی مذہب ۽ دود ۽ ر بیدگاں انسان ۽ ساہداری
قربانی دیگ ۽ نشان ہست آنت۔

Mesoamerica ۽ مخلوق ۽ گوڑا چوشیں قربانی ۽ دود بوتگ۔ Scandinavis ۽
مذہبی فکر ۽ رو ۽ انسانی جان ۽ سرانی قربانی شتریں جبرے بوتگ۔ یہودیانی گوڑا حیوانانی کشگ ۽

قربان کنگ ء ذکر ء آئی ء تاریخ ماں پاکیں بائیبیل ء موجود انت۔ انسانی قربانی ء ذکر چواست انت کہ واجہیں ابراہیم ء وتی نیچ اسحاق (Isaac) پہ حداء حکم ء پہ کشگ ء قربان کنگ ء برتگ۔⁽¹⁾ موآب ء یہودی بادشاہ ء پہ قربان کنگ ء وتی مستریں نیچ ء ولی عہد عبادت جاہ ء قربانی ء داتگ۔ دگہ جاگی ء بائیبیل ء مان انت کہ یک مردے کوگا رکنت ء جست کنت کہ ”من وتی او لی چُک ء پہ وتی گناہانی آپ کنگ ء پہ قربانی ء بدیاں“۔⁽²⁾

ہزاراں سال ساری بنگال ء دراوڑی خُند یا کھند (Khond) قبیلہ ء قربانی ء رسم چوش بُوتگ کہ ہما مردم کہ حداء راہ ء قربان کنگ بُوتگ، آئی ء رامریا اش گوشنگ ء کشگ ء دو ہفتگ ساری ہے مرد ء پٹ اش ساتگ یا چنگ انت۔ پدالیشی ء راجنگل ء بُرتگ، کشگ، آئی ء درستیں بدن گلر گلر کتگ ء ہے گلران ء بازار ء میتگ ء آورگ ء ایشان ء پہ ادی ادائے کل کتگ۔ اے قربانی ء مقصد ایش بُوتگ کہ آسال ء فصل یا کشار ء پیداوار ء حاصل ثمر بہ بیت۔

میکسیکو ء زہگ اش پہ بڑگی کشگ انت ء قربان کتگ انت تاں کہ آہانی ہسکارگ، گز یوگ ء ارسانی رچگ ء سبب ء حداہانی دل رحم بہ روت ء آہور ء باران بہ کن انت ء ملک آباد ء مخلوق سیر بہ بیت۔ اے جبر ء نوں تاریخی گواہی است انت کہ نیامی ء گور بچانی امریکہ، امریکہ ء ایدگہ لہتیں دَگ، بحر الکاہل ء زرزینی لہتیں علاقہ ء ہندوستان ء دراوڑی قومانی تہا گلہ یا جو ء فصل ء رُنگ ء ء ساری مردم ء قربانی دیگ بُوتگ۔ کشگ ء قربان کنگ ء رند نوں کشار رُتگ، مُشتگ ء وارنگ۔ پرے قربانیاں ہر قوم ء راج ء جتانیں رسم ء راہ بند بُوتگ انت۔ البت ہندوانی مذہبی ء راجی فکر ء فلسفہ ء حیوان یا انسان ء سمر ء قربانی ء جبر نیست بلے دان یا ورگی یادگہ انجیں شی ء حیرات ء حسنت ء ذکر موجود انت۔ آہانی دل ء چہ گناہاں رُگ ء مستریں توجیل چہ حراہیں کاراں وتی پہریزگ انت، خون رپچی ء قربانی نہ انت۔

بلوچانی تاریخ، انسانی سر، جان، قربانی کنگ، ذکر گواہ نہ کنت البت و رگ یادان، دگہ
 ہنچیں شیء حیرات کنگ یا دیگ، رسم موجود انت۔ نو نین و ہداں مسلمانی یا عربی رسم، راہانی
 آہگ، سبب، ڈکال، حشک سالی یا چہ ہوپ، نادر اہیانی رگ، دلوت، کُشگ، حیرات کنگ،
 رسم است انت بلے چواندگہ قوماں، چوشیں روایت یے اشکنگ، نیت کہ بلوچاں بنی آدم
 کُشگ، قربان کنگ۔

-
1. Genesis. 22: 1-24
 2. Micah. 6:7

طیر اکوٹا ۽ جنگ باز

موت پہ ہر کس ۽ ترسناک انت۔ کس نہ زانت کہ آئی ۽ آسمرچی بیت۔ پمیشا ہر کس ۽ لوٹ
 اٹگ کہ آنمیران بہ بیت، مہ مریت یا مرگ ۽ ۽ زندہ ہم آسودگ ۽ شاہی شاہاں بہ بیت۔ بازیں راجاں
 وتی بادشاہ ۽ راہ در بر مرگ ۽ رند در ماں جنگ ۽ قبر کنگ انت۔ آہانی گوراہر وڑیں شے ایر کنگ کہ
 وہدیکہ پدازنگ بہ بیت، آئی ۽ پچ مشکلے مہ بیت۔ ہمے وڑ ۽ ہر قوم ۽ راجاں کنگ بلے چین ۽ حاکم قرن
 شی ہوانگ ۽ نہ بونگیں کنگ۔ آئی ۽ پوتی آسندگ یادومی زند ۽ بادشاہی ۽ بر جادارگ ۽ حاک ۽ گل ۽
 بلا میں لشکرے اڑداتگ کہ ایشان ۽ زیر ۽ زمین کل کنگ بونگ ۽ وت بادشاہ ۽ جون ہمے جا گہہ ۽
 نڑیک ۽ کل کنگ بونگ۔ گوشنت کہ حاک ۽ گل ۽ اے لشکرے (TerraCotta)
 تیار کنگ ۽ 36 سال لگ اٹگ۔ اے فوج ۽ 8000 سپاہی بونگ انت کہ آزمانگ ۽ سلاہ اش
 گون بونگ انت۔ ایشانی تہا 130 اسپ ۽ گاڑی، 520 جنگی اسپ ۽ 150 اندگہ سواری بونگ
 انت۔ گوشنت کہ اے لشکرے اڑدیک ۽ کاراں ہفت لکھ مڑور ۽ کار کنگ ۽ اے لشکر 16 فٹ ۽
 زمین ۽ چیر ۽ کل کنگ ۽ باردیک بونگ۔ اے لشکر گون فوجی وردی ۽ سلاہاں ہمارنگ ۽ اوشتوک
 بونگ انت، انچو کہ پہ جنگ ۽ روگ ۽ تیار بہ بیت۔ بادشاہ ۽ پوتی قبر ۽ پوتی فوج ۽ حکومتی تحت ۽
 ماڑی ۽ ہما جا گہہ دوست کنگ کہ آزمین ۽ قیمتی سہر ۽ جواہر ۽ شتریں مادن مان بونگ۔ بادشاہ ۽ قبر ۽
 تہا بادشاہی پوشاک، جنگی سلاہ ۽ اے دگہ شتریں چیر ایر کنگ بونگ انت۔ بادشاہ ۽ مرگ ۽ وہاں
 حاک ۽ گل ۽ اے فوج تیار بونگ ۽ زیر زمین کل کنگ بونگ ۽ بادشاہ ۽ قبر ہمے لشکرے نڑیک ۽
 انت۔ اے سچہ میں جا گہہ ۽ راہ ۽ در پر بونگ ۽ پراہ ۽ شاہ گانیں راہ ۽ دگت ہم۔

اسپانی کدیمی

مارچ AD1220ء منگولاں بخارا فتح کت ء منگول لشکر شہر ء پترت انت۔ چنگیز خان ء
 یک بزاہ داریں، مزنیں ء جلوہ ناکیں ماڑی یے دیست۔ چنگیز ء جست کت کہ ہمیش انت اے
 شہر ء بادشاہ ء لوگ؟ کسی ء جواب دات کہ ناواجہ، اے مردمی ء لوگ نہ انت، اے مسیت یے ء
 اے مسیت حداء لوگ انت۔ چنگیز ء آمد ء نیمگ ء چارات، ہے ماڑی ء راجارات ء پچ نہ
 گوشت چیا کہ پے منگولاں ء یا پے چنگیز ء اے نوکیں جبرے ات۔ منگول نیلیں آزمان کہ اے سر ء
 آسرے گندگ نہ بنت یازور اوریں کائنات یا جہان ء قدرت ء حد الیکیت۔ پے چنگیز ء اے حیرانی ء
 جبرے ات کہ اے بلا ہیں حد کہ جہان ء واجہ بہ بیت، خلقت ء پیدا ک کنوک بہ بیت، آچون
 مردمی ء وڑ ء یک لوگی ء یا ماڑی یے ء جاگہ کت کنت یا آحد لوگ ء ماڑی ء چون کنت؟ آحیران
 ات کہ اد ء مخلوق ء حد اہمیچو کسان مر انت کہ یک جاگہے پرانی ء گیشینگ یا در چنگ ء بندگ
 بوتگ؟ چنگیز ء راگو شگ بوت کہ مشیت ء حداء لوگ ء زانت ء فکر مذہبی ملء قاضیاں داتگ۔
 اے ہمیشانی گو شگ انت کہ مسیت بنی آدم ء زور اوریں حداء لوگ انت۔ چنگیز خان مسیت ء
 پترت ء حکم ء کت کہ درستیں ملء قاضیاں کہ بندی انت آہان ء یلہ دیگ بہ بیت ء ہر ملء ہے کہ
 بندی نہ انت، آہان ء ہم گو شگ بہ بیت کہ آذرہ بیا انت ء منگولانی اسپانی کدیمی بہ بنت۔ گوں اے
 حکم ء درستیں ملء، پیش امام ء قاضی یلہ کنگ بوتنت ء آہان منگولانی اسپانی کدیم کنگ ء کار شروع
 کت۔⁽¹⁾ تاں وہدیکہ چنگیز خان بخاراء ات، ملابانی کار ہمیش ات بلے نوں ملاباں گل کنگ کہ
 پراہاں نہ چنگیزے است ء نابلا کو خانے۔

1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 6

وفاداری

جاداران ٹک ۽ کماش جَمُوکا چنگیز خان ۽ کسانى ۽ سنگت ات۔ ٹک ۽ خاندان ۽ چہ چنگیز ۽ مسترین مردے ات۔ دوینیاں منگول دود ۽ رسامی رو ۽ کیے دومی ۽ دوستی، سنگتی ۽ ہم کوپگی ۽ سوگند وارنگ ات بلے وہدیکہ چنگیز لائق بُوت ۽ نام ۽ در آورت، جموکا ۽ سکت بد آتک ۽ چنگیز ۽ دُژمن بُوت ۽ گوں آئی ۽ جنگئے دات بلے جنگ ۽ پزوش ۽ وارت ۽ تنک۔ سالی ۽ رند جموکا ۽ وتی سیاد ۽ لشکری آل جموکا ۽ رادست گیرکت ۽ چنگیز ۽ دیم ۽ پیش کُت۔ چنگیز ۽ گوں جموکا ۽ دُژمنی ۽ جنگ ات بلے آئی ۽ دل ۽ وفاداری ۽ ہم کوپگی انسانی خصلتاں یا شتریاں شترترین صفئے ات۔ چنگیز ۽ چارات کہ اے جموکا ۽ کس ۽ مردم انت، ہمائی ۽ سنگت ۽ بیل انت، ایشاں کہ پہ جموکا نہ بُوت ایشاں ۽ پہ کس ۽ نہ بیت۔ آئی ۽ گوشت کہ ایشاں جموکا ۽ رادغاداتگ، ایشاں ۽ سزادگی انت تاں دگرے گوں وتی مردماں چوشیں دزوہے مہ کنت۔ چنگیز ۽ حکم کت کہ آدزستیں مردمان ۽ کُشگ بہ بیت کہ آہاں گوں جموکا ۽ دغا کنگ۔ جموکا ۽ چٹانی کل ۽ آدزستیں مردمان ۽ کُشگ بوت۔ (1)

مُغلائی اورنگ زیب ۽ پٹھانیں ملک جوان ۽ را کہ آئی ۽ اورنگ زیب ۽ مسترین بڑات داراشکوہ گپتگ ات، سوگات ۽ یک ہزار لشکری ۽ سالار جوڑکت ۽ عزت ۽ شرپ دات ۽ وتی بڑات ۽ را پہ بے عزتی کُشت ۽ گارکت۔ تیمور لنگ کسانى ۽ برلاس ٹک ۽ کماش حاجی بیگ ۽ گورا پہ خدمت گزاری ۽ پانگپائی گوں ات بلے مشکلیں وہداں پرانی ۽ کارکنگ ۽ بدل ۽ وہدیکہ مُغلاں آعلاقہ ۽ سراالگارکت تیمور ۽ حاجی بیگ یلہ دات ۽ گوں وتی لہتیں مردم ۽ گوں مُغلاں گوں بوت۔ (2)

ایران ۽ شاہ دار بیس یونانیانی دستان پزوش ورگ ۽ رند، ڈہار پہ ڈہارات ۽ الیگز نڈر آئی ۽ رند ۽

آت۔ دار بیس ۽ کماندار بسوس (Bessus) ۽ چارات کہ وہ ہمیشہ انت کہ آباد شاہ ۽ بوکشیت،
 گوں یونانیوں صلاہ بہ کنت ۽ وت بادشاہ بہ بیت۔ بسوس ۽ حکم ۽ پدا بادشاہ ۽ راہ نیزہ اش جت ۽ چگل
 دات۔ یونانی فوجی یے پولسٹراٹس (Polystратus) دار بیس ۽ پٹی ۽ گندیت۔ دار بیس ہے
 یونانی فوجی ۽ راگو شیت کہ الیگز نڈر ۽ را بگوش کہ تو ۽ الیگز نڈر ۽ ڈژ منی ہم چہ منی کماندار بسوس ۽
 شرتزی ۽ من ۽ دار بیس شکر کاراں کہ من ۽ تی ۽ وڑیں مرہہ داریں ۽ باعزتیں ڈژ منی بوتگ۔ آئی ۽
 یونانی سپاہی ۽ راگو شت کہ آمیریں الیگز نڈر ۽ را بگو شیت کہ آمنی بیر ۽ چہ بسوس ۽ بہ گپیت۔
 دار بیس ۽ گو شت کہ منی مرگ ۽ پنچکیں جبرے نہ انت، موت ہر کسی سرا انت ۽ کیت بلے بسوس ۽
 دغا بازی ۽ سزا ۽ شاہی منصب ۽ سر بلندی ۽ باید انت کہ منی بیر چہ بسوس ۽ گرگ بہ بیت تاں کہ دگہ
 کسے گوش بہ گپیت ۽ گوں وتی حاکم ۽ بادشاہ ۽ چوشیں ڈڑوہ ۽ دغا مہ کنت۔⁽³⁾ الیگز نڈر ۽ ہے سپاہی ۽
 رالوٹ ات ۽ احوال گپت۔ الیگز نڈر ۽ دار بیس ۽ لاش ۽ سرا وتی جُپہ (چادر) پردات۔ لاش ۽ رامان
 پرسیدیوس ۽ پہ آئی ۽ شیر زالیں مات بی بی سسی گیمبیسس ۽ گورارواں دات ۽ دار بیس ۽ راگوں شاہی
 عزت ۽ شہر ۽ کفن ۽ کسارت کنگ ۽ حکم کت۔

دار بیس ۽ مرگ ۽ ساعتانی وصیت ۽ کلوه چہ الیگز نڈر ۽ دل ۽ درنیا تک۔ آئی ۽ لشکر چوٹچک ۽
 کرگشک ۽ بسوس ۽ رند ۽ کپت۔ آسمر ۽ باقی بسوس ۽ ہماہاں آئی ۽ رادڑوہ ات، دست گیر اش کت،
 گد ۽ جڑ اش کش اتنت ۽ بڑ ہنگی حالت ۽ الیگز نڈر ۽ دیم ۽ پیش اش کت۔ الیگز نڈر ۽ جست کت کہ
 دار بیس تی سرا مہرواں بوتگ۔ تو آئی ۽ لشکر ۽ شہریں کماندارے بوتگ ۽ تراچے بدختی یے ۽
 زرتگ کہ توگوں وتی بادشاہ ۽ ڈڑوہ ۽ بدوفائی کنگ۔ تو پر چہ وتی بادشاہ ۽ راجتگ ۽ پہ بے پردگی ۽
 بے بڑگی دور داتگ۔ بسوس ۽ جواب دات کہ واجہہ منی ارادہ بوتگ کہ من آئی ۽ بگران ۽ تی دیما
 پیش بہ کنناں تاں کہ توگوں من وٹس بہ بے ۽ من ۽ مال ۽ زڑ بہ کنے ۽ ملک ۽ حاکمی ۽ بہ دیے۔ الیگز نڈر ۽

جبراً اُکت ۽ گوشت کہ تو ہما کارکتگ کہ دژمنے گوں دژمنی ۽ ہم نہ کنت۔ تو بے گناہ ۽ ایران ۽ شاہ
کشتنگ، ہما شاہ کہ تی سرا مہروان بُوَتگ۔ الیگزینڈر ۽ بسوس ۽ را دارییس ۽ بڑات
اکساتریز (Oxathres) ۽ دست ۽ دات۔ آمد ۽ بسوس گوش ۽ پونز کت ۽ رند ۽ کشت۔
(4)

-
1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 63
 2. Marozzi, Justin. op.cit. p: 30
 3. Tsouras, Peter G. op.cit. p :77
 4. ibid. pp: 81-82

خلیفہ زرارہؓ

چنگیز خانؒ و نماسگؒ و تولوئی (Tolui) و پنج بلاگوئے 10 فروری AD 1258ء بغداد گپتؒ و مسلمانانی عباسی خلیفہ، ابو احمد عبداللہ بن المستنصر باللہ (المستعصم) دست گیر کت۔
 13 فروریء منگولاں ماں بغدادء کشت و کوش کت، لوگ و ماڑی و مشیت پڑ وشت انت۔
 خلیفہء راتاں سے روج و ورگ اش ہج نہ دات۔ سے روج و رند خلیفہ بلاگوئے در بار و پیش کنگ
 بوت۔ بلاگوئے حکم کت کہ چہ شہر و چہ خلیفہ و ماڑی و دست کپتگیں و دستیں سہر و زرارہؓ کہ بہ
 بنت۔ سہر و زرارہؓ و خلیفہ و دیم و مچ کنگ بوتنت۔ بلاگوخان و خلیفہ و راگوشت کہ من زاناں کہ
 توسکت شدیک وے، تینگ وے ہم، سے روج انت تو ہج نہ وارتنگ، نول اے سہر و زرارہؓ دیم و
 انت، ایشاں ہرچی وارت کنے بور ووتی شد وشن و بہ پڑ ووش۔⁽¹⁾ خلیفہ و دپ ہٹ ات و بلاگوئے
 چارات۔ بلاگوئے خلیفہ و راگوشت کہ بگند سہر و زرارہؓ و حرص عزت نہ دنت، دیمپانی نہ کنت۔ اگس تو
 سہر و زرارہؓ و مچ کنگ و ایر کنگ و حرص یلہ بہ داتیں و ہمے سہر و زرارہؓ و کارمرز بوکوتیں، ملک و مردم چہ
 ووش بوکوتیں انت، پے ووش و شریریں لشکرے اڑ داتیں، مرچی تئی حالت ایش نہ بوتنگ ات۔
 بلاگوئے حکم کت کہ چو کہ اے بادشاہ و حاکمے پمیشا ایش و را پے زرم و تیر و کاٹار کنگ مہ بیت، ایش و را
 منگولانی رسمانی روج و کنگ بہ بیت۔ منگولاں خلیفہ و راجل یے و (یا رستری پوسے و) پیڑ ات و
 ووردات و منگول لشکرے آں آئی و سراتی اسپ تا تک انت و اے خلیفہ پے رسوائی ہے اسپانی نالانی
 چیر و ہرت بوت و مرمت۔⁽²⁾

1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 184

2. ibid.

حونی پنڄگ

چنگیز خان ۽ بارو اگوشتنہ کہ وہدے چہ مات ۽ لاپ ۽ لگشتگ، آئی ۽ راستیں دست مچ بوتگ۔
مات ۽ کہ وتی مچ ۽ لنگ ۽ چار اتگ کہ آئی ۽ مچ ۽ دست ۽ دل ۽ خون ۽ مزین گلرے بوتگ
کہ پرانی ۽ اے جبر نوک ہم بوتگ ۽ حیرانی ۽ جبرے ہم۔⁽¹⁾ تیمور لنگ (AD
1336-1405) ۽ وتار امدام بلا ہے لیکنگ ات ۽ وتارا چنگیز خان ۽ مٹ گتگ ات۔ پمیشا
گوشتنہ کہ آئی ۽ ہے دروگ آشکار گت کہ وہدیکہ آچہ مات ۽ لاپ ۽ لگشتگ، چوچنگیز
خان ۽، آئی ۽ دست مچ بوتگ ۽ مچ کہ مچ کنگ بوتگ، دیستگ اش کہ مچ چہ خون ۽ پڑ انت۔ اوہدے
زانوگراں اے خونانی ہے مانا گتگ کہ اے دست بازیں ساہ دارانی ساہ ۽ گپیت ۽ خون رتیمچیت۔
(2) بلے باز ہے گوشتنہ کہ تیمور لنگ ۽ یا آئی ۽ درباریاں پزانت ہے جبر آشکار گتگ چیا کہ آہاں
تیمور ۽ راچنگیز خان ۽ ہم پلہ ۽ مٹ پیش دارگ ۽ نیت ۽ ہے جبر تالان گتگ۔

1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 12

2. Marozzi, Justin. op.cit. p: 8

سور

بلاگو مسلمانانی خلیفہؓ مسلمان حاکمانی سراسکت نہ ویش ات۔ آئی عیسائی ملّاؓ پادری دوست
 بوتنت۔ آئی حکم کت کہ عباسی خاندانؓ خلیفہؓ حاکمانی قبرانی سرے بستگیں ادیرہؓ ماٹریاں بہ پڑوش
 ات۔ آرمینیاؓ یک تاریخ نویس یےؓ نوشته کنگ کہ خلیفہؓ گرگؓ جنگؓ عربانی پڑوش دیگؓ
 رندؓ بلاگوؓ حکم کت کہ چہ آرمینیاؓ یک لکھ ہوگی چکت زورگؓ چریشاں دوصدہر مسلمان شہریؓ
 روان دیگ بہ بیتؓ مسلماناں حکم کنگ بہ بیت کہ سورؓ اے چکانؓ ہما شہرؓ درمیانؓ بندگؓ
 رودینگؓ پرورینگ بہ بیتؓ ہوشمبےؓ روجؓ ہے چکانی جان ہم شودگ بہ بیت۔ بلاگوؓ حکم کت
 کہ مسلمان سورؓ (لدیؓ) گوشتؓ بؤرانتؓ ہر کسؓ کہ نہ وارتؓ آئیؓ راجنگ بہ بیت۔
 (1) البت اے حبرؓ بارو اباز کم تاریخ نویساں نوشته کنگؓ ایشیؓ راستیؓ پکا ہیں گواہی نہ شنگ۔

1. Weatherford, Jack. op.cit pp: 183-185

چنگیز خان ۽ جنگلی رپک

منگول لشکر پہ کشت ۽ خون ۽ سڪ نام بُوَتگ بلے گوشتت که آوہداں اے جبر چنگیز خان ۽ ہمپہ زانت آشکار کنائیتنگ تاں کہ ہمساہگیں قوم ۽ راج بہ ترس آنت ۽ وہدیکہ منگول ۽ لشکر اُرش بہ کنت، کس دیم ۽ درمنیت۔ چنگیز ۽ اے جبر شترزانتنگ کہ دپ وُش ۽ آگاز یگ یاواندہ ۽ نویسوک چوشیں مزن مردی ۽ بہادری ۽ تزانان ۽ بے بُنیں ترس ۽ بیہار ۽ جبران شنگ ۽ تالان کُت کن آنت ۽ آہانی جبران مخلوق گوش ہم داریت ۽ باور ہم کنت۔ پمیشا اگس کسی ۽ منگولانی ظالمی، ترسناکی ۽ خون واری ۽ قصہہانی تالان کنگ ۽ مدت کنتگ، پرے کار ۽ چنگیز نہ وُش نہ بُوَتگ، وُش بُوَتگ۔ اے وُڑ ۽ منگولاں وتی مزن مردی، بہادری ۽ ظالمی ۽ جبر تالان کنتگ آنت کہ چریشی ۽ آہان ۽ جنگاں فاندگ بُوَتگ۔ منگولاں ہر شہر ۽ دمگے کہ کپیتنگ ۽ ایرجیگ کنتگ گڑاہتیں آگاز یگ تیار کنتگ ۽ پپہ دومی شہر ۽ نلکاں رواں داتنگ کہ آہاں منگولانی بہادری، ترمدی، زور اوری، ظلم ۽ زوراکیانی احوال بُرتنگ آنت۔ ہسے سبب ۽ وہدیکہ منگول لشکر آئلک ۽ شہراں سر بُوَتگ آنت، چراہاں بازیں شہرانی مردماں پہ ترس وتی سلہ ایر کنتگ آنت ۽ کُمی من اتنگ۔ (1)

1- چہ تاریخ نویس ۽ زانندگان یک مسلمانیں تاریخ نویس یے ۽ خون واری ۽ بہادری ۽ اے دز وگیں قصہ ۽ آیات ابن ال اتر (Ibn-al-athir) ۽ وتی کتاب کہ Complete History ۽ نام ۽ ماں انگریزی ۽ توتینگ بُوَتگ، شنگ کنتگ آنت۔ اے مرد پہ وتی لئک ۽ کار نہ کپیتنگ۔ ایشی ۽ منگولانی باروا کیے ۽ رادو ۽ دو ۽ راجا رگوشنگ۔ اے مرد ۽ وتی کتاب ۽ راستیں سکت کم ۽ دز وگیں ۽ پوچیں جبر ۽ حال زیادہ

: Weatherford, Jack. op.cit. pp: 13-15 بچار کنتگ۔

نوشیروان ء ظالم

کسرو I (Chosroses AD 531-579) ساسانی شاہانی تہا ظالم، مردکش، خدا نہ ترس ء سنگ دلیں مردے ات۔ کباد ء مرگ ء رند و ہدی کہ اے مرد بادشاہ بُوت، اول سراں ایشی ء وتی دزستیں بزات کُشت انت۔ بز اتان ء ابید، ایشی ء بز اتانی چکت ء نماسگ ہم کُشت انت۔ اے مرد ء بازیں میر ء امیر ء معتبر یا ہما کہ آہاں گوں آئی ء بز اتاں ہم کو بگی کتنگ ات یا گوں آہاں نند ء نیاد اش است ات، دزستان ء کُشت۔ قانون ء انصاف ہما ات کہ آئی ء دپ ء دراتنگ ات۔ آئی ء حکم ء منگ الی ات۔ نہ منوک، نرنڈ ء کپ کنوکانی دوا کُشت ات۔ بازیں کماندار، وزیر یا امیر کہ آہاں ملک ء ولایت فتح کُشت اتنت، آہان ء پہ کجام نیون یے ء کُشت ء گارکت۔ ایشی ء مزدکی فرقہ ء مللا ء مردمان ء ہم یکت یکت ء جت ء کُشت۔⁽¹⁾ پہ ناروائی ء کُشت ء کوش ء اے مردوتی مٹت ات۔

کسرو I ء ظالمی وتی جا گہا، اے مرد مزنیں حریص یے ات۔ ایشی ء چم ء دل پہ زر ء مال ء ہیچ بر پڑ نہ بُوت انت۔ جنگانی دوران ء ایشی ء شتر ء گندگ نہ چار ات۔ ایشی ء ذگرانہ ء عبادت جاہ ہم یلہ نہ دات انت، ایشان ء ہم لُٹت ات ء پُل ات۔ جنگاں اگ شہر ء بازاری ء مردماں بے جنگ ء مرط ء شہر ء دروازگ پرانی ء ہیچ بکو تین انت ہم، مرد ء شہر ء آئی ء مردم لُٹت اتنت۔ کُشت ء کوش ء لُٹت ء پُل آئی ء دل ء روا ات ء شتریں انصاف یے ات۔ چوشیں ہیچ شہر ء بازارے نہ بُوتگ کہ آچوداں

گوشتگ آئی ء آشہر ء میتنگ نہ پُل اِتگ ء نہ لُوٹ اِتگ۔

کسرو I دوزبانیں، بدکرداریں ء بدقولیں مردے ات۔ اے مرد ء بیچ بروتی زبان ء قول نہ داشت، مدام بدعہدی ء کت۔ اے مرد ء پہ کشت ء کوش ء لُوٹ ء پُل ء نیمونے نانیمونے سازات۔ چم ندیستی، حرص، ظلم ء زوراکی ء کُشت ء کوش ء لاعلاجیں نادر اہی گوں ہے مرد ء گوں کپتنگ ات۔ بلے کسرو I ء ایرانی تاں روچ ء مروچی پہ گلاہگ سیر نہ بنت ء آئی ء را ”انوشروان“ بزاں عادل ء انصاف دوست گوشتنت۔ ایشی ء ظلم ء زور ء بازیں وڑ ء پیم بُوتگ انت۔ یکے ایش کہ مردم ء کپتنگ دست ء پادے پز وشتگ ء لنگ ء مُنڈ کتنگ انت۔ چمانی درکنگ، پونز ء کوش کنگ ہما سز اُبوتگ انت کہ چریشاں ماں جنگاں کپتنگیں قیدی کس نہ رک اِتگ۔ اے مرد سکیں وہی ء شکوئیں حا کے بُوتگ۔ ایشی ء پہ ظلم ء ناروانی وتی ء درامد ء پرک نہ کتنگ۔ دومی ایش کہ اے مرد ء اگ کسی ء راوتی دُژمن لیک اِتگ گڑا ایوکا آئی ء رانہ جنگ ء نہ پز وشتگ بلکن آئی ء را چکت چین کتنگ، چما مرد ء خاندان ء نہ کسان اِشتگ ء نامزن۔ ظلم ء دومی حد ایشی ء حرص ء جوفہ بُوتگ۔ ہر جا گہے کہ شتگ آعلقہانی مردم لُوٹ اِتگ انت۔ لُوٹ ء پُل ء رند ہم اگ کسے پشت کپتنگ چراہاں زڑ ء مال ء جنگی تاوان ءے طلب کتنگ۔ پز زڑ ء مال ء ایشی ء ناچرچ اِشتگ ء ناذر انہ ء نا عبادت جاہ۔ (2) ایشی ء بے پرکیں چماں آپ مان نہ بُوتگ۔

نوشیزاد کسرو ء بیچ ات۔ ایشی ء مات ء مذہب عیسائی ات۔ اے زال بادشاہ ء را سکت دوست ات۔ کسرو ء بیچ ء را گوشت کہ تو مات ء دین ء یلہ بدے ء ایرانی مذہب ء بڑور۔ بیچ ء نہ من ات۔ پت زہر گپت، آئی ء رابندے کت ء چہ شاہی ماڑی ء دراہگ ء ننیشٹ۔ بیچ ء مات پرے جبر ء نارضاء نہ وُش بُوت انت ء وہدیکہ آہان ء دز وگیں حالے رست کہ بادشاہ جنگ ء کُشتگ بُوتگ، مات ء وتی بیچ ء را سکین دات کہ بادشاہی ء بگر۔ بیچ ء وتی بادشاہی ء جارجت۔ کسرو ء جنزل

فابری بس (Phabribus) آئی ء راپڑوش دات ء دست گیرکت۔ کسرو ء وتی بچ ء راپونز ء
گوش کت ء آئی ء چم کش اتنت۔ (3)

تاریخ نویس اے مرد ء عادل ء باروا ہے نوشته کن انت کہ چوشیں ظالمیں مردم ء را عادل
گوشگ شر نہ انت ء اے مرد عادل ء لقب ء نہ کرزیت۔ بلے ایرانی وتی شاه ء بادشاہانی دز وگیں
گلاہگ ء بچ برسیر نہ بنت۔ ہے صفت ہندوستانی مسلمانانی انت کہ نوں چہ ہندوستان ء اتلگیں
پاکستانی مہاجر اں وتی کتگ۔ ایشاں ہما دز وگ بستگ کہ نہ بوتلگیں۔ ایشاں عربانی فوج ء کماندار محمد
بن قاسم ء سندھ ء سرا الگار ء کشت ء گوش ء را مزنیں مسلمانی ء جہاد قرار داتگ۔ ایشاں ماں
ہندوستان ء مسلمان حاکمانی بد کرداری، بد فعلی، دوزبانی، حرص ء جوفہ ء کشت ء گوش ء حیران ء مدام
چیر داتگ۔ ایشاں محمود غزنوی، محمد غوری، نادر شاہ یا احمد شاہ ابدالی وٹریں ہر دز ء ڈنگے کہ چہ میاں
ایشیاء پہ ہندوستان ء جنگ ء پلگ ء اتلگ انت، آہان ء مزنیں مسلمان ء جہادی قرار داتگ۔
ایشاں ماں پاکستانی اسکول ء کالج اںچیں دز وگیں تاریخ نویسی ء نقش کش اتگ۔

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 230-236

2. ibid. p: 275

3. ibid. p: 273

سَرگون، مُوسى، گل گمش، نوح

انسانى هست ۽ بود ۽ در اجيں دورانان يك علاقه يادگى ۽ قصه ۽ داستان دورىں دمگانى مخلوق ۽ هم زانتگ انت ۽ باز براں په وت ۽ انچيں قصه جوڑينتگ انت۔ مثال ۽ جبر ۽ اکاديانى نام دارىں بادشاه سرگون I (BC 2300) ۽ باروا انچيں قصه آشكار انت كه رند تر ۽ هبه قصه په يهودياني واجهين پينمبر ۽ راه شون موسى ۽ باروا هم گوشگ بوتگ۔ اے قصه ۽ كردار، نام ۽ جا گه بدلينتگ انت بله قصه ۽ مانا ۽ مطلب يك انت۔ موسى يا موسز چه واجهين سرگون I ۽ هزار سال ۽ گيش رند انت۔ سرگون ۽ باروا گوشنت كه سرگون ۽ مات بے مردىں ملايے بوتگ۔ مات ۽ نه لوٹ اتگ كه اے زانگ به بيت كه زهگ آنى ۽ نيچ انت۔ چك ۽ ادراه بوگ ۽ رند، مات ايشى ۽ رادر په ۽ كنت، بند كنت ۽ كور ۽ آپ ۽ دنت۔ آپ كش يے سرگون ۽ راجه درپ ۽ در كنت ۽ په چكلى رودينيت۔ سرگون كه مزن بيت يك برے زميندارى كنت ۽ رند ۽ اے مرد ملك ۽ بادشاه بيت كه اكادياني اولى مستريں ۽ نامدارىں بادشاه منگ بيت۔

واجهين موسى ۽ قصه چوش انت كه مصر ۽ بادشاه فيروح رامسيسر II (BC Rameses II) 1225-1292) گون يهودياں زهرات۔ آنى ۽ حكم كت كه چه يهودياں هر پيداك بوتگيں چكگيں چك كشتگ به بيت۔ موسى ۽ مات ۽ نيچ يے بوت۔ سه ماه ۽ زال ۽ چه مصريانى ترس ۽ اے نيچ ۽ راجيردات بله وهديكه چه ۽ گيشتر چيرديگ نه بوت ۽ مات ۽ دل ۽ اے هم نه سگ ات كه كشتگ به بيت، مات ۽ نيچ ۽ رادر په ۽ كت ۽ كور ۽ آپ ۽ دات۔ قدرت ۽ حدا، كه بادشاه جنك په سيل ۽ سواد ۽ جان شودگ ۽ كور ۽ سراكيت ۽ هبه درپ ۽ گند بيت كه آپ ۽ گون انت ۽ چول وراں انت۔ آوتى مولدے يا كاردارے روان دنت، آهه درپ ۽ چه كور ۽ در كنت ۽ په بادشاه جنك ۽ كاريت

- بانک کہ درپے پتچ کنت، گندیت کہ البشی پتچ پے مان انت۔ آزانت کہ اے یہودی پتچ پے بلے انگت کسے راکوشیت کہ ہمے پتچ پے بہ پودیت۔ موسیٰ رُدیت ء مزن بیت ء بادشاہ ء جنک البشی ء راتی پتچ قرارنت۔ ہمے موسیٰ رندے پادکیت، یہودیانی سروکی ء پاگوا جہی ء کنت ء یہودیان ء چہ (فرعون) فیروح ء گزرا ء چٹینیت ء آہان ء سرسپاہ ء آہانی حقیں سرزمین، فلسطین ء کاریت۔

گل گمش (BC-2900) ء ذرا جیں قصہ کہ آئی ء لہتیں بہر گوں بانہیل ء واجہیں پیغمبر نوح ء قصہ ء دپ وارت۔ آقصہ چوش انت کہ ہمے گل گمش پرواک ء بہادریں مردے بیت کہ آڈر مناں جنت ء پزوشیت۔ آئی ء ہمراہ ء سنگت انکید ونا میں بہادریں مردے بیت بلے آوہدے واجہیں حدا، ان لیل چہ انکید وء نہ وٹش بیت ء مرد ء کُشیت۔ گوں وتی سنگت ء مرگ ء گل گمش سک پدربیت ء آئی ء مرگ ء ترس پے ماں جان ء کپیت۔ آئی ء دل ء کیت کہ آنمیران بہ بیت چیا کہ آئی ء بُن پیر کے کہ نام ء اتنا پیشتم بُوتگ آنمیران انت۔ آگوشیت کہ من آئی ء گؤرا رواں ء نمیران ہاں۔ گل گمش ء راکوشیت اش کہ آئی ء بُن پیر کہ چہ ”موت ء دریا یا موت ء آپ ء ہما دیم انت“۔ گل گمش کشتی پے نول کنت ء روت بلے اودا کہ سر بیت، آئی ء راکوشگ بیت کہ نمیرانی آسانیں کارے نہ انت۔ اتنا پیشتم ء پے وتی نمیرانی ء مزنیں جہد ء جفا پے کتگ کہ چرائی ء حدا سک وٹش بُوتگ ء آئی ء رانمیران ء کتگ بلے اے ڈولیں کارنوں حدا پدانہ کنت۔ اتنا پیشتم ء گوشگ کہ آئی ء جہد چوش بُوتگ کہ پیشی دور ء واجہیں حدا ہاں فیصلہ کتگ کہ بنی آدم تباہ کنگ بہ بیت۔ آہاں بلا میں طوفان ء ہارے پے بنی آدم ء سرا آورتگ ء مردمان ء تباہ کتگ بلے ہمے اتنا پیشتم ء آئی ء زال ء راساری ء حال دیگ بُوتگ کہ چے جبردارے کہ بلا میں آفتے پیدا کنت کہ مخلوق تباہ بیت۔ گڑاے مرد ء پے وت ء یک بلا میں بوجی پے اڑدا تگ ء وت ء آئی ء جن سوار بُوتگ انت۔ آئی ء دزستیں ساہ دارانی یک جوڑی پے (نرین پے ء ماد گینے) ہم ہے بوجی ء مان کتگ۔ شش روچ ء شش شپ ء رند کہ طوفان ء ہور ء سیلاپ ء زور کم بُوتگ گڑا اتنا پیشتم ء بوجی ء دری پے پتچ کتگ ء دیستگ کہ آئی ء بوجی کو ہی ء سرا یا زرز میں ء سرا اوشتوک انت۔ آئی ء

دگ شش روچ مدار کتگ ء رند ء چہ وتی بوجی ء یک بٹ یے ء دگہ مُرگے یلہ داتگ بلے دوئیں
 مرگاں نشت نہ کتگ ء وا تر بُوتگ انت۔ آخر کہ آئی ء یک گراگے یلہ داتگ۔ گراگ ء بال کتگ ء
 پد انیا تگگ، نوں آئی ء زانتگ کہ زمین الما در انت ء سیلاپ ء آپ جہل کپتگ۔ اتنا پیشتم ء گل
 گمش ء را حال داتگ کہ حدائیں ان لیل وتی اے فیصلہ کہ بنی آدم تباہ کتگ بہ بیت، رند ء سکت
 پشومان بوتگ ء چو کہ حد اگوں اتنا پیشتم ء وش بوتگ، ہمیشا حداء فیصلہ کتگ کہ آئی ء رانمیران بہ
 کنت، بلے نوں حد اگہ چوشیں کارے نہ کنت۔

ماں بائیبیل ء نوشتہ بُتگیں طوفان، ہور ء بار ء بیان، واجہیں نوح ء بوجی جوڑ کتگ، چہ
 ہر ساہدار ء جوڑی یے زورگ، توشگ زورگ ء بوجی ء سوار بوتگ ء چہ بار ء سیلاپ ء رگگ ء قصہ
 کم ء گیش ہمیش انت کہ گل گمش ء قصہ انت۔ نوح ء قصہ چوش انت کہ حد اچہ بنی آدم ء حراہیں
 کار ء کرداں سکت نہ وش بیت ء گوشتیت کہ چریشانی بوہگ ء نہ بوہگ شر تر انت ہمیشا مز نیں حد
 فیصلہ کنت کہ ایشان ء کشان ء گار کناں بلے حد اچہ نوح ء سکت وش ات، حداء نوح ء را حال دات کہ
 من جہان ء راچہ چوشیں حراہیں ء بد کرداریں مرد ماں صاف کناں، تو چوش بہ کن کہ پت ء بلاہیں
 بوجی یے اڑکن، توشگ بزور، ہر ساہداری ء نرین ء مادگیں بر ء ور، وتی چُکت ء جن ء چُگانی جن ء چُگاں
 ہبے بوجی ء مان کن چیا کہ من بلاہیں طوفانیں ہور ء بار ء سیلاپ یے کاران ء جہان ء چہ بنی آدم ء پہک
 کناں۔ نوح ء بوجی اڑدات ء تیار کت، توشگ ء تمنا کت، ہر ساہدار ء نر ء مادگیں زرتنت۔ حداء
 ہور ء بار آورت، دزستیں مخلوق مرت ء گار بوت۔ اے ہور ء ہارتاں چلّ روچ ء برجا بُوت ء پورہیں
 زمین، کوہ ء ڈگارا پ ء بوتنت۔ ہر ساہدار مُرت ء شت۔ بلے واجہیں نوح گوں وتی سے نیں چُگاں ء
 جن ء چُگانی جنان ء چُگاں، بوجی ء سوار انتت ء ایشان پرواہ نہ بوت۔ چلّ روچ ء رند آپ کہ جہل
 کپت، نوح ء بوجی ء دریگے پیچ کت ء مُرگے یلہ دات کہ بچاریت کہ زمین ڈن ء انت، مُرگ نشت
 کنت یا نہ کنت۔ مُرگ پدا وا تر بُوت۔ رند ء بٹ یے روان ء دات، بٹ وا تر بوت بلے نوح ء
 دیست زیتون ء تا کے ہبے بٹ ء سُنٹ ء لُچ اتگ، نوں نوح ء زانت کہ آپ ایررتگ۔ آئی ء اے

ہم دیست کہ آئی ء بوجی یکت بزرزیں کو ہے ء سمرالوجان انت یا ایرانت۔ طوفان ء رند حداء گوں
 نوح ء قول کت کہ دگرند ء چوشیں بلا ہیں آفت ء طوفان کہ انسان ء ساہداراں برباد بہ کنت من
 بہہ نیاراں۔ (پ نوح ء قصہ ء بچار 5:28 - Gen: 10:32)

واجہیں نوح ء قصہ ء گل گمش ء قصہ ء کردارانی مذہبی رپک ء راہاں ابید، ذرا ہیں قصہ ء آئی ء
 مقصد یک وڑ انت۔ اودا مخلوق ء مزنیں حدان لیل نارضا بوت ء سیلاپ ء طوفان ء آورت، ادا
 اسرائیل ء ہم مزنیں حدان نارضا بوت ء سیلاپ ء تباہی ء آورت۔ اودا ان لیل گل گمش ء بُن
 پیرک ء سراوش آت ء آئی ء راچہ سیلاپ ء گزاء رکینت ء، ادا مزنیں حدانوح ء سراوش آت ء
 نوح ء آئی ء چکئے رکینت انت۔ اودا گل گمش ء بُن پیرک ء بوجی یے اڑدات، وت ء آئی ء جن
 بوجی ء بوتنت، توشگ اش زرت، مرگ ء ساہ دارانی نر ء مادگین ء بوجی ء کت انت، ادا واجہیں
 نوح ء ہے وڑ ء کت۔ گل گمش ء بُن پیرک ء پے آپ ء کم بونگ ء رچگ ء چکاسگ ء مرگ بال
 دات، ادا نوح ء ہم انچو کت۔ ادا واجہہ ان لیل ء گل گمش ء بُن پیرک نمیران کت ء ہم وتی اے
 عمل ء سمر کہ آئی ء بنی آدم ء سمر سیلاپ ء ہو ر ء ہار آورت ء آبان ء کشت ء گار کت، پشومان آت،
 ادا نوح ء مزنیں حداء ہم گوں نوح ء قول کت کہ آدگرنداں چوشیں آفت نیاریت ء خلقت ء تباہ نہ
 کنت۔ اتنا پیشتم ء حداء نوح ء حداء، گوں دوینیاں ہے قول کت کہ آسندگ ء آتباہی نیاریت ء
 اتنا پیشتم ء را آئی ء نمیران کت ء نوح ء حداء نوح ء چک ء پسا سنداگانی چہ بلاہ ء آفتاں رکینگ ء قول
 کت ہم بزاں آہم تنی و ہدی ہست انت۔

شاہی حرم

حرم، لوگ، آرام یانندہ نیادہ جاگہ، پناہ جاگہ، پاکیں جاگہ یا ہماہندانہ کہ درامدیں مرد آئی تہا تک مہ کنت۔ ایش چکٹ ۽ پساندگ، نماسگ ۽ کڑاسگ یا خاندان ۽ ذراہیں مردمانی جاگہ ۽ دوار ۽ لوگ ۽ مانا ہاں ہم کار مزبیت۔ شاہ ۽ بادشاہانی حرم ۽ کارداریں گوہتگ ۽ مولد ہم جاہ منند بوٹگ آنت ۽ ایش پہ کارداری یا پانگپائی ہما حرم ۽ بہر بوٹگ آنت۔

ترکی ۽ عثمانیہ سلطانانی زمانگ ۽ آہانی حرم ۽ میر ۽ امیرانی بیچ ہم دارگ بوٹگ آنت ۽ بادشاہ ۽ آئی ۽ سچانی چکٹ تاں کہ بالغ ۽ مزن نہ بوٹگ آنت ہے حرم ۽ بوٹگ آنت کہ آہان ۽ وانینگ ۽ تعلیم دیگ بوٹگ۔ میر ۽ امیر ۽ بادشاہ ۽ آئی ۽ اولادانی جنگیں چکٹ ہم پہ وانگ ۽ زانگ ۽ حرم ۽ بوٹگ آنت بلے پوشیں وانینگ یا علم ۽ زانت ۽ رواج دیگ ۽ رسم سرظاہری ۽ ماں ہندوستان ۽ مسلمائیں بادشاہ یا ایرانی یا چینی کوہنیں بادشاہانی حرماں گندگ ۽ نیت۔ عثمانیہ سلطاناں پہ جن ۽ گرگ ۽ داشتہ ۽ سُریت ۽ دارگ ۽ دل نہ رنجہنتگ بلے مرا کو ۽ سلطان اسماعیل ۽ (1672 تاں AD 1727) یادگاریں کارکتگ۔ آئی ۽ 500 سُریت بوٹگ آنت ۽ جنین در حساب۔ چرے سُریت ۽ زالاں آئی ۽ درستی 868 چکٹ بوٹگ کہ چریشاں 342 چنک ۽ 526 بچک بوٹگ آنت۔

ماں ہندوستان ۽ مغلانی حرم ۽ بلے حسابیں سُریت ۽ بگرتاں زالاں در، ہزاراں جنین بوٹگ آنت۔ حرم ۽ صوتی، ناپی ۽ سازگریں جنین ہم بوٹگ آنت ۽ چریشاں بازیں کو اسیں زالاں ہوموہا پکار ہم گپتگ۔ اکبر ۽ وہاں حرم ۽ جنین کاردار ۽ ایدگہ زالانی حساب پنج ہزار ۽ گیش بوٹگ، کم نہ

بُوتگ۔ جہانگیرؑ یک ہزار سُریت بُوتگ اُنٹ۔ شاہجہانؑ سُریت ہم حسابی نہ بُوتگ اُنٹ۔
 مُغل بادشاہ وتی جنانی گوراکم شنگ اُنٹ، پوپت ء واپ ء زیادہ زور اِش گوں داشتہ سُریتاں
 داتگ۔ کسان کسانیں شُررنگیں جنین اِش آورنگ ء داشتہ کنگ اُنٹ۔ چوشیں سُریتانی یک
 رندی ء وپت ء واپ ء رند، آہانی گوں بادشاہ ء وپت ء واپ ء پداچ بر باری نیاتگ۔⁽¹⁾ حرم ء
 بیدء بادشاہ ء دگہ مردین ء ذات ء گواہ نہ داتگ۔ البت گوہتگ یا بے گندیں مردین بُوتگ اُنٹ
 کہ آہاں ہبے زالانی چوکی داری ء پانگپانی کنگ ء اے دگہ کار ہم کنگ اُنٹ۔ پہ ہزاراں سُریتانی
 دارگ ء ایوکاشاہ ء وتی ماڑی نہ بُوتگ چیا کہ یک ماڑی یے ء اینکرہ مردم ء جاگہہ کت نہ کنگ۔
 سُریتانی جتائیں لوگ ء جاگہہ بُوتگ اُنٹ کہ ہبے شاہی ماڑی ء کر ء گوراں بُوتگ اُنٹ۔ ہر جنینے
 کہ شاہی ماڑی ء پہ سُریت گری یا شاہ بانک ء گندگ ء اتگ، آئی ء راسراچہ پادء پنگ بُوتگ۔
 گوہتگیں کارداراں پچ وڑیں ریاء رُونہ کنگ۔ ہر کس، میری ء زال بہ بیت یا امیری ء، آئی ء راپٹ
 اتگ چیا کہ آہاں گوشتگ کہ چوش مہ بیت کہ مردینے جنین ء پوشاکاں حرم ء بہ روت ء ہبے داشتہ ء
 سُریت یا زالاں سوار بہ بیت چیا کہ حرم ء جنین پہ مردی ء مدام محتاجی بُوتگ اُنٹ۔ اے پنگ یک
 جاہے نہ بُوتگ، بلکن باز جاگہاں بُوتگ تاں کہ ہما آؤکیں زال وتی منزل ء سر بُوتگ۔ شاہی
 ماڑی ء دزستیں دیخی ء پدی دروازگ گوں روج ء برکت بنیک ء مہر بند کنگ بُوتگ اُنٹ۔ البت
 ماڑی ء اولی مزنیں دروازگ چومہر بند کنگ نہ بُوتگ، بلے دزستیں دروازگانی سرا پانگپا بُوتگ
 اُنٹ کہ سچھمیں شپ تاں صبا ئی ء ایشاں چوکی جتگ۔ مُغلانی سُریت، زال ء جنک پہ مردی ء مدام
 تُنیک ء مرادی بُوتگ اُنٹ۔ اے زالاں گوں کیے دگراں وپت ء واپ کنگ ء گوں گوہتگیں
 کارداراں ہم وت ء راپنڈ اینتگ ء زالانی یا سُریتانی وت ماوت ء وپت ء واپ ء چُک ء لیس ہم
 پچ میارے نہ بُوتگ۔ باز رنداں ایشاں چہ ڈن ء مردیں پہ حیر ء اندری، پہ لب ء لالچ یا پہ رپک ء

ہُز حرم ء آور تگ ء و تارا پر کتگ۔ (2) اگس مردینے دست بہ کپتیں گڑا بادشاہ ء زالاں یا سُریبتانی
عیش ات ء بازی ناں وتی جان ء دل ء تَن پڑ وشتگ ات۔

ایرانی شاہی حرم ء ہزارانی حساب ء گوہتگیں کاردار، سُریبت ء بے حسابیں زال بُوتگ
انت۔ اے ہم پہ مردین ء شکل ء ء نیاد ء مرادی بُوتگ انت بلے چوہندوستان ء بادشاہیں
مُغلاں ایشاں وتی جنک نہ نادیتگ انت، مرداتگ انت۔ ماں چین ء بازیں شاہانی حرم ہم چہ
داشتہ، سریت ء گوہتگ ء پُر بُوتگ انت البت چین ء شاہاں وتی جنگان ء سورداتگ ء بے مرد نہ
گتگ انت بلے شاہی حرم ء انتظام مدام گوہتگیں کارداراں گون بُوتگ۔

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 642-645

2. ibid. pp: 658-659

زالانی مراگش

ماں ہندوستان ءِ مُغلانی شاہ، ہمایون ءِ اولی وارءِ وتی بادشاہی ءِ شادہانی درگت ءِ زالانی مراگش یا ”مینا بازار“ ءِ رسم بناکت کہ شاہی حرم ءِ جنین ءِ میر ءِ امیرانی زالاں بہر زرت۔ اکبر ءِ ”خوش روز“ یا وثیں روج ءِ نام ءِ اے رسم داشت۔ جہانگیر ءِ شاہیجان ءِ اے رسم پہ وت ءِ شتریں جنک ءِ گچین کنگ ءِ وپت ءِ واب ءِ برج داشت۔ آہاں ہے مراگش ءِ آتنگیں ہر زالے کہ دوست بُوت آہاں ءِ حرم ءِ بُرت یا گوں آہاں نکاح کت یا آہاں ءِ سُریت داشت یا گوں آہاں وپت ءِ واب کت ءِ یلہ دات۔ میر ءِ امیرانی زال کہ اے مراگش ءِ اتک انت، آہاں وت ءِ راشتر سمبہینت ءِ اگس آہاں شترنگیں ءِ زیبائیں جنک است ات، گوں وت ءِ آورت تاں کہ بادشاہ ءِ چم ءِ بہ کپیت پر ءِ گوں وت ءِ بہ بارت ءِ۔⁽¹⁾ شاہیجان پُرحو صیں مردے ات۔ ایشی ءِ شتریں جنک ءِ گچین کنگ ءِ جاگہ ہے ”زالانی مراگش“ ات کہ بہار گاہ ءِ موسم ءِ تاں 8 مارچ ءِ جاری ات۔ شاہیجان چومسکرا ءِ مداری ءِ یک تحتی ءِ ات کہ بازیں جنیناں بُد ءِ ات۔ بادشاہ ءِ ہر جنین یے کہ دوست بُوت، ہمانی ءِ دکان ءِ اوشتات، سودائی یے کت ءِ وتی جنین کارداری ءِ را اشارہ ءِ کت ءِ گوست۔ چد ءِ بعد گڑا ہماوڈیر ہیں کاردارانی کمال ات کہ ہما زال ءِ شاہ ءِ را پیش بہ کن ات۔ وہدیکہ زال حرم ءِ آرگ بُوت، بادشاہ ءِ گوں آئی ءِ وپت ءِ واب ءِ رند، زر ءِ مال دات ءِ رخصت کت یا ہے زال شاہی حرم ءِ پہ سُریتی دارگ بُوت۔⁽²⁾

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 653

2. ibid. pp: 305-308

شکار پلکیں رستہ

پتہء کوشہ رند خاندانہ ذمہ واری تیموجین (چنگیز خان) ء چہ دومی مات یا ماتوہ مستریں
 بزات بگتر (Begter) ء سراتک۔ تیموجین ء آئی ء بزات ء مات قوم ء راج ء یلہ داتگ انتت۔
 اے پہ چنڈئے نان ء محتاج انتت۔ ایشان ء ایشانی مات ء مدام کورہ ماہی گپت یا دگہ جناورانی
 شکارکت ء وت ء را پودت۔ یک روپے چنگیز ء شکارے کت بلے بگتر ء آشکار زرت، پتک
 ء وارت۔ دگر رندے تیموجین ء آئی ء کستریں بزات خسرة (Khasar) ماہی ء شکارکت، ہم بگتر ء
 آئی ء کستریں بزات ء پچ گپت انت۔ چنگیز سک نارضا بوت۔ چنگیز ء آئی ء کستریں بزات شت
 انت پہ مات ء، مات اش حال دات۔ مات ء پنت ء نصیحت کت انت کہ شما کسان ات، چورہ
 ات، اے وداں وت ماں وت ء مرگ ء وہ نہ انت۔ شما کہ چوشیں لائقیں مرد ات، گوں وتی
 بز اتاں مرگ کست ء بدل ء شما گوں ہماہاں جنگ بہ دیت کہ شمعہ مزہاہ داریں پت اش کشتگ۔
 مات ء آہان ء گوشت کہ بچار شمعہ ہمے بزات، بگتر، باندا بلکن شمعہ پت بہ بیت ہمیشا شما باید انت
 کہ آئی ء وتی پت ء مستر بہ لیک ات۔ منگلوانی رسم ایش ات کہ اگس خاندان ء زالے جنوزام بہ بیت
 گڑا ہما خاندان یا ہما مرگتیں ء بزات یا چک آئی ء زال ء گپت۔ ہمیشا بی بی ہونیلون ء اے حبرہ
 مانایے است ات چیا کہ خاندان ء مستریں مردا وداں بگتر ات ء آئی ء دل ء ات کہ وہدیکہ مزہ
 بیت، ہونیلون آئی ء راسانگ کنت۔ گوں اے حبرہ چنگیز ء راس لگ ات۔ آئی ء آئی ء کستریں
 بزات ء شورکت ء بگتر ء راکشت۔ وہدیکہ چنگیز ء آئی ء کستریں بزات خسر، بگتر ء کشتگ ء رند
 لوگ ء آتک انت، مات ء زانت کہ ایشاں بگتر کشتگ۔ آئی ء گریت ء وتی چکان ء سک مرط ات

گوں۔ گوشت ۛے تو ۛے خسر چہ منی لاپ ۛے لگشتے، من دیستگ کہ تو چوچک ۛے وتی جندۛ چنگ ۛے
 ۛے۔ من ہماروچ ۛے زانتگ کہ کسے کہ وتی جندۛ دپ جنت، آدگرۛ چون کلّیت۔ نوں دیم ۛے
 گوں چنگیز ۛے کت ۛے گوشت ۛے کہ تو ہائے کہ تی دست ۛے مچّ چہ چون ۛے پُربوتگ ۛے منی لاپ ۛے لگشتگ
 ۛے۔ تو ہمارسترے کہ وتی شکارۛ زندگ ۛے پلک ۛے۔ مات ۛے گشت نوں تو وت بچار کہ یہ تو کئے
 پشت کپتگ، نوں تی ہمراہ ایوکا تی جندۛ ساہگ انت۔
 (1)

1. Weatherford, Jack. op.cit. pp: 24-25

چنگیز خان آزماناں شُست

بی بی ہونیلون ۽ یسُوگئی ۽ بیچ تیموجین کہ رند ۽ دزستیں منگولان آئی ۽ را چنگیز خان ۽ لقب
 دات ۽ وتی خان ۽ مسترگت، چہ منگولانی مزنیں ٹکری ۽ نہ ات۔ آئی ۽ ٹکر بوریجن نامدار ۽ مزن نہ
 ات۔ تیموجین وتی پت ۽ چہ دومی جن ۽ اولی بیچ ات۔ چہ ساری ۽ مات ۽ چنگیز ۽ دوزات اتنت۔
 مستریں بزات، بگتر چنگیز ۽ آئی ۽ کستریں بزات خسر ۽ کشت بلے چہ دومی مات ۽ دومی چک بلگو
 تئی تاں چنگیز زندگ ات، گوں چنگیز ۽ ہم دل ۽ ہم ستک ات۔ چنگیز ۽ مات، آئی ۽ پت ۽ چہ دگہ
 مردی ۽ پہ زور پل اتگ ات ۽ گپتگ ات۔

راج دپتراں بلاہیں نام انت کہ آہاں مُلک ۽ ولانت گپتگ انت بلے چنگیز خان (1162 تاں
 AD 1227) ہا انت کہ آئی ۽ چہ دزستیں سوب مندیں جنگولان دوسری گیش علاقہ گپتگ ۽
 منگولان ۽ داتگ۔ آدگہ مزنیں ملک گیر ۽ شاہ بازیں پہ بڑگی ۽ بے کسی مُرتگ انت یا کُشگ بُوتگ
 انت۔ یونان ۽ الیگزندربلاہیں نامے، بازیں مُلک ۽ والانت ۽ گپت، وہدیکہ مُرت، آئی ۽ پُشت
 پداں آئی ۽ شُریں کماندار ۽ نامی نیں مردم ۽ آئی ۽ خاندان ۽ بازیں مردم کُشت انت ۽ دزستیں علاقہانی
 حاکمی بہر ۽ تہرگت۔ روم ۽ مزن نامیں کماندار ۽ حاکم جولیس سیزر ۽ بازیں مُلک ۽ ولانت گپت بلے
 آئی ۽ راوتی سنگت ۽ بیلاں روم ۽ سینیت ۽ ماڑی ۽ کارچ ۽ خنجر جت ۽ کُشت ۽ چرائی ۽ رنداں دیراں
 روم ۽ وت ماں وت ۽ کُشت ۽ خون درنیا تک۔ مغلانی مزن نامیں بادشاہ جلال الدین محمد اکبر کہ آئی ۽
 تُرس ۽ بیٹم ۽ ہندوستان لرزا تک ات، آئی ۽ مرگ ۽ 66 سال ۽ رند ہندوانی جاٹاں آئی ۽ قبر پٹ

ات، اکبر ۽ ہڈ چہ قبر ۽ درکت ۽ سوتک انت۔ اے وداں آئی ۽ کڑاسگ، اورنگ زیب، ہندوستان ۽ حاکم ۽ بادشاہ ات۔

صداں چُکّاں پہ بادشاہی ۽ حاکمی ۽ وتی مرہ داریں ۽ بادشاہیں پت کشتگ انت ۽ پتاں وتی چُک ۽ بڑات جنگ ۽ پڑوشنگ انت۔ بیبیلون، کلدیائی، اسیریائی، میدیائی، ایرانی، چینی ۽ ہندوستانی بادشاہ وتی پت ۽ بڑاتانی کشتگ ۽ چُک ۽ پد نہ بُوتگ انت ۽ انچیں بادشاہ گوشتگ انت کہ آپے بے کسی ۽ بے وسی مُرتگ ۽ گار بُوتگ انت۔ فرانس ۽ نپولین بونا پارٹ مزنا میں جرنیلے یے ات۔ ملک ۽ بادشاہ بُوت۔ ملک ۽ ولانتے گپت ۽ ایرجیگ کت انت بلے آخر ۽ دست گیر بُوت ۽ دُوریں زرزین نی ۽ قیدی جاگہ ۽ مُرت ۽ شت۔

چنگیز خان چہ منگولاں مزین میر ۽ امیری ۽ بچ نہ ات بلے ایشی ۽ مرگ ۽ آئی ۽ دزستیں دوست ۽ کس ۽ عازیز پردراتنت۔ دزستیں منگولانی چماں ارس گورت۔ منگولاں آئی ۽ راگوں پردیں ۽ ارمانی نیں دلے ۽ ہما جاگہ ۽ کل کت، ہما علاقہ ۽ کہ آپیداک بُوتگ ات۔ آئی ۽ عزت ۽ شان ۽ پرائی ۽ مہر ۽ واہگ ۽ آئی ۽ مرگ ۽ رندہم ہچ کئی نیاتک۔ آوتی زند ۽ رندہم منگولانی واجہ ۽ خان ات۔ آئی ۽ منگولانی سراپہر بستگ ات ۽ منگولاں آئی ۽ سرا۔ بلے اگس پہ ظالمی، زوراکی، ناانصافی ۽ کشت ۽ کوش ۽ جہرہ بیت، گڑا چنگیز ۽ نام ہم چہ دزستاں دیم ۽ انت۔ اینجو مردم کہ چنگیز ۽ وتی زند ۽ کشتگ، اینجو بلکن ہچ شاہ ۽ حاکم نہ کشتگ بلے پہ منگولاں آئی ۽ دنیا ۽ گیشتری بہر ۽ حاکمی ۽ واجہی ۽ تاج اڑدات ۽ آہاں ۽ ہے علاقہانی مستر ۽ کماش کت۔

چنگیز گوں چینی قوم تنگوت (Tangut) ۽ جنگ ۽ ات کہ AD1227 ۽ مُرت یا بقول ۽ منگولاں آزماناں شت۔ چنگیز خان ۽ مرگ ۽ علت ۽ سبب ظاہر کنگ نہ بُوتگ انت۔ لہتیں گوشتیت کہ آئی ۽ سرا آزمانی گرنده کپتنگ بزاں گروک ۽ شہم ۽ آئی ۽ راگپتنگ ۽ آمرتگ۔ باز

گوشتیت کہ آئی ء کونڈ ء تیر وارنگ، ہے تیر ء ٹپ ڈراہ نہ بُوتگ ء آئی ء راکشنگ ء۔ بازگمان
 کنت کہ ڈژمنی ء آئی ء رازہر داتگ ء ہے زہر ء سبب ء آمیراں بُوتگ۔ لہتیں گوشتیت کہ تنگوت ء
 بادشاہ ء کہ چنگیز آئی ء خلاف ء جنگ ء بُوتگ، چنگیز ء راسحر ء جاٹو کتگ، موٹ جنگ کہ چنگیز
 مُرتگ۔ باز گوشتیت کہ ہے بادشاہ ء شمر رگیں زال کہ دست گیر بُوتگ، آئی ء وتی چیریں اندام،
 جان ء، انچیں درمانے مان گیتگ کہ وہدیکہ چنگیز ء گوں آئی ء وپت ء واب کتگ، آسے ماں
 چنگیز ء مردینی اعضا ء مان آتگ ء اعضا چہ جسم ء جتا بُوتگ ء چنگیز چھے درد ء سوز مان ء مُرتگ، دگہ
 لہتینانی خیال انت کہ چنگیز ء اسپ، شکار ء دوران ء کڈی ء مان آتگ، چنگیز چہ اسپ ء ترپونز
 کپتگ، کپتگ، تہہ زن بُوتگ ء چھے تہہ زنی درد ء دوراں آئی ء وفات کتگ۔

منگولاں اے مرد ء لاش چہ چین ء سر ء دلاں کت ء چل روج ء ذراہیں پندی ء رند، منگولیا ء
 آورت ء آئی ء را انچوکل کت کہ تاں روج ء مروچی کس نزانت کہ آکجا کل انت چیا کہ منگولانی
 ایمان ء مذہب ء روء باید انت کہ مُرتگین ء جون یا لاش انچوکل کنگ بہ بیت کہ کس مزانت تاں کہ
 ہے جون گوں ایمنی ء کل ء بہ بیت ء آئی ء پشت ء ہچ ٹمب ء رُ مے مہ بیت۔ منگول گوشتت کہ چو کہ
 انسانی روح چہ آئی ء جسم ء یا چہ جون ء درکیت ء روت پمیشا جون باید نہ انت کہ نشان بہ بیت کہ کجا کل
 انت۔ منگولاں وتی اے مزن نائیں خان یا بادشاہ ء ہے قبر ء جا گہارا تاں صداں میلاں چپ ء چا گرد ء
 گاٹ داشت ء تاں سالانی سال ہچ کس ء را علاقہ ء روگ ء نیمیشت تاں کہ آہانی خان ء جون
 ماں قبر ء ایمن بہ بیت۔

گوشتت کہ اے چلیں روچانی سفر ء دوران ء ہر کس کہ دیما آتک، منگول ء لشکر ء آئی ء را
 کشت تاں کہ کس حالے مبارت کہ چنگیز خان ء جون کجام راہ ء برگ بُوتگ ء کجا کل کنگ
 بوتگ۔ مردم ء ابید اگس حیوانے دپ ء کپتگ ہم، آکشگ بُوتگ۔ لاش ء کل کنگ ء رند، ہشت

صد اسپ سوار آ سچہیں دگ آ اسپ گردوم داتگ انت، تاچیننگ آنت، اسپان آ برتگ آ
 آورتگ کہ چنگیز خان آ کل کنگ آ جاگہ زانگ مہ بیت۔ کفن آ کسارت آ زند، ہمہ دستیں لشکری آ
 اسپ سواران آ دگ لشکری آ کشتگ تاں کہ اے حالے مہ برانت آ پدا لشکریان آ دگ لشکری آ
 کشتگ۔ مقصد ایش بوتگ کہ چوش مہ بیت کہ چنگیز خان آ قبر نشان دیگ بہ بیت آ آجاگہ ظاہر آ
 پدرا کنگ بہ بیت۔

سیزر ۽ نیک بختی

روم ۽ وت ماں وت ۽ جنگ ۽ بجزگانی دوران سیزر ۽ پوم پئی (Pompey) ۽ فوج ماں یونان ۽
 دیم پہ دیم اتنت۔ سیزر ۽ فوج کم تر ۽ گیبوس ۽ مینگوس (Gaeus Pompeius)
 48-106 BC (Mangnus) ۽ بلائیں ۽ سرجمیں لشکرے ات۔ سیزر گوں کے لشکر ۽ آہنگ
 ات ۽ حکم ۽ کتگ ات کہ آدگہ لشکر آئی ۽ رند ۽ وتار اسر بہ کنت بلے تاں دیراں لشکر سر نہ بوت
 چیا کہ گرماگ ات، دریا مست ات۔ سیزر ۽ قاصد ۽ کراچک ۽ ودار ۽ دم بُرت۔ یک شپے نان ۽
 ورگ ۽ رند سیزر ۽ وتی کمانداران ۽ گوشت کہ آئی ۽ دم بُرتگ ۽ وپسگ لوٹیت بلے دل ۽ دگر اتنت
 ۽۔ سیزر ۽ ارادہ کتگ ات کہ وت بہ روت ۽ چر روم ۽ وتی فوجاں بیاریت چیا کہ گوں اے لشکر ۽ پوم
 پئی پزوش دیگ نہ بیت۔ سیزر کہ چوتی کماندارانی گورا پادا آتک، وتی تمبو ۽ آتک، وتی گدانی
 سراغلامی گد ۽ پوشت ۽ دیم ۽ پے تیاب ۽ دات۔ تیاب ۽ آئی ۽ شنگی لانچے دیست، آئی ۽ ناحدا ۽
 راگوشت کہ من سیزر ۽ غلاماں ۽ من ۽ آئی ۽ روان داگ ۽ گوشتگ کہ من روم ۽ بہ رواں ۽ یک
 کلوہے سر بہ کنناں، تو من ۽ روم ۽ بہ بر۔ ناحدا ۽ گوشت کہ دریا مست انت، روگی نہ انت بلے
 ناحدا انگاں گیر بوت، سیزر ۽ اسوار ۽ کت ۽ دیم پہ دریا ۽ چول وراں بوت۔ کے ڈور روگ ۽
 رند ناحدا ۽ جواب دات ۽ گوشت کہ دیم ۽ روگ نہ بیت، من واتر کنناں۔ سیزر پوش اتگیں وتی سر بری
 گدان ۽ دور کنت، ناحدا ۽ دست ۽ گپیت، پر نچیت ۽ گوشتیت کہ من غلامے نہاں، ”من سیزراں،
 مہ نرس، برو، چیا کہ ترا سیزر گون انت ۽ سیزر ۽ نیک بختی ہم“۔⁽¹⁾ ناحدا حیران ۽ ابکہ بوت ۽ پدا
 دیم ۽ پے روم ۽ دات، بلے دریا ۽ چولاں روگ ۽ ننیشیت۔ نوں سیزر ۽ زانت کہ دریا روگی نہ انت،

آئی ءناحداء را گوشت کہ و اتر بو۔

شپ ء دومی پاس ء سیزر ء کماندار سہی بو ت ائت کہ سیزر وتی تمبو ء نہ ائت۔ آذرہ لہرزگ ء
حیران بو ت ائت کہ سیزر گج ائت۔ و ہدی کہ سیزر پہ وتی لشکر ء ء تمبو ء سر بو ت، کمانداراں پرے جبر ء
سک نہ وشی در شان کت کہ آہانی مستر ء کماندار ء وتی زندگی خطرہ ء گیتلگ ء چوشیں سفری ء ایوکا
رہادگ بوتگ۔ دیر نہ بوت کہ سیزر ء بہادری ء ایوک ء روگ ء حال پُذشت ء ایدگہ لشکری آن ء
سر بو ت، فوجیانی دلاں نوکیں جذبے چست بو ت، ء آہاں سوگند وارت، عہد ء پیمان کت ء گوشت
کہ آہاں دگہ ہج فوج ء پلٹن ء گذر نہ ائت، پوم پئے ء لشکر ء دیما آوت پہ مردی دار ائت۔ (2)

1. Freeman, Philip. op.cit. p: 272

2. ibid.

مات ۽ زنا

سيزراسپين ۽ ات - آوهداں آروم ۽ حاکم نه ات - یک روچه سيزر کنٺينو ساء زرزمين ۽ شت ۽ هرکوليز (Hercules) ۽ يات گاري ذگرانہ ۽ پترت - هے عبادت جاہ ۽ سيزر ۽ يونان ۽ واجهيس اليگزنڊر ۽ یک مٽي (Statue) ديست - اليگزنڊر چه سيزر ۽ دو صد سال ۽ پيش تراٽ - سيزر ترانگ ۽ کپت که سي ۽ سي سال يا کم ۽ گيش هے عمر ۽ اليگزنڊر ۽ يونان، ميان ايشاء يورپ ۽ بهرے کپتنگ ات ۽ هندوستان ۽ سر بونگ ات ۽ بگندمن ۽ سيزر ۽ که تني وهدي هچ جوهر ۽ کماله پيش داشت نه کتنگ - گون اے خيال ۽ آپدر دوت - دهم ۽ دگر، گون هے جوڙگ ۽ شپ ۽ آني ۽ واب ديست که آوتی مات ۽ ”سوار انت“ (گون مات ۽ وپت ۽ واب کنگ ۽ انت) سيزر سکت دل پتر که بوت - آني ۽ واب ۽ مانا کنو کيس زانتکارے لوٽ ات - آمرده ۽ واب ۽ مانا چوش کت که مات سرزمين، تيويگيس جهان يا ڏيهه ۽ مانا دنت ۽ اے واب ۽ مانا ايش انت که تو ۽ سيزر تيويگيس جهان ۽ سرا حاکمي ۽ بادشاہي کنتے - (1)

1. Freeman, Philip. op.cit. p: 54

من تئی موت ء حسد واراں

وہدیکہ سیزر روم ء حاکم بُوت گڑا سینٹر کیٹو کہ سیزر ء خلاف ات، چہ روم ء دراتک ء
 افریکہ ء شُت۔ اودا آئی ء لشکرے اڈدات ء گوں سیزر ء جنگ ء تیاری بناکت۔ سیزر گوں وتی فوجاں
 جنان ء پڑوشان ء افریکہ ء سر بُوت ء مان تپسوس ء (Thapsus) افریکہ ء بادشاہ، جوباء رومن
 سپیو (Scipio) ء راپڑوش داتگ ات۔ وہدیکہ اے حال کیٹو ء سر بُوت، آئی ء زانت کہ نوں
 سیزر گوں کس ء دارگ نہ بیت بلے آئی ء سلامی بونگ یا ایر دست بونگ ء خیال چہ دل ء درکت۔
 آئی ء اے ہم زانت کہ اگس آسلاہاں ایر بہ کنت ء سلامی بہ بیت، سیزر آئی ء راجچ بر نہ کُشیت بلے
 آئی ء دل ء سیزر ء آئی ء راجخشگ ء حبر پرائی ء چہ زندگی ء بدتر انت۔ چہ سیزر ء بخشگ ء بدل ء آئی ء
 مرگ ء را دوست کت۔ شپ ء ورگ ء رند ء وپسگ ء ساری آئی ء پلاٹو (Plato) ء کتاب فیدو
 (Phaedo) ونت ء ہلاس کت۔ چہدے بعد کیٹو ء کسانیں چانکویے زُرت ء وتی لاپ بُرات ء
 روت ڈن ء درکت انت۔ اے سچہیں شپ ء آئی ء خون رتک انت ء وہدیکہ صحب ء پانگپا ء آئی ء بیچ
 سہی بُوتنت، آہاں طیب یے آورت۔ طیب ء آئی ء لاپ ء روت پدالاپ ء دات انت ء لاپ
 بست۔ یک وہدے کیٹو ء ہوش کت کہ تنی وہدی آزندگ انت۔ آئی ء لاپ ء بندوک درت ء
 دوردات ء کے دیراں رند، آئی ء ساہ دات۔ دومی روج ء سیزر یوٹیکا ء سر بُوت ء کیٹو ء مرگ ء حال
 ء رست۔ سیزر گوں ہے حال ء رسگ ء کیٹو ء لاش ء گوارشت، دیست ءے کہ اے ہما مرد ء لاش

انت کہ آئیء مدام پہ مردیء نہ ترسی گوں سیزرء جنگ داتگ۔ آدل پردر بؤتء گوشت ءے
”کیٹومنء تئی چوشیں موتء سمراسد کیت (زہر کیت)، انچو کہ من زاناں ترا اے جبرء سمراسد
اتگ ات کہ اگس تو سلامی بؤتین ءے، من ترا بخش اتگ ات۔“ (1)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 325-326

سیزرؑ مزن مردی

BC 87 ؑ روم ؑ وت ماں وتی جنگ ؑ فتنہ شروع بوت ؑ انت ؑ اے جنگ ؑ بجنگ تاں
 4 سال جاری اتنت۔ کورنیلئوس سنا (Cornelius Cinna) روم ؑ کونسل ات ؑ سیزرؑ زال ؑ
 پت ات۔ ایش ؑ ماریس لیوسینیوس کراسس (Marius Licinus Crassus) ؑ
 اقتدار ؑ اختیار وتی دستاں زرت ؑ مخالفان ؑ جت ؑ پڑ وشت۔ BC 83 ؑ پہلیوس
 سلا (Publius Sulla) چہ ایران ؑ میاں ایشیاء جنگاں چٹ ات ؑ گوں وتی لشکر ؑ روم ؑ
 آتک ؑ ماریس ؑ فوجان ؑ پڑ وشت دات ؑ روم ؑ حاکم بوت۔ سیزرؑ زال بی کلپرنیا پسونس
 (Calpurnia Pisonis) واجہیں سنا ؑ جنک ات۔ سلا ؑ چون کت کہ ہا مردم کہ آہانی زال
 مخالفیں سینیٹر ؑ میرانی جنک یا گوہار اتنت، آہان ؑ حکم کت کہ وتی زالاں یلہ بہ دینت۔ (1)
 سیزر چو کہ سنا ؑ زامات ات، آئی ؑ راگوٹگ بوت کہ تو ہا وداں بخشگ بے کہ تو وتی زال ؑ
 سہنان دے۔ سیزرؑ پہک جواب دات کہ سلا مے جنانی مسترنہ انت ؑ نئے کہ جنانی یلہ دیگ ؑ نہ
 دیگ ؑ گوں روم ؑ حاکمی ؑ بادشاہی ؑ نسبتے است۔ آئی ؑ گوٹگ کہ ما وتی زالاں پہ دگر ؑ گوٹگ ؑ یلہ
 دات نہ کنیں۔ سیزرؑ زانت کہ نہ منگ ؑ مانا بادی انت بلے آئی ؑ مزن مردی نشان دات ؑ اے حکم
 ؑ نہ من ات۔ آدگہ دزستیں میر ؑ امیراں زالانی یلہ دیگ ؑ دیر نہ کت۔ سیزرتیک، میری ؑ امیری
 وتی جا گہا، نوں آوتی ساہ ؑ جن ؑ گر ؑ بوت۔ لہتیں میر ؑ معتبر ؑ گوں سلا ؑ دست بندی کت کہ پہاے نہ
 منگ ؑ سیزرؑ پہل بہ کنت ؑ ساہ ؑ مہ گپت۔ سلا ؑ میران ؑ گوٹگ کہ شما اے ورناء پلہ مرزی ؑ ات،
 شمعے خاطر امن وتی داتگیں سزا ؑ حکم ؑ پدا زوراں بلے یات ہدارات کہ کیت انت وہدے کہ سیزر

روم ۽ دزستين نظام ۽ سر ۽ چير کنت چيا که من سيزر ۽ تها دگه ماريس يے گندگ ۽ آں۔⁽²⁾ تاريخ
 زانت گوشنت که سيزر ۽ ہے حکم ۽ نہ منگ ۽ وتي زال ۽ سُهِنَانِي نہ ديگ آئی ۽ مزن مردی، مراه
 داری ۽ نہ ترسی ۽ نشون دنت ۽ پرے کار ۽ روم ۽ مخلوق سکت وش بُوت ۽ سيزر ۽ نام در آورت ۽ دير نہ
 گوست که مخلوق ۽ آئی ۽ راروم ۽ حاکم کت ۽ تاريخ ۽ آئی ۽ رامزنين عزت ۽ نامے بخشات۔

-
1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 29-32
 2. ibid.

منی بچ تو ہم!

جولیس سیزر، رماں روم، سینٹ، دیوان، کُشگ بُوت۔ آئی، 22 خنجر، کارچی ٹپ، مان
 ات۔ آخری مردم، کہ سیزر، نیمگ، پہ جنگ، تیمیچہ کُت، آئی، یاربی بی سیلانوس
 (Silanus) بچ، بروٹس ات۔ سیزر، چم چست کُت، چارات، حیران، اُکہ ات۔
 آدمان، سیزر، دپ، ماں یونانی زبان، اے دانک دراتک۔ ”منی بچ تو ہم“ (1)

بندات، مارکوس جونیس بروٹس (BC 85-42) گول سیزر، ڈژمنان گون ات بلے سیزر
 آئی، رابخش ات، میری، معتبری دات۔ سیزر، اے مرد، راروم، پونٹیفکس (Pontifex) اُکہ
 دات، گال، گورنر کُت۔ اے مرد، راسیزر، برکت، BC 44 روم، پریٹر (Praetor) گچین
 کنگ بُوت، سے سال، رند، آپ، کوسلی، واستہ ہم نامینگ، بُوتگ ات۔

سیزر، رابروٹس سکت دوست ات۔ مستریں سبب ایش ات کہ بروٹس، سیزر، کسان، یار
 بانکیں سیلانوس، بچ ات۔ (2) لہتیں سنگت، سیزر، راسوگ، ہم کُتگ ات کہ بچار، اے بروٹس وتی
 رگ، مروت۔ آہاں گوشنگ کہ گمان ہمیش انت کہ اے مرد، کُشگ، پندلا، گون انت بلے سیزر
 اے جبر بہہ باورنہ، بُوتگ، گوشنگ، کہ بروٹس، پہ منی کُشگ، سکت بازو دار کنگ، لوٹیت۔ (3)

بروٹس ء یک پیڑکی ء ہم روم ء آخری بادشاہ ء خلاف ء سازش کُتگ ات ء آبادشاہ کُشتگ
 ات۔ آخر کہ ہما پیرک ء نماسگ، بروٹس، وتی رگ ء شُت، سیزر ء نیکی ء دیمانیاتک انت ء گوں
 سیزر ء کشوکاں گوں بُوت۔

-
- 1- شیکسپیر ء نوشتہ کتگ کہ سیزر ء دپ ء دراتلگیں آخری دانک ایش بُوتگ کہ ” بروٹس تو ہم (Et tu Brute) بلے روم ء تاریخ نویس گُشت کہ چہ آئی ء زبان ء دراتلگیں آخری لہز اے بُوتگ انت :
 ”منی بچّ تو ہم“ - (Kai Su Tenon?)
- 2- باز گُشت کہ اصل ء بروٹس سیزر ء جیے یار ء وتی بچّ بُوتگ بلے باز گُشت کہ بلکن اے جبر راست
 یے مہ بیت چیا کہ بروٹس چہ سیزر ء عمر ء 15 سال کستر بُوتگ پمیشا اے عمر ء بزاں 15 سال ء عمر ء بلکیں
 سیزر ء چہ وتی یار ء بروٹس ء مات ء چُکٹ پیدا کت نہ کتگ۔

3. Freeman, Philip. op.cit. pp: 355-356

کُون بگا

بگائی یا کُون بگائی ء تاریخ سکت کوہن انت۔ پنج ء شش ہزار سال ساری یونان ء مردین ء گوں مردین ء عشق ء ہم بستری ء رواج بُوتگ ء اے رواج نامیارے بُوتگ ء ناعیے۔ پیریں یامزن عمریں مردان ء کساں عمریں ورنائیں مردیں یار بُوتگ۔ یاری ء ابید بازیں دمگاں مردیناں گوں مردیناں سُورکتگ۔ روم ء بادشاہ نیروء دو بگا سانگ کتگ۔ اے رسم ایوکا یونان یاروم ء نہ بُوتگ، دگہ نلک ء ولانتاں ہم بُوتگ ء تاں روچ ء مروچی است انت۔

ماں اوغانستان ء پاکستان ء پٹھانانی بازیں قوم ء قبیلہاں مردین ء گوں مردین ء سنگتی ء ہم بستری عیے نہ انت۔ مُغل بادشاہ ظہیر الدین بابر ء ترک بابر ی ء نوشتہ کتگ کہ آئی ء نا کو سلطان محمود مرزا ء کہ بدخشان ء حاکم بوتگ، حال ے رس اتگ کہ فلاں جا گہ ء شترنگیں بچکے است، آئی ء وتی مردم روان دا تگ انت کہ آہاں ہما بچکے پرانی ء آورتگ۔ آئی ء نوشتہ کتگ کہ اگس میر ء امیر ء کمانداری ء را شترنگیں بچکے ء حال ء گپتگ، آہاں آورتگ، گوں وت ء داشنگ ء وتی یارکتگ۔ آزمانگ ء ہر کس ء کہ بچکیں یار نہ بوتگ، آبراں حساب ء نہ بوتگ۔

کوہنیں باریگاں زیارت ء پیرانی سرء مراگش ء مچی ء دوران ء پہ ہم بستری ء وپت ء واب ء جنینیں قہبگ ء مردینیں بگا ء کونی موجود بُوتگ انت۔ اگس کوہنیں ء نوکیں زیارت یا پیر فقیرانی ادیرہ ء زیارتانی تاریخ ء بچارے، کُون بگا بانی موجودگی ء نشان است انت ء اے نا آزمانگ ء عیے بُوتگ ء نامروچی عیے۔ یونان ء جیروشلیم ء چوشیں کُون بگا بانی سرا حکومتی سنگ ہم مقرر کتگ بُوتگ بلے پیشی دُوراں ماں مکہ ء زیارتی مراگشاں بگا ء کونی آئی وپت ء واب ء سنگ ء ملام نہ بُوتگ۔

پہل

مرگ ء رند ء زندمانی ء بارواچہ قدیمیں زمانگ ء ہے گوشتگ بُوتگ کہ مردم کہ مریت، پدازنگ بیت۔ ہے فکر ء زانت ء بُنیاد ء بنی آدم ء رامدام سوگہ کنگ بُوتگ کہ آوکیں زندمان چہ اے زندہ بڑاہ دارتر ء شرتر انت چیا کہ مردم نمیران بیت ء دومی ایش کہ آوکیں زند ء شتری ء حرابی ء ذمہ وار ء سبب ہے زند انت کہ مردم ء نوں گوازینگ ء انت۔ اگس حرابی یے کفنے، آئندہ ء حرابی یے گندے، امن ء ایمنی نہ گندے یا مرگ ء رنددگہ انجیں جناوری یا کم ذاتیں ء ایردستیں مردمی ء یاسہداری ء شکل ء پدازنگ بنی ء تئی ارواح تاں دیراں ایمن ء آسودگ نہ بیت بلے اگس شتری کفنے، دومی زند ء شتری ء آسودگی گندے۔ لہتیں مذہباں چو کہ یہودی انت یا عربانی مسلمانی ء دین انت، ایشاں بہشت ء دوزہ ء خیال ء زانت ء شون داتگ کہ مرگ ء رند محشر ء روج ء پاکیں حدانندیت ء گوں بنی آدم ء آئی ء زندمانی ء دوران ء شتر ء گندگانی حساب ء گپیت ء ہے حساب ء کتاب ء رند، بنی آدم ء دائمی آسودگی ء وشی دنت ء بہشت ء بارت یا پہ دائمی عذاب ء پہ سزادوزہ ء بارت کہ آس ء بلا ہیں دریا یے کہ گناہ کاریں جنین ء مردمیں ہمودا سچ انت کہ سچ انت۔

گوشنت کہ یہودیانی گوزا بہشت ء دوزہ ء فکر چہ ایران ء زرتشتی مذہب ء اتلگ۔ اے فکر چہ بیبیلون ء دراتلگیں ء فلسطین ء آوکیں یہودیاں گوں وتا آورنگ۔ دومی زندمان ء فکر ہم بازیں زانکار ء مذہبی کو اس گوشنت کہ یہودیاں چہ واجہیں زرتشت ء مذہبی زانت ء زرتگ۔

زرتشت ء گوشتگ آت کہ انسان ء مرگ ء رند آئی ء روح یا ارواح چہ یک پہل یے یا

دزاجیں راہے ۽ گوزگ ۽ آدمی ماروگ لوٹیت چیا کہ وہدیکہ چرے پہل ۽ آدست بہ بیت یاراہ ۽ آسمر
 بہ کنت گڑا آدائی آرام یا آسودگی ۽ سر بیت بلے اگس بدیں ارواح چرے پہل ۽ گوست مہ کنت ۽ بہ
 کپیت، گڑا جہل ۽ جہلیں گارے ۽ یا جا گہی ۽ کپیت ۽ لہتیں و ہداں رند آئی ۽ جسم دومی شکل ۽ دزوشمی ۽
 پداودی بیت۔ مسلمانانی قصہ ۽ آیاتاں اے پہل ۽ را ”پہل ۽ صراط“ گوشتگ کہ تمام بنی آدم چھے
 پہل ۽ گوزیت۔ نیکو کار ۽ پارسا گوزانت ۽ بد عمل ۽ گناہ کار چھے پہل ۽ شتر انت ۽ جہل ۽ دوزہ ۽ آس ۽
 کپ انت ۽ اے پہل چہ مود ۽ ٹال ۽ بارگ تر ۽ چوزحم ۽ زہ ۽ تیز انت۔

واجہیں جیسر

عیسائی گوشتنٹ کہ حداء گپت ء رضاء چہ بی بی مریم نایں زالی ء کہ سورے نہ کتگ ء نشنگیں جنکے بوتگ، یک بچّ یے عیسیٰ یا جیسر (Jesus) پیداک بوتگ۔ چوکہ زہگ ء پیداک کنگ ء جنین ء مردینی ء ہم بستری ء وپت ء واب گذرانت ء چوکہ بی بی مریم ء رامردنہ بوتگ پمیشا واجہیں عیسیٰ ء پلہ مرز ء منوگرہے گوشتنٹ کہ اے کوٹک ء بے پت یے نہ بوتگ بلکن اے حداء گپت ء بی بی مریم ء لاپ ء تہم بوتگ ء پیداک بوتگ پمیشا آئی ء درجہ حداء چک ء گنت ء حداء آئی ء (روحانی) پت ء درجہ انت ء بی بی مریم ہمانیکیں ء پاکیں زال انت کہ ہے چک ء پیداک کتگ۔

بے پت ء چکلی ء لاپ ء تہم بوتگ ء پیداک بوتگ ء قصہ ء آیات تاریخ ء دگہ ہم بازاست۔ ماں ایشیاء یک زالے کہ نام ء نانا (Nana) ات، آئی ء اٹس (Attis) نایں چکے بے سور ء یا بے پت ء پیداک کت۔ گوشتنٹ کہ آئی ء پختہہیں اناردانگ یا بادامی دانگے وتی اندام ء یا جان ء مان کتگ کہ ہمیشی ء سبب ء ہے چک لاپ ء تہم بوتگ۔ یونان ء ہم زالے کہ نام ء ہرا (Hera) بوتگ، آچہ بازار ء شہر ء درکیت، جنگل ء گیابان ء روت ء بے مرد ء ٹایفون (Typhon) آئی ء لاپ ء کپیت۔ دگہ انچیں قصہ میکسیکو ء حدایا حدادز وشمیں ہستی (Deity) ء باروانت کہ گوشتنٹ کہ کوٹزل کوٹل (Quetzal Coatl) چہ بے سوریں نشنگیں جنکے ء پیداک بوتگ کہ آئی ء نام اش بہشت یادومی جہان ء شاہ بانک (The Queen of Heaven) کتگ۔ ایشی ء قصہ ہم چوبی بی مریم ء قصہ ء وڑ ء انت، گوشتنٹ کہ چہ آزماناں

حدائی ”پیغامِ کلوہ“ اتلگ ء ہمزال ء راگو شگ بُوتگ کہ اے حدائے تب یا آئی ء حکم انت کہ ترا
 گوں مرد نبی ء بے وپت ء واب ء ہم بستری ء چھلے بہ بیت، ہمیشا واجہیں عیسیٰ ء منوگر ء پلہ مرز
 پرے جبر ء وش انت کہ چوشیں بے پتیں بیچ ”گوں حداءِ حکم ء قدرتاں“ دگہ بازیں ہم آزمانگ ء ء
 آزمانگ ء ساری پیداک بُوتگ، چراہاں کس بے پت ء کوٹک گو شگ نہ بُوتگ، آحدائی داد
 بُوتگ انت، ہمیشا آہانی دل ء واجہیں عیسیٰ پہ انسان ء حدائی سوغات ء دادے۔

شاہ فیروزؒ مولد میں جنک

شاہ فیروز (AD 457-483)ؒ زمانگ ء ایران ء گوں ہفتلامیٹ (Ephthalites ء بادشاہ خوش نواز ء جنگ (AD 464-5) بنا کت۔ فیروز ء لشکرے زرت ء الگار کت بلے پڑوش ء وارت۔ چرے پڑوش ء رند آئی ء بادشاہ خوش نواز ء راگوشت کہ جنگ ء نفے نیست بیامن ء تو امن ء ایمنی ء عہد ء قول کنیں ء پہ دوئیں قومانی نیام ء دائمی ایمنی ء باید انت کہ تو منی جنک ء سانگ بہ کنتے۔ خوش نواز سک وٹش بُو ت بلے چون کت فیروز ء کہ وتی جنک ء بدل ء یک داشتہ ء مولدے سمبہیمنت ء رواں دات ء گوشت ء کہ اے منی جنک انت۔ لہتیں ماہ ء رند، خوش نواز ء معلوم بُو ت کہ اے زال فیروز ء جنک نہ انت، آئی ء داشتہ یے۔ ایرانی شاہ ء پہ چوشیں بد قولی ء ذروہ ء خوش نواز ء تیج ء تاب وارت۔

دیر نہ گوشت خوش نواز ء فیروز ء سراقا صد کت کہ آلوٹیت کہ وتی ہمسائگیں قومی ء سراقا گار بہ کنت ء پرے مقصد ء فیروز بہ آئی ء فوج ء سروکی ء راہ در بری ء بہادریں، زحم جنیں ء آزمودہ کاریں فوجی کمان دار رواں بہ دنت۔ فیروز ء ہچ شکے دل ء نیاورت ء سے صد زحم جن ء زانیکاریں فوجی کماندار پر آئی ء رواں دات۔ خوش نواز ء اے سے صدیں کمانداران ء دست گیر کت، چریشاں گیشتر کشت ء آدگران ء لنگ ء منڈ کت ء رواں دات ء گوشت کہ اے ہما دوز بانی ء ذروہ ء بدل انت کہ تو یک مولدے پہ من دیم دات ء گوشت کہ تئی جنک انت۔⁽¹⁾ وہدیکہ اے لنگ ء منڈیں کماندار کہ پہ فیروز ء سر بُو ت انت، فیروز ء بلا ہیں لشکرے مچ کت ء خوش نواز ء سراقا کت بلے

خوش نوازہ انجیں رچکے سازات کہ فیروزہ لشکر چاریں نیمگاں مان تزینت کہ آئی لشکر ہچ نیمگہ
 روگہ راہ نہ بوت، اگس اے حالتہ جنگے بکوتیں، آئی فوج ہچ پشت نہ کپت، ذرہ کشگ
 بوت انت۔ خوش نوازہ قاصدکت کہ تو چاریں نیمگاں گیرہ انگر انے، تئی تئی لشکرہ چاریں
 نیمگاں موت انت۔ من تراہے شرطہ بخشاں کہ توئے فیروز داعی امنہ ایمنی جنگ نہ کنگہ
 قول بہ کنتے من خوش نوازہ راوتی واجہہ شاہہ لیکنے۔ چو کہ تو دوز بانیں بد عہدیں مردے تئی
 سراچ باور کنگ نہ بیت، ہمیشا البشہ توجیل البش انت کہ تو درستانی دیماوتہ رازینہ سرا دور بہ
 دئی منی دیما دیم پشکون بہ بے۔ (2)

اے گز انیں بے عزتی یے ات۔ لشکرہ کماندارہ میرہ امیراں شاہ فیروزہ را گوشت کہ دگہ ہچ
 راہے نیست، ہرچوں بیت گوں خوش نوازہ صلاہ کنگ بہ بیت۔ گز از تیشی ملا ہانی رچکہ راہہ سرا
 شاہ فیروزہ صبحہ روجہ ہکٹہ دیم گوں روجہ کتہ دیم پشکون بوت۔ اے وڑہ آئی خوش نوازہ
 شرطہ پیلوکت بلے وتی لشکری آئی دیمہ ہے گوشت کہ آئی ایرانہ حد، بزاں روجہ دیماوتی
 سر جہل کنگہ کئی من اتگ، خوش نوازہ دیما۔ (3)

شاہ فیروز پے وتی چوشیں بے عزتی ہ شکستہ امدام ملورہ دل گزان ات۔ آئی دلہ لوٹ
 ات کہ آچہ خوش نوازہ وتی بے عزتی ہ بیرہ بہ گپت۔ اے مردہ جنگہ چنہ لاخ بناکت۔ آئی
 سر وزیرہ مستریں صلاہ کاراں آئیہ را سوگہ کت کہ ایران جنگہ توانہ نہ داریت۔ لشکرہ کماندارہ
 سپاہ داراں ہم شاہہ را صلاہ دات کہ امنہ قولہ قرارہ مہ پزوش، اے جنگہ سوب مندیں جنگے نہ
 بیت چیا کہ خوش نوازہ ترات، بلے فیروزہ گوشت کہ پے من ہچ راہے پشت نہ کپتگ، یا من وتی
 بے عزتی ہ پزوش ہ بیرہ بگراں یا بہ مراں، بلے خوش نوازہ را یلہ نہ کناں۔ فیروزہ بلاہیں فوجے
 تیارکت ہ ہفتلا بیبانی سرا الگارکت ہ قولہ کت کہ بے سوبہ وا تر نہ ہاں۔ ساری ترہ

جنگ بندی ء امن ء ایک قرارے ایش ات کہ یک بلاہیں نشان یاچیدگے سرحد ء سرامک کنگ بہ بیت کہ دوئیں بادشاہانی فوج چرے نشان ء یاچیدگ ء نہ گوزانت ء کیے دومی ء سرالگار نہ کن انت۔ پہ بیرگیری ء ہوئے ء فیروز ء دماغ پڑگپنگ ات، آئی ء چون کت کہ آئی ء اے نشان یا چیدگ ء راچہ بُن ء گوتک، چار پادگی چروکی ء سرالیرکت، ہمے نشان ء پلک ء راپیلانی دیم ء بست ء چا جا گہار ہادگ کت ء فیروز ء فوج ہمے چروک ء پیلانی پشت ء روان بُوت۔ آئی ء وتی کمانداران ء گوشت کہ بچارات من وتی قول ء خلاف ء نہ رواں چیا کہ قرار ہمیش انت کہ من چرے نشان یا چیدگ ء نہ گوزان ء من ء منی لشکر گوزگ ء نہ این، نشان ساری انت ء من آئی ء رند ء آں۔ (4) بلے آئی ء امیر ء کمانداران گوشت کہ اے دزوہمے، سُبکی یے، چوشتر نہ انت بلے فیروز ء رانکی یے دیما ات، پہ جہر سر پد نہ بُوت۔

خوش نواز سر پد ات کہ فیروز بودلاے، دانش مندیں مردے نہ انت ء ناشتریں فوجی کماندارے۔ آئی ء جنگی توجیلے سازات۔ خوش نواز ء وتی لشکر ء ارد ء گرد ء یک بلاہیں گارے بُرات، آپ ء پڑکت ء ہمے گارے آپ ء کڑ ء گوراں دژچک، کاہ ء بُوج، حاک یا آنچیں چیزدات کہ زانگ مہ بیت۔ ہمے گارے در نیام ء یک کسانیں راہے پچ کت کہ اودا گار بُوک نہ ات۔

صباہ ء مہلا خوش نواز ء لہتیں سوار دیم دات کہ آہاں جنگ نہ کنگ ء ہما عہد نامہ نشان دیاں کت ء شاہ فیروز ء کماندار، میر ء امیران ء گوشت کہ بچارات، اے عہد نامہ انت کہ شمشے بادشاہ ء گوں منے بادشاہ ء کنگ۔ مروچی آوتی عہد ء قول ء پزوشگ ء انت۔ اے جنگ پہ شما ء پہ شمشے بادشاہ ء وٹیں وہدی ء وٹیں سو بے نیاریت، شما باید انت کہ چرے جنگ ء وتی دست ء بہ کش ات ء پہ فیروز ء بد عہدی ء وٹالاں وتارا پہ مُپت مہ کوشارین ات۔ گوں اے جارے بازیں لشکری آں فیروز ء رایلہ دات ء واتر بوتنت بلے شاہ فیروز سر پد نہ بُوت۔ کیلیں دار ء سرے داشنگ ات ء پہ جنگ ء

لانک بندآت۔ نون خوش نواز ء و تی جنگولانی ٹولی چیمے گار نہ بُرا تگیں راہ ء رواں داتنت ء گوشت
 ءے کہ ہر وہد ء کہ فیروز ء لشکری دیم ء بہ کنز آنت، شما چیمے راہ ء تچان ء دور جنان ء وا تر بہ بت۔ یک
 رندی ء گیش خوش نواز ء لشکری ٹولیاں انچوش کت ء فیروز ء فوجی سوکلوداتنت۔ فیروز سوکی بُوت،
 زہر گیت ء و تی لشکر ء را حکم ءے کت کہ ارش بہ کن ات۔ وہد یکہ لشکر ء ارش کت، آہے بُرا تگیں گار ء
 کپت آنت ء مُرتنت۔ فیروز ء آئی ء فوجی کماندار ہم ہے گار ء کپت ء مُرتنت۔ فیروز ء جنک
 مراد وچت کہ نامہا خوش نواز ء دشنارات، آدست گیر بوت۔ شاہ فیروز ء سر وزیر ء بازیں صلاح
 کار ہم دست گیر بُوت آنت۔ خوش نواز ء آہان ء عزت دات، آہان ء گور ء گزر کت۔ خوش نواز ء چہ
 گار ء فیروز ء لاش در کت ء گوں عزت ء کفن ء کسارت کت۔ (5)

-
1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 191-192
 2. ibid.
 3. ibid.
 4. ibid: pp: 195-197
 5. ibid.

حَسْبِيَ رَبِّي جَلَّ اللَّهُ

بنی آدم ءِ حد اچو کہ پرواک ءِ طاقتور انت، رحم دل ءِ مہروان انت، نہ ٹرس ءِ بیر گیر انت
 پیشا بنی آدم وتی ویل ءِ مُشکلانی ذمہ وار ہے حد اہاں زانت ءِ ایشانی دُر کنگ ءِ ذمہ ہم ہے حد اہانی
 انت۔ گزائیں ساعتانی آسان کنگ ءِ یا ویل ءِ آفتانی نیا ہگ یا آہانی دارگ ءِ توجیل بنی آدم ءِ مدام
 ہے ساز اتگ کہ دعاء فریاد بہ کنت ءِ ہے حد اہاں چہ وتاوش بہ کنت چیا کہ انسان ءِ دل ءِ انت کہ
 آئی ءِ نافرمانی ءِ ناباوری ءِ سبب ءِ، ناشریں کار ءِ کردانی سبب ءِ یا آئی ءِ ظلم ءِ جبر ءِ سبب ءِ حد ایش واہ
 انت ءِ بنی آدم ءِ سراناستی، دُکال ءِ شدیکی ءِ دگہ آفت روان دینت تاں کہ بنی آدم وتی قد ءِ پچہ
 بیاریت، آہانی پنت ءِ نصیحت کہ آہاں وتی پیغمبر ءِ راہ در برانی وسیلہ ءِ انسان ءِ راروان داتگ انت،
 آہانی سرا عمل بہ کنت ءِ ہر کس پہ اندام ءِ حدائی راہ ءِ بہ بیت۔

چوشیں دعاء فریاد بنی آدم ءِ ایوک ءِ الوت ءِ اہوت ءِ کنگ یا بازیں مردم یکجا بوتگ ءِ توبہ ءِ
 بارگشت اش کنگ۔ دعا لوگ ءِ جاگہ ویرندانیں ہند یا جنگل یا لوگ یا میدان ءِ پٹ بوتگ
 انت۔ دعاہانی مقصد وتا ءِ وتی او بادگانی ءِ وتی قوم ءِ راج ءِ راجہ حد اہانی عذاباں رکینگ ءِ جہد بوتگ۔
 بنی آدم ءِ ہے چار اتگ کہ اگس حد اہانی توصیف ءِ ثنا کنگ بہ بیت، آہان ءِ گلا ہگ بہ بیت، وتی
 کمزوری ءِ کم توانی متگ بہ بیت، گڑا حد اہانی دل الما موم بیت ءِ آہنی آدم ءِ گناہاں بخش انت ءِ وتی
 آورنگیں ویل ءِ جبالاں بر انت یا کم کن انت۔ چوشیں دعا شعری یا سوتی پر بند یا تعریفی ءِ توصیفی لہزہ
 گالوار بوتگ انت کہ پہ وٹ گئی لیس ءِ پہ لیس گوشنگ انت۔ گوں حد اہاں دعاء فریاد ءِ راہ ءِ راہ بند پہ

ہر کسے جتنا بُوتگ چیا کہ بنی آدم ء دل ء ہے بُوتگ کہ دعا انسان ء حدایا حدابانی نیام ء ء آہانی وت
 ماں وت ء نسبت ء دوستی ء برجا دارگ یا نہ دارگ ء سبب ء اثر مند بیت ہمیشا مردماں گوں وتی
 حداباں دعا لوٹ اتگ ء وتارا ء وتی راج ء قوم ء راچہ نیستی، چہ نادرا ہی ء چہ ویل ء جنجالاں پھر یزگ ء
 دست بندی کتگ۔ دعاء دگہ پیچھے ایش بُوتگ کہ چہ مُشکل ء ویلاں رگگ ء آہاں چہ حداباں راہ
 در بری لوٹ اتگ یا چہ وتی کتگیں گناہاں (ہما کار کہ انسان ء دل ء حداباں دوست نہ بوتگ انت)
 بخشش ء پہلی لوٹ اتگ۔

بازیں مذہباں وتی قوم ء راجانی دعا لوگ ء راہ بند ء وڑ ء پیم گوشتگ ء گیشینتگ انت۔
 یہودیوں، عیسائیوں، مسلمانوں، زرتشتیوں، مصری ء میاں رودراتک ء کونہیں مذہباں یا چینی،
 ہندوستانی ء دنیا ء ایڈگہ کنڈانی مخلوق ء دعا لوگ ء وڑ ء پیم جتا بُوتگ انت چیا کہ آہانی حدایک نہ
 بُوتگ انت ء نا آہانی زبان ء دود ء ریدگ یک بُوتگ انت، بلے بنی آدم ء دعا لوگ ء مقصد ء غرض
 یک بُوتگ کہ ہے دعاہانی برکت ء دعا لوگ ء سراسر اثر ہے بیت، آئی ء فکری ء ذہنی توان گیش بہ
 بیت تاکہ آتی مقصداں سوہیں بہ بیت یا آنچو بہ بیت کہ دعا لوگ ء ہم بستگی یے گوں حداباں جوڑ بہ
 بیت، حدابانی دل موم بہ بیت ء آہنی آدم ء واہگاں پیلو بہ کن انت۔ دعاء پشت ء اے حبر یا فکر مدام
 برجا بُوتگ کہ حدابندہ یا بندہانی دعاء ویش بیت ء آئی ء ویش ہمیش انت کہ ہے دعاہانی وداں حدابانی
 توصیف ء ثنا بہ بیت، پے بنی آدم ء آئی ء کتگیں کارانی یا مہروانیانی یاداد ء دہشانی یا رحم دلی ء اوپار کشی ء
 توصیف کنگ ء آہان ء گیر آرگ بہ بیت۔ گوں اے توصیفانی ہمراہی ء بنی آدم ء نزوری درشان
 کنگ بہ بیت ء گوں حدایا حداباں آہانی منگ ء قول ء قرار بہ بیت، نوں حدابانی دل موم تڑیت ء بنی
 آدم چرائی ء یا چراہانی گزہاں چھٹیت۔

نامینتگیں یا نوشتہ کتگیں یا پے دل یات کتگیں دعاء فریاد ء دست بندی ء توبہ ء بارگشت ء نشان

5000 سال کوہن آنت۔ یہودیانی پاکیں بائیبیل اے درگت ء مستریں ء شترتیں کتاب انت کہ آئی ء تہادعالوٹگ ء حداء گلا ہگ ء توصیفی گالوار ء شعری بندنشتہ آنت۔ عربانی اسلام ء ہم دعالوٹگ ء راہ بندمان کہ آہانی پاکیں قرآن ء آہانی پیغمبر ء گفتاراں موجود آنت۔ ہے ڈر ء ہر مذہبے کہ آئی ء قول ء قرار ماں کتاباں مان آنت، آہاں دعالوٹگ ء ڈر ء پیمن نشان داتگ آنت۔ دعالوٹگ ء توبہ ء بارگشت ء پیمن ذاتی انت یا گوں ٹھی ء میڑی انت یا ڈش و ڈش ء یا پھ سوت ء نازینک ء چوگان ء پر بند آنت بلے دعابانی مراد ء مقصد یک آنت چو کہ موسم ء بد لگ ء ہور ء آبادی ء دعاء، چہ بیماریاں رنگ ء جنگ، ویل ء جنجالاں چٹگ ء، گناہانی بخشگ ء وشحالی ء آبادی آرگ ء یا وتی تمر دیں ء پُر واکیں ڈر منانی ایرجیگ کنگ ء یازند ء رند ء نمیرانی ء آسودگی ء دُعا۔

بلوچانی یک مسلمان کھے، ذگری کہ اے فرقہ نوں چار صد سال کوہن انت، آہانی دُعالوٹگ ء اجتماعی تور چوگان انت کہ کوہ ء مراد (1) ء زیارت ء وداں یادگہ وشیانی وداں، جنین ء مردین یکجا چاپ کن آنت، حداء ء توصیفی شعر ء سوت پر بند کن آنت، یکے پر بندیت ء آدگر دگرد ء تڑ آنت ء جواب دینت۔ البت کوہنیں باریگاں بلوچانی دُعالوٹگ ء ڈر ء پیمن زرتشتی مذہبی رسمانی ڈر ء بوٹگ۔

1۔ ماں پاکستانی بلوچستان ء کیچ ء ضلع ء شہر، تربت ء گور بچانی زر باری نیمگ ء یک کوہی پرگ ء جمپے کہ کوہ ء مراد (مرادانی پیلو بوٹگ ء جاگہہ یا کوہ) گوشنت، ہے کوہ ء سراز گریانی راہ دربر ء مہدی، مٹا محمد ء ڈر ء فکر کتنگ کہ ہے جاگہہ نوں پہ آئی ء مُرید ء پلہ مرزاں زیارتے کہ ہر سال روچک ء ماہ ء آخری ڈہیں روچاں آہدا کا آنت، حدائی عبادت ء ڈر ء چوگان کن آنت۔

قول انت من ء شیهک ء سمر ء پوتر واں

قول یا عہد ء سوگند بلوچ ء زبان انت۔ کاری ء کنگ یا نہ کنگ ء عہد انت۔ اے عہد ء پیمان
 گوں حداء بیت یا گوں وت ء یا گوں دگری ء بلے چوشیں قول ء پیلو کنگ پمیشا الٰہی انت کہ پہ
 بلوچ ء سمر بہ روت بلے قول مہ روت۔ کاری ء کنگ ء نہ کنگ ء ابید بلوچ گو شیت کہ اگس حد اچوش
 بہ کنت گڑا من چوش کناں، چوش مہ کنت، من چوش کناں، اگس حد اچے یے بہ دنت، اگس فلاں
 کار منی دل ء تب ء بہ بیت، اگس ویل ء مشکل آسان بہ بنت یا حد آسودگی ء وشحالی یے بیاریت
 یا قدرت منی دژ مناں پڑوش بہ دنت، گڑا بلوچ چیزے پہ حداء نام ء قربان یا حیرات کنت یا آنجیں
 کارے کہ آئی ء دل ء شتر انت یا حراب انت، ہمائی ء کنت۔ قول یا سوگند ء مسام گوں قدرت ء،
 گوں حداء، گوں انسان ء ہما عہد انت کہ بلوچ ء کنت ء آئی ء سمر اوشتوک بیت۔

آمرگ کہ شپاں نیم بال آنت (1)

بلوچ ء پاکستان ء فوجانی نیام ء جاری نیں جنگ ء پاکستانی فوجاں وا جہیں میر عبدالقدیر ریکی ء
 بیچ میر جلیل ریکی ء را 13 فروری 2009 ء چہ کوئٹہ ء آوارجت ء بُرت ء دوسال ء نوہ ماہ ء رند
 24 نومبر 2011 ء آئی ء لاش اش ماں کوہ ء اگاراں چگل دات (2) وہدیکہ میر جلیل ریکی ء لاش
 گس ء سر بیت گڑا آئی ء پت میر قدیر ریکی وتی نماسگ ء جلیل ء 4 سالگیں بیچ بی بگر ء را آئی ء پت ء
 لاش ء گورا کاریت، تیراں شنگ اتگیں لاش ء پیش داریت ء آئی ء را گوشتیت کہ بی بگر تو مدام
 جست کتگ کہ منی پت کجاشنگ، پرچہ نیت؟ بگند مروچی تئی پت اتلگ، اے لاش تئی پت ء
 گنت۔ تو زانے تئی پت کیا جنگ؟ تئی پت پاکستان ء جنگ چیا کہ آئی ء وتی ڈیہہ ء آزادی ء وت
 واکی لوٹ اتلگ، پے تو ء پے درستیں بلوچاں آزادی ء باعزتئی لوٹ اتلگ۔ منی بیچ! تو گوشنگ کہ می
 دژمن کئے انت، نول وتی دژمن ء شتر پتجہ بیار کہ تئی پت ء کشتنگ۔

بلوچ راج دپتراں چوشیں ہزاراں واقعہ نقش انت کہ ماتاں وتی کسانیں بچان ء حال
 داتگ کہ آئی ء پت ء یا بزا ت ء کشوک کئے انت۔ گوہاراں مدام وتی تنگو نیں بزا اتان ء یا ت ء
 گیتلگ کہ شمعے میریں پت یا پڑمڑا ہیں بزا ت کیا کشتنگ انت ء ہے بیچ کہ مزن بوتگ انت، آہاں
 وتی پت ء بزا اتانی بیر پے مردی گپتنگ ء وتی ء وتی پیرینانی نام نوک کتگ۔ دژمن اگس پرزور ء
 طاقتور بوتگ ہم، آچچ بردل ایمن نہ بوتگ چیا کہ آئی ء زانتگ کہ بلوچ ء بیر پے دیری نہ روت۔

دژ منانی مات ء گوہاراں ہم وتی چُکّان ء، بڑ اتان ء مدام سوگہ کتگ کہ دل ایمن مہ بہت چیا کہ شمارا
فلاں بلوچ ء بیرگون انت۔ بلوچ گوشت ۔

سنگ اگس چاتانی بُن ء ریز انت
کینگ چه مردانی دل ء کنز انت
ناسنگ ریز انت نا کینگ کنز انت
بیر بلوچانی تاں دو صد سال ء
لستہیں آہوگے دو دنائیں

بالاچ گورگچ ء میریں بڑات، دوداء سَمّی نائیں مالداریں زالے وتی میارکت۔ آئی ء میار ء
مال میری بگر پُژء پے زبردستی تزینت ء بُرت انت۔ بی بگر ء چوشیں کرد بلوچی دودانی حلاف ات ء پے
میر دوداء نام ء دپی ء بے عزتی یے ات۔ دوداء لانک بست ء پے سَمّی ء مال ء پد تڑینگ ء بی بگر ء آئی ء
لشکر ء دیما مان تڑات، جنگ بوت، میر دودا گوں ہمراہاں کُشگ بوت۔ بالاچ کسان ات، آئی ء
دوداء رُمب ء گوں کپگ ء جنگ ء روگ لوٹ ات، بے دوداء آئی ء راکن کت ء گوشت کہ واتر
بو، اگس من کُشگ بوتوں کڑا منی بیر ء چہ دژ مناں بگر، منی عزت ء جست ء بہ کن۔ کڑا ہے بالاچ کہ مزن
بیت، لانک ء بندیت ء گوں یک غلامے (کہ نیم نام ء نقیبوات) ء گوں بی بگر ء پور ہیں ٹک ء
جنگ دنت ء تاں چُنت سال ء یک یک ء حونی داراں کُشیت ء تجحیت ء پوشیدہ بیت۔ اے
بیر گیری ء دوران ء بی بگر ء ٹک ء مردم انچو لپرزگ ء بے تاہیر بنت کہ آبانی زال وتی کسانیں چکّانی
ترسینگ ء سہرٹینگ ء بالاچ ء نام ء گرانٹ ء آہاں واپین انت۔ گوشت کہ اُیش انت بالاچ ء
دژ یکگانی تو ار انت، ایش انت بالاچ پیدا ک انت، بالاچ ء بیر گیری ء باروا پہلوان ء شاعرانی
پر بستگیں شعر بلوچی لہز انکی تاریخ ء نمیر انیں بہرے انت۔

پہ میاں رحلیٰ ء مڑاہ داری ء میر کمبر ناما ورا نت کہ آئی ء پہ وتی ہمساہگانی پھر یزگ ء آہاں ء چہ
 مہراب نامیں خون واریں مردی ء لشکر ء رکینگ ء جنگ کت ء سر ء تاوان دات۔ گوشنت کہ نوک
 سوریں میر کمبر ء حال رسیت کہ مہراب گوں لشکر ء مان رتنگ ء آہاں بازیں بلوچے پُل اتگ ء
 بازیں بگال اش بندی کتگ، گڑا میر کمبر لانک ء بندیت، ہمراہاں یکجا کنت ء پہ جنگ ء
 درکیت۔ ہے دمان ء میر کمبر ء شیر زالیں مات درکیت، کمبر ء گوانک جنت ء گوشیت کہ کمبر من تراپہ
 بڑگی ء ہزار مشکلے رودینتگ، تومنی عزت ء، منی دیدگ ء ساہے۔ منی امیت ء بلے اگس تو ماں
 گل ء گوں وتی زال ء ہم نیاد بہ بے، بہ نندی ء بچاری ء تئی بے وس ء لاچار یں ہمساہگاں مہراب بہ
 پلیت، بندی بہ کنت، گڑان بہ کنت ء ببارت گڑا پتئی رودینگ ء منی جہد ء جفاچے مانا ء
 دارا نت۔ گڑا من ہے زاناں کہ من میریں بلوچے نہ رودینتگ، من زہریں کرگ کشتگ ء آپ
 داتگ۔ مات جبر ء کنت ء گوشیت کہ کمبر! برو، پہ مردی پیش دہاں برو، بندیاں پدگردین ء وتی ء
 وتی پیرانانی نام ء نوک بہ کن۔ اگس پرے پڑمڑاہیں کار ء سوہین بوتئی ء بندی گردینت ا نت، مہراب
 پڑوش دات گڑا من تئی سراپہر بندان ء اگس کشتگ بوتے گڑا پہ چوشیں پڑمڑاہیں شہیدی موت ء من
 ہج بر پہ تو موتک نہ کنناں، من شاداں باں، ترانا زیناں، پہ تو ہالوجنان۔ ے

بندی بیا آنت گر پد ء
 نند آنت منی گل ء دپ ء
 دیوان ماں شاہی کا پر ء

گوں من گوش ء کند کنناں
 جنگ ء حکایتاں کنناں
 تئی کوش ء توصیف ء کنناں

من کہاں تھی قبر ء سر ء
 ڈہل ء دماملہ ساز کناں
 چاپ ء بلو بلو کناں
 ہفت روج ء شاکامی کناں

پیراں کہ ورنہ بیاناں
 بوہ ء دُنے آتار کناں
 سرزیادہیں سانگے کناں
 تئی مٹ ء دو بر پیداک کناں

بلوچ ء آہانی سروک ء مزین مردانی پہ وتی ڈیہہ ء راج ء پھریزگ ء جنگی پیکار ء بہادری ء قصہ ء
 داستان ماں تاریخ ء دل ء نقش آنت کہ بلوچ پہ پھرے آہان ء گیر کار آنت۔ بلوچانی راج دپتراں،
 میر کبر، بالاچ، خان میر مہراب خان، سردار میر غلام حسین بگٹی، میر بلوچ خان چما صداں لہتیں نام
 آنت کہ پہ مزین مردی، بہادری ء پہ قوم ء راج ء یا پہ بلوچی دودانی پھریزگ ء جان ء سر ء تاوان
 کنگ ء چکٹ ء پد نہ بوتگ آنت۔ چوشیں مزین مردی ء احوال ایوکا ماں بلوچ ء راج دپتراں درج نہ
 آنت، ہر قوم ء ہر ملکی ء تاریخ ء آہانی میرانی، کماں دارانی یا آہانی دلیریں بچانی بہادری ء داستان مدام
 نمیران آنت۔

کار تیج ء روم ء جنگ ء دوران ء کار تیج ء فوج ء مزین ناہیں سالار ہننا بل (Hannibal)

(183-247 BC) ءمزن مردی، بہادری ءبے مثالیں سالاری ءکمانداری تھی وہدی ماں راج
 دپتراں منتگ انت۔ گوشت کہ ہنا بل کہ کسان ات، آئی ءمڑاہ داریں پت ہمل کر برکا
 (Hamilcar Barca) ءآئی ءرا گوشت کہ کارتیج ءمستریں دژمن روم ءآئی ءبادشاہی
 انت۔ یک رندے ہنا بل ءگوں وتی پت ءگوشت کہ آجنگ ءگوں لشکر ءگوں بونگ لوٹیت، گڑا
 آئی ءپت ءگوشتگ ات کہ آئی ءیک شرطے، آایش انت کہ وہدیکہ تو اے سوگند ءورے کہ تاں تو
 زندگ ئے تو گوں روم ءسگتی ءدوستی نہ کنئے۔ ہنا بل ءگوں وتی پت ءہے جبر ءقول کت۔ گوشت
 کہ دگہ رندے ہنا بل مکنت کہ آپت ءہمراہی ءجنگ ءروت گوں۔ گڑا پت ہنا بل ءراوتی
 دوئیں دستاں چست کنت ءپہ قر بانی ءشمرک ءپال ءجبوریں آس ءسراداریت ءآئی ءرا سوگند
 دنت کہ وہدے کہ مزن ءلائق بے تو بیج جر گوں روم ءآئی ءواکداراں سگتی ءہمکو پگی نہ کنئے۔ گوشت
 کہ ہے حالت ءہنا بل سوگند وارت ءقول کنت کہ اگاں واک ءاختیار منی دست ءبیت من روم ء
 آئی ءمرد ماں آرام ءآسودگی ءنیلاں ءآئی ءوشحالی ءنیک سختی ءدیما پہ تیر ءٹوپ داراں۔ 26 سال ء
 عمر ء(BC 221) ہنا بل کارتیج ءفوج ءکماندار بوت۔ اے مرد ءگوں وتی پت ءکنگیں قول
 سبزینت ءتاں 15 سال ءرومن فوج ءرومن سرکار ءرادار ماں دپ ءدات۔ اے دوران ءآئی ء
 اٹلی ءبازیں دگ ءروم ءکڑ ءگوڑاں جنگ دات۔ ہنا بل ءنہ تڑسی، مڑاہ داری ءبہادری ءقصہ ء
 داستان رومنانی لوگ لوگ ءسربوتنت ءچریشی ءنام ءروم ءمردم ذرہ اتنت۔ رومنانی زالاں پوتی
 کسانیں زہگانی تڑسینگ ءہے گوشت کہ بچاراگاں شیطانی کنئے ”من ہنا بل ءتوارکنان“ یا
 ”ایش انت ہنا بل دروازگ ءدپ ءسربوتگ“۔

ہنا بل ءیک رندے ناباز ءرند ءروم ءپرواکیں لشکر انچوپز وش دات ءہما جنگی رپک کارمرز
 کت کہ تھی وہدی ہم فوجی تاریخ نویس ءجنگی زائیکا رحیران انت۔

زندگیءِ آخری 12 سالوں ہنابل چہ کارتیجءِ درآ تک ءِ دراں ڈہیہ بوت، چیا کہ گوں رومناں
 ذما (Zama) ءِ آخری جنگءِ (BC 200) کارتیجءِ لشکرءِ پڑوش ءِ رندر رومناں مکت کہ
 کارتیجءِ سرکار ہنابل ءِ آہانی دست ءِ بہ دنت، ہمیشا ہنابل چہ کارتیجءِ درآ تک ءِ زندءِ آخری سال ءِ
 پہ دراں ڈہی گوازینت انت۔ اول سراں آاسیریا ءِ شاہ ءِ میار بوت ءِ آئی ءِ فوجی صلاہ کار، رندر ءِ
 بتینیا (Bithynia) ءِ شاہ ءِ گوراشٹ بلے رومناں آئی ءِ راکلوہ ءِ قاصد کت ءِ بہہاردات کہ ہنا
 بل آہانی دست ءِ دیگ بہ بیت۔ ہنابل ءِ دیست کہ اے شاہ ءِ بردستاں ہورمان نیست، چومہ بیت
 کہ آئی ءِ را بہ گپت ءِ آئی ءِ رادژمنیں رومنانی دست ءِ بہ دنت، مردءِ زہر وارت ءِ وتارا کشت۔
 مرگ ءِ ساری آئی ءِ کاگدے نوشتہ کت ءِ گوشت کہ رومناں پہ منی مرگ ءِ سکت باز ودار کتگ۔ پہ
 اے پیر مردیں ہنابل ءِ مرگ ءِ آچد ءِ گیش تر ودار کت نہ کن انت۔ رومن کہ پہ من چو وار خطا ءِ بلے
 تاہیر انت، آہان ءِ چرے جخال ءِ من چٹیناں۔

1- آمرگ کہ شپاں نیم بال آنت

بالاچ ءِ کمان ءِ تیر آنت

2- بلوچ گوشت کہ پاکستانی فوج ءِ آئی ءِ طاقتوریں جاسوسی گل، آئی ایس آئی (انٹرسروسز انٹیلیجنس)
 ءِ ایم آئی (ملٹری انٹیلیجنس) بلوچ ورناباں چست کنت، آہان ءِ قید ءِ بندی ءِ دوران ءِ بلے عزت کنت،
 جنت ءِ کُشیت ءِ آہانی جوناں چگل دنت۔ اے جنگ ءِ بلوچانی صداں ورناءِ سر مچا رہے وڑءِ گرگ، بندی
 کنگ ءِ کُشگ ءِ چگل دیگ بونگ ءِ آنت۔

کماں میانیں تنگ لُنٹاں

دستانی، دیم، گُلّانی، لُنٹانی یا سرے پیشانی ۽ چھلگ ۽ مانا ۽ مطلب ہر راج ۽ جتا انت بلے ایش عزت، مہر ۽ تڑکی نشون دنت۔ ایوکا بنی آدم نہ انت کہ کیے دگری ۽ چھلگ پرانی ۽ مہر ۽ دوستی ۽ درشان انت بلکن حیوان، مرگ ۽ ماہی، پرند ۽ چرند ہم کیے دگری ۽ راہ مہر ۽ دوستی لگاشنت، چکٹ انت ۽ لیس انت۔

پیشی باریگاں ماں بازیر قوم ۽ راجاں لُنٹانی چھلگ یا دستانی یا دیم ۽ چھلگ ۽ رسم نیست۔ یونانی کوہنیں لبز انک ۽ چھلگ ۽ ذکر سکت کم انت۔ چین ۽ پونز ۽ گوں دومی ۽ گُلّاں لگاشگ ۽ رسم بُوتگ۔ عربانی بازیر ٹکاں پونز ۽ گوں پونز ۽ گُلّ ۽ گوں گُلّ ۽ لگاشگ ۽ رسم تاں رواج ۽ مرچی موجود انت۔ یونان، اسیریبیا ۽ ہندوستان ۽ لہتیں د مگاں دستانی یا لُنٹانی چھلگ ۽ رواج ۽ نشانی است انت بلے افریکہ ۽ مصر ۽ نیست انت۔ یورپی ٹکاں اے رسم ہم سکت کوہن نہ انت البت روم ۽ پے سور ۽ سانگ ۽ پکا کنگ ۽ بانور ۽ لُنٹانی چھلگ ۽ رواج بُوتگ۔ روم ۽ شاہ کنسٹنٹائن (Constantine) ۽ دور ۽ اے مٹگ بوتگ کہ سالونک ۽ بانور ۽ لُنٹانی چھلگ ۽ مطلب سور ۽ قانونی بوتگ انت۔

مذہبی کتابانی چوکہ تورات ۽ چھلگ، کیے دگر ۽ دستانی چھلگ ۽ رسم ۽ ذکر ماں بائیبیل ۽ مان انت۔ ماں بائیبیل ۽ واجہیں اسحاق (Isaac) ۽ وتی چکٹ جیکب (یعقوب) ۽ چھلگ ۽ جبرمان انت۔ وہدیکہ جوزف (یوسف) ۽ پت واجہیں جیکب ۽ وفات کت گڑا یوسف ۽ آئی ۽ راجکٹ

ات۔ وہدیکہ عربانی پیغمبر واجہیں محمدؐ وفات کت گڑا ابوبکر آئی ء لوگ یاتمبوء روت ء آئی ء را
 چکیت۔ بائیبیل ء واجہیں سلیمان بن داؤد ء توصیفی سوتاں ہم چھلگ ء ذکرمان انت۔ عیسائیانی گورا
 ”پاکیں چھلگ“ ء ذکر بائیبیل ء است انت۔ اسرائیلی راہ بر ء پیغمبر ہوسیا (Hosea) ء
 گیر آورتگ ات کہ اسرائیلیاں گوسک ء عتے جوڑ کتگ ء آئی ء راجت اتگ۔

روم ء یادگہ بازیں علاقہاں وہدیکہ مردم حدابانی بتانی گورا گوستگ انت، آہاں وتی جندء
 نلکک یادست ء دیم چکت اتگ ء ہماہانی نیمگ ء شہار داتگ کہ بزاں آپرائی ء مہر دار انت۔
 واجہیں سیسیر ء گوشنگ ات کہ ہر کولیز ء بت آئی ء مریداں ہمینچو چکیتگ کہ آکوہن ء بے بڑاہ
 گندگ ء آتگ۔

مسلمان ماں مکہ ء کعبہ (اللہ ء لوگ) ء ایریں سیاہیں سنگے چکت انت کہ آگوشنت کہ اے
 سنگ چہ آزماناں ماں زمین ء کپتگ یا آتگ ء اے بہشتی سنگے کہ باعزت ء بابرکت انت۔
 اسرائیلی جیروشلیم ء یہودی مسیت ء قبلہی دیوار ء چکت انت ء گزیو انت۔ عیسائیانی بازیں ٹک کہ
 زگرانہ یا چرچ ء پتر انت، آواجہیں عیسیٰ یابی بی مریم ء بت ء چکت انت۔ آعیسیٰ ء پاہودیک ء نشان
 (Cross) ء ہم چکت انت۔ بازیں عیسائی وتی پادری یا پیر ء بزرگانی دستاں چکت انت۔
 ہندوستان ء ہندو وتی زگرانہ یا عبادت جاہ ء زمین ء سر ء ایرکن انت ء آئی ء چکت انت۔

پہ عزت، پہ نژیکی، پہ مہر، پہ قہریں دلانی جوڑینگ ء وٹی ء وہداں لُنٹ یادپ ء چھلگ ء ذکر
 مذہبی قصہ ء آیاتاں مان انت۔ پیر ء فقیر ء ولیانی دستانی چھلگ ماں بازیں قوم ء راجانی تہار سے
 بوتگ۔ مستریں مردی ء یا میر ء امیر ء بادشاہ ء دستانی چھلگ آئی ء عزت دیگ ء نشانی بوتگ۔ پہ
 نژیکی ء دوستی ء درشان کنگ ء دستانی چھلگ ء رسم تہی وہدی ہم است انت۔ پہ وٹی درشان کنگ ء
 گلانی چھلگ ء رسم دنیا ء بازیں ٹکان ء راجاں موجود انت۔

بلوچانی گورا دستانی چنگ ۽ رسم کوہن انت۔ اے مہر ۽ دوستی ۽ نشانی انت کہ پہ مستریں
مردمی ۽ عزت ۽ خاطر بوتگ۔ قبیلہ ۽ سردار، میر ۽ امیر ۽ کماندار یا پیر ۽ بزرگانی ۽ کلا نہیں شیرزانی
دستانی چنگ بلوچانی رسمے بوتگ کہ تنی و ہدی ہم است انت۔ البت جن ۽ مرد ۽ ابیدگری ۽ گانی یا
لنٹانی چنگ ۽ رسم ماں بلوچاں نیست انت۔

چہ بروتان ۽ برنگیں ریشاں

ریش ۽ بروت بازیر قوم ۽ راجانی گورا تاں روج ۽ مرچی عزت ۽ مڑاه داری ۽ چہ جواں مردی ۽
 پہ درجہ ۽ مرتبت زانگ بیت۔ مصریاں ریش داشنگ ۽ ریش رنگ ہم جنگ آنت۔ بازنداں میر ۽
 امیریا بادشاہاں وتی ریش آنچو جوڑ کنگ آنت کہ گوں سہر یا زڑ ۽ بارگیں ۽ کسانیں ٹالاں بندوک
 بُوگ آنت۔ ماں مصر ۽ اے رسم ۽ نشان BC 3000 ۽ بگرتاں BC 1580 ۽ گندگ ۽
 کانت۔

سُمیرین، اسیرین، بیبیلونین، کلدین ۽ میدی مخلوق ۽ ہم ریش داشنگ۔ بازیناں پہ
 ریشانی بزاه دارکنگ ۽ آہان ۽ جُمبیل جُمبیل ۽ گوں زڑ ۽ تاراں بستگ ۽ ڈولدارکنگ آنت۔ ایران ۽
 شاہ ۽ بادشاہاں دراجیں ریش داشنگ ۽ بازنداں رنگ ہم جنگ آنت۔ ہندوستان ۽ بازیر دمگاں
 ریش ۽ دارگ عزت ۽ مزن مردی ۽ نشانی بُوگ۔ اگس کسی ۽ جرے کنگ گڑاپہ سزا آئی ۽ ریش
 ساہگ بُوگ آنت۔

بلوچانی گور ۽ ریش ۽ بروت با مردی، مڑاه داری ۽ عزت ۽ نشان بُوگ۔ بے ریش ۽ برو تیں
 مردم بودلاء کم دانش لیکگ بُوگ آنت۔ بلوچاں پہ کاری ۽ کنگ یا نہ کنگ ۽ ریشانی سوگند
 وارنگ۔ میرچا کرند ۽ گوں لاشاراں جنگ ۽ پزوش ورگ ۽ میر ۽ گرگ ۽ وتی پت ۽ سر ۽ ریشانی
 سوگند وارنگ۔ پہ منٹ ۽ زاری یا کئی منگ ۽ کسی ۽ ریش دست جنگ آنت یا گوشنگ کہ وتی
 باعڑ تیں ریشانی ثواب ۽ پہ من اے کار ۽ بہ کن یا مہ کن۔

ماں بلوچاں سر ۽ ساہگ یا ریش ۽ بروتانی ساہگ میارے بُوگ۔ سر ۽ پٹ ۽ دارگ ۽
 گلگانی لوخان کنگ مزن مردی ۽ براہ داری ۽ زانگ بُوگ۔ بلوچانی ریش ذراج نہ بُوگ
 آنت بلے پہ وزے یا چلو کنگ آنت کہ بزاه دار بہ بنت۔ سزاوار ۽ گناہ گار ۽ ریش ۽ بروت ساہگ

بوتگ آنت یا سرساہگ بوتگ کہ مزنیں بے عزتی ء کم شرنپی یے زانگ بوتگ۔

ماں یونان ء الیکزنڈر ء زمانگ ء زرنانی سرائلیکزنڈر ء فوٹونقش چنگ آنت کہ آئی ء ریش داروک نہ بوتگ بلے بازیں وہاں یونانیانی گورا ریش ء دارگ باعزتی ء نشانی بوتگ۔ ماں اسپارٹا ء بازبراں اگس کسی ء راسزادیگی بوتگ گڑا آئی ء ریش یاریشانی یک بہرے ساٹگ ء دُورکتگ آنت البت بازبراں یونانیان بروت دُورکتگ آنت۔ الیکزنڈر ء زمانگ ء آئی ء حکم کتگ آت کہ آئی ء فوجی وتی ریشاں بہ سا آنت چیا کہ چوش مہ بیت کہ گوں دژمن ء گر ء رُوس ء وہاں دژمن ء سپاہی آہانی ریشاں بگر آنت ء آہاں بدارانٹ یا بہ جن آنت۔

ماں روم ء ریش ء ساہگ ء رسم 299 BC ء شروع بوتگ۔ گوشنت کہ سپیو افریکا نوس (Scipio Africanus) اولی حاکم ء واجہ بوتگ کہ آئی ء وتی ریش ساٹگ آنت ء چد ء بعد ریش ء ساہگ مزن مردی ء ”رومن“ بوتگ ء نشانی بوتگ۔ اے دوراں دزاجیں ریش چل ء لیگاری ء سُستی ء نشانی یے بوتگ، مزن مردی ء بہادری ء نا۔ رومنانی تہا مرد کہ بالغ بوتگ ء اولی وار ء کہ آئی ء ریش ساٹگ گڑا پرے رسم ء دیوان ء مُجی ء مراکش بوتگ ء آورنا ء ورنائی ء ابتداء ء وتی دارگ بوتگ۔ البت پہ موتک ء کسی ء مرگ ء غماں ہم رومناں وتی ریش داشنگ ء مزن کتگ آنت چو کہ جولیس سیزر ء کوش ء رند، واجہیں آگسٹس (Augustus) ء پہ دل رنجی ء غم ء درشان کنگ ء وتی ریش داشنگ آنت۔ ابید چریش ء ہوپ یا قدرتی ویل ء آفنانی وہاں ہم مخلوق ء پہ بڑگی ء کئی درشاں کنگ ء ریش داشنگ۔ رومن فلاسفر ء زانتکاراں چوپیشی یونانی فلاسفراں مدام ریش داشنگ کہ آہانی زانندگی ء فہم ء زانٹ ء نشانی بوتگ۔

ماں جرمنی ء لہتیں قبیلہ انجیں بوتگ کہ آہانی ورنابان ء ریش ساہگ ء ہما وہاں موہ دیگ بوتگ کہ آہاں چہ قبیلہ ء دژمنناں یک مردے کشنگ وگس نا آئی ء راریش ء ساہگ ء ازم نہ بوتگ چیا کہ ریش پہ کمزوری، لغوری ء ناتوانی نشوں دیگ بوتگ۔ البت ہما وہاں اسکاٹ لینڈ ء آئر لینڈ ء ریش ء ساہگ عیبے بوتگ۔ ماں یورپ ء ہزارسال ء ساری برے بچارے دزاجیں ریش

داروک بُوتگ اُنت ۽ برے بگندے ریش ساہگ بُوتگ اُنت۔

بازیں قوموں پہ مذہبی ۽ مُلا ہی سکیناں ریش داشنگ۔ ماں یونان ۽ مذہبی قصواں رُوس
(Zeus) ۽ پُوسیدان (Poseidon) ۽ را پہ ریش ۽ اپالو ۽ را بے ریش پیش دارگ بُوتگ۔
ایران ۽ واجہیں زرتشت ۽ قصہ ۽ آیاتانی رو ۽ زرتشت ۽ ریش داشنگ۔ عیسائیانی واجہیں عیسیٰ
مدام باریش اُنت۔ ماں ہندوستان ۽ مُلا ہاں ریش داشنگ بلے بازیں عہد ۽ باریکاں ریش ساہگ
ہم بُوتگ اُنت ۽ ریش پہ چل ۽ لیگاری ہم شمارکنگ بُوتگ اُنت۔ مسلمانانی پیغمبر واجہیں محمد ۽ ریش
داشنگ کہ آئی ۽ منوک، مسلمان، ریش ۽ دارگ ۽ سُنّت گوش اُنت، بزاں ہما کار کہ آہانی پیغمبر ۽ وتی
زند ۽ کنگ ۽ پیش داشنگ۔ بازیں مسلمان ریش دارا اُنت ۽ بروت سا اُنت، باز ریشاں کسان ۽
حاکمیدہ کنت ۽ بازسک دُراج۔ یہودی ریش دارا اُنت چیا کہ آہانی واجہیں پیغمبر ابراہیم ۽ ریش
داشنگ کہ آئی ۽ را حداء حکم کنگ کہ آریشاں بداریت پمیشا ریش ۽ دارگ پہ یہودیاں سُنّت ۽
ابراہیمی اُنت۔

کوہنیں دوراں ماں ہندوستان ۽ پہ بازیں قوم ۽ قبیلاہاں جان ۽ پُٹ ہم نیک زانگ بُوتگ
اُنت چیا کہ آہانی دل ۽ پُٹ رُدیت کہ رُدیت ۽ زندگی ۽ شتریں تو اُنتے داریت۔ ہما زمانگ ۽
مُلا ہاں گوشنگ کہ مردم یاسا ہداری ۽ مرگ ۽ رند ہم پُٹ وتی ردوم ۽ یلہ نہ دنت پمیشا اے چہ جان ۽
ایدگہ اعضا ہاں پاک تر ۽ شتر تر اُنت۔ سیکھ تنی وہدی ہم پُٹ نہ سا اُنت ۽ اے عمل ۽ بنیادی فکر ہمیش
اُنت کہ پُٹ زندگیاں حقیقتے، پمیشا پُٹ دارگ بہ بیت، دُورکنگ مہ بیت۔ بازیں قوموں سر ۽
ساہگ میاں بُوتگ ۽ سزاوار ۽ قیدیانی سر ساہگ بُوتگ اُنت۔ ماں چین ۽ BC 500 ۽ مخلوق ۽
سر ۽ پُٹ داشنگ ۽ دُراج کنگ اُنت ۽ آہان ۽ پشتی نیمگ ۽ بستگ ۽ لُونجان کنگ اُنت۔

ارواح

گوشتگیں دوراں بازیں مردمان ء یقین بُوتگ کہ ہر کس ء پہ دیم ارواح مان نیست بلکن باز کم مردم انجین انت کہ آہاں ارواح مان۔ مثال ء حبر ء اے ہم گوشتگ اش کہ مردین ء را ارواح مان بلے جنین ء مان نیست۔ لہتیں راجانی تہا ہے گوشتگ بُوتگ کہ جنین ء را ارواح مان بلے مردین ء مان نیست۔ بازینانی ہے ستک بُوتگ کہ ہما جنین کہ چک ء ذراہ بُوگ ء و ہداں بہ مریت، آئی ء ارواح مان بیت ء آدمی زند ء ابتداء کُت کنت۔ ابید چریشی ء بازیں زانتکار ء کو اسان مردمان ء سوگہ کتگ کہ ارواح یک جاگے نہ اوشتیت، آدن ء بازیں اعضا ہاں مان بیت ء روت ء کیت ہم چوکہ چم، پُٹ، بنی آدم ء ساہگ، لاپ، خون، جگر، دل ء نپس یا ساہ ء پڑی۔ ہندوستان ء بازیں قوم ء راجاں ہے یقین داشتگ کہ ارواح کسانیں چیزے کہ دست ء ماتی لنگک ء سر ء پتی ء برابر ء انت ء آمرگ ء رندماں دل ء مانیت۔ ہندوانی مذہبی کتاب رگ و داء روء ارواح ہما رُوژنائی انت کہ دل ء مانیت یادل ء انت۔ بازیں یونانیاں گوشتگ کہ ارواح آس ء پتر و شکے یا ارواح زندمانی یا زندگی ء توان یا آس انت۔ (1)

بازیں زانتکارانی گوشتگ ہمیش انت کہ روح یا ارواح بُن ء اصل ء انسان ء ہستی ء دومی شکل یا بدل انت، انسان ء وتی دزو شم انت۔ آگوشتنت کہ مردم ء واب ء ہے ہستی یا دزو شم باز براں چہ جسم ء یا چہ بدن ء درکیت، سفر کنت، مردم ء خلقت گندیت ء باز براں مرتگیناں ہم گندیت ء گوں آہاں تزان کنت، اے ہے ارواح انت ء ہمیش انت مردم ء دومی دزو شم۔

مصریانی ستک ہے بُوتگ کہ مرگ ۽ رند مردم پدا جوڑ کنگ بیت یا کیت وہدے کہ مردگ ۽ اعضا پدا پ و رانت ۽ آزندگ بیت، پمیشا آہاں وتی شاہ ۽ بادشاہان ۽ درمان ۽ دارو جنگ ۽ پھریز اتگ ۽ ماں ادیرہ ۽ احراماں ایرکتگ انت ۽ ورگی شی ۽ از باب ہم ہمودا ایرکتگ۔ مصری مذہبی کتاباں چوشیں پچ جبرے نیست کہ ارواح یا روح چہ بنی آدم ۽ جسم ۽ ایدگہ اعضا ہاں جتا نیں شے یے یا مردم ۽ یک اعضا یے چہ دومی ۽ شتر ترانت۔

میسیپوٹیمیا ۽ مخلوق ۽ گورا ارواح ۽ زانت یا فکر وڑے ناوڑی ۽ است انت۔ مثال ۽ جبر ۽ نپستو ہے نپس انت یا ساہ ۽ پڑی یا ساہ ۽ پربونگ انت بلے مرگ ۽ رند نپستو ۽ کارچی انت، آ نمیران انت کہ نہ انت، آگوں جون ۽ یا مردگ ۽ گون انت یا درکیت ۽ بال کنت، چوشیں پگانیں جبرے آہانی گورا گندگ نہ بیت۔ البت یک جبرے کہ آہانی مذہبی قصہ ۽ حدیثاں مان انت، آ ایش انت کہ مرگ بنی آدم ۽ بدینیت ۽ آئی ۽ ایٹیموس یے (Etimmus) جوڑ کنت ۽ اگس پہ ہے مردگ یا ہے ایٹیموس ۽ حیرات کنگ مہ بیت یا و رگ دیگ مہ بیت، گڑا ہے ایٹیموس زندگیناں آرام ۽ نیلیت، پراہاں مشکل ۽ ویل کاریت۔ ہما مردم کہ مُرتگ ۽ کسے آئی ۽ حال ۽ سہی نہ بُوتگ یا پرائی ۽ حیرات ۽ حسناں نہ بُوتگ، آ ایٹیموس بے آرام بنت ۽ آہانی جاگہہ کُرنوگیا (Kur-nu-gia) ۽ بیت کہ چودا و اتری نیست۔ آہانی وراک حاک بیت۔ اودا آروژنائی نہ گندانٹ ۽ مدام تہاری ۽ بنت۔⁽²⁾ نوں اے زانگ نہ بیت کہ آہانی گورا زندمانی ۽ ۽ رند ۽ دگہ زندمانی ۽ ہستی انت کہ اودا شمر ۽ گندگ چکا سگ بیت یا تہارماہی ۽ بونگ ۽ رُوژنائی ۽ نہ گندگ ۽ حاک ۽ وراک بُوتگ کجام مردم ۽ واستا انت؟ آیا اے جاگہانی نندوک ارواح انت یا بنی آدم ۽ دژ و شم انت یا جندانٹ، آئی ۽ جسم انت، اے جبر پگانہ انت۔ ہے ایٹیموس ارواح انت یا انسانی

جسم، ہستی، دُروشم، اے زانگ نہ بیت بلے اے گپ، شُکے نیست کہ ہے ایٹموس، فکرالم، ہے ہے
 ارواح، دُروشم، زانگ دنت۔

اگس ارواح یا روح، انوکیس فکر، زانت منگ بہ بیت گڑادگہ بازیں انچیں جست انت کہ
 آہانی پسو درگیجگ لوٹیت، اگس اے جبر منگ بہ بیت کہ ارواح، انسانی یا ساہداری جسم، بدن
 دو جتائیں حقیقت یا ہستی انت گڑاولی جست ایش بیت کہ انسان، مرگ، رند اے ارواح کجا
 روت؟ اگس نمیران انت گڑا آقبر، گوں مرتگین، لاش یا بدن، مانیت یا روت، اگس ارواح، نوک
 ردوم کپتگیں فکر، زورگ بہ بیت گڈ ابا، انت ہما جست کہ گوں ہے ارواح، ہستی، نمیرانی، بندوک
 انت، آہانی باروا ہم تران بہ بیت چو کہ مرگ، رند، زندمانی، ہے زندمانی، بازیں تک، پھنات، پہ
 نوکین زندمانی، جا گہ، دوار، ابید چریشی، دوزہ، بہشت، فکر، باروا ہم کہ گوں ارواح یا روح،
 نمیرانی، ابدمانی، بندوک انت، جست، پُرس، تران المی بیت۔

گوں یہودی ایں ابتداء، روح، چوشیں محکم، بندوکیں فکرے گندگ، نیت چیا کہ یہودیانی حداء
 انسان، را چہ حاک، جوڑ کنگ، رند آئی، را ”زندمانی“ داگ چو کہ حداء ہے حاک، گل،
 جوڑ کتگیں مردم، تھا یا دپ، زندگی، کتگ، یا ماں کتگ، نوں گڑا بنی آدم، ”زندگیں روح یے
 بوتگ“۔ پیشی دوران ایں یہودیانی ارواح، فکر، زانت چو کہ اکادیانی نپسٹو انت، چد، گیش ترنہ
 انت۔ البت رندی باریگاں، حاصل کن کہ چہ بیبیلون، یہودیانی در آہگ، فلسطین، سر بوہگ، رند
 یہودیانی تھا گوں زرتشتی نیکی، بدی، پڑھا ہیں زانت، آہگ، یک نیمگے شیطان، حداء، مہامکس
 زانت، دومی نیمگ، روح، شتر تریں دُروشمے دیما کیت کہ ہے دُروشم رند تر، عربانی اسلام، ہم
 گندگ، کیت۔

ابتداءً ماں یونان ء ارواح یا روح ء اے زانت شرمی ء دیمانیا تلگ۔ اے فکر رند تر ء ارسطویا
افلاطون ء زمانگ ء دیما آتلگ۔ آہانی بازیں گوشتن ء نوشتانک ہے ظاہر کن انت کہ آہانی دل ء
روح چہ انسان ء بدن ء ایدگہ اعضا ہاں شرم تر ء دیما تر انت ء ارواح ء وجود یا آئی ء پیدائشت چہ
بندت ء گون انت کہ آحدائی یا قدرتی دادے۔⁽³⁾

-
1. Watson, Peter. Ideas: A History From Fire to Freud. London: Phoenix, 2006. p: 137
 2. ibid: 138
 3. ibid: 142

شیطان ءِ حدَا

ایران ءِ واجہیں زرتشت (پیدائش 1040 BC) (1) ءِ مذہب آوہد ءِ دزستیں
 مذہباں دیما تریں مذہبے ات۔ آئی ءِ فکر ءِ زانت، نیکی ءِ بدی ءِ حدَا ءِ شیطان ءِ فلسفہ انچونوک
 ات کہ رند تر ءِ اید کہ راجاں وتی مذہبانی بہرے جوڑکت انت۔ یہودی کہ چہ عراق ءِ دیم پوتی
 ملک ءِ شُت انت (2) آہاں زرتشت ءِ مذہبی فکر ءِ لیکہ گوں وت ءِ بُرت انت ءِ ایشان ءِ کم ءِ
 گیش کت ءِ وتی کت انت۔ ہے چہ یہودیاں عربان ءِ ساری تر ءِ واجہ جیسسر (عیسیٰ) ءِ ہم
 وتی مذہبی فکر ءِ عمل ءِ بہرے جوڑکت انت۔ نیکی ءِ بدی ءِ دائی ءِ نمیرا نیں جنگ ءِ فکر زرتشت ءِ
 گنت ءِ شیطان ءِ حدایا روشنی ءِ تہاری ءِ زانت ءِ ہم مٹے ءِ داواداری ءِ فکر ہم واجہیں زرتشت ءِ
 گنت کہ یہودی، عیسائی ءِ مسلماناں وڑے ناوڑے ءِ زرتگ انت۔

اے حجر ءِ دزستیں مذہبی ءِ تاریخی زانندگ من انت کہ مذہبی ءِ راجی تاریخ ءِ اولی رند ءِ
 رواداری ءِ زانت زرتشت ءِ شون داتگ ءِ ہے زانت ءِ فکر مروچی بازیں قوم ءِ راجانی ایمان ءِ
 ستک انت۔ رواداری ءِ لیکہ ءِ ابیدیک ءِ حقیں پاکیں حدایے کہ آئی ءِ نام یا خصلت ءِ شری آ
 ہورا مزدا انت ءِ آئیکی ءِ سرچنگ انت، زرتشتی مذہب ءِ دیما آورتگ۔ چد ءِ بعد ہے اہورا
 مزدا پت انت یا بنیاد انت۔ مینیو بزاں شریں روح یا شری ءِ بدی انگرامینیو بزاں بدین ءِ
 برباد کنوکیں روح ہم واجہ زرتشت ءِ مذہبی فکر انت۔ نوں چون انت کہ شری یا نیکی حق ءِ
 انصاف ءِ پلہ مرزانت ءِ بدی یا بدیں روح، دروگ ءِ ڈروہے۔ اگس ہرت بچارے

زرتشت ء اے مذہبی فکر آوہداں انقلابی فکرے بُوتگ (3) ء چہ آئی ء ہے زانت ء تیوگیں
 علاقہ ء دزستیں مزنیں مذہباں اثر زرتگ۔ ہندوستان ء مذہب ہم چہ واجہیں زرتشت ء
 اے نمیرانیں فکر ء زانت ء بے بہرنہ بُوتگ انت۔

1- زرتشتی ء ایرانی قصہ ء آیاتاں ہے گوشنت کہ وہدیکہ زرتشت چہ مات ء لاپ ء لگشتگ، گزیوگ ء
 بدل ء آئی ء کنداتگ۔

2- بیبیلون ء شاہ نبوچدنزر ء زمانگ ء بیبیلونیاں فلسطین ء سمر 586 BC ء اُرش کت ء
 اسرائیلیان ء پزوش دات۔ یہودیانی مزنیں کئے گرگ ء ماں بیبیلون ء آرگ ء دارگ بوتنت۔
 یہودی تاں 48 سال ء بیبیلون ء انتت ء آہان ء درآ ہگ ء روگ ء موکل نیست ات۔ 539 BC ء
 ایران ء شاہ سائرس ء بیبیلون گپت۔ ایدگہ سال 538 BC ء یہودیان ء درآ ہگ ء وتی ملک ء روگ ء
 موہ رسیت کہ یہودی دراتگ ء فلسطین ء شنت انت۔

3- بازیں مذہبی کو اس گوشنت کہ زرتشت ء ہماوہداں ہستیں مذہبی رسماں ء گوں ہماوہد ء نوکیں فکری ء
 مذہبی گذراں ہم گزنج کتگ۔ آئی ء مذہب نوکینے نہ انت بلکن آئی ء کوہنیں مذہبی فکر ء فلسفہ ء راکم ء
 گیش کتگ ء آئی ء راہزہ داریں دژوشمہ داتگ۔

حداہانی انسانی صفت

انسان ۽ تیوگیں تاریخ یک نیمگے ظلم ۽ زور ۽ دومی نیمگے ۽ بے وسی ۽ بڑگی ۽ ذرا جیوں ۽ دردناکیوں قصبے کہ گوں بنی آدم ۽ وجود ۽ بندوک انت۔ اگس کسی ۽ نیکی یے کتگ، شتری یے کتگ، گڑااے جبر ہم چیر نہ انت کہ آئی ۽ گوں دومی ۽ بے مثالیں ۽ دل بڑیں ظلم ۽ زور اکی ہم کتگ۔ بنی آدم ۽ را رحم، انصاف ۽ رواداری نایں صفت گوں نیست البت ہر کسی کہ دست نہ رسیت، آشر انت ہم ۽ روادار انت ہم بے ہر کس کہ توانے داریت آکا ہی پہ کوفہی کنت۔

گوشنت کہ انصاف، درگذر، بخشش ۽ داد ۽ دہش، حدائی صفت انت، انسانی نہ انت بے تاریخ ۽ ذرا جیوں سال ۽ مدتاں ناکسی ۽ حداہان ۽ چشیں مزن مردی ۽ دیستگ ۽ نانی آدم ۽ را۔ بندہ ۽ آئی ۽ حداہان، پہ دوینیاں دیدگاں مدام ساہ دوست تر انت، ہر کس پہ وت ۽ ز ریت، پہ دگر ۽ نا۔

اگس بندہ چہ وتی بے وسی ۽ موت ۽ لہر زگ انت، حداہم پڑمراہ نہ انت، تابان انت بے سوال ایش انت کہ حداہانی لہر زگی چی انت؟ آچیا چو بنی آدم ۽ بے وس انت؟ آچیا پہ وتی صفت ۽ ثناء بندہ ۽ منت واران، چہ کی تڑس انت، آچیا بے آرام ۽ ناباور انت؟ اے جستانی حقیں پسو ۽ ہماہہ دینت کہ چہ حداہانی بندہ بانی گرسٹ ۽ ظلم ۽ مہ تڑس انت یا چہ وت ۽ گتے بہ گرانٹ ۽ جان ۽ سر ۽ پرواہ ۽ مہ دار انت۔

اے جہان یا قدرت وتی تب ءمیل ء، وتی رفتار ء یک کجا روگ ء انت۔ کسّی پرواہ ء
 نیست۔ بنی آدم ء علم ء زانت پرے کائنات ء چے گوشتیت، چرائی ء ہیبتاں تڑسیت، عبرت گپیت
 یا پھک ء ناسہی انت، اے فکر ء قدرت نہ کنت، آہا کنت یا کنگ ء انت کہ آئی ء دل۔ بلے بنی
 آدم ء قدرت ء وت ماں وت ء دوستی ء نفرت، تڑس ء نا تڑسی، زانگ ء نہ زانگ ء نیستی ء رشتہ
 مدام جاری انت۔ ہمیش انت ہستی ء حقیقت، ہمیش انت بنی آدم ء مال ء متاہ۔

یہودی، عیسائی، مسلمان

یہودی، عیسائی، مسلمان (1) وتی مذہبان ء امن ء ایمنی، انسان دوستی ء جہاں دوستی ء نام ء دینت بلے اے مذہبانی پاکیں کتاب ء ایشانی تاریخ چوش نہ گوشت - قرآن گوشتیت کہ پیغمبر نہ مٹوک ء منافقانی خلاف ء جنگ بہ کنت ء گوں آہاں سختی بہ کنت چیا کہ کافرانی جا گہہ دوزہ انت ء بدبختی آہانی نصیب ء انت - (2) دگہ آیات ہم ہے بارو انت کہ گوشت کہ حداء مٹوک (مومن ء مسلمان) کافرانی خلاف ء جنگ کن انت، ہما کہ آسلمانانی ہساہگ انت یا گوں آہاں نندوک انت ء گوں چوشیں کافراں سختی کنگ بہ بیت - (3) مسلمان ء کافرانی یا گوں ایدگہ مذہبانی مخلوق ء جنگ ادارکی جنگ نہ انت، دائمی جنگ - اللہ ء فرمان برداری ء آئی ء رضامندی ء وٹی ء جنگ انت ء چوشیں جنگ ء فکر ء آئی ء زانت مدام قائم ء دائم انت - پہ اللہ ء مقصداں جنگ پہ مسلماناں وش حالی ء دائمی آسودگی کاریت ء اگس اے راہ ء مسلمان بہ مریت، بزاں کہ آنہ مُرتگ، مدام زندگ انت کہ آئی ء جا گہہ پُر بہاریں بہشت انت کہ ہر کس پہ دیما نہ رسیت - کافر ء نہ مٹوکانی خلاف ء جنگ ء بارو قرآن ء آیات ء حکم انت کہ: آمومن ء مسلمان کہ بغیر یک خاصیں ء مشکلیں مجبوری یے ء لوگ ء نندانت، چہ آایمان آروکاں یک نہ انت کہ آحداء راہ ء حدائی مقصداں گوں مال ء گوں وتی جندء (پہ جنگ ء) درکا انت - حداء مردمان ء کہ گوں وتی مال ء سمرانی ہمراہی ء جنگ ء روانت ء جنگ کن انت، چرا مردماں کہ لوگ ء نشنگ ء جنگ ء نہ روانت، شترتریں درجہ ء مرتبت یے

دنت۔ حداءِ راہءِ جنگ کنوکیں مومن ءِ منوکان ءِ حدائیں عوض ءِ سوگات دنت ءِ حداءِ راہءِ جنگ کنوکانی عوض ءِ مرتبت سکت بُر زانت۔ آمدوم کہ پہ حداءِ (ءِ آئی ءِ پیغمبر ءِ گوشگ ءِ سرا) وتی لوگ ءِ درکیت ءِ جنگ کنت ءِ جنگ ءِ کُشگ بیت، حدائی ءِ راعوض کنت۔ (4) قرآن ءِ دگہ جاگہ حکم انت کہ ”ہر کس کہ پہ حدائی مقصداں جنگ کنت، جنگ ءِ سوہیں بیت یا مریت، ما (اللہ) آئی ءِ راشترین عوض کنیں... پکا نیں ایماندار پہ حدائی مقصداں جنگ کن انت بلے کافر پہ بدی ءِ جنگ کن انت۔ (شما) شیطان ءِ دوزواہانی خلاف ءِ جنگ بہ کن ات۔ (5)

اسلام فتح ءِ سوب مندی ءِ مذہبے۔ اسلام ءِ گورائیوگیں جہان دارالسلام یادارالحرب انت۔ کیے مسلمانانی جاگہ ءِ سرزمین انت ءِ دومی کافر ءِ نہ منوکانی۔ مسلمان ہمانت کہ ہماوہداں آرام ءِ دل بیت کہ کافر مسلمان بہ بنت، ایردست بہ بنت یا کُشگ ءِ گارکنگ بہ بنت۔ جنگ ءِ حکم ءِ فرمان قرآن ءِ باز جاگہ آتنگ۔ ایشی ءِ جہاد گوشنت کہ جہاد ءِ مانا جہد انت حرابی ءِ خلاف ءِ، بدی ءِ خلاف ءِ، نانصافی ءِ ناحقی ءِ خلاف ءِ بلے مذہبی مانا ءِ مطلباں ایشی ءِ مطلب پہ اللہ ءِ مقصدان ءِ اللہ ءِ راہ ءِ نہ منوک ءِ کافرانی جنگ ءِ ایردست کنگ یا آہان ءِ مسلمان کنگ انت۔ قرآن ءِ آیات ءِ حکم انجیں ہم مان کہ باز مسلمان زانکار اسلام ءِ رواداری ءِ امن ءِ ایمنی ءِ بارواہ مثال آہاں پیش کن انت۔ قرآن ءِ حکم بُوَتگ کہ ”دین پہ زور ءِ جبر نہ انت۔“ (6) قرآن ءِ اے جبر ہم مان انت کہ ہر کس پہ دین ءِ وت بلے قرآن ءِ بلے حسایں آیات ءِ حکم انجیں انت کہ آہانی تھا کافرانی خلاف ءِ جہاد ءِ جنگ ءِ حکم دیگ بُوَتگ۔ البت مسلمانانی ابتدائی دور ءِ یہودی ءِ عیسائیان ءِ ”اہل ءِ کتاب“ براں چہ اللہ ءِ نیمگارواں دتگیں کتابانی واجہہ، گوشگ بُوَتگ ءِ آہانی باروارواداری ءِ حبر بُوَتگ بلے رندتر ءِ ایشانی خلاف ءِ جنگ ءِ راجہاد ءِ نام دیگ بُوَت ءِ ایشان ءِ ہم جنگ ءِ پز و شگ بُوَت۔ ایشانی

بارو گوشگ بُوت کہ اے مخلوق ءِ وتی آزمانی کتاب بدلپنتگ انت ءِ حداءِ پنت ءِ سوج کہ آہانی
 پیغمبراں پرہاں آورتگ انت، آنوں وتی اصلی وڑ ءِ بیم ءِ پشت نہ کپتگ انت ءِ آ مخلوق نوں گمراہ ءِ
 بدراہ انت۔ اسلام ءِ واجہیں پیغمبر ءِ زمانگ ءِ، آئی ءِ روم ءِ عیسائی بادشاہ ءِ ایران ءِ شاہ ءِ سرا کا گد ءِ
 پیغام رواں دات ءِ گوشت کہ آ مسلمان بہ بنت یا پہ جنگ ءِ تیار بہ بنت۔ پیغمبر ءِ میران بوگ ءِ
 رند آئی ءِ جاہ نشین یا خلیفہاں فوج ءِ لشکرکت ءِ میاں رودراتک ءِ علاقہ ءِ ایران گپت انت۔
 مسلمانیں عربانی لشکرشام ءِ مصر ءِ ہم سر بُوتنت۔ جنگ ءِ مسترین سبب ہے گوشگ بوت کہ اود ءِ
 مخلوق کافر ءِ بے دین انت پیشا آہانی گرگ ءِ مسلمان کنگ ءِ آہان ءِ اللہ ءِ نیکیں راہ ءِ آرگ الٰہی
 انت۔ قرآن ءِ بازیں آیات انت کہ آہانی تہا مسلمانانی اللہ ءِ کافر، بے دین ءِ نہ منوکانی سرا نہ وشی
 درشان کنگ ءِ پہ آہانی ایرجیگ کنگ ءِ نیکیں راہ ءِ آرگ ءِ مسلمانان ءِ ہے حکم داتگ کہ جہاد بہ کن
 انت۔ بازیں آیات پہ نہ منوک ءِ کافراں اللہ ءِ غم ءِ گرسٹ ءِ درشان کن انت، آہان ءِ اللہ ءِ دشمن
 قرار دینت کہ پرہاں دوزہ ءِ سزا مقرر کنگ بُوتگ۔ قرآن ءِ آیات ءِ حکم مسلمانانی جہاد ءِ باروا ءِ
 شہیدی (7) ءِ بہشت ءِ روگ ءِ باروا ظاہر ءِ پرمانا انت۔ دگہ آتی ءِ حکم انت کہ ”اگس تو پہ (اللہ ءِ
 راہ ءِ) اللہ ءِ مقصداں بہ مرے یا کشگ بہ بے، (تئی سرا) اللہ ءِ بخشش (معانی) ءِ رحم چہ آمال ءِ
 دولت ءِ گیش تربت کہ آ (کافر ءِ نہ منوک پہ وت ءِ) مچ کن انت۔ (8) دگہ جاگے اللہ ءِ حکم انت
 کہ: دل ءِ اے جبر ءِ چچ بر میار ات کہ آ کہ پہ اللہ ءِ مقصداں کشگ بنت، آمرتگ انت۔ (آنہ
 مرتگ انت) آزندگ انت۔ (9) قرآن ءِ دگہ آتی ءِ گوشگ بوتگ کہ: آہان کہ پہ من (اللہ ءِ
 مقصداں) سکی ءِ مشکل دیتگ ءِ آہان کہ (پہ من) جنگ کنگ ءِ کشگ بُوتگ انت، من آہانی
 کنگیں گناہاں بخشاں ءِ عوض ءِ آہان ءِ باگیں بہشت ءِ براں، ہما باگ ءِ کہ تچوکیں چنگ آئی ءِ آپ

دینت (سیر آپ کن انت)۔ اللہءِ دائگیں عوض سکت بازانت۔ (10) دگہ جاگہ حکم انت کہ: جنگ اگس شمار دوست مہ بیت بلے جنگ شمسے سرفرض انت۔ انجیں چیز انت (کارانت) کہ شما چراہاں نفرت کن ات بلے پہ شما شتر انت، انجیں چیز انت (کارانت) شما آہان ء دوست دار ات بلے پہ شما حراب انت۔ اللہ زانت بلے شما نہ زان ات۔ (11) گول بلے دین ء نہ

مٹوکاں نز یکی ء سگتی ء باروا قرآن ء حکم انت کہ: اللہءِ مٹوک باید نہ انت کہ مٹوکاں بدل ء گول بلے دین ء نہ مٹوکاں دوستی ء سگتی بہ کن انت۔ ہر کس کہ چوش کنت آچہ اللہءِ پتھی ء امیت ء مہ کشیت۔ (12) دگہ آیاتی ء حکم انت کہ: اللہءِ مٹوک وتی مخلوق ء ابید گول درامداں دوستی ء سگتی نہ

کن انت (چیا کہ) درامد مدام ترا حراب کنگ ء (حراہیں سکین دیگ ء) جہد ء کن انت۔ آمدام تئی تباہی ء واہگ ء دار انت۔ پتو آہانی نفرت ء بدبری چہ آہانی گوشتگیں جہراں ظاہر انت بلے پہ تو چد ء گیشتر نفرت آہاں مدام وتی دل ء داشتگ ء ظاہر ء نہ کن انت۔ (13) دگہ آیاتی ء

گوشگ بوتگ کہ: ایمان والا گول کافر ء گول ہما مردماں کہ ساری ء آہانی سرا کتاب رواں دیگ بوتگ (بلے) آ کہ شمسے دین ء مذہب ء سراملنڈ ء مسکرا کن انت، گول آہاں دوستی نہ کن انت۔ (14) یہودی ء عیسائیانی باروا فرمان انت کہ: شما گندات کہ ایمان آروک ء مٹوکاں مستریں

ڈرمن یہودی ء کافر انت ء آہانی نژیکیں دوزواہ ہا انت کہ گوشنت ”ما عیسائی اوں“۔ (15)

مسلمان عیسائیانی واجہیں عیسیٰ ء باروا Trinity ء فلسفہ چوکہ ”حداء، مریم ء پاکیں روح“ ء جہر ء نہ من انت۔

واجہیں پیغمبر ء زمانگ ء مسلماناں مدینہ ء یہودی جت ء پڑ وشت انت۔ مدینہ ء یہودیانی سے قبیلہ آباد ات۔ دو قبیلہ واجہیں محمد ء (AD 570-632) چہ مدینہ ء دراں ڈہہ گت ء گوشنت

کہ اے گوں مکہ ء ہما مردماں گوش ماں گوش انت کہ آ مسلماناںی دُژمن انت۔ خندق ء جنگ ء رند، یہودیانی سیمی قبیلہ ء مردم اش کشت آنت ء الزام اش جت کہ آہاں اے جنگ ء دوران ء مسلماناںی ہما ہداری نہ کتگ ء جنگ ء بہر نہ زرتگ۔ یہودیانی مال ء مدّی اش بُرتنت ء آہانی زال اش ہم وتی کت آنت۔ مسلماناںی یا اسلام ء بندات ء واجہیں محمد ء دیم گوں جیرو شلم ء کت ء نماز کت بلے و ہدیگہ گوں یہودیاں کاٹ ء واٹ بُوت ء آہاں محمد ء پیغمبری ء جبر پہک ء نہ من ات، گڑا مسلماناں دیم تزینت ء مکہ ء نینگ ء کت، نماز کت۔

بائیل ء آیات اے جبر ء شاہدی ء دینت کہ یہودیانی حداء حکم کتگ کہ ہر کس کہ یا وج ء یلہ دنت ء پوت ء دگہ حداد ریت آہانی دوا کتگ انت۔ پاکیں بائیل گو شیت کہ: اگس تو بوش کنئے کہ چما شہراں یکے ء کہ شے حداء (یا وج ء) پہ بود ء باش ء شمار اداتگ، اودا چہ شامآ نجیں نابکاریں مردم است کہ آہاں مردمان ء چہ راہ ء در کتگ (گمراہ کتگ) ء گوشنگ کہ ”برو اینی ء دومی حدابانی بندگی ء کنن نے“ ہما حد کہ شامآ آہاں نزان ات، (گڑا) اے شے سرافرض انت کہ شامآ بارواپٹ ء پول ء چک ء تان بہ کن ات ء شمر بچارات۔ اگس اے جبر پکائی ء ثابت بوت کہ شے تہا چوشیں قابل ء نفرتیں چست ء ایر بوتگ، شامآ شہر ء دزستیں مردمان زحم ء دپار بہ کن ات، آہان ء لعنتی نیں تباہی ء ہرجان بہ دئیت۔ آشہر ء آئی ء تہہ ء ہر چیز ء تباہ بہ کن ات۔ شامآ شہر ء لٹ اتگیں ہر چیز ء درائیں جا گہی ء مچ کن ات ء شہر ء آئی ء دزستیں چیزاں (لٹ اتگیں چیزیاں مالان) پہ وتی حدائیں یا وج ء نام ء بُن بہ دئیت۔ ایش انجیں (مدامی) تباہی یے بہ بیت کہ چچ بر آشہر پدا (اڑدیگ) جوڑ کنگ مہ بیت۔ (16)

عیسائیت ء اسلام، اے دو نیں مذہب یہودی ء یہودیت ء خلاف انت۔ چوکہ آوا جہیں عیسیٰ ء را پیغمبر ء حداء بچ یا آئی ء چہ بی بی مریم ء (میری) بے پت ء پیدا ک بوتگ ء جبر ء نہ من انت (17)

پیشا رندی دوران عیسیٰؑ منوگر یہودیانی دُژمن بُونت۔ ابتداء ہر کس ء ہے گوشت کہ چو کہ عیسیٰ
 وت یہودی یے ء آئی ء مات ہم یہودی یے پیشا عیسیٰؑ یہ یہودی مذہب ء پُرداک کنگ ء یہودیانی
 مزنی ء واجہی ء کار ء انت۔ وت واجہیں عیسیٰؑ باروا بچ چوشیں ثبوت ء گواہی نیست کہ آئی ء وت ء
 را یہودی یے نہ گوشتگ یا آئی ء یہودی مذہب ء ایمان ء حلاف ء تزان ء کتگ۔

واجہیں عیسیٰؑ کتگ ء رند وہدیکہ اے جبر آشکار بُوت کہ آئی ء کتگ ء چیر ء اندری یہودی مُلا،
 سیاست زانت ء زانوگرانی دست ماں بُوتگ گڑا عیسائیاں یہودیانی خلاف ء نہ وٹیں جبر ء حال بنا
 کت ء عیسیٰؑ کتگ ء ذمہ واری یہودیانی سرادات ء گوشت کہ ہماہاں رومن حاکمان ء سکین
 داتگ ء واجہیں عیسیٰؑ ناحق ء کوشاریتگ ء گوں ہے جبراں یہودیانی خلاف ء بدبری ء نہ وٹیں ء بنیاد
 جوڑ کنگ بوت۔ بید ء چریشی ء AD312 ء رومن شاہ فلوییس ویلیریس آر یلییس کسٹنٹینس

Flavius Valerius Aurelius Constatinus) AD 280-337 بادشاہی ء

دور (AD 306-337) ء عیسائی بوتگ ء رند، عیسائی مُلا ء زانوگر گوں رومناں شور بُونت ء آہاں
 یہودیانی جتگ ء بے عزت کنگ ء پندل سازات۔

عیسائیانی گورا حداء راہ ء ء پرائی ء مقصد اں مرگ ء شہیدی ء مستریں مثال آہانی واجہیں
 پیغمبر عیسیٰؑ ء کوش انت۔ آگوشنت کہ واجہیں عیسیٰؑ ہے حق ء انصاف ء راہ ء، ہے حدائی مقصد اں ء ہے بنی
 آدم ء فکری آسودگی ء وتی جان ء سر ء قربانی داتگ ء شہید بوتگ۔ عیسائیاں وت ماں وت ء فرقی
 جتگاں مروکیں مردمان ء ہم شہید ء درجہ داتگ۔

مسلمانانی باروا بچ شکے نیست کہ مسلمان وتی اللہ ء رسول ء فرمان ء روء یہودیان ء شر نہ گوشت
 ۔ دومی نیگ ء یہودی عربانی واجہیں محمد ء پیغمبری ء نہ من انت چیا کہ آچہ واجہیں اسماعیل ء شاح ء
 انت ء یہودی چہ واجہیں اسماعیل ء اولاداں نبی ء پیغمبر ء آہگ ء جبر ء منوگر نہ انت۔ آگوشنت کہ
 اسماعیل چہ بی بی باگر (بی بی حاجرہ) ء ابراہیم ء بچ انت ء باگر سیرتے بُوتگ ء مولد ء سیرت ء چکت ء

پسائندگان ء جاہ نشینی یا حدائی پیغمبری نہ رسیت۔ آہانی دل ء ابراہیم ء حقین وارث واجہیں اسحاق (Isaac) انت، اسماعیل نہ انت۔

انسان ء آزمانی کتاب ء حدائی نصیحتانی درگت ء بازیں مذہب ء دین ء مذہبی گروہ ء فرقہ جوڑینگ انت ء ہرکس گوشیت کہ آئی ء فکر ء ستک ہما انت کہ حدایا حدابان ء گوشنگ ء آئی ء پیغمبر یا پیغمبراں پرہاں آورتگ۔ ہرکس کہ دومی گروہ ء انت یا آئی ء ستک ء یقین ء راہ ء راہ بندد گرانت، آشر نہ انت ء چہ حدائی راہ ء درانت ء چوکہ مردم نہ منوک ء کافر ء بدکار انت، چوشینانی دواکشگ ء کارکنگ انت یا آہان ء پنت ء نصیحت کنگ انت ء حدائی شون داتگیں نیکیں ء شرّیں راہ ء آرگی انت۔ بید زرتشتی، بدھ مت، ہندومت ء ایدگہ درستیں مذہبی گروہانی ایمان ہمیش انت کہ دومی مذہب ء آئی ء پیروکارالم ء چہ راہ ء روانت۔ آہانی دل ء دومی مذہب ء منوک ہرچی کہ گوشنت، اللہ، یا وتج ء چوش نہ گوشنگ پمیشا آراہ ء درانت ء آحداء چم ء نظراں بخشش ء لائق نہ انت، پمیشا آہانی کشگ ء کارکنگ یا آہاں پہ پنت ء نصیحت یا پہ زور ء زبردستی نیکیں راہ ء آرگ حداء منشاء مرضی انت۔ آخر ہما حدایا قوت کہ آئی ء پہ انسان ء چوشیں بلاہیں زمین ء زمان یے اڑداتگ، پرہاں آسودگی ء شائستگی آورتگ، زندمانی داتگ، زند ء بعد آرام ء شاہی ہند ء جاگہ، بہشت اڑداتگ، گڑا انسان کہ ناشکری کنت، ناراہ بندی کنت یا نافرمانی ء ناحقی کنت، آئی ء دواجنگ ء کارکنگ ء ابیدگہ چی انت؟ پمیشا اگس ہرت بچارے رواداری، انسان دوستی، امن ء ایمنی ء فکر ء لیکہ ہج مذہبی ستک ء ایمان ء بہر ء نہ کپتگ۔ چوشیں تنگ نظری، نفرت ء بدبری چہ ہما روچ ء گوں بنی آدم ء گوں تڑاتگ کہ آئی ء پوت ء حدابانی پنت ء نصیحت دوست کتگ انت۔

آکس کہ مذہبی رواداری ء جبر ء کنت ء گوشیت کہ مذہب یا حداء ہستی، آئی ء وجود ء گوں آئی ء بندوکیں ستک ء نسبت گوں بنی آدم ء آئی ء خدایا نیام ء انت، مذہب ء سرا آئی ء یقین ء بے یقینی آئی ء وتی تب انت ء باید نہ انت کہ پرے جبر ء آجنگ ء پڑوشگ بہ بیت، لعنت ء ملامت کنگ بہ

بیت، چوشیں جبراں ہما مردم کن انت کہ آہاں المّٰء مذہبی کتابانی فرماں نہ وبتگ انت یاہے قوم ء مذہبانی تاریخ، دودء ربیدگ ء مذہبی ستک ء باروازیادہیں زانینکاری ء علم اش نیست چیا کہ نیست چوشیں مذہبے بید کہ واجہیں مہاتما بدھ ء بدھمت یا ہندوانی ہندومت یازرتشتی ء چینی مذہبانی کہ آگوں دومی مذہبانی منوکاں رواداری ء امن ء ایمنی ء جبر ء بہ کن انت۔ کسے کہ یہودیانی یا یہودی مذہب ء رواداری ء تزان ء کنت، باید انت کہ آپاکیں بانیمیل ء اے فرمان ء یا یاد تحسین حداء اے حکم ء فراموش مہ کنت: ”اگ تئی بڑات، تئی وتی پت ء مات ء چک یاتئی نیچ یاجنک یاتئی جن یاتئی سکلیں نزکیں سنگتے ترارد بہ دنت ء بگوشیت کہ ”بیا روئیں دگہ حداہانی بندگی ء فرماں برداری ء کنیں“، ہما حد کہ تو اش پچہ نیارے یاتئی پت ء پیرکانی حدانہ انت ء اے حداتئی ہسا ہگیں مخلوق ء حدابہ بنت یاتئی ہسا ہگیں (مخلوق ء حد) مہ بنت ہم، تو چوشیں مردم ء جبر ء مہ زور ء آئی ء گپ ء گوش مدار۔ (تو) آئی ء سراجم مہ کن، آئی ء (اے) جرم یا گناہ ء چیرمدے ء آئی ء پشت مہ گچ۔ نا۔ تو آئی ء بوش۔ پہ چوشیں کسے ء کشگ ء اولی مردم تو بہ بے یا اولی دست تئی بہ بیت کہ آئی ء بہ لگیت۔ چہ دگران ء ساری تو بہ بے کہ آئی ء بہ جنے۔ ترا باید انت کہ تو آئی ء سنگ سار بہ کنے چیا کہ آئی ء تراچتئی یا تحسین حداء دُور (گستا) کنگ ء جہد کنگ...“، (18)

مروچی کروڑاں انساناں ہے گپ ء سراسک ء باور انت کہ اے جہان ء آئی ء خلقت، انسان ء ہروڑیں ساہدار، مور، مار، ماہی، دزچک ء دار، کوہ ء اگار، کور ء دریا، ہر شے کہ ہست، آحداء اللہ، بھگوان، رام، یاج، اہورامز دایا ہے وڑیں قوتے یا قوتتاں پزانہ جوڑ کنگ انت۔ اے پرواکیں، دانش مندیں ء باعڑتیں ہستی ہما انت کہ ہما انت، ہست انت کہ ہست انت، نمیران انت۔ پدا ہے قوت یا ہستی ہر نامے کہ انسان ء آہان ء داتگ، ہے ہستی ء وتی ہستی ء پرواکی ء باروا، زمین ء زمان ء باروا تزان کنگ ء پہ بنی آدم ء پنت ء نصیحت ء سوج کلوه ء پیغام ء صورت ء رواں داتگ انت۔ ہے ہستی، قوت یا قوتتاں پہ بنی آدم ء پنت ء نیک راہی ء شون

دیگہ حدائی قدرت ء طاقت ء نشان دیگہ پیغام بر رواں داتگ انت کہ آنیکہ ء پاکس حداء دوست بؤتگ انت کہ آہاں انسان ء راہ شونی کتگ ء آہاں حداء نیکیں راہ ء پڑ ینتگ۔

حداء انسان ء راچوں جوڑ ینتگ ء پرچہ جوڑ ینتگ، اے بارواہم حدائی کتاب ء آئی ء پیغمبر اں مخلوق ء را سوگہ ء سر پد کتگ۔ یہودی ء مسلمان ہبے گوشنت کہ انسان چہ حاک ء گل ء اڑ دیگہ بؤتگ۔ اے آہانی یاوتج یا اللہ ء اڑ داتگ۔ بلے واجہیں رام، بھگوان، اہور مزدا، مصریانی حدائٹن (Aton) میکسیو ء حداء، ٹلیک (Tlaloc)، کوکلاکاں (Kukulcan) یا ہبے وڑیں قوتاں انسان چون جوڑ کتگ ء کدی جوڑ کتگ، زانگ نہ بیت۔ انسان ء جوڑ ینتگ ء مقصدانی بارواہم دل جمیں تزانے نیست۔ البت مسلمانانی واجہیں پیغمبر ء راہ در بر کہ آگوشنت کہ ”نبی آخر ء زمان“ یا تاں محشر ء روج ء پہ بنی آدم ء نیک راہی ء شون دیگہ ء آخری پیغمبر انت، آئی ء گوشگ ء روء ء قرآن ء روء پاکس اللہ ء پہ وتی فرمان برداری، بندگی ء اللہ ء ذکر ء فکر ء بنی آدم پیدا کتگ، اے زمین ء زمان جوڑ کتگ ء اے جہان ء سرا پہ انسان ء ہر شے پیدا کتگ تاں کہ آئی ء زندمانی آسان بہ بیت ء آحداء توصیف ء ثناء بہ کنت، شتریں کار بہ کنت۔

وہدیکہ بنی آدم چیز ی ء سرا ایمان کاریت یا آئی ء باور بیت گرا پرا یقین ء ایمان ء آئی ء را بازیں کارہم کنگی بیت۔ چوش نہ انت کہ تو حداء سرا، آئی ء پیغمبر یا پیغمبرانی سرا ستک ء باور کنے، آہانی اور تگیں یا دانگیں مذہب ء مذہبی لیکہاں وتی گوشتی ء پدا آمد مذہب ء گوشنگیں جبرانی سرا عمل مہ کنے، چوش بؤت نہ کنت۔ عمل ء سکین ء دنت۔ ہر مذہب ء برہم، سرجم ء شتریں مومن ء ایماندار ہما انت کہ آوتی مذہبی جوش ء ایمان ء پدا کار کنت۔ اے کار مذہبی قصہ ء آیاتانی باور کنگ ء بہ بیت یا جنگ ء کُشگ ء بہ بیت یا نفرت ء بد بری ء سکین، آئی ء منگ ء کنگ لوٹ انت۔

مذہبی ستک ء یقین ء پشت گرد ء انسان ء حرص ء لالچ ہم گون انت۔ اگس مذہب ترا گوشنت کہ توبے دین ء کافراں بہ کُش کہ ترا بہشت رسیت یا اگس مرے تو زندگ تے ء ہم

بہشت و دروازگ پہ تو مدام پتچ آنت، ہما بہشت کہ اودادائی آسودگی انت، ظاہر انت کہ بنی آدم ہے یقین و ہے حرص و جوفہ و پشت و ہما کار و کنت کہ کنگی نہ انت۔ ہمیشا ہر مذہبے کہ پہ حدائی مقصدان جنگ و کشگ یا مرگ و پدیدائی زندہ و آسودگی و ذراہی و دنت، آگ و دومی مذہبانی منوکیں انسانا امن و ایمنی و آسودگی و شائستگی و سکین و دات نہ کنت۔

مذہب و پنت و نصیحت یا چرائی و آتکلیں فکر و لیکہانی علاج نیست چیا کہ مذہب نوں گوں انسان و انچولچوک انت کہ دُورنیت و نا کونہیں مذہبی قصہ و آیات و نہ جُڑا تگیں راست و ناراستیں تزان نوں بدل کنگ بنت و ناایشانی سراتزان کنگ یا ایرادگرگ و موکل و موہ رست کنت۔ مذہب ہر چون انت علم و زانت و سائنسی ترقی و اے دور و ہم گوں و تی شری و گندگیاں گوں بنی آدم و گوں کپتنگ و چریشی و چنگ و پتچ توجیلے گندگ و نیت۔ یک نیمگے اے زمین و زمان و وجود کہ روج پہ روج پڑاہ بوآن انت۔ ارباں استال انت کہ آہانی تھا بلکن زندگی یا ساہدار بہ بیت۔ یا زدہ کائنات انت کہ چومنے زمین، روج و ماہ و وڑ و تی پور میں نظامے دار انت۔ ایشانی ابتداء و انتہاء بارو انسانی ذہن و علم تہی و ہدی کار و نہ انت۔ دومی نیمگ و انسان و پیدائشت و ہستی، آئی و بے وی، لاچاری، ویل و جبال، نادراہی و ناتوانی و درستاں گیش انسان و مرگ کہ آئی و بارواتنی و ہدی انسان سرپد نہ انت، اے ذرہ انسان و رالاجارکن انت کہ آہما جبراں باور بہ کنت کہ باوری نہ انت۔ مذہبی کتاب، آہانی پشت و بندوکیں فکر و زانت، اے ہما انت کہ آہانی درستی و راستی، شری و گندگی و زانگ و مارگ و ابیدہم بنی آدم آہانی بارو پتچ گوشت نہ کنت۔

اول و انسان و فکری بے وی و دومی مذہبی مثلاً و زانوگرانی تہردی و مزین مردی و ہر کس و راجہ آہانی ترس و بیم و گارتنگ۔ مذہب و پشت و ہما ہستی انت، حداء اللہ، رام، بھگوان، یا وج یا اہورا مزدہ، کہ اے ذرہ پرواک انت و مذہب ہمیشانی پشت و سکت زور جنت۔ مذہب و آئی و مثلاً

، پادری، پنڈت، رہبی، انچوپاقت وراثت کہ انسان چریشانی ٹرس ۽ مذہب ۽ بارواگوں دل جمعی، نہ ترسی ۽ دل پہلکی ہیچ خبرے کت نہ کنت۔ مستریں خبرایش انت کہ اے مذہبانی حداباں پہ وتی منوک ۽ پلہ مُرزاں بہشت جوڑکتگ، مرگ ۽ رنددائی زندے اڑداتگ ۽ نہ منوک ۽ کافرانی واستہ مزنیں سزا کہ دوزہ ۽ گزانیں آس انت، ہم جوڑکتگ۔ دنیا ۽ ہستی ۽ دوران ۽ گڑن، بے وی، نادراہی، مرگ ۽ ابید کہ حدآبابی سراکاریت، آئندہ ۽ دوزہ ۽ مدام جمہوریں، ٹرسناکیں ۽ سوچوکیں آس ہم است انت کہ نافرمان ۽ حدانادوست ہمودا سچنت کہ سچنت، ہنی آدم ۽ رالغور ۽ نزورکتگ کہ آئی ۽ دل ۽ حدایا حدابانی رضا ۽ وش ۽ ابید پراباں دگہ ہیچ توجیلے پشت نہ کپتگ۔ ہندوانی گمراہ ۽ ردکارانی روح وتی دومی ۽ سیسی یا گیش تریں زندہ ۽ انجیں زندگی یے زوریت کہ ہم مردم ۽ عذاب کنت۔ زرتشتی ناشرانی روح ہم قرار نہ گپت ۽ پہل ۽ سراگوزگ ۽ دوران ۽ کپیت ۽ جہل ۽ مزنیں جہلیں چیل یا سیاہ ۽ تہاریں گاری ۽ کپیت ۽ عذاب بیت۔ نون کجام ”ہوش مند“ انت کہ پہ اے دوروچی نیں، بے آسریں زندگی ۽ راستی ۽ حقیں لیکہانی بدل ۽ آئندہ ۽ زندگی ۽ بہشت ۽ آسودگی ۽ وش حالی ۽ عیش ۽ نوش ۽ یلہ بہ دنت ۽ اے زندہ ۽ اڑ ۽ ججالاں ابید آئندہ ۽ زندہ ۽ دوزہ ۽ آس ۽ وت ۽ رادست ۽ وت بسوچیت۔ پیمیشا مذہب ستر بے نہیں تزان یا نفرت ۽ بدبری یا کشت ۽ کوش ۽ بنیاد بہ بیت بلے آدویلہ دیگ نہ بیت۔ ہمیش انت کہ آوکیں باریں تاں چنت صدگہ سال ۽ ماہاں انسان گوں ہے مذہباں پیڑاتگ۔

کس اے خبر ۽ فراموش مہ کنت کہ اے زمین ۽ زمان، آئی ۽ ہستی، آئی ۽ ابتداء ۽ انتہاوت مزنیں رازے۔ انسانی علم ۽ دانش تنی وہدی آکچ ۽ نہ رس اتگ کہ پہ انسان ۽ زمین ۽ زمان ۽ زانت کاری ۽ واہگ ۽ پیلوکت بہ کنت۔ انسان چرے علم ۽ تنی وہدی دست محروم انت۔ آنہ زانت۔ انسانی زانت (Intelligence) ہم تنی وہدی رازے چیا کہ مردم کہ وتارا ہیچہ میاریت، وتی ہستی ۽ نیستی ۽ باروا فکر مند بہ بیت، آوتی زانت ۽ ابتداء ۽ انتہا ۽ ہم مہ زانت گڑا آس ۽ باقی آئی ۽ سر پہ مذہب ۽

مذہبِ اژدیوکیں حد اہاں کپیت ء حد اہانی رواں دا تگیں پیغام برانی سرا کپیت ء اے دڑہ بنی آدم ء راہما سوج ء دینت کہ بنی آدم چہ بندر ء گول ہمیشاں پیڑ اتگ ء سرے بر انت۔ پمیشا بنی آدم مذہبانی گوشتناں باور کنت ء ہمیشانی ہمراہی ء تنگ نظری، بدبری، نفرت ء کشت ء کوش ء قول ء فرماناں ہم منیت۔ ایشانی برکت ء، آجہان ء اے جہان پہ بنی آدم ء آس ء دوز ہے بیت شریا بہشت ء باگ ء بہار بیت شریا، کس راست ء حقیقت ء سر پد بونگ ء فہمگ ء تیار نہ انت۔

1۔ بائبیل ء قرآن آیاتانی یا ایڈگہ مذہبانی پاکیں کتابانی فرمان ء ذکر ء ماں بلوچی ء تزینگ آسانیں کارے نہ انت، گز انیں جو کے چیا کہ قرآن ء زبان عربی ء بائبیل ء عبرانی ء یونانی انت کہ من اے زبانان نزاناں۔ من ایشانی انگریزی رجانک رُرتگ ء ماں بلوچی ء تزینگ انت۔ اول وائش کہ دگہ زبانی ء نوشتانک ء دگہ زبانی ء تزینگ ء ہما زبان ء اصلی شیرکنی، مطلب ء مانا ہانی شاہگانی دومی زبان ء سرپوری ء نیا انت۔ پدا ہر زبان ء ہر لہزوتی پشت ء تاریخی ء دودر بیدگی دوشے داریت ء بازیں لہزانی یا گالوار ء گال بندانی تزینگ ء وہداں باز براں دومی زبان ء ہمارنگ ء ہم مانائیں لہز دست نہ کپیت۔ بلوچی ء چونابا ہم مذہبی لہز ء گال بند باز کم انت۔ بائبیل ء قرآن ء پاکیں آیاتانی لہز لہز بدل رجانک ء بدل ء منی جہد ہمیش بونگ کہ ایشان ء ماں بلوچی ء انچوتزینگ بہ بیت کہ ہے آیاتانی اصلی مانا ء مطلب سرپوری ء دیما بیا انت بلے ماں بلوچی ء گز انیں مذہبی لہزانی بدل نہ رسگ ء سبب ء یارجانک ء مشکل ء سبب ء آگس کسانیں ردی یے گندگ بہ بیت، آئی ء را ہے رجانک ء لاچار ی ء بلوچی زبان ء مذہبی کم تونانی دیما دارگ ء چارگ بہ بیت۔

2. Koran. 9:73
3. Koran. 9:123
4. Koran. 4: 95-101
5. Koran. 4: 74-78
6. Koran. 2: 256

7- یہودیانی گورامرتکینانی پدازندگ بونگ یاہما کہ پہنلک ءراج ء یاہداء فرمان ء آئی ء وٹش کنگ ء
 جنگ ء کٹشگ بنت، آنہ مرانت بلکن زندگ یا شہید انت، ہے فکر BC 160 بگرتاں مروچی شریں
 شکل ء زانتی ء صورت ء موجود انت ء چوشیں شہیدی ء ذکرماں بانیمیل ء Book of Daniel
 گندگ کیت۔ ہے شہیدی فکر مسلمانانی گوراکم ء گیش ہے مانا ء مطلب ء دنت۔

8. Koran. 3: 154

9. Koran. 3: 156

10. Koran. 3: 169

11. Koran. 3: 195-196

12. Koran. 2: 216

13. Koran. 3: 28

14. Koran. 3: 118

15. Koran. 5: 57

16. Deuteronomy. 13: 12-16

17- چہ پیغمبریں عیسیٰ ء مذہب تالان کنوکاں وت بازیں انجییں واجہہ انت کہ آچہ بی بی مریم ء بے
 مردی ء وپت ء واب ء عیسیٰ ء پیدا کی ء باروا دل جم نہ انت۔ واجہیں پال ء ہے خیال ات کہ
 جیسسز (Jesus) بی بی مریم ء آئی ء دشثار واجہہ یوسف (Joseph) ء بچ انت۔ بچار :
 (Romans. 1:3. Galatians. 4:4)

18. Deuteronomy. 13: 7-11

Bibliography

1. Abraham Eraly. *The Lives and Times of Great Mughals*. London: Penguin, Vikings, 1997.
2. George Rawlinson. *The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World*. Vol. I- VII, 1862-1885. UK: Dodo Press, 2010.
3. Jack Weatherford. *Genghis Khan and the Making of Modern World*. New York: Three Rivers Press, 2003.
4. Justin Marozzi. *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World*. London: Harper Collins Publishers, 2004.
5. Karen Armstrong. *The Battle for God: Fundamentalism in Judaism, Christianity and Islam*. London: Harper Perennial, 2000.
6. Karen K. Hersch. *The Roman Wedding*. Cambridge: University Press, 1968.
7. Michael Axworthy. *Iran: Empire of the Mind*. London: Penguin Books, 2007.
8. Pervaiz Musharaf. *In the Line of Fire: A Memoir*. London: Simonschuster, 2006.
9. Peter G. Tsouras. *Alexander: Invincible King of Macedonia*. New Delhi: Pentagon Press, 2009.

10. Peter Watson. *Ideas: A History From Fire to Freud*. London: Phoenix Orion House, 2005.
11. Philip Freeman. *Julius Caesar*. New York: Simon and Schuster Paperback, 2008.
12. P.M. Sykes. *A history of Persia. Vol. I*. London: Macmillan and Co. limited, 1915.
13. P. Thomas. *Indian Women through the Ages*. New York: Asia Publishing House, 1964.
14. Vincent Cronin. *Napoleon Bonaparte: An Intimate Biography*. New York: Dell Publishing, 1973.

INDEX

72	آدم
168	آغا محمد خان، ایرانء بادشاہ
187	أبو احمد عبد اللہ، خلیفہ
58, 161-162	آروڈیز
132	ابن خلدون
165-164	آرد اورف
165-167	آنک
120	آزار بند
18	آڑبء جنگ
72-74	انسانی پیدائش
27	اسپارٹاکس
88	اکبر، مغل بادشاہ
34, 38, 66-67, 103	الیگزینڈر، یونانء بادشاہ ء کماندار
108, 151, 156-158	
160-159, 215-216	
19	امیر ہوش محمد شیدی
144-145	اورنگ زیب، مغل بادشاہ
16	باٹس

43	بانک امیٹینر
43	بانک رُپ متی
44	بانک نور جہان
44	بانک ممتاز بیگم
45	بانک میری لوزی
46	بانک میٹا لینا
42,147-148	بانک کلوپترا
108	بی بی بری سیز
108	بی بی پلن
109	بی بی ہبینارا
119	بلیٹرز
220	بانک ہرا
151 - 152, 182	بی بی سسی گیممیس
156	بی بی تھائی
220	بی بی نانا
231	بالاچ گورگج
215-216	بروٹس
90-92	بیرم خان
96-97	پرویز مشرف
67,68,131-132, 134, 136-140,170172, 177,188	تیمورلنگ

182	ٹیرا کوٹا
104	ٹوڈاس
30	جلال الدین
33,35-37,100,149,208-209	جولیس سیزر
210,211,213	
30,183,188,190	چنگیز خان
202-204,207	
49	چندر اگپت موریا
49	چینا کیا کالمبیا
51,228	چوگان
18, 233	خان میر محراب خان
86	خان محمود خان
105	خاسا
222-225	خوش نوار
170	حافظ شیرازی
142	داراشکوہ
16-17	ڈومنوریکس
159-160	راجا پورس
239-241	ریش ءبروت
246	زرشت، زرتشتی

153-155	ژاگاؤ
194	سُرگون
23	سینا چرب
54,55	سائرس، کوروش
21	سردار محراب خان گجگی
21,233	سردار میر بلوچ خان
107,198	سُریت
28	شاہ پور I
12	شاہ پور II
29	شاہ باسل
39	شاہ ویلییرین
62-63	شاہ کباد
89,93-94,201	شاہیجان، مغل بادشاہ
98-99	شیر شاہ سوری
222-225	شاہ فیروز، ایرانء بادشاہ
220,246	عیسیٰ، عیسائی پیغمبر
250,258	عیسائیت
60-61	فراٹیز IV
49-50,110	قہہگ
191	کسرو I (انوشروان)
23	کسرو II

26-27,56,126	کمبیسیر: II
211-212	کیٹو
228	کوہء مُراد
161-162	گراس
156	گدروشیا
111-115	گڑہتنگ
195	گل گمش
17	لمونا نیڈیز
14	مہر
18	مدینی رائے
20,233	میر غلام حسین مسوری بگٹی
194	موسیٰ، یہودیانی پیغمبر
230	میر جلیل ریکی
232	میر کبر
250-258	مسلمانی
41	مانی، زرتشی مُلا
96	مبارض عادل شاہ
138	میران شاہ
142-143	ملک جؤان
150	نیکو میڈیز
196	نوح، یہودیانی پیغمبر

231	تقیبو
21 -22	نواب شہباز بگٹی
95	نظام، آپ گش
126	میٹیس
111	نارسیز
113	وی ژنگ ثریان
81,83-84-85	ہمایون، مغل بادشاہ
95,98,201	
187	ہلا کو خان
233-235	ہنابل
58	یزدگرد III
65	یزدگرد I
77-80,247-250,257	یہودی، یہودیت
236	یعقوب، یہودیانی پیغمبر